BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
25 D
1
Q. 3
Digitized by Google

LVCERNA
CONFESSARIORVM
PRO ABSOLVTIONE
AB HÆRESI,
CREDENTIA, &c.

Digitized by Google

Digitized by Google

LVCERNA CONFESSARIORVM VT

Lumen videant in abſoluendo ab excommunicatione lata in primo Canone Bullæ Cœnæ, nimirùm in Hæreticos, eis credentes, fautores, &c.

Scriptore Fratre Raymundo Nido Soncinate, Ord. Prædicatorum, Sac. Theologiæ Magiſtro, ac Papienſi Inquiſitore.

SVB AVSPICIIS

Eminentiſſimi, ac Reuerendiſſimi D.

GASPARIS CARPINEI

S. R. E. CARDINALIS,

Vicarij, ac Prodatarij Sanctiſs. D. Noſtri Papæ Clementis X. in Vrbe.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBL. DOM. PROF. ROM. IHS

TICINI REGII, 1674.

Ex Officina Io. Andreæ Magrij Impreſs. Ciuit. in Via Noua.

De Conſenſu Superiorum.

Digitized by Google

EMINENTISS., AC REVERENDISS. DOMINO

GASPARI CARPINEO,

S. ROMANÆ ECCLESIÆ CARDINALI,

Vicario, ac Prodatario Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Clementis X. in Vrbe.

PERPETVA gratitudinis obligatio illa, quæ, beneficijs iugiter, liberali manu ab Eminentia Tua perrara bonitate mihi collatis, dum Romulea in Vrbe Socij Reuerendiſs. Patris Dominici Mariæ Puteobonelli Commiſſarij S. Officij, præſtantiſſimi viri, partes tenerem, animum meum deuinxit, expoſcebat, vt æternæ gratiarum confeſſionis, optimæ beneficiorum nutricis, argumentum aliquod darem: Cæterum, cum iam ex tunc meipſum Tui in obſequium, famulatumq; deuouiſſem, neq; Anteritatem, cui mos vnicuiq; ſuorum Numinum aptata dicare Templa, congruaſq; victimas eorundem aris imponere, imitari poſſem; in me namq;, imbecillitateuè ex mea nil dignum viro noſtra hac in ætate nemini ſecundo, moribus integerrimo, pauperibus patri, Eccleſiæ in adminiſtratione peruigili, quem, vt Numam, aut Licurgum, Sacris, humaniſq; rebus mixtum, & idoneum, & duplici in munere feliciter, & induſtriè omnia, ſic vt in vno alius obeuntem; cui merita propria Purpuram contexere, adferre decreui quod olim apud Alcinoum Vlyſſes, Munuſcula hæc gratiæ mentis, *Lucernamq; Tuis aris, meæ in monumentum deuotionis accendere, atq; appendere. Confeſſariorum Lucerna, lumen præbens Confeſſarijs, nè in abſoluendis hæreticis, eis credentibus, fautoribus, defenſoribus, receptatoribus, Schiſmaticis, Apoſtatis, libroſq; prohibitos legentibus, aberrent. Tuo dicanda erat Nomini, etenim præclariſſima in dignitate, Officioq; Vicarij Sanctiſſimi D. N. Papæ Clementis X., quod ſumma cum laude, zelo ardenti, ſanctitateq; exerces, Sacramentum Pœnitentiæ Miniſtrantium Iudex es, ac approbator; atq; Sanctiſſimæ Inquiſitionis in Congregationibus, in quibus vnà alijs cum Inquiſitoribus ſupremis ſedem tenes, aduerſus prauitatem hæreticam, hæreſiſq; ſuſpicio-*

nem

nem ſtrenuè decertas, vt non minus Paphnutio Maximo Epiſcopo, aut Alexandro Antiſtite Alexandrino, hæreſis labe pollutorum ſis hoſtis. Exilitas operis mea retardabat vota, nec audebam Eminentiæ Tuæ, cuius ſanguinis claritas, generis ſplendor, præclara ſtirps, ſtemma generoſum, meritorum propriorum, auitorumq; cumulus, pro Eccleſia labores, omnibus, qui ſeſe veneno oculis, cordiq; inuidiæ non declarant, innoteſcunt; Tibi humanis in rebus mira prudentia exornato, in Eccleſiaſticis, diuiniſq; ſapientiſſimo incorrupta iuſtitia, omni ab intereſſe alieno, naturæ, fortunæq; bona in virtutem perducenti, placitis abſtinenti bonis, inuicti animi, eximiæ intellectualis, moraliſq; virtutis, omniumq; virtutum corollis redimito: Tibi, qui pro Sanctæ Sedis profectu vir es vndiq; perfectus, prudenter cogitas, induſtriè excogitata exequeris, non ſtudijs priuatis, nec ex commendatione, aut precibus paucorum, ſed in S. Romanæ Eccleſiæ augmentum conſulis, tàm exiguum munus paucorum foliorum dicare, offerre: At demum vicit conſideratio, in ſacrificijs haud donum, ſed cordis affectũ attendi, ſuperq; altaribus etiam pauperum vota, minoraq; lumina ſplendeſcere. Eminentiſſimo iſto ſuper candelabro Lucernam meam omnibus fore daturam lucem haud deſpero, talemq; futuram, qualis Veneris in Phano extitit illa, de qua Auguſtinus lib. 21. de Ciuit. Dei cap. 6. ſcriptum reliquit. Si talia credenda ſunt, credite, & vos, quod in eaſdem literas eſt relatum, fuiſſe, vel eſſe quoddam Veneris phanum, atq; ibi candelabrum, & in eo Lucernam ſub diuo, ſic ardentem, vt eam nulla tempeſtas, nulluſq; imber extingueret, ſiquidem Cenſorum maledicentiæ flatus, Te protegente, Lucernæ huius ſplendorem oppetere non valebunt. Qualecumq; ſit munuſculum, illud mei in pignus obſequij, cultus, ac obſeruantiæ votum offero: Et, ſicut olim Augures, nonniſi lucernis apertis, firma auguria captanda arbitrati ſunt, ſcribente Plutarcho in Quæſt. Roman. q. 70. Cur Augurum, qui antè aruſpices nominabantur, laternas ſemper eſſe apertas voluerunt, neq; operculo vnquam tegi? Dum Lucernam iſtam Tuis appendo aris, fato ſuperiore mihi fas ſit, dignitatem illam, quã Tua præclara merita (ſilentio nunc commiſſa metu offendendi Tuam modeſtiam) Te dignum reddunt, Tibi felicibus auſpicijs ominari, in Nauicula Petri proſperitatem, Eccleſiæ profectum. Vale,

AD
LVCERNAM CONFESSARIORVM.
R. P. Fratris Raymundi Nidi Soncinatis, Sac. Theologiæ Magiſtri, ac Papienſis Inquiſitoris.

DISTICHON:
In quo Auctoris ad Nomen, Operiſq; inſcriptionem alluditur:

DVM pandis, tenebras pellens de mente, LVCERNAM,
Nomine Raymundi, non niſi digna geris.

AD IDEM.
EPIGRAMMA.

CArpere, ſi cupias de ſacro lumina libro
En ſacer hîc claudit, quidquid in orbe micat.
Terreat haud titulus, quem præfert fronte LVCERNÆ,
Quod radiet maius, non habet orbis opus.
Doctrinæ hîc latitant, clariſſima lumina ſolis,
Cæleſte hîc Thomæ, clauditur omne decus.
Doctorum innumeri, quæ ſeruant dicta Libelli
Clareſcunt noſtri, lumine cuncta libri.
Hæreſis hîc animas, quæ ſtringunt vincula, pœnas
Soluere fusè docet, quem decet, atq; modum.
Raymundi eſt opus, haud mirum, ſi luce refertum
Doctrinæ NIDVM, talia ferre decet.

AD IDEM.
ALIVD DISTICHON.

QVem nequit ante hominem, Cynicus luſtrare LVCERNA
Cum tua ſplendet, homo, lumen, & orbis ades.

Ad Doctrinam, & probitatem Auctoris alludendo.
TETRASTICHON.

SAT Tua, dum fulget radianti nomine virtus
Quid tibi ſplendoris; clara LVCERNA dabit?
Doctori virtute parem, pietate parenti;
Luceat, & radiet, nomen, opuſq; decet.

Pangebat F. A. T. D. N.

AD

AD LECTOREM.

QVamplures de abſolutione ab hęreſi, excommunicationeq; priori in Canone Bullę Cœnæ, lata, ſcripſere: Quia tamen ipſorum dicta, vnà cum alijs tractatibus, magnis in voluminibus, quæ omnibus à Confeſſarijs haud facilè haberi poſſunt, continentur: nec Scriptor aliquis, quem viderim, diſperſas argumenti huius doctrinas, accuratè, ex inſtituto, dataq; opera in vnum colligere ſollicitus fuit, idcircò veritatum iſtarum ignorantia non pauci Confeſſarij adhuc laborant, prout per temporis ſpatium, quo Sacro Tribunali Fidei inſeruio, non abſq; animi mærore expertus ſum. En paucis, candide Lector, laboris mei, Opuſculi in huius elucubratione, motiuum, meæ ſcriptionis ratio. Cauſa lucis præbendæ Miniſtris Sacramenti Pœnitentię, vt quid poſſint, debeantq; in hęreticorum, eis credentium, fautorum, defenſorum, receptatorum, Schiſmaticorum, Apoſtatarum, necnon prohibitos libros legentium abſolutione, ſciant, Lucernam hanc accendo, perpauca iſta chartæ committo; &, ſi felici aura nauigare ſors mihi erit, itaut mea ex Lucerna te illuminari contingat, totum meæ conſcriptionis finem adeptus ero. Sententiarum in ſelectione perſonas non accipio, non enim amore ſuorum, extraneorumuè odio, minus literatorum conſcientię regulandę; Communioribus, vt plurimum, adhæreo, ſiquidem cum pluribus loqui, niſi nouum ius aliter diſponat, aut manifeſta ratio in contrarium ſit, magis tutum: Quid nihilominus peculiare ab alijs non prolatum, ferè omnibus in ſectionibus, aſſertionum in probationibus, aut rationum explanationibus, obiectionumuè dilutionibus, inuenies. Scholaſtica methodo aliqualiter vtor, illorum in gratiam, qui Scholaſticis materijs totos ſeſe dicarunt, vt quoſcunq; alios libros faſtidiant, non abſq; maximo ipſorum præiudicio, ſic enim vtiliores doctrinas non deguſtant, moralia inuiſa habent, quid nominis Canonicæ ignorant, cum tamen *diſt.* 38. *Can. Nulli*, ſcriptum ſit. *Nulli Sacerdotum liceat Canones ignorare*, ſenſus in vanitate perambulant, dum magnos ſe iactant Theologos, locos Theologicos neſciunt, &, vt cum Paleſtinæ Cultore, *Epiſt. de Fil. prodig. ad Damaſum*, loquar, *in fame veri, & virtutum penuria perſeuerant*. Nihiloſecius à ſyllogiſticæ formæ rigore abſtinere decreui, quoniam hac tempeſtate apud grauiores viros dialectica forma gratiam non inuenit, pro vanitate habetur; quamobrē Caſuiſtæ, Morales Theologi, ac Canoniſtæ ipſa non vtuntur. Fallaci impreſſionis conditioni donabis errata, quæ circà ortographiam, literarum falſitatem, numerum, caſum, debitamuè terminationem reperies. Vale.

Appro-

Approbationes Operis, ac Facultates.

IVſſu Reuerendiſſ. P. F. Ioannis Thomæ de Rocaberti, totius Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſtri, legi, ac perlegi Opuſculum à R.P. F. Raymundo Nidio S.T.M., ac Inquiſitore Papienſi elucubratum, cui titulus, LVCERNA CONFESSARIORVM, cumq; accuratiſſimè omnia luſtrauerim, inueni opus Catholicum, ſolidæ doctrinæ, dignumq; nomine Lucernæ, quæ non lateat ſub modio, ſed Typis excuſa præemineat Sacrorum Miniſtrorum vtilitati in Eccleſia Catholica &c.

F. Thomas Maria Blancardus, S. T. M., Publicus in Archigymnaſio Ticinenſi S. Litterarum Interpres &c.

DE mandato Reuerendiſſ. Patris Magiſtri Fratris Thomæ Rocaberti, totius Prædicatorum Ordinis Generalis, Librum cuius Titulus eſt, LVCERNA CONFESSARIORVM à Reu. Patre Sac. Theologiæ Magiſtro, Fratre Raymundo Nid Sancinate, totius Ticinenſis Diæceſis Inquiſitore Generali confectum, accuratè legi, attentè totum percurri, lubenti animo conſideraui: Nilq; à Chriſtiana Fide deuium, à legibus indictum continentem; ſed eruditè, clarè, Doctoris Angelici Sancti Thomæ Doctrinæ, ſacriſq; ſanctionibus conſonum animaduerti. Quapropter, cum ſit Lucerna, non vtiq; ponenda ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, præcipuè Confeſſarijs, quibus conſcientias dirigendi cura fuit demandata, ne ſine hac luce ambulantes in foueam cadant, prælo conſignandum dignum eſſe cenſeo.

Fr. Michael Seraphinus Angelerius, Sac. Theologiæ Magiſter, ac Prior SS. Thomæ, & Apollinaris Papiæ.

Digitized by Google

Nos Fr. Ioannes Thomas de Rocaberti, Sacrę Theologiæ Profeſſor, ac Ordinis Prædicatorum humilis Magiſter Generalis, & Seruus.

HArum ſerie, noſtriq; authoritate Officÿ, tibi Reu. Adm. P. Magiſtro, & Inquiſitori Papiæ, Fr. Raymundo Nido à Soncino noſtræ Prouinciæ Lombardiæ, facultatem concedimus, quantum in nobis eſt, vt Typis mandare poſſis Librum à te compoſitum, cuius Titulus, LVCERNA CONFESSARIORVM, &c. iam à duobus Patribus Theologis noſtri Ordinis, ex noſtra commiſſione reuiſum, & approbatum: ſeruatis tamen de iure ſeruandis. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 2. Iunÿ 1674.

Fr. IO. THOMAS DE ROCABERTI
Magiſter Ordinis.

LOCO ✠ SIGILLI.

Regiſtr. fol. 39.
Fr. Seraphinus Bertol. Mag. Prou. Rom. & Soc.

APPRO-

APPROBATIO.

LIbrum inſcriptum, LVCERNA CONFESSARIORVM, à R.P. Raymundo Nido, Sac. Theologiæ Magiſtro, Ordinis Nobiliſſimæ Religionis Prædicatorum, huius Inclytæ Ciuitatis, ac Diœceſis meritiſſimo Inquiſitore Generali exaratum, iuſſu Adm. R. P. Lectoris Io. Dominici Boerij, S. Officij eiuſdem Ciuitatis, ac Diœceſis Vicarij, vidi, & accuratè perlegi, illumq; non modo purgatum, & immunem ab omnibus Dogmatibus, quæ poſſent aduerſari Sacris Canonibus, ac S. Romanæ Doctrinæ, ſiuè probis moribus inueni, ſed adeò ingenioſo, atque ſubtiliſſimo ſtudio elaboratum, vt meritò tàm eruditi Auctoris opus ſummoperè proficuum Confeſſarijs, & omnibus alijs, præcipuè in foro Eccleſiaſtico verſantibus, prælo committi dignum exiſtimo. *Papiæ die 24. Iunij 1674.*

Abbas Petrus Baruſius, Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ S. Io. Domnarum, & Conſultor S. Officij eiuſdem Ciuitatis &c.

I M P R I M A T V R
Fr. Ioannes Dominicus Boerius Lector, ac Vicarius S. Officij Papiæ.

I M P R I M A T V R
C. Pancotus Vic. Gen.

I M P R I M A T V R
Puſterla Prætor.

Digitized by Google

INDEX
Diſceptationum, ac Sectionum Opere in iſto contentarum.

DISCEPTATIO I.

Quali gaudeant facultate Confeſſarij ab Ordinarijs approbati, pro abſolutione ab hæreſi formali, ac excommunicatione ipſi annexa, extra caſum neceſſitatis. fol. 1.

SECTIO 1. *An Confeſſarius quilibet approbatus abſoluere poſſit ab hæreſi purè mentali. fol. 1.*

2. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit hæreticum purè externum. fol. 6.*

3. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi externa, & interna ſimul, ſed occulta. fol. 11.*

4. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui hæreſim ſuam internam manifeſtat per ſigna, quæ non ſufficerent ad indicandum perſonæ præſenti, ſi adeſſet, animum ſuum hæreticum. fol. 14.*

5. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi interiori manifeſtata per verba æquiuoca, habentia Catholicum, & Hæreticum ſenſum. fol. 18.*

6. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi interna, completè manifeſtata exterius, per verba prolata in ſomno, vel ebrietate. fol. 23.*

7. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui hæreſim ſuam internam manifeſtauit per ſignum externum, quod non ſit peccatum mortale. fol. 27.*

8. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi interna, manifeſtata, non locutione, ſed opere, vel omiſſione. fol. 29.*

9. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui volens externè manifeſtare errorem, quem habet in mente circa incarnationem, præter intentionem ſuam, non hunc, ſed errorem, quem fouet in corde circa Trinitatem, exterius exprimit. fol. 33.*

10. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit eum, qui hæreſim externam protulit, & poſtea dubitauit, num prolationis in actu mente conſenſerit. fol. 36.*

11. *An*

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit habentem errorem poſitiuum contrà fidem, ex ignorantia craſſa, vel etiam affectatà. fol.* 38.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit dubium in fide. fol.* 42.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui habet aſſenſum opinatiuum, abſolutè, de rebus fidei, & abſolutè iudicat, illas probabiles eſſe. fol.* 45.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui tenet opinionem veram, putando, illam eſſe contrà Eccleſiam Catholicam. fol.* 48.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui ſentit contrà Eccleſiam, non ex motiuo ſentiendi contrà illam, ſed propter aliquod aliud motiuum. fol.* 51.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit diſſentientem ſpeciali reuelationi ſibi ſufficienter propoſitæ ad credendum. fol.* 53.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit negantem propoſitionem theologicam, euidenter deductam ex vna præmiſſa naturali, aliaque de fide. fol.* 57.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ſentientem contra Eccleſiam, ſed paratum corrigi, ſi argumentis conuincatur. fol.* 59.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit peccantem hæreſis peccato ex paruitate materiæ. fol.* 61.

. *An Confeſsarius quilibet abſoluere poſſit hæreticum iam in foro externo ab Inquiſitoribus abſolutum. fol.* 63.

. *An Confeſsarius quilibet abſoluere poſſit hæreticum negatiuum conuictum, ac brachio ſæculari à Iudicibus fidei traditum. fol.*66

. *An valida ſit abſolutio ab excommunicatione, data per Inquiſitorem hæretico fictè conuerſo, fol.* 69.

. *An ille, qui hæreſes aliquas Inquiſitori manifeſtauit, ſuppreſſis quibuſdam alijs inculpabiliter, per abſolutionem ab expreſſis obtentam, abſolutus maneat etiam à tacitis. fol.* 72.

. *An, qui ſcienter hæreſes aliquas Inquiſitori tacuit, ab excommunicationibus contractis propter expreſſas, abſolutus ſit. fol.* 74.

. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Hæreticum, qui inquiſitus fuit in S. Officio, ſed quia nec conuictus nec confeſſus, fuit liberatus; Vbi etiam de illo, qui in S. Officio iudicialiter depoſuit, ſed non eſt adhuc abſolutus. fol.* 76.

DISCEPTATIO II.

Quid poſſint Epiſcopi, Inquiſitores, ac Superiores Regularium, quantum ad Sacramentalem abſolutionem ab hæreſi, extrà neceſſitatis articulum. fol. 78.

SECTIO 1. *An Epiſcopus, Sacramentali in foro, abſoluere poſſit ab excommunicatione in hæreticos lata. fol.* 78.

2. *An Inquiſitores, in forò Sacramenti Pænitentiæ, ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere poſſint. fol.* 81.

3. *An Prælati, & Superiores Regularium exemptorum abſoluere poſſint ſuos Subditos, in foro conſcientiæ, ab excommunicatione in hæreticos lata. fol.* 84.

DISCEPTATIO III.

De Confeſſariorum poteſtate, quoad abſolutionem ab hæreſi, ex vi Iubilæi, necnon Bullæ Cruciatæ. fol. 87.

SECTIO 1. *An Confeſſarius quilibet approbatus, ex vi Iubilæi, ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere poſſit. fol* 87.

2. *An Confeſſarius quilibet approbatus, ex vi Bullæ Cruciatæ, abſoluere poſſit ab excommunicatione in hæreticos lata. fol.* 91.

DISCEPTATIO IV.

De Sacramentali abſolutione Apoſtatarum, Schiſmaticorum, Fautorum Hæreticorum, ac legentium libros prohibitos. fol. 93.

SECTIO 1. *An Confeſſarius quilibet Apoſtatas à fide abſoluere poſſit. fol.* 93.

2. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Schiſmaticos, ſaltem pure externos. fol.* 96.

3. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit credentes, receptatores, & defenſores hæreticorum. fol.* 100.

4. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Laycos cognoſcentes de crimine ſuſpicionis hæreſis, fol.* 103.

5. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit legentes abſq; debita licentia Libros hæreticorum continentes hæreſim, vel de Religione*

gione

gione tractantes. fol. 113.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit legentes Libros hæreticorum, non tractantes de Religione, nec hæreſim continentes, Libros aliorum Infidelium, necnon Catholicorum prohibitos, non ex cauſa hæreſis. fol. 117.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ſuadentem aliquem ad legendum abſq; licentia hæreticorum Libros tractantes de Religione, vel hæreſim continentes, & lectionem eorundem audientem. fol. 121.

DISCEPTATIO V.

Quibus pœnis plectendi ſint Confeſſarij abſq; facultate abſoluentes ab hæreſi, & quid huiuſmodi abſolutio valeat. fol. 124.

SECTIO 1. *An Confeſſarius ſine iuriſdictione abſoluens ab excommunicatione in hæreticos lata puniendus ſit, quibuſq; pœnis, fol.* 125.

2. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab excommunicatione, quam incurrit Confeſſarius abſoluens ſine iuriſdictione ab excommunicatione in hæreticos lata. fol.* 127.

3. *An Confeſſarius ex ignorantia abſoluens ab excommunicatione in hæreticos lata, prædictas pœnas incurrat. fol.* 130.

3. *An Confeſſarius abſoluens ſcienter, & præſumptuosè ab hæreſi, abſq; iuriſdictione, ſed non prætextu priuilegiorum, prædictas pœnas incurrat. fol.* 133.

5. *An abſolutio ab hæreſi data per Confeſſarium carentem iuriſdictione ſit nulla, fol.* 135.

DISCEPTATIO VI.

De facultate Confeſſariorum pro abſolutione ab hæreſi in articulo, periculoq; mortis, necnon caſibus neceſſitatis. fol. 138.

SECTIO 1. *An Confeſſarius quilibet in mortis articulo ab hæreſi, excommunicationeq; in hæreticos lata, abſoluere poſſit, fol.* 138.

2. *An Hæreticus pœnitens in mortis articulo, etiam ab hæretico Sacerdote abſolui poſſit. fol.* 140.

3. *An*

3. *An Hæreticus pœnitens in mortis articulo conſtitutus, omniq; alio Sacerdote deſtitutus, confiteri debeat ſua crimina Sacerdoti hæretico, fol. 142.*

4. *An Laycus in mortis articulo abſoluere poſſit ab excommunicatione in hæreticos lata, fol. 144.*

5. *An Sacerdos quilibet in mortis articulo abſoluere poſſit hæreticum, etiamſi præſens ſit Superior, qui habet facultatem abſoluendi ab hæreſi, fol. 147.*

6. *An Hæreticus in mortis articulo conſtitutus, ſi poſſit, teneatur mittere ad Inquiſitorem, vel alios Superiores, pro abſolutione, fol. 150.*

7. *An Hæreticus perpetuo impedimento ægritudinis, paupertatis, ſeruitutis, vel huiuſmodi detentus, ne poſſit adire Summum Pontificem, à Confeſſario abſolui poſſit, fol. 153.*

8. *An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit hæreticum, nedum in articulo, ſed etiam in periculo mortis conſtitutum, fol. 156.*

9. *An Hæreticus in mortis articulo abſoluendus ſit cum aliquibus conditionibus. fol. 158.*

10. *An Hæreticus in mortis articulo abſolutus, ſi conualuerit, coram Superiore comparere teneatur. fol. 161.*

11. *Qualis eſſe debeat praxis Confeſſarij in abſoluendo hæreticum pœnitentem. fol. 164.*

12. *An Hæreticus Sacramentaliter abſolutus in mortis articulo, poſſit poſteà in foro exteriori per Iudices fidei puniri. fol. 165.*

FINIS.

LVCERNA CONFESSARIORVM,

Vt lumen videant in abſoluendo ab excommunicatione lata in primo Canone Bullæ Cœnæ, nimirum in Hęreticos, eis credentes, fautores &c.

DISCEPTATIO I.

Quali gaudeant facultate Confeſſarij ab Ordinarijs approbati pro abſolutione ab hæreſi formali, ac excommunicatione ipſi annexa, extrà caſum neceſſitatis.

QVONIAM de Epiſcopis, alijſq; Prælatis, ſpecialis eſt difficultas, ad ſimplices Confeſſarios priorem hanc arctamus diſceptationem; vti etiam ad neceſſitatis caſum, eo quod Bulla Cœnæ non eodem modo de Confeſſariorum facultate in mortis periodo, ac extra illum, loquitur.

SECTIO I.

An Confeßarius quilibet approbatus abſoluere poßit ab hæreſi purè mentali.

VIdetur Glóſ. *in Clem.* 1. §. *Verum, de hæret.* Ancharano, Imolæ, Bonifac. de Vital. *ibid.* Felin. *in cap. fin. de hæret.* Bald. *in l. ſi quis C. de Epiſc.* ferèq; omnibus Canoniſtis, quos refert, ac ſequitur Royas *part. pr. de hæret. nu.* 246. quod non, propter ſequentia motiua. *Primo*, quia in *Clem. de ſtat. Monach.* §. *Quia vero*, fertur excommunicatio in Monachum Curiam Principis petentem cum intentione accuſandi

 ſuum

ſuum Prælatum, damnumuè inferendi illi, vel ſuo Monaſterio; per ſequentes voces. *Quod ſi, vt ſuis Prælatis, aut Monaſterijs damnum aliquod inferant, ad dictas Curias ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus, ipſo facto*. Anathematis gladio feriuntur Inquiſitores, qui ex odio, amore, ſpeuè lucri, quid ommiſerint, vel commiſerint in cauſis fidei. *Clem. Multorum*, §. *Verum quia, de hæret.* Eccleſia deuotionem, attentionemq; horarum in recitatione præcipit. *Cap. Dolentes, de celebrat. Miſſ.* ibi. *Diſtinctè præcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinum officium pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, ſtudioſè celebrent pariter, & deuotè*; loquitur autem Summus Pontifex de attentione interna, vt eleganter notat Fagnanus ibidem. Quapropter actus interiores, mentaleſq; ſunt ab Eccleſia cenſuris punibiles, vndè ceſſat ratio, ob quam hæreticus mentalis cenſendus non ſit excommunicatus; ſuppoſito autem excommunicationis vinculo innodari, non omnis Confeſſarius illum abſoluere poteſt.

Secundo. Hæreſis propriam conſumationem, complementumq; habet in mente; ſicutienim fides virtus eſt, quæ interius perficitur, ſic infidelitas interiori in diſſenſu, voluntatis ex conſenſu, completur, perficitur. Culpæ conſummatæ, ſuaq; in linea perfectæ, tota pœna à lege taxata debetur, quoniam modus pœnæ congruit cum modo delicti. Cur ergo hæreticus internus excommunicationis cenſuram in hæreticos latam non incurrit? Quare mentalis hæreſis abſolutio per Bullam Cœnæ Summo Pontifici reſeruata non erit?

Tertio. Summus Pontifex reſeruare poteſt ſibi hæreſim purè mentalem, vti & alios internos actus, per ea, quæ tradunt Theologi in materia de Pœnitentia, & Caiet., Serra, alijq; 2. 2. *qu.* 11. *art.* 3., atq; ideò negari non poteſt, quin mentalis hæreſis viſibili Eccleſiæ iudicio ſubſit. Nonnè de facto Iudices fidei de ipſa cognoſcunt, dum ſuper intentione interrogant, ac torquent? An non præcipit Eccleſia virtutum actus, vitiaq; prohibet; tametſi in corde conſumentur? Num in votis non diſpenſat, quamuis de rebus ſpiritualibus? Attendatur etiam Caſſiodorus *ſuper Pſalm. Dixit inſipiens*, exprimens iuriſdictionem Eccleſiæ ſuper actibus purè internis, vocibus iſtis. *Occultam culpam ſequitur aperta percuſſio, vt magis exterioribus interiora puniantur, & cor publicè corruat, quod latenter peccabat*.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet approbatus ab hæreſi purè interna, mentaliq; abſoluere poteſt. Archiepiſc. Florent. *in Sum. part.* 3. *tit.* 24. *cap.* 4. Sylueſter, *v. excommunicatio* 7. *à num.* 2. Tabien. *eod. v. caſu* 4. *à num.* 4. Caiet. Bannes, Aragon, Serra, Syluius, & Philippus à Sanctiſs. Trinit. cum alijs 2. 2. *qu.* 11. *art.* 3. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 192. *num.* 60. noſter Souſa *in Aphoriſ. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 9. Carena *part.* 2. *tit.* 2. *nu.* 45. Ioan. Maria Bertin. 2. 2. *qu.* 11. *art.* 4. *contemplat.* 2. Riciull. *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 10. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *in Can.* p. *qu.* 24. vt tot alios mittam.

mittam. Veritatem hanc illuſtro ſequenti diſcurſu. Quamuis Eccleſia ſibi reſeruare poſſit crimina purè interna, quoniam non minus requiritur iuriſdictio in Confeſſario ad abſoluendum criminibus ab iſtis, quam ab externis; Superior autem inferiori facultatem hanc, & iuriſdictionem denegare poteſt; nec illam de ſe habet Confeſſarius inferior, ſed conuenienti ordine ad ipſum à Prælatis deſcendit; tamen Summus Pontifex hactenus non conſueuit abſolutionem ab hæreſi mentali, alijſue criminibus purè internis ſibi reſeruare. Riciull. & alij ex citatis. Neq; talis reſeruatio expedit; quia hoc eſſet inijcere laqueum intolerabilem conſcientijs timoratis, cum ſæpè ignorent, aut dubitent homines an mentali aliqua in oppugnatione contra fidem conſenſerint; & reſeruatio, ad hoc, vt prudenter fiat, neceſſitatem coercendi, aut adhibendi remedium ſpeciale exigit, quæ ad peccata merè interna communiter non reperitur, etenim, ſi peccator reuera non corrigatur, & emendetur, citò ad actum externum, cuius ratione reſeruari poteſt, progredietur; præterquam quod huiuſmodi reſeruatio eſſet inutilis, cum non poſſit indè Prælatus fieri cautior, & diligentior in gubernatione gregis ſibi commiſsi; necnon à ſuaui Eccleſiæ gubernatione aliena; Vnde iure meritò illam acriter reprehendit Sotus 4. *diſt.* 18. *qu.* 2 *art.* 5., & videri poſſunt Bannes, Serra, Riciullus, *vbi ſuprà*, ac Nugnus *in addit ad* 3. *par. qu.* 8. *art.* 5. *dub.* 10. Suppoſito, quod ſub generali hæreſis reſeruatione non cenſeatur reſeruata merè interna, mentaliſq; non video, cur Confeſſarius quilibet ab ipſa abſoluere non poſſit. Progrediamur vlterius, magiſq; diſcurſum dilucidemus. Summi Pontifices regulariter de facto ſibi non reſeruant, niſi crimina habentia cenſuram annexam. D. Anton. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 17. §. 2. Caiet. *in Sum. v. Caſus*. Nugnus *loco cit.* Henriquez *lib.* 6. *de pænit. cap.* 14.; hæreſim vero mentalem cenſuram non poſſe annexam habere haud difficile ſuaderi poteſt. Excommunicatio ad forum viſibilem, exterioremq; pertinet, vt perdoctè Angelicus *in* 4. *diſt:* 18. *qu.* 1. *art.* 2. *quæſt. pr.* per ſequentes voces. *In foro conſcientiæ cauſa agitur inter Hominem, & Deum, in foro autem exterioris iudicij cauſa agitur inter Hominem, & Hominem, & ideò abſolutio, vel ligatio, quæ vnum Hominem obligat quoad Deum tantum, pertinet ad forum pænitentiæ: ſed illa, quæ hominem obligat comparatione ad alios Homines, ad forum publicum exterioris iudicij pertinet. Et quia per excommunicationem Homo à communione fidelium ſeparatur, ideo excommunicatio ad forum exteriorem pertinet, & illi ſolum poſſunt excommunicare, qui habent iuriſdictionem in foro iudiciali.* Non cadunt viſibili ſub Eccleſiæ iudicio, iuriſdictione, gubernationeuè, delicta per ſe occulta, actus purè mentales, qualis eſt hæreſis interior. Nonnulli hoc oſtendere conantur ex *Cap. Sicut tuis*, *de Simon.* per verba illa Innoc. III. *Quod ſi eorum exceſſus eſſet Eccleſiæ manifeſtus, quæ non iudicat de occultis, pæna eſſent canonica feriendi:* At Textus iſte nimis, idcircò nihil, probat; cum ibi ſermo ſit de ſimonia occulta ſolum per accidens,

ſupponaturq; factum, per antecedentem contextum. *Illos autem, qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt, intantum conſtat eſſe culpabiles, quod ſi eorum exceſſus &c.* Appoſitè adducitur *Can. Cogitationis, de Pœnit. diſt. p.*, deſumptus ex Lege Ciuili *ff. de Pœnis. Cogitationis pœnam nemo patiatur;* ſimileq; habetur *in Can. Cogitatio, eadem,* vbi dicitur. *Cogitatio non meretur pœnam lege ciuili, cum ſuis terminis contenta eſt;* ſuper quo Text. Gloſ. *Voluntas non punitur ab Homine, cum ſuis finibus eſt contenta;* cuius rationem aſſignat Auguſtinus *tract. 6. in Epiſt. Ioan. ante medium,* inquiens: *Intus vide, nam Homo iudicare non poteſt, quem videre non poteſt.* Eccleſia non penetrat interiora cordis humani, ſi quidem cognitio iſta eſt propria Dei; itaut neq; Angelo illam communicauerit, per ea, quæ tradunt noſtri Theologi in materia de Angelis *p. p. q. 57. art. 4.*, & inter cæteros Patres ſcriptum reliquit Titus Boſtrorum Epiſcopus *ad Cap. 24. Euang. Lucæ.* Quapropter concludendum, Eccleſiam non habere iuriſdictionem quoad cenſuras Eccleſiaſticas, in actibus purè internis. Omnia iſta firmauerat Caiet. *loco cit. ex 2. 2.* dum ſcripſit. *Occulta tamen per ſe, vt actus interiores ſoli, ab Eccleſiæ iudicio, & cenſuris aliena ſunt: Et ratio eſt, quoniam Homo videt, quæ patent, Deus autem intuetur cor, vt dicitur p. Reg. 16. Et propterea Apoſtolus prohibet horum iudicium, dicens 1. ad Corinth. 4. Nolite ante tempus iudicare quemq; veniat Dominus, qui manifeſtabit conſilia cordium.* Sed ante Thomam de Vio, Thomas Aquinas docuerat. *De his poteſt Homo legem facere, de quibus poteſt iudicare: iudicium autem Hominis eſſe non poteſt de interioribus motibus, qui latent, ſed ſolum de exterioribus actibus, qui apparent;* qua ex doctrina infert præter humanam legem, neceſſariam fuiſſe diuinam, *p. 2. qu. 91. art. 4.* hocq; idem puto voluiſſe Vrbanum II. *in Epiſt. Dominico Patriarchæ Granden. De manifeſtis quidem loquimur: ſecretorum autem, & cognitor Deus, & Iudex eſt.*

Ad primum, præmittimus doctrinam Caiet., *vbi ſuprà*, qua poſteà vſi ſunt Recentiores; interiorem actum bifariam conſiderari poſſe, & prout ſolo in corde naſcitur, conſumatur, extràq; non procedit, ſecundum quam conſiderationem ab Eccleſia non iudicatur; & quatenus cum exterioribus actibus coniungitur, tanquam cauſa omiſſionis, vel commiſſionis illorum, ſicuti quando quis ex odio committit, vel omittit aliquid extrà, ſiuè locutionem, ſiuè operationem, quo pacto ſubeſt Eccleſiæ iuriſdictioni. Ex *Clem. 1. de ſtat. Monach.* non habetur, puniri animum internum accuſandi ſuum Prælatum, inferendiuè damnum ipſi, vel Monaſterio; at aditum externum, poſito tali animo; hinc, ſi animum ſuum exterius non manifeſtaret, excommunicationem Monachus non incurreret. Verum eſt tamen, quod olim ſufficienter animum manifeſtabant præſumptiuè ex nimia frequentia adeundi Curiam Principis. Vlterius reſpondeo, non ferri cenſuram in animum præcisè offendendi Abbatem, vel Monaſterium, ſed etiam in aditum ad Curiam Principis,

itaut

itaut duo neceſſaria videntur, vt hæc pœna incurratur, ſcilicet, quod intrauerit Monachus Curiam Principis, & quod animo damnificandi, vt teſtantur Imol. *in Clem. p. nu.* 25. *de ſtat. Monach.* Gloſſ. & Bonifac. de Vitalinis, qui, § *Quia vero nu.* 10. ſcribit. *Secundum Gloſſ. Gen. & omnes, Textus iſte requirit duo. Primo, quod ſint in Curia Principum. Secundo, quod illuc acceſſerint cauſa damna inferendi ſuo Superiori, vel Monaſterio, ita quod alterum tantum non ſufficeret, arg. l. Si hæredes plures, ff. de cond. inſtit.* Satisfacit alteri Text. Caiet. loco cit. *Non excommunicatur actus interior ſolus, ſed actus exterior, puta impoſitio, vel omiſſio ex interiori odio, vel amore procedens.* quapropter in excommunicationem non inciderent Inquiſitores, ſi actus odij, vel amoris aliquo ſigno manifeſtati non ſint. Eccleſia præcipit actum mentalem, ſcilicet attentionem, in recitatione Horarum Canonicarum, at dumtaxat indirectè, inquantum cauſa eſt actus externi, influitq; in illum, imperat enim orationem veram, quæ cum non poſſit eſſe abſq; interiori attentione, indirectè præcipitur attentio, prout moraliter informat, conſtituitq; in ratione actus moralis. Vel dicas, Eccleſiam ſolam externam deuotionem, ac attentionem, non vero interiorem, præcipere, vt ſentiunt Sylueſter, & alij apud Serram *p. 2. q. 96. art. 3. dub. vnico.* Latè Fagnanus *in dicto cap. Dolentes*, vbi adhærere videtur Canoniſtis.

Ad ſecundum, eſto hæreſis mentalis interius, ac in foro Dei conſummata ſit; non tamen eſt perfecta in faciem Eccleſiæ, ac in foro viſibili, exterioriq; , niſi aliquo manifeſtetur ſigno: Nec Eccleſia iudicat, aut punit actum aliquem, niſi ipſius in faciem ſit completus, cum actus iuriſdictionis coerciuæ pro actibus purè internis non feratur, nec occulta, ſeu latentia peccata vindictam habeant, *Cap. Chriſtiana* 32. *q.* 5. Fruſtrà conderetur lex pro interioribus actibus, cum legiſlator ad ipſos compellere non poſſit, vt innuit D. Th. *p.* 2. *q.* 100. *art.* 9. vbi etiam docet, quod lex humana non punit illum, qui habet voluntatem occidendi, & non occidit, neq; attendit modum virtutis conſiſtentem in hoc, vt aliquis operetur volens, vel eligens, & propter hoc eligens: in quo importatur duplex motus interior, ſcilicet voluntatis, & intentionis.

Ad tertium, iam diximus, Eccleſiam poſſe reſeruare ſibi peccata purè interna, at de facto non eſſe poſitam talem reſeruationem, neq; expedire. Dum autem ex poſſibilitate reſeruationis iſtius infertur, cadere actus internos ſub viſibili Eccleſiæ iudicio, non rectè arguitur; quia, vt doctè Serrà 2. 2. *q.* 11. *art.* 3., reſeruare peccata pertinet ad Papam, ſupremum Iudicem in foro conſcientiæ, cui reliqui ſunt ſubordinati, ſicq; aliorum iuriſdictionem poteſt coarctare; non autem pertinet ad ipſum, vt Iudicem ſupremum in iudicio exteriori, qua ratione ad Pontificem attinet excommunicatio. Certum eſt, Sacramentalem iuriſdictionem intrà terminos poteſtatis, gubernationiſq; viſibilis non eſſe ſitam, & pertinere ad forum Dei, qui etiam de internis iudicat. Virtu-

tum

tum actus purè interni, in ſeipſis, ac ſecundum ſe conſiderati, non ſunt iuriſdictionis viſibilis Eccleſiæ, ſed dumtaxat per ordinem ad externos, quorum ſunt conditiones, & formæ, quæ auctoritas eſt indirecta; Videri poſſunt Sotus *lib. 10. de iuſt. & iure q. 5. art. 5.* & Serra *p. 2. q. 96. art. 3. dub. vnico*. Omnis humana poteſtas, ſiuè iuriſdictio in hominum fundatur ſocietate, quæ materialis, ſenſibiliſq; eſt; idcircò conueniens videtur, vt ſolùm ad humanas actiones, quatenus in exteriorem materiam tranſeunt, ſignoq; aliquo externo manifeſtantur, ſe extendat: Et quod de virtutum actibus, idem de vitijs, & peccatis per ordinem ad prohibitionem docemus. Scitè ſcribit Vincentius Ferre. 2. 2. *q.* 15. §. 8. *nu.* 25., per hæreſim purè mentalem Papam deponi non poſſe, quia non eſt de foro iudiciali Eccleſiæ talis hæreſis. Ex hoc, quod Iudices fidei interrogent, ac torqueant ſuſpectos de hæreſi ſuper intentione, ac credulitate, ſequitur ſolum, Eccleſiam ius habere in actum internum manifeſtatum; propter actum namq; exteriorem, de quo Iudex præſumit, quod ſit imperatus ab interiori, inquiri poteſt de intentione, voluntate, ſcientia, ignorantia, & credulitate. Diſpenſatio in votis non cadit ſuper votis mentalibus, & internis præcisè, ſed quatenus iuriſdictioni, & clauibus ipſius Eccleſiæ per exteriores actus ſubijciuntur. Caſſiodorus autem loquitur de punitione in Dei iudicio.

SECTIO II.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit hæreticum purè externum.

VIdetur quod non Caietano 2. 2. *q.* 12. *art. p. §. ad* 2. *& q.* 94. *art. p.* vbi aſſerit, illum, qui metu ductus, verbo tantum, aut opere externo, non mente, aliquid contrarium fidei profitetur, eſſe ſubiectum iuribus Dei, & Hominum contra Hæreticos, ideoq; excommunicatum, quæ ſententia fulciri poteſt. *Primo*. Hæreticus purè externus, ille nimirum, qui metu, vel vi, ſalua interiori fide in corde, exterius illam negat, verè hæreticus eſt, ſicut ille, qui furatur, vel occidit, verè eſt fur, aut homicida, ſiuè id fecerit vi, metuuè, ſiuè malitia. Vera autem hæreſis, dummodò cognoſcibilis ſit, iudicariq; poſſit ab Eccleſia, connexam habet excommunicationem; quia excommunicantur Hæretici omnes, & qui omne dicit nihil excludit. *L. Iulianus ff. de leg.* 3. *Cap. Solitæ §. nos de maiorit. & obed. L. Quicunq; §. Prætor ff. de in ius vocan.* Hæreſis, cui excommunicatio annexa eſt, Summo Pontifici in Bullà Cœnæ reſeruatur, nec ab illa abſoluere poteſt Confeſſarius omnis.

Secundo. Eccleſia pœnas ſuas imponit pro actibus tantum externis, de quibus ſolum iudicat, teſte Summo Pontifice Innoc. III. *in Epiſt. De-*

cano

Digitized by Google

cano Beluac., & habetur *Cap. Tua nos, de Simon. Nobis datum eſt de manifeſtis tantummodo iudicare*: Eſt enim Eccleſia ſenſibilis, & ſicut non gaudet poteſtate, niſi in Homines ſenſibiles, animaſq; corporibus vnitas, ita non punit, niſi actus externos. Igitur, qui exercet actus externos hæreticales, in conſcientia pœnas contra Hæreticos latas incurrit, & eſt excommunicatus excommunicatione Bullæ Cœnæ.

Tertio. Iudices fidei de facto puniunt, tanquam veros Hæreticos, illos, qui in hæreticales actus externos prodierunt, non obſtante, quod negent intentionem, ac credulitatem hæreticalem. Et ſi Eccleſia pœnas ſuas reſtringeret ad externos actus procedentes ex hæreſi in intellectu, falſitatibus, erroribuſq; multis ſe exponeret, quoniam multoties puniret actus externos ab interiori hæreſi non prouenientes, & aliquando parceret hæretico interno, dum fateretur non habuiſſe errorem in intellectu, ſed ex metu, vi, alioue motiuo ad actus, factaue externa hæreticalia proceſſiſſe.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet approbatus abſoluere poteſt ab hæreſi purè externa. D. Anton. *part. 2. tit. 12. cap.* 16 §. *p.* Syluester, *v. Apoſtaſia qu. p.* Bannes 2. 2. *qu.* 11. *art.* 4. *qu.* 2. *concluſ.* 3. *argum.* 2. Serra *ibidem art.* 3. Syluius, Ioan. Maria Bertinus, alijq; Theologi Commentatores Sancti Doctoris, Souſa *lib. pr. Aphoriſ. cap.* 15. *num.* 3. Tabiena *v. hæreticus nu* 9. Franciſcus Ghetius, *in Theſau. animæ eod. v.* Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *in Can.* 9. *qu.* 14. Pegna *p. p. Direct. com.* 24 Vincentius Ferre. 2. 2. *q.* 14. §. 3. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 143. Salelles *lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 59., & communiter alij. Nonniſi ratione excommunicationis hæreſis reſeruata in Bulla Cœnæ cenſetur, nec purè externa excommunicationem habet annexam. Cenſuræ, aliæq; pœnæ delictum aliquod afficientes, dumtaxat ob delictum verum, perfectum, conſummatumq; contrahuntur, hæreſis autem ſine defectu in intellectu, & voluntate perfectione propriæ lineæ caret; ſi quidem hæreſis eſt error in fide cum pertinacia. *Cap. Qui in Eccleſiam* 24. *q.* 3. Archidiac. *in Cap. Hæreſis, ead. cauſ. & quæſt.* Sylu. *v. hæreſis nu.* 9. Fagnan. *Cap. Damnamus, de Sum. Trinit.*, quapropter ad rationem hæreſis duo concurrunt, error in intellectu, hæreſis initium; pertinaciaq; in voluntate, eiuſdem complementum; neq; hæreſis conſiſtit in dictis, vel factis, at mente, & voluntate. Hæreſis ſpecies eſt infidelitatis, ad eos pertinens, qui Chriſti fidem profitentur, ſed eius dogmata corrumpunt, monitore Sancto Præceptore 2. 2. *qu.* 11. *art. p.* Infidelitas ſubiectiuè in intellectu reſidet, ſicut & fides, cui contrariatur, prout nunc ſuppono ex hijs, quæ tradunt Theologi in materia de fide; quibus ſuffragantur Diuus Thomas 2. 2. *qu.* 2. *art.* 9. & Auguſtinus *in lib. de Prædeſt. Sanctorum cap.* 2. *tom.* 7., dum definiunt credere, quod ſit *cum aſſenſu cogitare*, ſumpto actu iſto, non pro operatione cogitatiuæ, at pro intellectus conſideratione cum quadam inquiſitione. Nuſquam igitur perfecta erit hæreſis abſq; errore in intellectu;

quod

quod etiam indicauit Auguſtinus, *lib. de hæreſibus ad Quod vult Deum, paulò poſt initium,* ſcribens. *Non enim omnis error hæreſis eſt, quamuis omnis hæreſis, quæ in vitio ponitur, niſi errore aliquo hæreſis eſſe non poſſit.* Hæreticus non eſt, cuius peccato fides non amittitur; virtuſq; iſta non deperditur ab eo, qui corde firmiſſimè credit totam noſtram fidem, & quidquid Deus reuelauit, qualis fuit Marcellinus Summus Pontifex, ſuppoſita hiſtoria illa admodum dubia, de qua Baronius *tom. p. Annal. Eccleſiaſt. circa annum Domini* 302., videlicet, quod Pontifex præfatus, Diocletiani, & Maximiliani Imperatorum temporibus, grana thuris ſuper prunas, imponere compulſus fuerit, prout ex Nicolao Papa refertur *Can. Nunc autem diſt.* 21. Caſu, quo coactio, & compulſio ad huiuſmodi actus externos hæreticales eſſet abſoluta, vt ſi quis ligatus, & penitus renitens cogeretur, non per ſe, at per alios genua Mahumeto flectere, aut circumcidi, aut aliquid huiuſmodi horrendum patrare, talis, nedum hæreticus non eſſet, ſed neq; peccaret, ex defectu voluntarij. *Cap. Maiores, de baptiſ. §. vlt.* ibi. *Sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit, qui contradicens penitus, & reclamans, thurificare idolis cogitur violenter*; & hoc roborat Pegna, vbi ſupra, *ex lib. 2 Machab. cap. 6.* vbi, cum ſermo eſſet de vi, quæ Iudæis inferebatur iuſſu Antiochi, dicitur. *Ducebantur autem cum amara neceſſitate in die natalis regis ad ſacrificia, & cum liberi ſacra celebrabantur, cogebantur hædera coronati Libero circuire.* Verum loquendo de coactione mixta, quamuis peccet committens factum hæreticale, aut hæreticale verbum proferens, adhuc hæreticus non eſt, ſi in corde fidem retineat, vt diximus, quamuis lethaliter peccaret. Illuſtrat rem Sanctus Raymundus de Penniafort *in Sum. lib. 9 de Apoſtatis §. 7.* vbi mouet aliquas quæſtiones. *Multi Chriſtiani reſident in quibuſdam Ciuitatibus Saracenorum, & maximè illi, qui vocantur Atrones, aliquis illorum profitetur Mahumetum nuncium eſſe Dei, ſicut, & Saraceni faciunt ad laudem, & honorem illius, quem colunt, & venerantur pro Sancto. Alius oſculatur ſepulchrum Almeadi, quaſi ex reuerentia, ac ſi eſſet Sanctus. Alij in publico gerunt ſe pro Saracenis, & in occulto pro Chriſtianis. Nunc quæro, Vtrum iſti, & ſimiles ſint Apoſtatæ, vel Hæretici iudicandi?* Attende reſponſum Sacri Pœnitentiarij. *Si vero profitentur hoc verbo tantum, vel faciunt propter metum, ſed in corde à nullo deuiant à fide, nec dico eos Apoſtatas, nec Hæreticos, nec Excommunicatos, peccant tamen mortaliter, quantuſcumq; fuerit metus.* Ex diſcrimine reperto inter forum Sacramenti Pœnitentiæ, ac forum Inquiſitorum veritas iſta corroborari poteſt.
Iſte in præſumptionibus fundatur, præſumitur namq; diſſenſum habuiſſe internum, illum, qui ore, opereq; contra fidem deliquit, cum ex actibus externis regulariter mentalis error arguatur, ex fructu arbor agnoſcatur, & ex factis, geſtiſq; exterioribus animus, necnon voluntas intelligatur. *L. Nutu ff. de legat. Cap. Vidua, de Regular.* vbi decernitur, nouitiam, quæ ſponte ſe ingerit in actibus profeſſarum, per hoc cenſeri profeſſam,

:ſſam, *licet Sacramento firmare velit, eo tenore velamen ſibi impoſuiſſe, vt ėponere poſſet*; taliſq; præſumatur animus, qualia ſunt facta, *Cap. Exiſti-ıant* 11. *qu.* 3. Vnde tali ex præſumptione aliquando puniuntur in foro ıdiciali, tanquam hæretici, aliqui, etſi negent intentionem, credulita-:mq; hæreticalem; vt plurimum tamen ſolummodò pœnis ſuſpectorum e hæreſi plectuntur. Aliter eſt in foro Sacramenti Pœnitentiæ, in quo on habetur præſumptio iſta, ſed creditur pœnitenti dicenti, Catholi-am intentionem ſemper ſeruaſſe, propterea Confeſſarius non poteſt, ıt debet, talem præſumere hæreticum, & excommunicatum, ſed abſol-ere tenetur, admonendo tamen ipſum, abſolutionem illam non ſuffra-ari eidem, externo, iudicialiq; in foro, ſed adhuc puniri poſſe in S. Offi-io, caſu, quo de hæreſi externa ſit denunciatus, accuſatus, vel inquiſi-ıs. Poſtremò aſſertum ſuadeo ex doctrina Angelici Præceptoris 2. 2. . 12. *art. pr. ad* 2. vbi chartæ committit. *Dicendum, quod ad Fidem perti-:t, non ſolum credulitas cordis, ſed etiam proteſtatio exterior Fidei per xteriora verba, & facta, nam confeſſio eſt actus Fidei, & per hunc etiam ıodum, quædam exteriora verba, vel opera ad infidelitatem pertinent, in-uantum ſunt infidelitatis ſigna, per modum quo ſignum ſanitatis ſanum dici-ır*. Actus igitur exterior hæreſis dicitur, non quia hæreſis ſit, ſed quia b hæreſi in intellectu exiſtente denominatur: Cum ergo in caſu noſtro æreſis mentalis non exiſtat, propter actus hæreticales exteriores hæ-:eticus denominari nequit; idcircò Confeſſarius quilibet abſoluere po-:rit committentem actus iſtos abſq; errore mentali; ex conſequenti los, qui propoſitiones hæreticas effutiuerunt, Sanctorum Imaginibus luſerunt, carnes diebus prohibitis comederunt, Mahumeto cultum, & :uerentiam exhibuerunt, ſi talia fecerint, aut metu compulſi, aut ſpe ıcri adducti, aut ira, aliaue paſſione quacumq; commoti, nullum in-nimo errorem, ſed priſtinam Fidem rectam tenentes. Videatur Archie-iſc. Florent. *vbi ſupra.*

Ad primum patet reſponſio ex præhabitis; ſolum aſſignandum ſupe-:ſt diſcrimen inter hæreſim, ac furtum, homicidium, ſimiliaq; peccata! Iomicidium, furtum, adulterium, periurium, & huiuſmodi, exterius onſumantur; in homicidio namq; externo eſt vera homicidij ratio, ni-ıirum occiſio hominis abſq; legitima auctoritate; in furto externo vera ırti ratio, ablatio rei alienæ, inuito domino. Vndè quamuis quis non-ccidat hominem ex affectu occidendi illum, ſed tantum voluntariè, ex bedientia ad dominum, qui ſeruo iuſſit illum occidere, homicida eſt, : ſi quis adulteretur, non ex affectu luxuriæ, ſed ex alio motiuo, adul-er eſt. At hæreſis tantum interius conſumatur, & perficitur, dicta au-:m, factaue exteriora, intantum ſunt hæreſis, inquantum ſignificant æreſim reſidentem in intellectu, ſicut vrina dicitur ſana, in quantum gnificat ſanitatem animalis, non quia intrinſecè in ipſis ratio hæreſis :periatur; quando vero non procedunt ex hæreſi in intellectu reſidente,

illam non ſignificant, vt eleganter Vincentius Ferre. *loco cit. nu. 9.*

Ad ſecundum dicendum, Eccleſiam non iudicare de actibus internis directè, & per ſe; tamen illos punit, quatenus ſunt cauſa, vel occaſio actuum externorum, iuxtà doctrinam Caietani traditam præcedenti in ſectione: Vnde *in Cap. Dolentes de celebrat. Miſſarum*, præcipit attentionem, quatenus in actum externum influit, punit actus odij, amoris, & auaritiæ in Inquiſitore, *ex Clem. p. de hæret.*, in quantum ſunt cauſa omiſſionis, vel commiſſionis in cauſis Fidei; tunc enim actus interni ſenſibiles fiunt, & iudicio Eccleſiæ ſubiecti. Fagnan. *in Cap. Dolentes, de celebrat. Miſſ.* Nec eſt verum, quod iudicium ferat præcisè de externis, ſed iudicat de iſtis, quatenus ex affectu interiori procedunt, ſignaq; ſunt actuum internorum. Hinc Serra *loco cit. Pronunciare vero hæreſim non eſt excommunicationi ſubiectum, niſi quatenus procedit ab hæreſi interiori, cum talis excommunicatio lata ſit contra Hæreticos, & hæreſis principaliter, & eſſentialiter conſiſtat in intellectu.* Videatur etiam Ferre. ſæpè citatus; & doctrina hæc magis dilucidabitur per ſequentes Sectiones, in quibus manifeſtum fiet, ſigna externa non conſtituere aliquem Hæreticum, niſi quatenus expreſſiua ſunt interni conceptus.

Ad tertium, ex parte ſatisfecimus ſuprà, aſſignando diſcrimen inter tribunal Iudicum Fidei, ac Sacramenti Pœnitentiæ: Solummodò addimus, quod ſi ceſſaret præſumptio in foro iudiciali erroris mentalis, committens facta, proferenſuè hæreticalia verba non puniretur tanquam Hæreticus, & de facto ſponte comparentes, negantes hæreticam intentionem, quoniam ipſis creditur, hæreticorum pœnis non mulctantur; quinimò etiam rei inquiſiti, ac confeſſi de actibus hæreticalibus, ſi in tortura interrogentur ſuper intentione, & ſuſtineant Catholicam credulitatem, ſolum, vt ſuſpecti de hæreſi, non vt Hæretici, damnantur. Ad id, quod additur, dicimus, Eccleſiam non ſe exponere falſitati practicę, ſiquidem, quando punit actus externos ab hæreſi interiori verè non prouenientes, prudenter facit, ob præſumptionem, quod huiuſmodi actûs ex intentione hæreticali, malaq; credulitate impetentur; necnon prudentialiter agit, dum credit reis, verè hæreticis, horumq; pœnas mitigat, habendo ipſos tantum pro ſuſpectis, quia non leuis eſt ad credendum, ſed cauſam accuratiſſimè examinat. Quod verò ſpeculatiuè falſitati ſeſe exponat, hoc non facit, quoniam etiam virtutibus poteſt ſubeſſe falſum ſpeculatiuè.

†

SE-

Digitized by Google

SECTIO III.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi externa, & interna ſimul, ſed occulta.

VIdetur Crouſers *in Reg. S. Franciſci cap. 7. lect. 4.* aliiſq; aſſerentibus, ob delicta omninò occulta non incidere aliquem in excommunicationem, ſuppreſſo nomine relatis à Suarez. *de Fide diſp. 21. ſect. 2. num. 3.*, & Diana *parte 6. tract. 6. reſol. 51.*, poſſe; quæ opinio comprobatur. *Primò*. Eccleſia non iudicat de occultis per accidens. Nam in *Cap. Sicut tuis, de Simon.* dicitur. *Illos autem, qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt, intantum conſtat eſſe culpabiles, quod ſi eorum exceſſus eſſet Eccleſiæ manifeſtus, quæ non iudicat de occultis, pœna eſſent canonica feriendi*; & ſermo habetur ibi de occultis per accidens, vt *ſect. pr.* docuimus. Multa alia iura ad hoc adduci poſſent. Ergo hæreſis occulta non ſubeſt Eccleſiæ viſibili iudicio, & cenſuris, nec eſt reſeruata Summo Pontifici.

Secundò. Ideò hæreſis purè interna, mentaliſq; reſeruata non eſt, quia cognoſcibilis non eſt ab Eccleſia. Sed neq; externa occulta eſt cognoſcibilis in foro exteriori, quantum ſufficit, vt iudicari poſſit, quandoquidem non poteſt cognoſci ciuiliter, ac modo forenſi; quid autem prodeſt cognoſcibilitas phyſica, & exterioritas, niſi poſſit in iudicio, aut probari, aut iudicari? Etiam purè mentalis aliquo modo cognoſcibilis eſt, cum per ſe illam poſſit Hæreticus aſſerere, nihilominus non eſt reſeruata, nec cenſuram excommunicationis habet annexam. Itaq; idem erit dicendum de occulta.

Tertiò. Eccleſia nullo modo poteſt deuenire ad ſententiam excommunicationis contra Hæreticum occultum, quia iudicare non poteſt de incognitis. Vnde rectè Auguſtinus *Hom. 50. de neceſſit. pœnitentiæ, poſt medium. Nos communione quenquam priuare non poſſumus, quamuis prohibitio hæc nondum ſit mortalis, ſed medicinalis, niſi aut ſpontè confeſſum, aut in aliquo, ſiuè Sæculari, ſiuè Eccleſiaſtico iudicio nominatum, atq; conuictum*. Igitur hæreſis occulta non ſubiacet Eccleſiæ iudicio quantum ad cenſuras.

Reſpondeo. Non poteſt Confeſſarius quilibet ab Ordinario approbatus abſoluere ab hæreſi interna, ac externa ſimul, quamuis occulta. Diuus Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 4.* Sylueſt. *verb. Excommunicatio 9. excom. 2.* Caiet. *2. 2. q. 11. art. 3.* Bannes *art. 4. dub. 2.* Serra *art. 3. dub. vnico, dicto 3.* Sylnius *concluſ. 3.* Campeg. *ad Zanchinum cap. 34.* Souſa *lib. 3. Aphoriſ. cap. 4.* Duardus *in Bullam Cœnæ lib. 2. can. p. q. 34.*, aliiq; communiter. Ratio eſt, quia Hæretici excommunicati ſunt per diuerſos

Pontifices, variaſq; Leges contrà Hæreticos, In ſpecie per Innoc. III., vt habetur *Cap. Excommunicamus, el p. de haret.* quæ pœna iam lata fuerat à Chriſto, *Matth.* 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus, & publicanus*; hocq; certiſſimum eſt, vt alia non egeat probatione. Quamuis excommunicatio iſta olim reſeruata non fuerit Summo Pontifici, tamen in Bulla Cœnæ reſeruata fuit, per illa verba. *Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in articulo mortis conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit.* Si reſpondeas, excommunicationem non ferri in Hæreticum occultum, ſed manifeſtum. In contrarium eſt, quoniam Eccleſia gaudet poteſtate, non ſolum quoad pœnam peccati, ſed etiam quoad pœnas cenſurarum, & perſonales, in actibus occultis per accidens. Geminian. *conſ.* 110. *num.* 8. Bald. *L. Si quis non dicam rapere, col.* 2. *verſic. Venio ad oppoſitiones.* Simanc. *de Cath. Inſtit. tit.* 42., alijq; quos citat, & ſequitur Riciull. *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 10. & de facto Hæreticum occultum per accidens omnes contrahere pœnas, cenſuraſq; contrà Hæreticos inflictas, præter adductos Theologos, & Canoniſtas, docent etiam Burſat. *conſ.* 14. *nu.* 12 Menoch. *conſ.* 185. & alij apud citatum Riciullum; etenim hæreſis externa, etſi occulta, delictum eſt externum per ſe cadens ſub ſenſu, illiuſq; incognoſcibilitas non prouenit ex obiecto, cum hoc de ſe cadat ſub ſenſu, at ex abſentia cognoſcitiuæ potentiæ, & teſtium, quod per accidens ſe habet, idcircò habet totum id, quod ex parte delicti requiritur ad hoc, vt ab Eccleſia iudicari, puniri, atq; ad externam gubernationem, aut iudicium viſibile pertinere poſſit, vt perbellè, quamuis laconicè, Caietanus. Neq; eſt nouum aſſerere, in Eccleſia reperiri poteſtatem hanc ſuper actus per accidens occultos; ſiquidem Sacri Canones ſtatuunt irregularitatis pœnam contrà homicidas, etiam occultiſſimos, excommunicationis cenſuram in percutientes Clericos, quamuis non manifeſtos; fructuum priuationem in Clericos beneficiatos Officium Diuinum non recitantes, non obſtante, quod omiſſio hæc ſit occulta. Et, vt ex Fagnano *in Cap. Dolentes, de celebrat. Miſſ*, aliquid producamus, *in Cap. Vbi periculum, §. Nulli etiam, de elect. in* 6. prohibetur collocutio, etiam ſecreta, cum Eminentiſs. Cardinalibus in Conclaui exiſtentibus, ibi. *Qui vero contrafecerit, Scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo: ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.* Et *Cap. Clericis de Immunit. Eccleſ. eod lib.*, occulta occupatio depoſiti Eccleſiaſtici eſt vetita. Si replices, excommunicationis vinculo innodari etiam hæreticos occultos, at non reſeruari in Bulla Cœnæ, niſi abſolutionem ab hæreſi publica, ſtatim obijcio. *Feria v. die* 24. *Septembris* 1665. in Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, coram Summo Pontifice Alex. VII., damnatum fuiſſe, inter alias, propoſitionem ſequentem, tertiam in ordine. *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere*

abſolu-

Digitized by Google

abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. *Iulij in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſ. Cardinalium viſa, & tolerata eſt*; necnon ſequentem, in ordine quartam. *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſoluere quoſcunq; Sæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.* Caueant igitur Confeſſarij, ne Hæreticos occultos abſoluant, & prudens monitum Purpurati Caietæ attendant. *Oportet Confeſſores inquirere, cum Pœnitentes tepidi in Fide, qui victi tentationibus conſentiunt contrà Fidem, occurrunt, an etiam ſecum ſolus ore protulerit infidelitatem ſuam, quando in illa erat*, ſiquidem tunc talis Pœnitens abſolui nequit ab ipſis, & ſufficienter externam ſuam hæreſim reddit, ſi illam exprimat verbis, ſcripto, vel alio modo, etiam nemine pręſente, vel audiente, vt docet idem Caiet. *loco citato*, & alij cum ipſo.

Ad primum, dupliciter Eccleſia iudicare, & punire poteſt. Vno modo per legem, pœnaſq; ipſo iure, & facto abſq; hominum miniſterio contrahendas, & hoc modo iudicare, & punire poteſt occulta per accidens, legem ferendo, vt qui aliquo modo hæreſim ſuam manifeſtauerit, quamuis in occulto, ſit excommunicatus; cum enim tunc non exigatur hominis miniſterium, & obiectum ex ſe cadat ſub potentia ſenſitiua, ad hoc iudicium, & punitionem ſufficit exterioritas occulta. Alio modo iudicat, & punit poſt factum, per ſententiam particularem condemnando delinquentem in iudicio fori, quod ex actore, reo, Iudice, ac teſtibus conſtat. *Cap. forus, de verb. ſignif.*, & hoc iudicio Eccleſia non iudicat de occultis, vt probat Can. in argumento adductus; & certiſſimũ eſt, quia in tali iudicio proceditur ſecundum allegata, & probata, ideòq; expoſcitur, nedum quod delictum ſit alicui manifeſtum, ſed vlterius deſideratur, quod per plures teſtes, ac inditijs certis probetur in iudicio, vt animus Iudicis moueatur ad ſententiam definitiuam ferendam: Vndè dicebat Tullius 7. *act. in Verr. Iudex bonus nemo eſſe poteſt, qui ſuſpicione certa non mouetur*.

Ad ſecundum, Caiet. aſſignat diſcrimen inter hæreſim per ſe, ac per accidens occultam, quod illa ſua ex ratione ſibi vendicat non ſubeſſe cognitioni ſenſitiuæ, à qua humana incipit cognitio, ſecundum quam Eccleſia iudicat; iſta vero ex ſe potentiæ ſenſitiuæ ſubijcitur, tametſi teſtem, vel teſtes non habeat, per quos probabilis ſit in iudicio. Ex quo diſcrimine patet, occultam per accidens eſſe iuriſdictionis Eccleſiaſticę per ſe loquendo, non vero occultam per ſe, quandiù manet intrà mentem. Igitur deſeruit exterioritas iſta, vt hæreſis cadat per ſe ſub poteſtate Eccleſiaſtica, quæ tota eſt ad viſibilem, ſenſibilemq; gubernationem huius corporis Reipublicæ viſibilis; Quod vero cognoſcibilis non ſit modo forenſi, facit, vt puniri nequeat per ſententiam particularem in iudicio fori, modo explicato ad argumentum præcedens.

Ad

Ad tertium: Concedimus, Eccleſiam ferre non poſſe excommunicationis ſententiam particularem contrà Hæreticum occultum, nec iſtum iudicari poſſe in iudicio fori, in quo neceſſe eſt cauſam cognoſci, accuſatorem, teſtes, & reum audire, merita facti diſcutere, vt ſit tale iudicium Mineruæ ſuffragium; monitum namq; erat Ciceronis, *Pro Cluent. Eſt ſapientis hominis animaduertere, qua lege reus citetur, de quo reo cognoſcat, quæ res in quæſtione verſetur: Cum hæc ſint videnda*. His non obſtantibus, per legem, ſententiamuè generalem antecedenter prohiberi poſſunt occulta crimina, vt ſatis oſtenſum eſt, & facit etiam *Cap. Nouerit, de ſent. excom.* Auguſtinus loquitur de iudicio fori, & per ſententiam particularem, vt liquet ex ratione, quam immediatè anteà aſſignauerat. *Quamuis enim vera ſint quædam, non tamen Iudici facilè credenda ſunt, niſi certis indiciis demonſtrentur.*

SECTIO IV.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui hæreſim ſuam internam manifeſtat per ſigna, quæ non ſufficerent ad indicandum perſonæ præſenti, ſi adeſſet, animum ſuum hæreticum.

VIdetur, quod non aliquibus ſuppreſſo nomine relatis ab Azorio *lib. 8. cap. 9. qu. 12.* aſſerentibus, Hæreticum eſſe illum, qui ſtudio, & affectu hæretico aliquod opus externum, natura ſua indifferens, præſtat, huncq; eſſe excommunicatum. Cardinalis etiam de Lugo, *de Fide diſp. 23. ſect. 2. nu. 24.* ſcribit, non requiri ad hæreſim externam, quod manifeſtetur per ſigna ſufficientia, vel ex ſe, vel ex circumſtantiis, ad perſuadendam aliis hæreſim conceptam; ſed hæc ſigna requiri tantum, vt Eccleſia in foro contentioſo pœnam imponere poſſit, non ad pœnam incurrendam ipſo facto in foro conſcientiæ, in quo teſtes non interrogantur, ſed delinquentis conſcientia. In gratiam huius ſententiæ arguitur. *Primo.* Qui ex ſtudio, affectuq; hæretico opus aliquod externum præſtat, hæreſim internam mente conceptam facto declarat, & prodit; Vndè fit Hæreticus externus, ſubiectus Eccleſiæ iudicio, & excommunicatus, ideoq; abſolui à quolibet Confeſſario nequit. Facta enim, & dicta ex ſe indifferentia, ſi procedant ex animo hæreſis interioris, induunt malitiam hæreſis, vt, ſi quis ex aſſenſu hæreſis mentalis, quod Chriſtus non ſit Homo, proferat negatiuam iſtam, non eſt Homo, certè hoc dictum habet hæreſis deformitatem.

Secundo. Qui infirmitatem à ieiunio excuſantem ſimulans, ieiunium frangeret, pœnas contra violantes ieiunium incurreret, etſi illius violatio nullis teſtibus poſſet probari; & ſi excommunicatio eſſet impoſita contra pro-

Digitized by Google

rà procurantes pollutionem, eam incurreret, qui actibus internis, vel ibo ſumpto ex intentione, pollutionẽ procuraret, etſi nullus poſſet ſine temeritate iudicare, pollutionem ſecutam fuiſſe procuratam. Non eſt gitur neceſſe ad incurrendam excommunicationem in hæreticos latam, uod hæreſis interna manifeſtetur per ſigna ſufficientia ad perſuadendum animum hæreticum videntibus, vel audientibus.

Tertio. Qui characteribus ignotis, ſibi tantum notis, hæreſim proriam ſcriberet, puta in cifra, Hæreticus eſſet excommunicatus, per ea, uæ plures docent; quiq; aliquid in vi hæreſis interioris omitteret, eadem cenſura ligaretur; & tamen tali ex ſcriptura, omiſſioneq; perſonæ præſentes cognoſcere non poſſent hereſim interiorem ſcribentis, & omittentis. *Item*. Si teſtator Titium hæredem inſtituat, validum eſt teſtamentum, quamuis adſtantes intelligere nequeant, de quo ex duobus Titijs loquatur; necnon validum eſt Matrimonium æquiuocis verbis contractum, licet alij ex æquiuocis verbis comprehendere non valeant mentem Sponſi contrahentis. Quapropter etiam Hæreticus erit excommunicatus per expreſſionem exteriorem ſuæ hæreſis, non obſtante, quod igna ſufficienter non ducant videntes, vel audientes in cognitionem mentalis hæreſis.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt illum, qui hæreim ſuam mentalem exterius manifeſtauit per ſigna ex ſe, vel ex circumſtantijs inſufficientia ad perſuadendum videntibus, aut audientibus, quod ipſe Hæreticus ſit. Aſſertionem hanc tueri debent omnes illi, qui aſſerunt, non eſſe Hæreticum externum, niſi eum, qui hæreſim ſuam exprimit taliter, quod ſi quis eſſet præſens probabiliter cognoſcere poſſet, talem eſſe in hæreſim lapſum. Bannes 2. 2. *qu.* 11. *art.* 4. *quæſ.* 2. Serra *ibid. art.* 3 Vincentius Ferre. *de Fide tract.* 2. *q.* 14. *§.* 3. *nu.* 11. Syluius, & alij Diſcipuli D. Thomæ *ibidem*, pluresq; alios refert Delbene *dubit.* 19. *petit.* 4. & videri poteſt Salelles *lib. p. cap.* 12. *à nu.* 32. Actus externi ex ſe, vel ex circumſtantijs non ſufficientes ad mouendum audientes, vel videntes ad credendum, illum talem eſſe hæreticum, non ſunt determinata, veraq; ſigna hæreſis exiſtentis in intellectu; quia ſignum, vt tradit Auguſtinus *in lib. principiorum Dialect. cap.* 5., eſt, *& quod ſeipſum ſenſui, & præter ſe aliquid animo oſtendit*; vel, vt inquit idem *lib.* 2. *de Doct. Chriſt. cap. p. poſt init.* eſt *res, præter ſpeciem, quam ingerit ſenſibus, aliquid aliud ex ſe faciens in cogitationem venire*; Vndè ipſe Auguſtinus *tract.* 25. *in Ioannem*, ſcripſit; *Cuicumq; rei ponis ſignum, ideò ponis, ne confuſa cum alijs, cognoſci à te non poſſit*; actus autem externi, de quibus in præſenti, non ducunt in cognitionem mentalis hæreſis, quia ſic proferens, vel ſic operans, non ità hæreſim ſuam explicat, quod poſſit iudicari ab alijs hæreticus; idcircò talis externa prolatio, vel operatio moraliter pro non externa reputatur, cum dici nequeat exterius ſignificata; nec dici poteſt ſubeſſe iudicio Eccleſiæ. Cur Eccleſia hæreſim non punit mentalem?

talem? Quia ab ipſa cognoſci nequit, eſtq; nota ſolum habenti illam. Dum exprimitur taliter, vt ſi aliquis adeſſet, eam percipere non poſſet, adhuc eſſet nota per ſe Hæretico ſoli, neq; per ſe eſt ab Eccleſia cognoſcibilis; propterea viſibili Eccleſiæ iudicio, exteriorivè eiuſdem gubernationi dici nequit ſubiecta, aut annexam habet excommunicationis cenſuram. Diſcurramus parumper in huius rei explicationem. Quid intelligis nomine hæreſis externæ, quæ ſola reſeruata eſt Summo Pontifici in Bulla Cœnæ? Proculdubiò hæreſim illam, quæ indicat in faciem Eccleſiæ animum hæreticum. Hoc colligo ex Doctrina Sancti Doctoris ſuperius adducta, ex 2. 2. qu. 12. art. p. ad 2. *Ad Fidem pertinet, non ſolum credulitas cordis, ſed etiam proteſtatio exterior Fidei per exteriora verba, vel facta, nam Confeſſio eſt actus Fidei; & per hunc etiam modum quædam exteriora verba, vel opera ad infidelitatem pertinent, inquantum ſunt infidelitatis ſigna, per modum, quo ſignum ſanitatis ſanum dicitur.* Nunc dicas, exteriora verba, vel facta, poſſuntnè dici proteſtatio exterior, confeſſiovè Fidei, niſi per ipſa proferens, vel operans ſeſe fidelem demonſtret? Proteſtaturnè, confitetur ſe Catholicum per verba, vel opera, quæ determinatè non ducunt in cognitionem Fidei exiſtentis in ipſo? Intus penetra naturam ſigni, verbi, vel operis proteſtatiui, & agnoſces, proteſtationem, confeſſionemq; exteriorem Fidei Catholicæ fieri non poſſe niſi per verba, aut opera omninò eiuſdem propria, & quæ in ipſius cognitionem, quoad alios, ducant. Cur ergo idem aſſerendum non erit de exterioribus verbis, operibuſuè ad infidelitatem ſpectantibus, ita quod ille dumtaxat dicendum ſit infidelis exteriori infidelitate, qui errorem ſuum per ſigna, & verba expreſſiua, reſpectu aliorum, manifeſtat? Pondero alia verba Angelici. *Exteriora verba, vel opera ad infidelitatem pertinent, inquantum ſunt infidelitatis ſigna.* Actus externi non exprimentes alijs animum hæreticum, interiorem hæreſim, ſuntnè infidelitatis ſigna? Oſtendimus non eſſe, quia in cognitionem determinatam ipſius inducere non poſſunt. Si quis ex hæreſi interna, quam fouet in corde, digitos moueat, oculis innuat, Catholicum percutiat, quidvè huiuſmodi faciat, per quod mala voluntas alijs non pateat, dicitur ne hæreſim ſuam ſignificare? Non, & hoc firmant illa, quæ de ſigno tradit S. Doctor 4. *diſt. p. q. 9. art. 9. quaſt. p. ad 5.* Claudendus ergo diſcurſus, & dicendum, ſic manifeſtantem ſuam hæreſim non eſſe Hæreticum externum, nec excommunicatum, vt, præter citatos Scriptores docent etiam Azor. *lib. 8. cap. 9. q. 12.* Duardus *in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 2. q. 24.* Diana *part. 4. tract. 4. reſol. 240.*, ſed à Confeſſario quolibet abſolui poſſe. Ex quibus prudens Confeſſarius colliget, ac ſciet, poſſe ſe abſoluere illum, qui interius credit aliquid, quod ipſe putat eſſe Hæreticum, ſeù contrà Fidem, reuera tamen non eſt, illudq; exterius profert abſq; animi proprij manifeſtatione; atq; credentem propoſitionem aliquam veram, animo credendi contrarium, tametſi Eccleſia illud definiret, ſi talem propoſitionem,

tionem, tacito ſuo animo, externè pronunciet; Necnon abſolutionem poſſe impartiri ei, qui narrando, vel tranſcribendo, vel legendo Libros, narrat, ſcribit, vel pronunciat hæreſim, quam intus fouet; aut interna ex hæreſi blaſphemiam non hæreticalem profert; ſiquidem caſibus in iſtis interiorem hæreſim non ità manifeſtauit, vt ſi quis eſſet præſens, illam percipere poſſet.

Ad primum, quamuis talis, quoad ſe, prodat hæreſim ſuam externam, tamen non quoad alios, & in faciem Eccleſiæ, reſpectu cuius ipſius hæreſis non dicitur externa, cum ex ſignis ſic indifferentibus non ſufficienter determinari poſſit ad credendum, quod ille talis Hæreticus ſit: Si enim quis in mente habeat hęreſim, & in illam conſentiens, exterius proferat, *ita eſt*; vel ſi ex errore interiori, quod Deus non ſit, dicat, *non eſt*; aut non credens Corpus Chriſti eſſe in Hoſtia conſecrata, hac de cauſa coram Eccleſia caput non detegat, non poteſt dici Hæreticus externus. Num autem verba, & opera iſta externa, procedentia ex animo interioris hæreſis, malitiam hæreſim contineant, diſſidium aliquod videtur inter Doctores; nos dicimus, in faciem Eccleſiæ, malitia hæreſis non infici, quoniam intantum ad infidelitatem, & hæreſim pertinent, inquantum ſunt illius ſigna, diximus autem exterius non eſſe, neq; homines iudicare poſſunt, ipſa prouenire ex mala credulitate, & interiori hæreſi.

Ad ſecundum ſatisfacio, diſtinguendo de actibus internis; quidam enim ſunt, qui exterius prodeunt per actus imperatos, per quos conſumantur, quamuis non ſint ſigna eorumdem, ſicuti externi actus pollutionis, & comeſtionis contrà ieiunij præceptum ſunt conſummationes actuum intemperantiæ, à quibus procedunt, quatenus effectus immediatè ab illis procedentes, & non formaliter, vt ſigna, & tunc non eſt neceſſe, actus externos eſſe tales, vt videntes ipſos poſſint arguere, & venire in cognitionem externorum. Alij ſunt interni actus, qui exterius non manifeſtantur, niſi per ſigna, ſicuti eſt hæreſis, quæ exterius non prodit, niſi per verba, vel opera ipſam ſignificantia, iuxtà Doctrinam adductam Angelici Doctoris: Et quia ſignum formaliter eſt talis naturæ, vt ducat in cognitionem ſignati, per ea, quæ tradunt Dialectici, & Theologi, *in materia de Sacramentis*, ideò hæreſis non dicitur externa, niſi exprimatur per verba, operaue, ex quibus audientes, vel videntes; prudenter arguere poſſint hæreſim interiorem. Maioris claritatis gratia dico, quod in caſibus adductis à Card. de Lugo, exterius haberetur totum id, quod eſt prohibitum ab Eccleſia, videlicet exterior fractio ieiunij, & exterior pollutio, in caſu noſtro non eſſet hæreſis exterior, ſeu hæreſis conſumata in faciem Eccleſiæ.

Ad tertium, Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 8. nu. 10.* ſcribit, non eſſe Hæreticum externum, excommunicationiſq; vinculo innodatum, ſcribentem hæreſim propriam characteribus, ſeù cifris à ſe repertis, quæ à nemine poſſint intelligi, in quam ſententiam eſt etiam Riciull. *de iure*

perſon. lib. 5. cap. 9. nu. 7. Hurtadus ſe ſubſcribit, *diſp. 83. ſect. 3. §. 15.* quando illi characteres ab vllo alio intelligi nequeant, ſicuti accidit, dum ſunt pauci, inconcinnè, & contrà ſcribendi regulas formati. At, ſi ab alijs peritis in ea arte explicandi huiuſmodi ſcripta intelligi poſſint, talis hæreſis per ſe erit manifeſta, & nonniſi per accidens occulta. Si quis etiam anteà dediſſet alteri regulam legendi notas illas, ciſraſq; occultas, idem eſſet; ſicut pariter, ſi apud ſe in ſcriptis teneret regulam cognoſcendi, & intelligendi characteres, ciſras, notaſuè prædictas ſoli ipſi notas, quoniam non repugnaret ex natura rei, mortuo, vel abſente auctore, vel alio caſu fortuito, ſcripturam illam reperiri, qua reperta, alijs hæreſis illa interna manifeſtaretur. Quid autem, ſi Hæreticus mentalis hæreſim ſuam ſcriberet notis obſtruſis, quas nemo, præter ipſum, tunc legere poſſit, poſteà vero elapſo tempore, memor, vel immemor fortaſſe illius Scripturæ, amico ſuo modum legendi characteres illos communicaſſet, atq; ideò illa Scriptura inciperet eſſe intelligibilis? Dico, quod ſi hodie lecta illa Scriptura ſolam hæreſim præteritam manifeſtet, nec aliquo modo eius perſeuerantiam ſignificet, talis non eſſet Hæreticus externus; ſecus ſi perſeuerantiam in hæreſi indicare poſſet. Ad motiuum de teſtamento, negamus verba Teſtatoris non indicare præſentibus intentionem ſuam teſtandi, quamuis enim ſit aliqua difficultas circa hæredem ex nomine Titij, tamen omnes ſufficienter cognoſcunt ipſum voluiſſe facere teſtamentum; & quia non expreſſit, cui Titio voluerit hæreditatem relinquere, niſi ex circumſtantijs arguatur, potius de illo, quam de alio, dicunt nonnulli, diuidenda eſſe bona inter vtrumq; Titium. Verba etiam ambigua contrahentis Matrimonium poſſunt ex circumſtantijs interpretari ſufficienter, vt exprimant conſenſum; alias non ſufficerent ad Matrimonium, & obligationem. Ipſe Card. de Lugo *nu.* 18. videtur adhærere noſtræ ſententiæ, dum ſcribit. *Non incurrit quis excommunicationem, ſi hæreſim internam prodit in aliquem actum externum, qui tamen de ſe non ſignificat completè hæreſim internam, vt ſi cogitans hæreſim internam, eiq; aſſentiens, percutiat menſam, dicendo Ita eſt.*

SECTIO V.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi interiori manifeſtata per verba æquiuoca, habentia Catholicum, & Hæreticum ſenſum.

Videtur poſſe, iuxtà doctrinam Palai *tract. 4. diſp. 3. quæſt. 3. nu. 3.* Hurtadi, *de Fide diſp. 83. §. 13. & 14.* aliorumq; dicentium verba huiuſmodi æquiuoca non facere hæreſim externam, niſi prolata ſint à perſona alias de hæreſi ſuſpecta. *Primo.* Verba ambigua, & dubia interpretari

debent

debent in bono ſenſu, iuxtà doctrinam S. Doctoris 2. 2. q. 60. art. 4., ac Diui Auguſt. lib. 2. cap. 18. de Serm. Domini in Monte, Matth. 7. vbi explicans dictum illud: *Nolite iudicare*, ſcribit. *Hoc loco nihil aliud nobis præcipi exiſtimo, niſi, vt ea facta, quæ dubium eſt, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod enim ſcriptum eſt, à fructibus eorum cognoſcetis eos, de manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono modo fieri. Sunt quædam facta media, quæ ignoramus, quo animo fiant, quia in bono, & malo fieri poſſunt, de quibus temerarium iudicare, maximè, vt condemnemus.* Videri poſſunt Bernard. *ſerm.* 47. *in Cantic.*, & Senec. *lib.* 2. *de ira cap.* 24. Eſt etiam communis Doctorum animus, facta, & verba, quæ duplicem poſſunt habere ſenſum, vnum Catholicum, & alium Hæreticum, eſſe in Catholico interpretanda. Igitur ex verbis æquiuocis non conſtituitur quis Hæreticus externus, & excommunicatus, ac proindè à Confeſſario quolibet abſolui poteſt.

Secundò. Ad hoc, vt quis incidat in excommunicationem in Hæreticos latam, requiritur, quod ſignum externum tale ſit, vt videntes, vel audientes prudenter, & abſq; temeritate colligere poſſint animum hæreticum, vt nunc ſuppono, *ex ſect. præced.* Audiens verba æquiuoca, & ambigua, quæ in bono, & Catholico ſenſu interpretari poſſunt, prudenter, & abſq; temeritate iudicare non poſſet, proferentem illa hæreticum animum habere, ſi alius non ſit perſona ſuſpecta, non enim talia verba, ex ſe, vel ex circumſtantijs ſufficiunt ad errorem ſuum explicandum.

Tertiò. Qui, cogitans de Chriſti præſentia in Euchariſtia, has profert voces. Non eſt ita, in cenſuram non incidit, ex eò quod audientes hæc verba iudicare nequeunt, ipſum loqui de Chriſto in Euchariſtia; ſed eadem eſt ratio, quando quis ex hæreſi interiori æquiuoca verba profert, exempli gratia, ſi quis intendens loqui de Deipara, dicat, *Maria non fuit Virgo*, ſiquidem audientes non poſſunt prudenter iudicare, quod loquatur de Chriſti Matre. Vndè æquiuocè loquens in caſu noſtro excommunicatus non eſt, ſed abſolui poterit à Confeſſario quolibet.

Reſpondeo, præmittendo cum Angelico Doctore, *Opuſc. de Fallacijs cap.* 9., æquiuocationem eſſe deceptionem ex hoc prouenientem, quod vna dictio plura ſignificat, ſicut exemplificant Dialectici de hac voce, *Canis*, quæ Terreſtrem, Marinum, Cæleſtemq; Canem ſignificat. Vſus fuit æquiuocatione Cicero, cum Fauſtus Syllę filius, ob æris alieni magnitudinem, ſuppellectilem ſuam proſcripſiſſet, inquiens, *hanc proſcriptionem magis approbo, quàm paternam*. Luſit ambiguo verbo. Proſcribitur res, quæ in auctione venum exponitur: & proſcribuntur homines à quouis iugulandi, quo crudeliſſimo genere, Sylla quamplures ciues proſcripſerat. Plutarch. *in Rom. Apophtegm.* In caſu noſtro, quis exprimeret hæreſim ſuam per verba æquiuoca, ſi corde adhærens hæreſi Hebionitarum, Cherinti, aut Eluidij, proferret hæc verba, *Maria non eſt Virgo*, quoniam nomen, *Maria*, æquiuocum eſt ad Deiparam, & alias fœminas,

C 2 & ſi

& ſi intelligeretur dicta propoſitio de Matre Dei, eſſet hæretica, ſi de alia fœmina carnaliter cognita à viro, vera. Conueniunt Scriptores, quod, ſi Hæreticus mentalis proferens ex hæreſi interiori verba æquiuoca, ſit alias de tali hæreſi ſuſpectus, per talem prolationem exteriorem, ſit Hæreticus externus, excommunicatus, nec abſolui poteſt à Confeſſario quolibet; ſicut etiam, ſi proferens ſit vir doctus, & præuidere debeat, neceſſariam eſſe apud auditores explicationem propoſitionis ambiguæ in ſenſu Catholico. Riciull. *de iure perſon. lib. 5. cap. 9.* & citati Scriptores, qui volunt, quod ſi alias non ſit perſona ſuſpecta, non ſit Hæreticus externus, hancq; ſententiam probabilem eſſe dicit Delbene, *dubit. 49. petit. 4. nu. 5.* Nihilominus ſentio, exprimentem hæreſim propriam interiorem per amphibologica, ambigua, & æquiuoca verba, quę in aliqua propria ſignificatione hæreticum ſenſum habere poſſunt, licet in alia ſignificatione ſenſu non careant Catholico, & proferuntur ex animo ſignificandi hæreſim mentalem, abſolui non poſſe à Confeſſario quolibet, ſed illius hæreſim eſſe Pontifici reſeruatam. Siquidem, hunc eſſet Hæreticum excommunicatum, docent quamplures Scriptores, inter quos Suarez *de Cenſur. diſp. 4. ſect. 3. nu. 17. & de Fide diſp. 21. ſect. 2. nu. 10* Bonac. *diſp. 2. de Cenſ. q. 5. puncto 2. nu. 6.* Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 8. nu. 26.* Card de Lugo, *de Fide diſp. 23. ſect. 2.*, cuius tamen non approbo diſcurſum, qui eſt. Non plus requiritur ad incurrendam cenſuram excommunicationis, quam ad contrahendum Matrimonium, hæredem inſtituendum, ad legata, & ſimilia, ad quæ omnia requiritur, vocibus, vel ſignis internum exprimere conſenſum; ſed in illis non tollitur valor, ex eo, quod verba fuerint ęquiuoca, quod probat per ea, quę adducta fuerunt *in 3. argum. ſect. praeced.* Igitur neq; per æquiuoca verba tollitur exterior manifeſtatio hæreſis. Diximus namq; reſpectu expreſſionis intentionis teſtandi in illo caſu verba non eſſe æquiuoca, ſed tantum in ordine ad Hæredem; & in Matrimonio ratione circumſtantiarum exprimere conſenſum Sponſi, & tamen Card. de Lugo, innixus ſuo principio, putat verba æquiuoca ſufficienter conſtituere Hæreticum externum, etiamſi talia ſint, vt audiens illa probabiliter hæreſim internam proferentis cognoſcere non valeat. Arbitror, verba æquiuoca verè ſignificare hæreſim internam, atq; ex ſe apta eſſe, vt ex illis auditores hęreſim mentalem cognoſcant, quamuis per accidens hic, & nunc prudenter illam conijcere nequeant, ex eò, quod ſenſus Hæreticus coopertus eſt alio non Hæretico, qui per accidens ſe habet reſpectu hæretici ſenſus, & audientium, qui hæreticum ſenſum audire impediuntur, & ipſum diſcernere; vnde iudicandum eſt de hæreſi expreſſa verbis æquiuocis, ſicut de occulta per accidens, verborum ſiquidem ambiguitas ſolum deſeruire poteſt ad hæreſim per accidens occultandam, nec ſictam cauſam minuit, ſed per accidens occultat. Quinimò addo, hæreſim internam ſic expreſſam coram teſtibus, nec per accidens occultam eſſe, at

manife-

manifeſtam, quoniam verba æquiuoca habent vim ſufficientem ex natura ſua ſignificandi animum hæreticalem, etenim ſuppono æquiuoca verba, de quibus loquimur, in propria ſignificatione habere poſſe hæreticum ſenſum, & ſecuti ſufficienter exprimunt ſenſum Catholicum, ſic ſua ex vi; ac natura hæreticum etiam animum patefaciant; & quamuis illa audiens non debeat ipſa in ſenſu malo interpretari, hoc non eſt, quia attenta vi verborum, & ſignificationis, Homo non habeat ſufficiens fundamentum interpretandi ea in ſenſu hæretico, cum propriè, & literaliter talem ſignificationem contineant, nec erraret in regulis grammaticalibus intelligendo dicta verba Hæreticali in ſignificato, nec falleretur in attingendo vero ſenſu ipſorum, & facilius poteſt falli interpretando ea Catholicè, quia in pluribus accidit, quod aliqui malè agant, cum ſtultorum infinitus ſit numerus, vt dicitur *Eccleſ. p.* Proni enim ſunt ſenſus Hominis ad malum ab adoleſcentia ſua. *Geneſ.* 8.; & hoc concedit etiam Diuus Thomas 2.2 *q.* 60. *art.* 4. *ad* 2. inquiens. *Poteſt contingere, quod ille, qui in meliorem partem interpretatur, frequentius fallatur.* Quod igitur non interpretemur æquiuoca verba, ab Hæretico prolata corde hæreticali, in ſenſu hæretico, prouenit ſolum ex quadam virtute ducente nos ad habendam bonam opinionem de proximo, quæ etiam facit, vt ſi mala videamus bona ſuſpicemur; non autem deriuatur ex natura ipſa, & ſignificatione verborum æquiuocorum. Si quis dicat, *Canis eſt eas*. Quis me prohibet accipere hoc dictum, de Cane Cæleſti, aut de quocunq; alio Cane, cum de omni in ſenſu literali, & propriè verificari poſſit? Sic pariter. Si Hæreticus ex interiori hæreſi, quod Deipara Virgo non ſit, exterius proferat. *Maria non eſt Virgo*; cur, ſtando in verborum ſignificatione, intelligere non poſſum hanc de Matre Dei? Vetat me hanc interpretationem bona opinio, quam teneor habere de proximo; ſed demus me operari contrà hanc virtutem; nonnè tamen & proferens, & verba prolata, mihi ſufficiens præbent fundamentum huius interpretationis? Pro indubitato hoc habet Aragon 2.2.*q.* 60 *art.* 4. vbi ſequentia dat verba. *Fateor tamen, quod ſi tale proximi detrimentum non intercederet, ſemper deberemus rem dubiam ſecundum prudentiam in deteriorem partem interpretari, propter rationem argumenti*, ratio autem erat, quia iudicium in dubijs cum declinat in deteriorem partem, regulariter, &, vt in plurimum, eſt verum. Magis firmo adhuc aſſertionem. Ad hoc, vt hæreſis dicatur externa, non requiritur, vt ex ſigno externo poſſint auditores euidenter iudicare hæreſim internam in proferente, ſed ſufficit, quod probabiliter poſſint de illa iudicare, vel prudenter dubitare de aſſenſu hæretico proferentis; ſicut enim ad internam hæreſim ſufficit poſitiuè dubitare de miſterijs Fidei, ſic ad externam ſat eſt alijs prudentem dubitationem inijcere, & ſuſpectum proferentem reddere; nec ad rationem ſigni expoſci videtur, vt ducat ad formandum iudicium firmum, & certum de exiſtentia ſignati, quod puto voluiſſe innuere Ioannem

nem

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nem Abbatem Rayth. *cap. p. in Schol. Ioan. Climaci*, dum ſcripſit. *Signum quoq; eſt de contingentibus, & veriſimilibus, argumentum vero de conſequentibus naturam*. Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure cap. 29. dubit. 4. num. 37.* inquit, quod non tenemur lege iuſtitiæ dubia negatiuè, & ſpeculatiuè interpretari in meliorem partem, itaut non opinemur, ſeù ſuſpicemur ipſum in re eſt improbum, quando dubum eſt poſitiuum, quia tunc vtrinq; ſuppetunt argumenta ad probabiliter opinandum vtramuis partem, cum formidine de oppoſito; vndè, ſi aſſentiar parti deteriori, opinando eſſe improbum, non ei facio iniuriam, cum argumenta ad talem opinionem ancipitem animo ingerendam ſufficiant, nec habeat ius, vt de ipſo non ſuſpicer, etſi nequeam dare certum iudicium de ipſius improbitate, vndè in caſu noſtro, poſſum, probabiliter ſaltem, arguere animum hæreticum proferentis, huncq; habere ſuſpectum. Quapropter talia verba ſufficiunt ad conſtituendum Hæreticum internum; & magis manifeſta fiet veritas hæc ex argumentorum ſolutione.

Ad primum, verba hæreticalia dubia, æquiuoca, & ambigua, ſi proferantur à perſona alias ſuſpecta, interpretari debent in deteriorem partem. Royas *part. p. de haret. nu.* 205. Diana *part. 4. tract. 8. reſol.* 83. & alij communiter. At loquendo de perſona, de qua ſiniſtra ſuſpicio non habetur, verba æquiuoca, & dubia interpretanda ſunt in meliorem partem, quando agitur de diffiniendo, ſiuè determinando, ſed, ſi tractetur de vitando aliquo damno, vel adhibendo remedio, ſunt in partem deteriorem accipienda, iuxtà Doctrinam Diui Thomæ, *vbi ſupra ad* 3. non iudicando proximum eſſe Hæreticum, ſed iudicando ità exterius cauendum, ac ſi dubia eſſet probitas proferentis. Aragon, & Leſſius, *vbi ſupra*. Quare audiens verba æquiuoca prolata ab Hæretico mentali prudenter poteſt opinari, & dubitare proferentem eſſe Hæreticum, ſaltem ad finem euitandi eius conſortium, vel etiam conſulendi eiuſdem ſaluti.

Secundò dicimus, talia verba poſſe in partem deteriorem interpretari, non formando iudicium certum de hæreſi, ſed probabile, & dubium, modo in corpore *ſectionis* explicato. Doctores ſcribentes, propoſitionem habentem Catholicum, & hæreticum ſenſum interpretandam in Catholico, loquuntur, quando cauſa agitatur in iudicio, quoniam in dubijs fauendum eſt reo, delictumq; excludendum, quantum poſſibile eſt. Sed in foro conſcientiæ eſt in caſu noſtro excommunicatus.

Tertiò ſatisfacimus per ea, quæ in diſcurſu pro noſtro aſſerto retulimus, ex quibus etiam patet ſolutio ad alia obiecta.

✠ ✠ ✠ ✠

SECTIO

SECTIO VI.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi interna, complete manifeſtata exterius per verba prolata in ſomno, vel ebrietate.

VIdetur non poſſe. *Primò.* Satis probabile eſt manifeſtationem hæreſis internæ factam in ebrietate, & ſomno, ſecum ferre cenſuram, vt docet Bonacina *diſp. 2. de Cenſur. q. 5. punct. 2. nu. 7.* Nam ſecuta in ebrietate, & ſomno imputari ſolent ad pœnas inducendas, quinimò Pittacus Mitylenæus legem tulerat, vt qui per temulentiam ſceleris aliquid commiſiſſent, duplici pœna punirentur. Fornicationem, & pollutionem in ſomno, & ebrietate, ſi præuideantur, eſſe peccata, docent Theologi, & videri poteſt etiam Paſſerin. *Cap. Vt animarum qip. art. 24. de Conſtit. in 6.*, vbi etiam *nu. 465.* inquit, ebrium voluntarium non excuſari ab irregularitate, vel excommunicatione lata contra actionem habitam in ebrietate. Caiet. *2. 2. q. 150 art.* 4. latè pertractat materiam hanc de peccatis in ebrietate commiſſis, docens, ebrio imputari blaſphemias, quod etiam docet Paſſerin. *nu. 449.*

Secundò. Si verba in ſomno, & ebrietate prolata non manifeſtant perfectè hæreſim, nec ſufficiunt ad conſtituendum Hæreticum externum, hoc ideò erit, quia non ſunt verba humana; hoc autem eſt falſum, quia licet ſomnus ſit *ligamentum ſenſuum*, ſecundum Ariſt. *lib. de ſomn. & vigilia*; vel *priuatio diſpoſitionis animæ imperantis ſenſibus, & virtutibus exterioribus*, vt inquit Auicen.; nihilominus, eodem teſte, diſpoſitione in iſta, *anima conuertitur ab exterioribus ad interiora.* Auguſtinus *lib. p. de immortalit. animæ, tom. p.* de ſomno ſermonem habens, ſcripſit. *Quia ſecundum naturam eſt talis commutatio, quæ reficit corpus à laboribus, non tamen hæc adimit animo, vel ſentiendi vim, vel intelligendi.* Neq; ebrietas tollit iudicium rationis; Vndè ebrius, ac dormiens retinet ea, quæ hominis propria ſunt. Præterquam quod ad actionem humanam ſufficit libertas in cauſa, hæcq; in actionibus ebrij, dormientiſq; reperitur.

Tertiò. Sacramentum eſt validum per verba in ſomno, vel ebrietate prolata, quando aliquis cum intentione proferendi verba illa, & ad hunc finem, vult ſe inebriare, & dormire, tunc enim verba oriuntur immediatè ex intentione illa priori, & ſunt voluntaria. Nec omnes Sacramentales actiones ſunt volitæ immediatè in ſeipſis, vt, cum quis effundit aquam in puerum, videtur velle ablutionem in cauſa. Igitur, quando quis in vigilia præuidit, ſe ob aſſenſum præſentem hæreſis, fore eam in ſomno manifeſtaturum, & vult ſomnum ad talem finem, ſufficienter eſt hæreticus externus, & per conſequens abſolui nequit à quolibet Confeſſario.

Digitized by Google

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt ab hæreſi interna manifeſtata ſolum per verba prolata in ſomno, vel ebrietate, etiamſi in vigilia præuiderit, ſe, ob aſſenſum præſentem hæreſis, fore eam manifeſtaturum in ſomno; imò etiamſi ad hunc finem ſe inebriaret, vel dormiret, vt ebrius, vel dormiens proferret ſuam hæreſim, quod non audet ſobrius, vel vigilans exprimere. Serra 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Suarez, *de Fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *nu.* 12. & alij plures. Non efficitur quis hæreticus externus, niſi per ſigna prouenientia ab hæreſi interiori, ac formaliter expreſſiua ipſius, nec ſufficit iſtam de materiali ſe habere ad exteriora opera, vel verba, quoniam expoſcitur, quod iſta contineant aſſertionem, ac confeſſionem illius. Sanchez. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 8., qui de communi teſtatur. Pronunciatio exterior hæreſis in dormiente, ac ebrio, non prouenit ex hæreſi interiori, at naturali conditione, quam habet dormiens, vel ebrius, nec illa eſt manifeſtatio, cum dormientis voces non ſint ſignificatiuæ animi vigilantis, ac confuſarum apprehenſionum. Chartæ commiſit Stob. *ſerm.* 18., Sophoclem vitio vertiſſe Æſchylo, quod ebrius ſcriberet; nam etſi benè ſcriberet, neſciens tamen id faciebat; innuens, ſcripturam ebrij ſignificare, atq; exprimere non poſſe animi conceptum. Incapacem eſſe ebrium diſcurſus notum fecit Cleoſtratus, dum cuidam ei dicenti. Non pudet te ebrium fieri? reſponſum dedit. *Te vero non pudet ebrium monere?* Nam puto ebrij haud fuiſſe reſponſionem. Certè, ſi loquamur de expreſſione, ac manifeſtatione hæreſis non præuiſa, peccaminoſa non eſt, ſed naturalis, inuoluntaria, atq; ideò cenſuræ non ſubiecta, quoniam dormiens, & ebrius rationis vſu carent. Sed loquendo etiam de præuiſa, cum verba hæreticalia ab ebrio, vel dormiente prolata eandem turpitudinem non retineant, verba non ſint humana, nec humanam mentem exprimant, etiamſi eſſent directè volita, ad hæreticum externum conſtituendum adhuc non ſufficiunt. Contumeliæ ab ebrio, aut dormiente dictæ non ſunt peccata, nec contumeliæ, vt etiam aduertit Paſſerinus, *vbi ſupra nu.* 448. *Nam verba hæc tempore ebrietatis non æſtimantur communiter contumelioſa, ſed tanquam facetiæ admittuntur, & ita ipſimet aduerſos quos dicuntur, tantum abeſt, vt loco contumeliæ illa accipiant, vt potius oblectentur, & rideant.* Indubiè viri prudentes, ac cordati, contrà quos proferuntur, eas non attendunt, putantes non lædi in fama, & honore ab ebrio, vel dormiente; & hoc oritur, ex eo quod Homines arbitrantur, ebrios, & dormientes talibus verbis conceptum proprium, & animum, quem habent vigilantes, & ſobrij, non exprimere, ſed ita loqui ex confuſis apprehenſionibus, & neſcire quid dicant, ſecundum quod teſtatur Ambroſ. *lib. p. de Abraham cap.* 6. *Diximus vitandam ebrietatem, per quam crimina cauere non poſſumus: Nam, quæ ſobrij cauemus, per ebrietatem ignorantes committimus. Parum eſt, quod ea inflammat libidinem, accendit cupiditates corporis, ipſam quoq; mentem ſubruit, & animum capit, ſenſum extorquet. Neſciunt, quid loquantur, qui*

nimio

nimio vino indulgent, tacent ſepulti. Si dicas, verba ebrij, atq; dormientis, indicare, & exprimere animum vigilantis, quoniam *in vino veritas*, & homo voluit ſe inebriare, in caſu noſtro, ad exprimendam ſuam hæreſim, ſuoſq; conceptus, ad quem finem etiam vult dormire. Occurro, & dico, non poſſe vigilantis animum indicare, ſi ebrietas talis ſit, vt rationis vſum abſorbeat, ſiquidem voces ſignificatiuæ, ſeù verba, non inſtituuntur ad ſignificandam mentem præteritam, ſed Homo, dum loquitur, exprimit mentem, quam actu habet; ebrius autem, & dormiens præſentem animum non habet, vndè nec ſufficiunt huiuſmodi verba ad conficiendum Sacramentum. Maior difficultas eſt in caſu, quo quis verè non dormiat, nec ſit ebrius, ſed ſomnum, & ebrietatem fingat, & in tali ſtatu manifeſtet propriam hæreſim internam, itaut ex intentione talis expreſſionis dictam fictionem habeat. Delbene *dubit.* 13. *ſect.* 16. *nu.* 9. inquit, quod ſi fictio ſomni, & ebrietatis ſit per ſe occulta, pureq; mentalis, nullo ſigno eam probabiliter indicante ſignificata, ſic fingens, & proferens, non eſt hæreticus externus, quia occultatio ſuæ hæreſis non eſt ex defectu audientium, ſed ſui, loquitur enim in circumſtantijs, in quibus non manifeſtatur hæreſis propria. Cardin. de Lugo *num.* 37. ſuſtinet, hunc Hæreticum eſſe externum, excommunicationiſq; vinculo innodatum; ſiquidem, licet audientes non percipiant ipſius hæreſim, ſed à ſomno, ebrietateuè prouenire putent, reuerà tamen illæ ſunt voces, verbaq; humana, ſufficientia ad effectus alios, ad quos externa verba humana requiruntur, putà ad conſecrandum, baptizandum, & recitandum Officium, nec eſt neceſſe, quod audientes prudenter poſſint hæreſim internam percipere. Vincentius Ferre de Fide, *tract.* 2. *q.* 14. *ſ.* 3. *num.* 12. ſcribit, non eſſe hæreticum externum, quia ſomnus fictus habet impedire iudicium audientium, ac, ſi eſſet verus; neq; fingens vult hæreſim ſuam manifeſtare, imò ideò ſomnum fingit, vt nullus in notitiam ſuę hęreſis veniat. Mihi videtur dicendum, quod ſi fictè dormiens nolit plus ſignificare per verba illa, quam, ſi à dormiente, vel ebrio proferantur, non eſt Hæreticus excommunicatus; at ſe haberet, vti hæreticus internus, qui in ſcena ageret perſonam hæretici, hic enim, etſi gauderet de occaſione proferendi illas voces, dum tamen eas non proferret, vt mentem ſuam ſignificaret, hæreticus externus non eſſet, ex intentionis defectu. At, ſi ſomnum fingat, ad finem manifeſtandi hæreſim internam, vt ſupponit difficultas, arbitror eſſe hæreticum externum, & excommunicatum; quoniam occultatio hæreſis ipſius non eſt per ſe, at per accidens, & quiſquis verba illa audiret, & cognoſceret circumſtantias, quibus à parte rei proferuntur, prudentiſſimè hæreſim internam iudicaret, etſi enim cum circumſtantia ficti ſomni proferantur, adeſt tamen, & circumſtantia vigiliæ veræ, & quiſquis cognoſceret ſomni fictionem, veramq; vigiliam, optimè hæreſim internam deprehenderet. Vigilia non habet per ſe, quod non poſſit cognoſci, vt docere videntur tres

Scriptores relati, at ſolum per accidens eſt incognoſcibilis, & occulta, cum ſit obiectum ſenſibile, externumq;, licet per accidens ſomni fictione coopertum. Ex his habetur, non omnem Confeſſarium abſoluere poſſe ſic fingentem, & proferentem hæreſim.

Ad primum negamus, exprimentem hæreſim in ſomno eſſe excommunicatum. Nec eſt eadem ratio, inquit Serra *loco cit.*, de occidente Clericum in ebrietate: quia externum illius homicidij ex ſe ſubiectum eſt cenſuræ excommunicationis, dummodò voluntarium ſit, ſaltem in ſua cauſa: Pronunciare vero hæreſim non eſt excommunicationi ſubiectum, niſi quatenus procedit ab hæreſi interiori, cum talis excommunicatio ſit lata contra Hæreticos, hæreſiſq; principaliter, & eſſentialiter conſiſtat in intellectu: propter quod hæreſim proferre, intantum ſubijcitur excommunicationi, inquantum procedit ab hæreſi interiori. Aſſentior, ebrijs plura imputari ad peccatum, per ea, quæ tradunt Theologi: Nihilominus diſtinguendum eſt cum Paſſerino, *vbi ſupra nu.* 448. alijſq;, ac dicendum; facta in ebrietate, etiamſi ex genere ſuo iniqua ſint, & præuideantur, ſi nullum damnum proximo inferant, non reputari culpabilia; quæ autem damnum proximo inferunt, imputari, ſi præuideantur, quia non minus lædunt in ebrietate, quam in ſana mente. Verba hæretica, & opera, per quæ dormiens exprimit ſuam hæreſim, inter priora à nobis computantur, ſicut intrà horum lineam reponuntur ab alijs verba contumelioſa; quia cum non accipiantur, tanquam verba humana, non poſſunt imprimere in alijs errorem. Fornicatio eſt in tertij præiudicium, quia contrà bonum prolis. Quantum ad actiones habentes cenſuras annexas, iam diximus cum Serra, ebrium incurrere cenſuras committendo tales actiones, quando actio exterior cum omnibus circumſtantijs à cenſura requiſitis poteſt ab ipſo prouenire, quod non habet locum in hæreſi. Non caret tamen difficultate, quod tangitur de blaſphemijs: Imputari ſiquidem ebrio, dixerunt Sanchez *lib. p. Moral. cap.* 16. *nu.* 44., quem ſequitur Paſſerinus, citans Caiet. *q.* 150. *art.* 4. ex 2. 2. & Toletum *tract.* 7. *cap.* 61. *nu.* 4., & idem docet Paſſerin. ex Sanchez, de infidelitate, & periurio, quia huiuſmodi de ſe mala ſunt, & volita in ſua cauſa, ſi ſint præuiſa, nec Deus acceptat illa, vt facetias. His non obſtantibus, cenſeo, blaſphemias in ebrietate prolatas, licet præuiſas, non eſſe peccata, aut blaſphemias; nec periurium ebrij, vel dormientis eſſe periurium, quia præceptum Religionis ſolum prohibet adducere Deum in teſtem mendacij per verba formaliter ſignificatiua, non per materialia, qualia ſunt verba dormientis, & ebrij, & Vaſquez *p.* 2. *diſp.* 127. *cap.* 3. ac Monteſin. *q.* 76. *art.* 4. *nu.* 137. docent, infidelitatem, blaſphemias, atq; periuria petere fieri ſcienter.

Ad ſecundum diximus, verba ebrij, dormientiſq;, humana non eſſe, aut humano more ſignificare; neq; eſt verum manere in iſtis iudicium liberum; & de ebrio loquens ſcripſit Baſil. *hom.* 24. *Ebrietas rationis interitus,*

ritus, fortitudinis pernities, ſenectus immatura, mors momentanea; eiuſdemq; ſimilitudo eſt; *Vt aqua aduerſatur igni, ſic immoderatus vini potus rationem extinguit temperantem*. Petrus Rauen. *Vbi regnat ebrietas, ratio exulat*; alijq; Sancti Patres ebrium bruto, hac de cauſa, aſſimilarunt. Neq; aliter ſentit Auguſtinus, qui *ad Sacr. Virg.* vocat ebrium ſui omninò neſcium, &, quando inquit ſomnum non tollere vim ſentiendi, vel intelligendi, loquitur de potentia, non de operatione. Hominis proprium eſt ratiocinari, & operari deliberatè, iuxta doctrinam Diui Thomæ, & Theologorum *p. 1. q. p.*, quod non competit ebrio, atq; dormienti. Et quamuis verba ſic prolata, ex eo quod fuerunt præuiſa, poſſint dici libera in cauſa denominatiuè, adhuc apta non ſunt ad humanam mentem exprimendam, internumq; animi conceptum, vt diximus.

Ad tertium, verum non eſt dormientis, ebrijq; voces, & verba ſufficere ad conficiendum Sacramentum; de hac re videri poſſunt Theologi, *in materia de Sacramentis*, ſicuti nec ſufficiunt ad recitandum Officium, exindè inſufficientia erunt ad conſtituendum aliquem Hæreticum externum.

SECTIO VII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui hæreſim ſuam internam manifeſtauit per ſignum externum, quod non ſit peccatum mortale.

VIdetur Hurtado *diſp. 83. §. 22.* non poſſe, inquantum quod vult ſic manifeſtantem propriam hæreſim eſſe excommunicatum. *Primò*. Quoties in hæreſi interna grauiter peccatur, incurritur cenſura excommunicationis, & pœna, quomodocumq; illa manifeſtetur, etiamſi in manifeſtatione nullum ſit peccatum; ſiquidem eo ipſo, quod hæreſis intrà mentem non maneat, Homo efficitur hæreticus externus. Igitur ab hæreſi manifeſtata per actionem, non mortaliter peccaminoſam, Confeſſarius quilibet abſoluere nequit.

Secundò. Explicari non poteſt, an malitia, quæ in ſententia contraria deſideratur, in ſigno externo hæreſis manifeſtatiuo, eadem cum deformitate aſſenſus interioris eſſe debeat, vel diuerſa; cum enim vtraq; malitia eſſet contra Fidem, fore videtur eandem: At cum diuerſimodè Fidei opponatur aſſenſus interior, atq; ſignum exterius, deberet eſſe diuerſa. Melius ergo dicitur non eſſe neceſſariam deformitatem aliquam in ſigno externo hæreſis expreſſiuo, idcircò Hæreticum mentalem, per quodcumq; ſignum hæreſim ſuam manifeſtet, eſſe excommunicatum, nec abſolui poſſe à quolibet Confeſſario.

Tertiò. Si in Ciuitate, in qua libera eſt Religio, Princeps Iudæis præ-

cipiat, certo ſigno externo vti, Chriſtianuſq; aliquis ibi ad Iudaiſmum tranſeat, iſte abſq; nouo peccato poteſt, imò debet, cum alijs Iudæis Principi obedire, vtendo tali ſigno, & in hoc non peccat, ſed per ſignum iſtud fieret apoſtata externus, ac manifeſtus, cenſuriſq; ſubiaceret. Quapropter actio externa ſine nouo peccato ſufficit ad conſtituendum Hæreticum, vel Apoſtatam exteriorem, qui à quolibet Confeſſario abſolui nequeat.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt ab hæreſi externa manifeſtata ſolum per ſignum, quod non eſt mortaliter peccaminoſum. Aſſertionem iſtam tueri debent omnes Scriptores, qui dicunt, hæreſim non fieri externam, niſi per actum mortaliter malum; hi autem ſunt Suarez *de Fide diſp.* 21. *ſect.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 8. Souſa in Aphoriſ. *lib. p. cap.* 15. *nu.* 7., vbi alios refert, Salelles *lib. p. cap.* 12. *num.* 42., & ferè communiter ſcribentes in hac materia. Certum eſt, Hæreticum mentalem, qui adhùc hæreſim propriam non manifeſtauit, quolibet Confeſſario abſolui poſſe, reſeruatamq; eſſe dumtaxat hæreſim externam; hocq; probatum eſt ſufficienter *ſect. prima*. Ad oſtendendum autem, actum, per quem aliquis conſtituatur hæreticus externus, itaut à die manifeſtatę hęreſis excommunicationem, aliaſq; pœnas contrahat, debere eſſe lethaliter peccaminoſum, ſic diſcurro. Exterior hęreſis expreſſio excommunicatione ab Eccleſia punitur; nec poteſt excommunicatio maior imponi pro culpa leui, at ſolum pro mortali, vt docent Enriquez *lib.* 13. *cap.* 17. Suarez *de cenſur. diſp.* 18. *ſect.* 3. Duard. in Bulla Cœnæ *in lib.* 2. *in Can.* 4 *qu.* 12., & eſt communis ſententia, & habetur *in Can. Nemo, & Can. Nullus* 11. *qu.* 3. ac Tridentina Synodo *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* ibi. *Aut leuibus ex rebus*; & illis ex verbis. *Non alias, quam ex re non vulgari, cauſaq; per Epiſcopum diligenter examinata.* Si excommunicatio leuem ob cauſam incuteretur, magis eſſet in contemptum, quam in formidinem, potius, quam ſalutem, pernitiem pareret. Pœna debet eſſe culpæ proportionata. Quis dubitat, maiorem excommunicationem grauiſſimam eſſe omnium pœnarum, quæ ſunt in Eccleſia? Vt alios Sanctos Patres mittam, hoc teſtatur Auguſt. *in lib. de correpl. & gratia*; Tertullianus etiam *in Apoleg. cap.* 39. & Anther. Papa *epiſt. vnic.* fidem faciunt, excommunicationem in Eccleſia habere eum locum, quem veteri in lege habebat pœna mortis, quod pariter ſcriptum reliquit Auguſtinus *in quæſt. Deuteron. q.* 2. Non eſt ergo imponenda excommunicatio, niſi ex culpa grauiſſima, & mortali, nec ſufficit ſignum leue externum hæreſis manifeſtatiuum, ſiuè leue ſit ex materiæ paruitate, ſiuè ex indeliberatione. Multò minus hæreticus externus, excommunicatuſq; dici poteſt, qui interna ex hæreſi ad opera bona facienda, malauè omittenda inducitur; iſta enim hæreſis non ſunt, at internæ bonitatis inditia. Si per ſignum quodcunq; exterius, etiam bonum, mentalis hæreſis, hæreticus externus conſtitueretur, ille, qui Sacramentali in

confeſ-

confeſſione propriam hæreſim Sacerdoti detegeret, animo ſeſe accuſandi, excommunicationi ſubiaceret, quod aſſerere eſt abſurdiſſimum, vt docent Simanc. *de Cath. Inſtit. tit.* 42. *nu.* 9. Ricciull. *lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 9. & pleriq; quos refert, ac ſequitur Delbene *dubit.* 49. *petit.* 4. *nu.* 11., alias nuſquam hæreticus mentalis abſolui poſſet ab hoc tam graui crimine, cum pœnitens abſolutionem recipere non poſſit, niſi hæreſim confiteatur: Et hoc idem argumentum fieri poteſt de eo, qui hæreſim coram Inquiſitore, vel amico, aut viro docto, gratia petendi conſilium, patefaceret; in his namq; caſibus, proferentem hæreſim ſuam non eſſe excommunicatum, volunt quamplures; & in ſpecie de amico, Salelles *nu.* 50. & de Doctore, Serra 2. 2. *qu.* 11. *art.* 3. *dub. vnico*; dummodò hæreticus hoc faciat, vt inſtruatur in fide, paratuſq; ſit corrigi ab Eccleſia, quia actus ille exterior interrogandi, & ſuam mentem aperiendi, ab interiori hæreſi non procederet, nec eſſet illius proteſtatiuus; de exprimente autem ſuam hæreſim coram Inquiſitore, Souſa *in Aphoriſ. lib. p cap.* 15. *nu.* 7. Confeſſarius ergo abſoluere poteſt Hæreticum mentalem, qui errorem proprium non expreſſit per ſignum externum mortaliter peccaminoſum.

Ad primum reſpondetur, ad conſtituendum Hæreticum externum non ſufficere graue peccatum in hæreſi interna, at non leue etiam requiri circà externam, neq; ſatis eſſe, hæreſim aliquo modo eſſe notam externè, alias detegens hæreſim propriam Confeſſario, Amico, Doctori, vel Inquiſitori, ad bonum finem, eſſet Hæreticus excommunicatus, quod communiter negant Doctores, Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap* 15. *nu.* 7. Simanc. *de Cath. Inſtit. tit.* 42. *nu.* 9 Azor. *lib.* 2. *cap.* 10. *q.* 5. Farinac. *de hæreſi q.* 192. *num.* 4. Pro reſponſione ad ſecundum mitto Lectorem ad ea, quæ ſcribunt Theologi de bonitate, ac malitia humanorum actuum, & de vitijs, & peccatis, ibi enim diſputatur de qualitate malitię actus interioris, & exterioris, imperantis, & imperati.

Ad tertium ſatisfacit Card. de Lugo, *diſp.* 23. *ſect.* 2., illum, qui ſolis internis ad Iudaiſmum tranſiſſet, non teneri eò ipſo lege vtendi ſigno illo, Iudæorum proprio, quandoquidem Principis mens eſſet obligare ſolummodò eos, qui externam Iudaiſmi profeſſionem faciunt, non illos, qui ſola mente iudaicam perfidiam profiterentur; imò Princeps ſubditos obligare nequit ad manifeſtanda cordis arcana exteriori ſigno.

SECTIO VIII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab hæreſi interna, manifeſtata, non locutione, ſed opere, vel omiſſione.

VIdetur poſſe. *Primò*. Si ex facto procedente ab hæreſi interiori, quis dici poſſet hæreticus, cenſuris, alijſq; pœnis ſubiectus, ex fornicatione externa, procedente ex errore, quo licita putatur,

putatur, fornicator hæreticus argueretur; quod tamen non conceditur à Doctoribus, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 8. nu. 15.* Igitur manifeſtans hæreſim ſuam, ſolo facto externo, quolibet à Confeſſario abſolui poteſt.

Secundò. Ex factis, omiſſionibuſuè, non poteſt aliquis prudenter arguere internum operantis, vel omittentis errorem. Quis iudicare poteſt Hæreticum manducantem carnem in diebus vetitis, ieiunia Eccleſiaſtica non ſeruantem? An non ex gula etiam Catholici laxioris conſcientiæ ſolent eſſe intemperati? Forſan quis cenſeri poteſt hæreſis labe infectus, qui ob interni erroris motiuum, templum non ingreditur, coram SS. Euchariſtiæ Sacramento non genuflectit? Hoc negant quamplures apud Ricciullum *lib. 5. de iure perſon. cap. 9.* Quapropter facta, vel omiſſiones non ſufficiunt ad conſtituendum aliquem Hæreticum externum, & in ſtatu, vt à Confeſſario quolibet abſolui nequeat.

Tertiò. Significatio videtur propria verborum, quę definiuntur, quod ſint, *voces ſignificatiuæ ad placitum*; & hoc docet Auguſt. *lib. 2. de Doctrina Chriſt. cap. 3.* per hæc verba. *Verba enim prorſus inter Homines obtinuerunt principatum ſignificandi quæcumq; animo concipiuntur, ſi ea prodere quiſque velit*. Cum igitur res, facta, & omiſſiones nequeant eſſe ſigna hæreſis internæ, per ipſa non fit aliquis Hæreticus externus, excommunicationiq; ſubiectus, itaut ab omni Confeſſario approbato abſolui non poſſit.

Reſpondeo. Non poteſt Confeſſarius quilibet abſoluere ab hæreſi interna manifeſtata factis, omiſſionibuſq; talibus, quæ ſufficiant ad Hæreticum externum conſtituendum. Fauere debent aſſerto huic Scriptores omnes, qui ſentiunt, per commiſſiones, ſeù facta, & omiſſiones, ex quibus hæreſis præſumptio oritur, aliquem fieri Hæreticum externum, quod docuerunt Iulius Clarus *§. hæreſis num. 24.* Vgolinus, Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. 15. nu. 11.* Salelles *lib. p. cap. 12. nu. 37.* & communiter alij. Oſtendendum eſt prius, exteriora opera, factaué poſſe indicare internam hæreſim, huiuſq; præſumptionem inducere. Sicut bona, vel mala arbor, ex fructibus cognoſcitur, ità Homo, an ſit bonus, vel malus, ex eius operibus intelligitur; teſte Rabano relato ab Angelico *in Catena Aurea Matth. 7. ſuper illud. Non poteſt autem arbor mala bonos fructus facere, neq; arbor bona malos fructus facere*; inquit enim. *Homo autem ipſe arbor bona, vel mala dicitur, propter voluntatem bonam, vel malam. Fructus autem ſunt opera, quæ nec bona malæ voluntatis eſſe poſſunt, nec mala bonæ voluntatis*. Clemens V. *in Concilio Vienen.*, & habetur *in Clement. Exiui de Paradiſo, de verb. ſignif.* ad rem noſtram. *Cum enim ad veritatem vita pertineat, vt id, quod exterius agitur, interiorem mentis diſpoſitionem, & habitum repreſentet*; & non minus apertè Angelicus *2. 2. q. 111. art. p. Ad virtutem veritatis pertinet, vt quis talem ſe exhibeat exterius per ſigna exteriora, qualis eſt.; ſigna autem exteriora non ſolum ſunt verba, ſed*

etiam

etiam facta. Neq; diſſimiliter Ambroſ. *in ſerm. de Abraham. Non ſolum in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus mendacium eſt. Mendacium namq; eſt, ſe Chriſtianum dicere, & opera Chriſti non facere.* Vndè etiam ex factis hæreticalibus mentalis hæreſis argui poteſt, ſi interiora animi per exteriora demonſtrantur. Et vt ad aliqua in ſpecie deſcendamus, rebaptizare, ac veſci carnibus diebus prohibitis abſq; cauſa excuſante, ſi ex hæreſi circà baptiſmum, vel ieiunium procedant, Hæreticum rebaptizantem, manducantemq; demonſtrant, per ea, quæ tradunt Ricciull. *vbi ſupra*, Vgolinus, & alij, dummodò eam non ſit in modica quantitate, quæ ad peccatum mortale non ſufficiat, tunc enim non eſſet ſignum manifeſtatiuum hæreſis, quamuis ſingulis diebus prohibitis modicam quantitatem carnis quis comederet, vt ſentiunt ijdem, & nonnulli alij Scriptores, quos refert Delbene *dubit. 13. ſect. 17. à nu. 16.*; vel niſi attentis circumſtantijs, potius ignorantiæ, obliuionis, aut alterius cauſæ iuſtæ, quam hæreſis præſumptio ſit. Facta omnia, quæ fidei proteſtatiua ſunt Sectarum Hæreticorum, reddunt operantem Hæreticum externum; ſed quia noſtri non eſt inſtituti præſentis in medium proferre omnia facta, ex quibus dignoſci poteſt animus hæreticus, malaq; credulitas, mittimus Lectorem ad ea, quæ ſcripta reliquit Pegna in hac materia *part. 3. Direct. comm* 24., & videri etiam poteſt Royas *part. p. de hæret. à nu. 276.* vbi rem hanc luculenter pertractat. Ex commiſſionibus, omiſſionibuſq; manifeſtari poſſe hæreſim internam edocuit Caiet. 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. §. *Ex his ſiquidem*, dum dixit. *Sumendum tibi eſt, quod licet occultiſſima per accidens, & actus interiores, vt rationes commiſſionum externorum, vel omiſſionum, ſubiaceant Eccleſiæ iudicio, & cenſuris.* In particulari autem de omiſſione, Toletus *in Sum. in expoſit. Bullæ Cœnæ, excom. p. num.* 10. Salelles *lib. p. cap.* 12. *nu.* 40., & alij, qui docent, omiſſionem ingrediendi templum, aut genuflexionis, dum Euchariſtia eleuatur, hæreſim internam ſufficienter manifeſtare, ac Hæreticum externum conſtituere, quod verum eſt, ſaltem cum quibuſdam circumſtantijs. Haud inefficaciter Suadeo veritatem iſtam ex doctrina S. Doctoris 2. 2. *q.* 3. *art.* 2., inquientis, aliquem peccare poſſe contrà Fidem, vt continet præceptum affirmatiuum, per omiſſionem confeſſionis Fidei, quando ſubtrahitur honor debitus Deo, & vtilitas proximo impendenda. En ipſius verba. *Sic ergo confiteri Fidem, non ſemper, nec in quolibet loco eſt de neceſſitate ſalutis, ſed in aliquo loco, & tempore, quando videlicet per dimiſſionem huius confeſſionis ſubtraheretur honor debitus Deo, & etiam vtilitas proximis impendenda.* Supponamus, interrogatum de Fide, ex motiuo hæreſis interioris tacere, tempore quo exterius Fidem confiteri teneretur. Nonnè huiuſmodi omiſſio ad indicandum, perſuadendumq; hæreticum animum omittentis ſufficiens eſſet? Pro certo habet Angelicus, tali ex omiſſione, iudicari poſſe omittentem Hæreticum, ac Infidelem, ſcribit namq;, *Puta, ſi aliquis interrogatus de Fide taceret, & ex hoc crederetur,*

vel quod non haberet Fidem, vel quod Fides non eſſet vera. In aſſertionis huius confirmationem referre poſſumus Caietani quoddam placitum, nimirum, quod ſi alicubi eſſet lex, vt Chriſtiani certum ſignum afferrent, quo à non Chriſtianis diſcernerentur, ille, qui tali ſigno ad mortem effuggiendam non vteretur, lethaliter peccaret. In hac ſententia, ex ſigni omiſſione, imperata ab hæreſi interiori, ſufficienter pro non Catholico, ſeù non Chriſtiano, demonſtraretur, & idem eſt, ſi præceptum de tali ſigno vtendo fieret Catholicis, vt ab Hæreticis diſcriminarentur. Propterea aſſerendum, non ſolum verbo, ſed opere etiam, & omiſſione aliquem fieri Hæreticum externum, hæreſis autem externa eſt Pontifici in Bulla Cœnæ reſeruata, ſi ex interiori procedat, nec ab ea Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt.

Ad primum, non ex quolibet facto arguendus eſt quis Hæreticus, at ex illis dumtaxat, ex quibus ex natura rei, vel poſitis quibuſdam circumſtantijs, hæreſis præſumptio oritur; inter quæ non connumeratur fornicatio exterior, etiam ab interiori errore credentis ipſam licitam eſſe, exorta; ſiquidem frequentius, & communius ab alijs cauſis procedit, hinc nos in S. Officio ipſam non habemus pro delicto hæreſis ſuſpicionem inducente. Viuald. *Candel. Sacram. part. 2. in Bulla Cœnæ, nu. 2.* Salelles *nu. 39.*, alijq;.

Ad ſecundum patet reſponſio ex dictis, nimirum ex carnis eſu in diebus prohibitis, non ingreſſu in Templo, & non genuflexione coram Sanctiſſimo Sacramento, poſitis talibus circumſtantijs, argui poſſe ſufficienter animi malam credulitatem. Nihilominus nos non reſtringimus aſſertionem noſtram ad iſta facta, vel omiſſiones, & ſolum docemus, ex quibuſdam factis, illis videlicet, ex quibus hæreſis præſumptio oritur, hæreticum mentalem ſuam hæreſim manifeſtare; quandoquidem qualitas factorum intentionem, animum, & voluntatem demonſtrat. *l. Quod ait lex §. Illud rectiſſimè, ff. de Diuort.*; Et plus eſt factis aliquid demonſtrare, quam verbis enucleare. *L. Reprehendenda C. de Inſtit. & Subſtit.* Vndè fortiora eſſe facta ad animum demonſtrandum, quam verba, habetur in *l. Noſtram prouiſionem C. de Teſtam.* Videatur Archidiac. *Cap. Quicumq; de hæret. in 6.*

Ad tertium, mens Auguſtini in illo loco eſt oſtendere, inter ſigna principatum obtinere verba, nec aliud probat auctoritas inducta; non verò negare omninò rebus, factiſuè ſignificationem, quinimò, hanc expreſsè illis concedit, inquiens. *Signorum igitur, quibus inter ſe Homines ſua ſenſa communicant, quædam pertinent ad oculorum ſenſum, pleraq; ad aurium, pauciſſima ad cæteros ſenſus. Nàm cum innuimus non damus ſignum, niſi oculis eius, quem volumus per hoc ſignum voluntatis noſtræ participem facere. Et quidam motus manuum pleraq; ſignificant, & hiſtriones omnium membrorum motibus dant ſigna quædam ſcientibus, & cum oculis eorum quaſi fabulantur. Et vexilla, draconeſq; militares per oculos inſinuant voluntatem*

Digitized by Google

fucum. Paulò poſt. *Nam, & odore vnguenti Dominus, quo perfuſi ſunt pedes eius, ſignum aliquod dedit, & Sacramento Corporis, & Sanguinis ſui prægustato, ſignificauit, quod voluit. Et cum mulier tangendo fimbriam veſtimenti eius, ſalua facta eſt, nonnihil ſignificauit.* Videri etiam poteſt Diuus Thomas *p. part. q. p. art.* 10., vbi loquitur de ſenſibus Sac. Scripturæ, & inquit, proprium eſſe Sacræ Theologiæ, quod ipſę res ſignificatæ per voces ſignificent aliquid.

SECTIO IX.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui volens externè manifeſtare errorem, quem habet in mente circà Incarnationem, præter intentionem ſuam, non hunc, ſed errorem, quem fouet in corde circà Trinitatem, exterius exprimit.

Videtur non poſſe. **Primò**. Sentiunt communiter Doctores, Titium volentem percutere Titium Clericum, ſi caſu, vel per ignorantiam, Sempronium Clericum feriat, vinculo excommunicationis innodari. Cur ergo ſimiliter ille, qui intendens vnam hæreſim manifeſtare, ſi caſualiter, ignoranter, inconſideratéuè aliam exprimat, non erit excommunicatus Pontificia excommunicatione, in Bulla Cœnę reſeruata?

Secundò. Si quis credens Chriſtum non eſſe Hominem, dicat non eſſe riſibilem, ſufficienter hæreſim externè profert, eſtq; verus Hæreticus externus. Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 8*, Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. 15. nu. 9.* Igitur à pari, qui credit, Deum non eſſe Incarnatum, ſi proferat, Deum non eſſe Trinum, erit ſufficienter Hæreticus externus, ideòq; à Confeſſario quolibet abſolui non poterit.

Tertiò Hæreticus in caſu noſtro verè exprimit hæreſim, quam fouet interius; & quamuis prolatio hæreſis circa Trinitatem ab initio voluntaria non fuerit, tamen ſatis probabile eſt, prudenterq; præſumi poteſt, voluntariè fuiſſe à proferente acceptatam. Nihil ergo deeſt ipſi, ad hoc, vt Hæreticus ſit externus, excommunicatus, & abſolui non poſſit à Confeſſario quolibet.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt illum, qui volens externè hæreſim, quam habet in corde circà Incarnationis Myſterium, manifeſtare, præter intentionem ſuam, errorem, quo infectus eſt contrà Trinitatem profert. Bardus *in ſelect. lib. 6. q. 7 nu. 4* Diana *part. 11. tract. 7. reſol. 19* Vincentius Ferre *de Fid. tract. 2. q. 14. §. 3. nu. 15.*, & alij, docentes in hoc caſu Hæreticum internum non fieri externum, neq; excommunicationis cenſuram, ob quam ipſius hæreſis reſeruata ſit, incurrere.

Ratio eſt, quia ad hoc, vt quis Hæreticus internus hæreſim propriam in faciem Eccleſiæ exprimat, excommunicatuſq; ſit, eſt neceſſe, vt liberè, voluntariè, & ex intentione illam proferat; qui autem vult exprimere errorem ſuum circa Incarnationis Myſteriũ,& prętcr ſuam intentionem prodit hæreſim circà Trinitatem, liberè, ac voluntariè hæreſim non pandit, ſiquidem licèt voluerit deliberatè illam manifeſtare, nihilominus talis expreſſio, prout eſt manifeſtatio erroris interni circà Trinitatem, non eſt libera: Vndè hæreſis externa dici nequit. Explicemus rem iſtam diſcurſu ſequenti. Ille, de quo loquimur, vel eſt Hæreticus, & excommunicatus propter hæreſim externam oppoſitam Fidei Catholicæ circà Myſterium Incarnationis, vel ob hæreſim externam Myſterio Trinitatis contrariam. Non primum, quoniam error, quem ipſe habet circà Incarnationem, eſt purè mentalis, nec aliquo modo manifeſtatur; ſignum enim exterius prolatum aſſertionem, confeſſionemq; huius hæreſis non continet, quod tamen ad hæreſim externam deſideratur, vt ſcribunt Sanchez, Carena, Salelles, & alij. Neq; dici poteſt ſecundum, quandoquidem, licet verba prolata apta ſint ad exprimendum internum mentis conceptum, erroremq; contrà Trinitatem, tamen ex intentione exprimendi errorem hunc expreſſa non fuere, & in ordine ad talem manifeſtationem, hæreſis interna circà Trinitatem omninò per accidens, & de materiali ſe habet: Cumq; Doctores ſcribant, neceſſe eſſe actionem exteriorem hæreſis ſignificatiuam fieri ex intentione exprimendi hæreſim interiorem, quam ſignificat, & nos ſuperius hac eadem ratione negauerimus, verba prolata ab ebrio, vel dormiente non ſufficere ad hæreſis manifeſtationem, quia nimirum humano more ab interiori hæreſi non proueniunt, conſequenter aſſerendum eſt, ex dictis verbis expreſſiuis hæreſis contrà Trinitatem, præter intentionem expreſſis ab eo, qui hæreſim ſuam contrà Incarnationem manifeſtare intendebat, non reddere externam hæreſim circa Myſterium Trinitatis. Illuſtro diſcurſum à pari. Si quis haberet intentionem baptizandi, & ex tali intentione putans proferre Baptiſmi formam, *Ego Baptizo te in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, præter intentionem ſuam verba conſecrationis proferret, *Hoc eſt enim Corpus meum*, talis Sacramentum Euchariſtiæ non conficeret, quamuis adeſſet Panis, materia Sacramenti Euchariſtiæ; & hoc quia, licèt iſte haberet intentionem conficiendi Sacramentum, & ex huiuſmodi intentione verba protulerit, tamen ipſius intentio erat circà Sacramentum Baptiſmi, non Euchariſtiæ, & forma Sacramenti huius expreſſa non fuit ex intentione conſecrandi. Sic in caſu noſtro, tametſi Hæreticus habeat intentionem exprimendi hæreſim, & hac intentione loquatur verbis ſignificantibus, tamen, quia non proferuntur ex intentione manifeſtandi hæreſim circà Trinitatem, quam ſignificant, dici nequit externa hæreſis iſta circa Trinitatem. *Demum*. Certum eſt, hæreſim, non minus factis, quam verbis, externam

reddi,

reddi, quia exteriora indicant ſecreta animi interiora. *L. Si tamen ſine culpa* §. *ei, qui ſeruum, ff. de ædil. edict.* ibi: *Multò enim amplius eſt id facere, quam pronunciare*; & hoc probauimus *ſect. præced.* Si aliquis ex intentione manifeſtandi errorem, quem habet circà fornicationem, carnes comederet, præter intentionem ſuam exercendo vnum actum pro alio, non per hoc manifeſtaret externè hæreſim, quam fouet circà ieiunium; idcircò idem erit dicendum in caſu noſtro, atq; ideò iſte à Confeſſario quolibet abſolui poterit, cum non ſit Hæreticus externus.

Ad primum, nonnulli dicunt, percutientem caſu, vel per ignorantiam, in caſu adducto Sempronium, excommunicatum non eſſe; quia talis percuſſio hic, & nunc, prout exercetur contrà Sempronium, non eſt voluntaria; proinde in ordine ad ipſum non eſt mortaliter peccaminoſa, dummodò præceſſerit ſufficiens diligentia, ne læderetur Sempronius; & licèt mortalis eſſet, quatenus ex praua voluntate percutiendi Caium procederet, tamen cum effectu non fuit læſiua Caij. Diana *part. 11. tract. 6. reſol.* 19. vbi allegat Palaum *tom. p. tract. 2. diſp. p. punct. 17. nu. 3.* Suarez *de Cenſur. diſp. 22. ſect. p. num.* 54. Bonac. *de Cenſ. diſp. p. q. 3. punct. p. nu.* 20. Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 32. nu. 27.* Sed Palaus loquitur, caſu, quo aliquis ſagittam proijciat animo occidendi Caium, & caſu Sempronium occidat, vel percutiat; & ſubdit. *Secus dicendum, ſi non caſu, ſed ex voluntate occidat Sempronium, credens eſſe Caium*, quia tunc illa percuſſio eſt voluntaria, quatenus Sempronij, nec diuerſimodè loquitur Sanchez cum alijs. Fagnanus *Cap. Ad audientiam de homic. volunt. nu.* 70. dicit, percutientem in caſu noſtro eſſe excommunicatum, & hanc ſententiam eſſe communem, teſtatur Diana, *loco cit. in corpore ſect.* Neganda igitur eſt paritas, ſiquidem percutiens in caſu noſtro, & habuit intentionem, & de facto percuſſit, quem eſſe Clericum non ignorabat, propterea talis actio habuit totum id, quod expoſcitur, vt cenſuræ excommunicationis latæ in Canone, *Si quis ſuadente Diabolo*, ſubiecta ſit. In caſu noſtro actio externa non habet totum id, quod deſideratur ad hæreſis manifeſtationem, cum ex hæreſi interiori non proueniat.

Ad ſecundum, eſt diuerſa ratio, ſiquidem ex hoc, quod quis dicit, Chriſtum non eſſe riſibilem, ſufficienter exprimit hæreſim, quam habet circa humanitatem Chriſti, cum per neceſſariam conſequentiam inferatur, Chriſtus non eſt riſibilis, igitur non eſt Homo; At ex hæreſi circa Trinitatis Myſterium non panditur, aut arguitur error circa Incarnationem, non tenet illatio, Deus non eſt Trinus. Ergo non eſt Incarnatus.

Ad tertium, patet reſponſum ex præhabitis, nimirum, hæreſim, quam fouet exprimens, non eſſe prolatam ex vi hæreſis interioris, ſicuti ad conſtitutionem Hæretici externi deſideratur. Si poſteà ratum habeatur id, quod præter intentionem exciderat, concedimus exprimentem fieri Hæreticum externum, necnon in foro conſcientiæ Hæreticorum pœnas incurrere, eò quod, licèt illa prolatio ab initio voluntaria

non fuerit, tamen deinceps voluntariè ab eo acceptata fuit.

SECTIO X.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit eum, qui hæreſim externam protulit, & poſteà dubitauit, num prolationis in actu mente conſenſerit.

VIdetur Bartholomæo Fumo *in ſua Sum. Armilla, v. Caſus nu.* 13. Sanchez *in Sum. tom. p. lib. p. cap.* 10. *num.* 34. Alphonſo de Leone, *de poteſt. Confeſſar. part. p. recollect.* 15. *nu.* 15., quos ſequitur Frias *tract. de modo aud. Confeſſ. part.* 2 *cap.* 8. *caſ.* 2., non poſſe. *Primò*. Quando eſt præſumptio fori pro veritate peccati commiſſi, peccatum illud reſeruatum eſt, quando enim de veritate non conſtat, forus internus ſequitur externum. In noſtro caſu ſtat præſumptio pro hæreſi, quia cum verba ſint naturaliter ſignificatiua internæ conceptionis, niſi de oppoſito conſtet, non præſumitur, proferentem aliud ſenſiſſe interius, & aliud, ſeù alio modo exterius locutum fuiſſe, vt colligitur *ex l. labeo, v. Id tubero, ff. de ſuppell. leg.* Et in foro externo talis Homo Hæreticus cenſetur. Igitur non poteſt per quemlibet Confeſſarium abſolui.

Secundò. Si quis Clericum percutiat, dubiumq; oriatur, an percuſſio grauis ſit, ideòq; reſeruata Pontifici, vel leuis, à qua Epiſcopus abſoluere poſſit, in tali caſu Epiſcopus abſolutionem impartiri nequit, vt habetur *in Extrauag. Perlectis*, nondum Typis data, de qua Molin. *tract.* 3. *de iuſt. & iure diſp.* 57. Idem erit dicendum in caſu, de quo loquimur, maximè quia, in dubijs tutior pars eſt eligenda, iuxtà regulam, quæ ex varijs iuribus colligitur, vt aduertit D. Antonin. *p. p. Theol. tit.* 20. *reg.* 16. Syluest. *v. Dubium, num.* 4. *& v. Homicidium* 3. *q p. reg.* 2. Nauar. *in Cap. Conſideret. de pœnit. diſt.* 7. *à num.* 35.; dicente etiam Auguſtino, vt habetur *ex cap.* 2. *de pœnit. diſt.* 7. *Tene certum, & dimitte incertum.*

Tertiò. In iure extenditur irregularitas ad homicidium dubium; & in Decreto Clem. VII., contrà priuilegia Regularium, reſeruantur caſus Bullæ Cœnæ, quamuis dubij ſint, ſiuè iuris, ſiuè facti. Propterea, licèt hæreſis dubia ſit, Summo Pontifici reſeruata cenſetur, & non poteſt ab ea Confeſſarius quilibet abſoluere.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt illum, qui, poſtquam externam hæreſim protulit, dubitat, an prolationis in actu mente conſenſerit, & in quocumq; caſu hæreſis dubia eſt. Diana *part.* 3. *tract.* 3. *reſol.* 4., alijq; plures, quos citat, ac ſequitur Card. de Lugo, *de Sacram. Pœnit. diſp.* 20. *ſect.* 2. *nu.* 18. Caſuum reſeruatio odioſa eſt, ſtrictæq; interpretationis, idcircò appellatione caſus reſeruati non venit caſus dubius, dubietate iuris, factiuè. Syluest. *v. Caſus q. p.*, ac alij apud

Delbe-

Delbene, *diſp.* 13. *ſect.* 18. Cur ergo cenſenda eſt reſeruata hæreſis, de qua dubium eſt, num ex animo, ac mente fuerit exorta, veraq; hæreſis? Crimen non intelligitur, niſi demonſtretur, neq; in dubio delictum pręſumitur, quapropter iura omnia in dubio facti reo fauorabiliora ſunt, damnariq; non poſſe volunt, niſi delictum per probationes luce meridiana clariores probetur. *Cap. Sciant cuncti* 2. *q.* 8. per hæc verba. *Sciant cuncti accuſatores, eam rem ſe debere inferre in publicam notionem, quæ munita ſit teſtibus idoneis, vel instructa apertiſſimis documentis, vel indicijs ad probationem idoneis, vel indubitatis, & luce clarioribus expedita.* Reſponſum mihi dabis, hæc veritate gaudere pro foro externo. Optimè, ſed audi. Cenſendus nè erit Eccleſiaſticis pœnis, excommunicationiq; in foro conſcientiæ ſubiectus ille, qui ſua in conſcientia certus non eſt, ſe deliquiſſe; quando Iudex non cogitur imponere pœnam per ſententiam imponendam, donec ſua in foro certus non ſit de delicto? Militat vtrobiq;, videlicet vtroq; in foro, eadem ratio, ſcilicet poſſeſſio libertatis propriæ, quando certò de delicto non conſtat, Vndè Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 17. *nu.* 16. dicit, quod ille, qui dubitat, an excommunicationem contraxerit, poteſt ſe gerere, tanquam non excommunicatum, nam, facta debita diligentia, ſuam poteſt poſſidere libertatem. Bonac. *diſp.* 2 *q.* 4. *punct.* 7. *nu.* 15. Et ſicut in foro externo præſumptio ſtat pro libertate, & excluſione delicti, ſeù poſſeſſione bonæ famæ, ſic in interno, quando quis in conſcientia eſt dubius, an commiſerit crimen aliquod reſeruatum, tutè poteſt ſe gerere, ac ſi tale peccatum reſeruatum non eſſet, ratione excommunicationis. Sanchez, qui contrà aſſertionem noſtram ſentit, *lib.* 4. *in Decalogum ſcripſit, cap.* 44. *num.* 3. *& cap.* 40. *nu.* 26. quod licet præſumptio ſtet pro voto, in dubio tamen de intentione, etſi votum, ob illam præſumptionem obliget, non tamen eſt reſeruatum, cum non ſit certum. Cur igitur hæreſis, quæ dubia eſt, quantum ad internum animi conſenſum, reſeruata erit Summo Pontifici in Bulla Cœnæ? Quando mens Pontificis eſt ſibi reſeruare crimina dubia, & illis, non obſtante dubietate, cenſuram annectere, hoc exprimit, ſicut ius diſpoſuit, in dubijs pro certis caſibus iudicandum eſſe pro irregularitate, vt *Cap. Significaſti, & Cap. Ad audientiam, de homic.*, videriq; poſſunt plures alij Textus apud Suarez *de Cenſ. diſp.* 40. *ſect.* 6. vbi latè difficultatem hanc de irregularitate in caſibus dubijs. Et Clemens VII. *in Decreto contrà priuileg. Regul.*, volens ſibi reſeruare caſus Bullæ dubios, appoſuit clauſulam. *Quamuis ſint dubij, ſiuè iuris, ſiuè facti*; quando vero noluit dubios comprehendere, in poſteriori decreto, prioris moderatorio, dictam clauſulam abſtulit. Cùm ergo non ſit expreſſum, hæreſim dubiam ſecum cenſuram ferre, dicendum eſt non cenſeri reſeruatam, ac proindè, Confeſſarium quemlibet ab eadem abſoluere poſſe. Si tamen pœnitens poſteà, re melius examinata, dubium deponat, recordeturq;, ſe hæreſim reſeruatam habuiſſe, Pœnitentem conſu-

lerem,

lerem, vt pro abſolutione ad eum, cui reſeruata eſt, recurreret, non obſtante, quod iam de hæreſi abſolutus fuerit, quando illam ſub dubio confeſſus eſt; quidquid in contrarium alij ſcribant.

Ad primum dicitur, in foro externo, quando conſtat de dubietate delicti, fauorem ſtare pro reo, vt diximus, & probat regula illa. *Cum ſunt partium iura obſcura, reo fauendum eſt potius, quam actori*, *Cap. Cum ſunt, de reg. iur. in 6.*, & deſumitur *ex l. fauorabiliores* §. *eod tit.* At quando non conſtat de dubietate, nec præſumitur, ſed potius præſumitur contrarium, tunc delictum ex ſe dubium punitur. In hoc foro verba intentionem probant, nec creditur dicenti, ſe non præbuiſſe conſenſum internum, aut dubitare, an eundem præſtiterit; ideóq; ſic dubitans punitur, & Hæreticus cenſetur. Non ſic eſt interno in foro, in quo contrà præſumptionem, in verbis fundatam, aliquid eius vim infirmans affertur, ſcilicet conſcientia, teſtimoniumq; pœnitentis dicentis, ſe dubitare, an conſenſum internum præbuerit, & Pœnitenti in foro pœnitentiali creditur. Videri poſſunt, quæ ſuprà *ſect.* 2. tradidimus.

Ad ſecundum, in adducta Extrauag. *Perlectis*, expreſsè reſeruatur Clerici percuſſio, etiamſi dubium ſit, an ſit grauis, & in priori Clem. VII. decreto contrà Regulares, caſus Bullæ Cœnæ, etſi dubij, reſeruantur, ex quibus deducitur, quod, ſi non reſeruentur expreſsè, non intelliguntur reſeruati. In poſteriori tamen decreto moderatorio prioris, dempta ſunt verba illa. *Quamuis ſint dubij, ſiuè iuris, ſiuè facti*. Regula illa. *In dubijs tutior pars eſt eligenda*, non debet accipi comparatiuè ad aliam, quæ etiam ſit tuta, ſed aduerſatiuè ad aliam, quæ eſt dubia, vt docent Ioan. à S. Th. *p. 2. q. 12. diſp. 12. art. 4.* Lao *diſp. 4. d. Conſcient. dub. 5.*, & alij; tutum autem eſt, ſi Confeſſarius abſoluat dubitantem, an in prolatione hæreſis externæ internum conſenſum præſtiterit. Ex his patet reſponſio ad tertium.

SECTIO XI.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit habentem errorem poſitiuum contrà Fidem ex ignorantia craſſa, vel etiam affectata.

Idetur Soto 4. *diſt. 22. q. 2. art. 3.*, aliiſq; paucis aſſerentibus, ſolam ignorantiam inuincibilem excuſare, ne excommunicatio incurratur, non poſſe, in cuius ſententiæ gratiam arguitur. *Primò*. Si ignorantia ab excommunicatione excuſaret, vix dari poſſet Hæreticus excommunicatus, nam quis eſt ex Hæreticis, qui per ignorantiam non erret? Et quis non crederet, ſi ſciret, & non ignoraret, Deum eſſe, qui res credendas reuelauit, ſolamq; Eccleſiam Romanam eſſe Catholicam, & veram?

Secundò.

Digitized by Google

Secundò. Sanctus Doctor, *quodlib. 3. art. 10. in corp.* inquit. *In his vero, quæ pertinent ad Fidem, & bonos mores, nullus excuſatur, ſi ſequatur opinionem erroneam alicuius Magiſtri, in talibus enim ignorantia non excuſat, alioquin immunes à peccato fuiſſent, qui ſecuti ſunt opinionem Arij, Neſtorij, & aliorum Hæreſiarcharum: Nec poteſt excuſationem habere propter ſimplicitatem auditorum, ſi in talibus erroneam opinionem ſequatur; in rebus enim dubijs non eſt facilè præſtandus aſſenſus; quinimò, vt Auguſtinus dicit in lib. de Doctrina Chriſt. Conſulere debet quis regulam Fidei, quam de Scripturarum planioribus locis, & Eccleſiæ auctoritate percepit.* Videri etiam poteſt idem Angelicus *q.* 8. *de malo art. p. ad* 7.

Tertiò. Voluntarium indirectum ſufficit ad peccandum contrà virtutem; quis enim ex ignorantia craſſa peccat contrà iuſtitiam; & eiuſdem ſpeciei, ac rationis eſt adulterium ſcienter, & ex craſſa ignorantia commiſſum. Eadem ignorantia ſufficiens eſt ad homicidium, & furtum. Igitur ſufficit ad peccandum etiam contrà Fidem, præſertim, quia in Homine baptizato error circa res Fidei indirectè voluntarius verè Fidei opponitur, illamq; tollit, idcircò peccatum eſt infidelitatis, cumq; non ſit Iudaiſmi, nec Paganiſmi, erit Hæreſis.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt illum, qui errorem poſitiuum, ex ignorantia craſſa, vel etiam affectata, ob magnam negligentiam, tædiumq; addiſcendi, contrà Fidem habuit, ſed paratus erat corrigi ab Eccleſia. Delbene *dubit.* 13. *ſect.* 5. *& 6.*, & ſe ſubſcribere debent omnes, qui ſentiunt, peccantem contrà Fidem ex ignorantia craſſa, & affectata, non eſſe Hæreticum excommunicatum, nec pertinacem. Caiet. 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *ad* 3. Bannes, Aragon, Serra, Vincentius Ferre, alijq; Thomiſtæ ibidem, Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 12. Diana, pluribus relatis, *part. 4. tract. 7. reſol.* 36. Paſſerinus, *Cap. Vt animarum, de Conſtit. q. p. art. 17. nu.* 337., vbi docet, quod paratus ab Eccleſia corrigi Hæreticus non eſt, ſaltem quoad effectum incurrendi excommunicationem, aliaſq; pœnas iuris in Hæreticos latas, quamuis Hæreticus ſit in foro interno, coram Deo, & in ordine ad pœnam æternam. Non eſt quis canonicè Hæreticus, & ad effectum incurrendi pœnas contrà Hæreticos latas, niſi pertinax ſit; clarè enim liquet, ex iure canonico pertinaciam eſſe de hæreſis ratione eſſentiali. *Clem. vnic. de Sum. Trinit.* §. *Porro*, ibi. *Quiſquis defendere, ſeù tenere pertinaciter præſumpſerit*, vnde *in Cap. Damnamus, de Sum. Trinit.*, habetur, quod Abbas Ioachim Hæreticus non fuerit, licèt in materia Fidei errorem dixerit, eò quod pertinax non fuit, ſed paratus corrigi ab Eccleſia, & ſimiliter alio in errore Guillelmus Pariſienſis cenſetur excuſatur ab hæreſi, ob pertinaciæ carentiam, vt teſtantur D. Bernard. *Serm.* 80 *in Cantica*. Hieronymus *Epiſt.* 17. Auguſt. *lib.* 4. *de Baptiſm. contrà Donatiſtas cap.* 16. idem docet. Idem Auguſtinus *lib. de vtil. credendi cap.* 2. diſtinguit inter Hæreticum, & illuſum, vt Hæreticus ſit, qui ob malum finem falſas opiniones ſcienter gi-

gnit, aut

Digitized by Google

gnit, aut ſequitur; illuſus verò, qui ab altero decipitur,& ſic ex ignorantia errat. Angelicus Doctor etiam, 2. 2. *qu.* 2. *art.* 6. *ad* 2. ſcribit. *Si tamen inueniuntur non pertinaciter peruerſæ doctrinæ adhærere, ſi in talibus ex ſimplicitate deficiant, non eis imputatur.* Errans ex ignorantia pertinax dici nequit, quamuis craſſa, & affectata ſit, dummodo paratus ſit ab Eccleſia corrigi. Serra 2. 2. *q.* 11. *art. p.* Ferre *tract.* 2. *q.* 14. §. *p. nu.* 2., quibus fauet Caiet. *in Sum. v. Hæreſis*, vbi explicans pertinaciam ad hæreſim requiſitam, innuit, ad hanc expoſci Scientiam, per hæc verba. *Non ſic requiritur, tanquam non ſit Hæreticus, niſi, qui ſit inflexibilis, & immutabilis, ſed ſic exigitur, quod Homo vult in ijs, quæ ſunt Fidei ſic credere, non obſtante, quod Eccleſia oppoſitum decreuerit, quantum ad manifeſta, aut decerneret, quantum ad ambigua.* In voluntatis actu, quo voluntas intellectum ad diſſentiendum alicui Doctrinæ Catholicæ, reſiſtendo Eccleſiæ eam docenti, & huic non ſe ſubijciendo, pertinaciam conſiſtere, haud obſcurè deſumitur ex D. Auguſtino *lib.* 4. *de Baptiſmo cap.* 17., & D. Hieronymo *ad Galat.* 5. quotieſcumq; enim voluntas permanet in propóſito ſubijciendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, pertinaciter errare Homo non poteſt. Quomodo eſſe poteſt huiuſmodi voluntas ſine Scientia, abſq; notitia auctoritatis Eccleſiæ, & Doctrinæ, quam ipſa definit? Nonnè voluntas ſemper ſupponit notitiam ſufficientem ſui obiecti? Pertinacia igitur non ſtat cum ignorantia, neq; locum habet in eo, qui ab Eccleſia corrigi paratus eſt, quod veritatem habet etiam de affectata. Suarez *de Fide diſp.* 19. *ſect.* 3. *nu.* 18 Neceſſe tamen eſt diſtinctione vti in hac materia, ſiquidem ignorantia affectata, quædam prouenit ex negligentia, vel tædio addiſcendi, & de hac intelligendum eſt, quod mox ſcripſimus, quoniam ſic ignorans Eccleſiæ auctoritatem non offendit, & poteſt eſſe paratus corrigi; alia ex intentione liberius peccandi contrà res Fidei, vel ex falſa opinione, quod exiſtimet, res Fidei eſſe parui momenti, exoritur, & hac ignorantia affectus, quoniam Eccleſiæ auctoritatem non parum deſpicit, eſt Hæreticus. Difficultas eſt adhuc, an cum ignorantia affectata prioris generis quis poſſit habere animum promptum ad recipiendam Eccleſiæ Doctrinam, & eſſe paratus ad hoc, vt ab Eccleſia corrigatur; ſiquidem Serra, Vincentius Ferre, alijq; ſcribunt, vix poſſe caſum contingere. Confeſſarius in Sacramento Pœnitentiæ debet credere Pœnitenti, qui, ſi dicat, ſe fuiſſe ſemper paratum, non obſtante ignorantia affectata, ad Eccleſiæ Doctrinam recipiendam, abſolui poteſt, cum forum Sacramentale in præſumptionibus non fundetur; niſi ignorantia eſſet affectata ad finem liberius peccandi in Fide, & recedendi ab Eccleſia, tunc enim abſolui non poſſet, quoniam in foro externo, talis, ſi intentionem fateretur, eſſet propriè Hæreticus, hæreticorumq; pœnas contraheret. Canus *de locis Theol lib* 12 *cap.* 5. Valentia 2. 2. *diſp. p. q.* 11. *punct. p.*; neq; ipſi credendum eſt, ſi dicat non fuiſſe pertinacem, ſed paratum corrigi ab Eccleſia, propter repugnantiam

tiam

Digitized by Google

etiam facti; ſiquidem affectatur talis ignorantia ad liberius, & magis voluntariè recedendum ab Eccleſia, ſaltem per modum obiecti. Sunt aliqua credibilia, quæ ab omnibus fidelibus communiter ſciuntur, & de quibus in foro externo, in tali perſona nullo modo ignorantia præſumi poteſt, ſi Pœnitens horum ignorantiam fateatur, Confeſſarius debet prudenter obijcere, non eſſe veriſimile talem ignorantiam habuiſſe, cum Catholicorum quilibet talia ſciat: Si Pœnitens perſiſtat, de facto ſe huiuſmodi ignoraſſe, eidem eſt Fides præſtanda, cum in foro Sacramentali conſcientia Pœnitentis ſit teſtis.

Ad primum, quamplures ſunt, quibus Eccleſiæ Catholicæ auctoritas ſufficienter propoſita eſt, quiq; ab ea ſic nota recedunt, vel ex carnis illecebris, vel licentia vitæ, diuitiarum, dignitatiſuè mundanæ affectu; plures ſunt, qui affectant ignorantiam myſteriorum Fidei, ad hoc, vt liberius in ipſam delinquant; innumeri ſunt in partibus Angliæ, Holandiæ, & aliarum partium Hæreticorum, in quibus hæreſes impunè graſſantur, qui non carent notitia eorum, quæ Fides Catholica docet, & tamen, nedum non ſunt parati corrigi ab Eccleſia, ſed hanc, ipſiuſq; caput viſibile derident.

Ad ſecundum ſatisfacit Caiet. *p. p. q.* 32. *art.* 4, aliud eſſe loqui de hæreſi, aliud de Hæretico. Ad rationem hæreſis in ſe ſufficit error in his, quæ ſunt Fidei; ſed ad rationem Hæretici formaliter, vltrà hæc, pertinacia deſideratur. Diuus Thomas admittit dari hæreſim ex ſimplici ignorantia prouenientem, quæ ſit peccatum, quoniam imputatur homini ad culpam, ſi non curet ſcire id, quod ſcire tenetur, negat tamen, aliquem eſſe Hæreticum ex ignorantia pertinaciam excludente, vndè 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *ad* 3 ſcripſit. *Dicendum, quod ſicut Auguſtinus dicit, & habetur in Decreto* 24. *qu.* 3. *Cap. Dixit Apoſtolus. Si qui ſententiam ſuam, quamuis falſam, atq; peruerſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, quærunt autem tota ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint, nequaquam ſunt inter Hæreticos deputandi.* Videatur etiam *q.* 8. *de malo art. p. ad* 7. Alij diſtinguunt de hæreſi theologicè, ſeù quoad rationem peccati, & de hæreſi canonicè, quantum ad effectum contrahendi, & incurrendi pœnas in Hæreticos latas; & dicunt ignorantiam craſſam, & affectatam non excuſare ab hæreſi theologicè, ſeù à peccato hæreſis; ab hæreſi canonicè ſic. Dicunt nonnulli, peccatum ex ignorantia craſſa, vel affectata contrà Fidem, non eſſe verè, & propriè hæreſim, tamen reduci ad eam, quemadmodum peccata alia reducuntur ad illam ſpeciem, cuius eſſent, ſi ſcienter committerentur. Videatur Salelles *lib. p. cap.* 12. *à nu.* 93.

Ad tertium, concedimus, voluntarium indirectum ſufficere ad peccandum contrà Fidem, vt diximus; ſolum negamus eſſe ſufficiens ad hoc, vt quis denominetur ſimpliciter Hæreticus, ac ſubiectus pœnis, cenſuriſq; Hæreticorum. *Quia nullus denominatur ab eo* (ſunt verba S. Do-

ctoris 4. *diſt. 13. q. 2. art. p.*) *quod ineſt ſibi imperfectè, ſed ſolùm, quando confirmatur in illo, ſicut non dicitur iracundus, cui ineſt paſſio iræ, ſed, qui paſſibilis eſt de facili ab ea, neq;, qui habet diſpoſitionem dicitur ſanus, ideòq; neq; Hæreticus nominatur, niſi, qui in ſingulari opinione firmam habet ſtabilitatem, unde etiam competit ei nomen hæreſis, ſecundum quod in electionem ſonat, quia quod in electione fit, quaſi ex habitu firmato procedit; competit etiam ei nomen hæreſis, ſecundum quod latinum eſt, ab hærendo dictum, quia ſuæ opinioni vehementer inhæret. Et quia congregatio corporis myſtici per vnitatem veræ Fidei primo conſtituitur, ideò Hæreticus ſecundum nos dicitur, qui à communi Fide, quæ Catholica dicitur, diſcedit, contrariæ opinioni vehementer inhærens per electionem.* Subſumamus, illum, qui ignoranter à Fide recedit, non inhærere vehementer per electionem opinioni contrariæ, & manifeſtum erit, non denominari ſimpliciter Hæreticum, ſaltem ad effectum incurrendi pœnas in Hæreticos latas, ſicuti neq; in ordine ad plures effectus legis, & pœnas dicitur ſimpliciter homicida, qui caſualiter, aut ex ignorantia aliquem occidit.

SECTIO XII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit dubium in Fide.

Videtur, quod ſic Malder. 2. 2. *q. 11. art. 2 memb. 2.* Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 7. nu. 13.* Becano *de Fide cap. 14. q. 2. nu. 7.*, aliiſq;, quos refert, & ſequitur Delbene *part. p. dubit. 13. ſect. 3.*, negantibus dubitantem in Fide eſſe Hæreticum, quæ ſententia attribuitur etiam Cano *lib. 12. de locis Theol. cap. 9.*, ſed immeritò, vt videbimus. *Suadetur Primò.* Ad hæreſim requiritur, quod ſit error contrarius Fidei, ſeù aſſenſus poſitiuus falſus contrà Fidem, ſed qui dubitat non aſſentit, nec diſſentit poſitiuè contrà Fidem, dubium enim eſt motus rationis indifferens ad vtramq; partem contradictionis. *Sylueſt. v. Dubium num. p.* Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. 11. nu. p.* & dubius in fide eſt ille, qui circa res Fidei per actum rationis in vtramq; partem contradictionis mouetur. Quapropter non eſt Hæreticus.

Secundò. Si dubitantes in Fide Hæretici eſſent, & à Confeſſario quolibet abſolui non poſſent, illi, qui ſubreptitia tentatione cogitationes patiuntur, ac ob tentationes in Fide fluctuant, Hæretici eſſent, quod tamen communiter negatur.

Tertiò. Ad hæreſim iudicium expoſcitur; cum ſit error, ille autem, qui eſt dubius in Fide nullum iudicium habet, cum actum omnem ſuſpendat. Neq; obſtat, quod per dubietatem Fides amittatur, quia iſta poteſt deperdi per aliquid, quod hæreſis non eſt, ſicut color albus, nedum

per nigrum, verum etiam per medios colores, expellitur. Ergo dubius in Fide à Confeſſario quolibet abſolui poteſt.

Reſpondeo. Multipliciter quis dici poteſt dubius in Fide, nimirùm, ſubreptitia tentatione, cum quaſi inopinanter aduenit quædam tentans cogitatio circà credibilia, & ſic dubitans Hæreticus non eſt, imò non peccat, ſi huiuſmodi cogitationes inuitus patiatur. Pegna *part. 2. Direct. ad Cap. Dubius, de Haret.* Farinac. *de hareſ. q.* 178. *num.* 98. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 11. *nu.* 5. Veritatis elucidatione, vt quando, ſuppoſita Fidei certitudine, contrariæ rationes opponuntur, vt Fidei veritas magis eluceſcat; in hoc etiam culpa non inuenitur. Pegna *ibidem, verſic. Secundò modo*. Farinac. *num.* 103. Souſa *num.* 6. Imperfecta adhæſione, ſicut contingit in peccatoribus, qui ſi perfectè adhærerent creditis, non ſic viuerent, quaſi de Fidei veritate dubitarent, & neq; dubietas hæc ad conſtituendum aliquem Hæreticum ſufficiens eſt Pegna, *verſic. Tertiò modo*. Souſa *nu.* 7. Vndè ſic dubitantes à Confeſſario quolibet abſolui poſſunt. Voluntaria hæſitatione, quando quis ſciens aliquid eſſe de Fide, de eo tamen voluntariè dubitat, ſiuè æqualiter inclinet in veritatem Fidei, & in errorem contrarium, ſiuè inæqualiter. Pertinaci defenſione, itaut magis inclinet in Doctrinam Fidei contrariam, & tenacius illi adhæreat. Dubitantes de Fide iſtis duobus modis abſolui nequeunt à quolibet Confeſſario, ſed tantum ab illis, qui abſoluere poſſunt ab hæreſi, & excommunicatione in Hæreticos lata; ſiquidem Hæretici ſunt, vt docent D. Anton. *part.* 1. *Sum. tit.* 12. *cap.* 5. Sylveſt. *v. Hæreſis q p.* Armilla, *eod. v. nu.* 17. Caiet. 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. Bannes, Aragon, Serra, Vincentius Ferre, alijq; Thomiſtæ ibidem. Turrecrem *lib.* 4. *Sum. part.* 2. *cap.* 12. Souſa *nu.* 8 *&* 9. Pegna, *vbi ſuprà*, Farinac. *nu.* 90. & ferè communiter alij; neq; diſſentit Canus, qui poſtquam diſputauit ad vtramq; partem, reſoluit, quod metaphyſicè loquendo dubitatio non eſt hæreſis; at, ſi moralis Philoſophiæ ſequamur leges, quæ in id ſpectat, quod frequentiſſimum eſt, hominem de veritate Catholica pertinaciter dubitantem nullum omninò habere errorem Fidei verè contrarium, prorsùs incredibile eſt; concludit autem. *Meritò igitur Eccleſiaſtici Iudices, & Theologorum, & Iuriſperitorum auctoritate confirmati, eos omnes Hæreticos nomine condemnant, qui de dogmate Catholico pertinaciter dubitarint.* Fundamentum præbet ſententiæ huic *Cap. p. de hæret.* vbi dicitur. *Dubius in Fide eſt infidelis*; quod deſumptum eſt *ex p. Epiſt. Decret. Sixti Pontificis I. ad omnes Chriſti fideles*, in qua ſequentia habentur. *Erant enim quidam, qui prius videbantur eſſe ex nobis, ſed non erant ex nobis: ſi verò fuiſſent ex nobis manſiſſent vtiq; nobiſcum, & non conturbaſſent fratres. Exacuerunt enim, vt ait Propheta, linguas ſuas, ſicut Serpentes venenum aſpidum ſub labijs eorum. Quapropter hi reſpuendi ſunt, ſi incorrigibiles apparuerint, & vitandi, ne Domino famulantes decipiant.* Quibus verbis, vt etiam obſeruat Pegna, illi apertè ſignificantur, qui à ſuſcepta Catholica Fide, Chriſtia-

Digitized by Google

naq; Religione receſſerant; idcircò, dum dicit, dubius in Fide eſt infidelis, non loquitur de infideli tantum præſumptiuè, ſed verè, ac realiter. Fides ambiguitatem non admittit, vt omnimoda certitudine gaudet. *Hæc eſt Fides Catholica* (verba erant Athanaſij in Symbolo), *quam niſi quiſq; fideliter, firmiterq; crediderit, ſaluus eſſe non poterit.* Simile habetur *Cap. p. de Summ. Trinit., & Fide Cath. in 6. Hoc profeſſa eſt hactenus, prædicauit, & docuit, hoc firmiter tenet, & prædicat, profitetur, & docet Sacroſancta Romana Eccleſia.* Sancti Patres idem teſtati ſunt. Auguſtinus *lib. 8. de Trin. cap. 5.* ſcribit, *Itaq; hic ſalua Fide licet dicere, fortè talem habebant faciem, fortè non talem: fortè autem de Virgine natus eſt Chriſtus, nemo, ſalua Fide Chriſtiana, dixerit;* & Diuus Bernard. *lib. 5. de conſiderat. ad Eugenium. Fides ambiguum non habet, & ſi habet Fides non eſt.* Non ſtat dubietas cum omnimoda certitudine, eò quod dubitans iudicat res Fidei non eſſe omninò certas, & dignas, quod certò, & infallibiliter credantur. Si reſpondeas, vera illa eſſe de dubio poſitiuo, videlicet, quando dubitans habet actum poſitiuum, quo iudicat res Fidei poſſe aliter ſe habere; ſic enim dubitantem Hæreticum eſſe docent etiam Doctores ſententiæ contrariæ, præcipuè Sanchez, vbi ſupra, & Diana *part. 2. tract. 2. reſol. 53.* At non probant, dubium in Fide per ſolum iudicij ſuſpenſionem Hæreticum eſſe, & infidelem, & hoc eſt, quod controuertitur. Proſequamur diſcurſum. Vera ſuſpenſio iudicij in dubitante voluntariè, & cum pertinacia, oritur ex motiuis contrarijs, quibus deterrita voluntas imperat ſuſpenſionem iudicij; & tunc voluntas virtualiter approbat motiua contraria, dum propter illa actum ſuſpendit, quod moraliter idem eſt, ac affirmare motiua illa tanti ponderis eſſe, vt rem dubiam, incertamq; reddant. An in hoc caſu non eſt æquiualenter dubium poſitiuum? Etſi intellectus incertitudinem poſitiuè non iudicet, voluntas tamen eam approbare videtur, approbando motiua ad formidinem, & æquiualenter aſſentiendo incertitudini, atq; formidini; ſicuti, qui in voluntate concedunt puram omiſſionem liberam, dicunt, illam eſſe fugam poſitiuam, ſeù volitionem interpretatiuam, ac virtualem, quia voluntas, propter motiua propoſita, obiectum ſibi oblatum relinquit. Vndè falſum eſt, quod dicunt aliqui, illum, qui propoſitis Fidei motiuis ſufficientibus ad inducendam obligationem credendi, ſuſpenſiuè ſe habet, ob motiua contraria, non negare adhùc virtualiter, & implicitè res Fidei, quia non eſt maior ratio, cur ſuſpenſio illa potius dicatur virtualis diſſenſus, quam virtualis aſſenſus. Ex dictis enim habetur ratio, ob quam huiuſmodi ſuſpenſio dicatur virtualis diſſenſus; cum iſte ſimul cum Fide incompatibilis ſit, ſequitur, dubitantem de Fidei Myſterijs, infidelem eſſe, non infidelitate Paganiſmi, aut Iudaiſmi, quia loquimur de baptizato, ſed hæreſis, vt etiam ſentit Auguſtinus, *in Enchirid. cap. 17. & 19.*, necnon Concilium Viennen. relatum *in Clem. p., de Summ. Trin. & Fide Catholica §. Porrò*, vbi definitur, quod

vertens

Digitized by Google

vertens in dubium, an rationalis anima humani corporis ſit forma, Hæreticus eſt, ſi pertinaciter tali dubio inhæreat: Exindè dubius in Fide à Confeſſario quolibet abſolui, quando dubium eſt ex voluntate, pertinacia, ac prauitate, non poteſt.

Ad primum dicitur, dubium in Fide habere iudicium, quo iudicat, obiectum non eſſe omninò certum, ſed dubium, quod ſe tenet ex parte diſſenſus, ſemperq; eſt Fidei contrarium, illiuſq; deſtructiuum. Paſſerin. *Cap. Fideli, de Summ. Trinit. in 6. nu. 24.* ſcribit, dubitantem de Fidei articulo negare infallibilitatem diuinæ veritatis, & Eccleſiæ proponentis Fidei articulū, cum de veritate articuli propoſiti dubitat. Quamuis aliquando ſuſpendatur iudicium, tamen ſuſpenſio oritur ex motiuis contrarijs, quibus voluntas deterretur, eſtq; æquiualenter aſſenſus de incertitudine; & ſi ità dubitans manifeſtaret ſenſum ſuum internum, pertinaciterq; in hoc maneret, Hæreticus iudicaretur, quia ſe haberet, ac ſi diceret, res Fidei incertas eſſe, poſſeq; in dubium reuocari.

Ad ſecundum, illi, qui tentationes circà Fidem patiuntur, ſi illas ſeriò deteſtentur, abijciant, ac proteſtentur, nuſquam ſe eis conſenſum præſtituros, Hæretici non ſunt, aut culpabiles, quinimò, virili ex reſiſtentia merentur; & aſſertio noſtra eſt ſolum de voluntaria, ac pertinaci dubitatione. Neq; putes pertinaciam cum dubitatione pugnare; quoniam, etſi dubitans fluctuet, habet tamen iudicium, ſaltem virtuale erroneum, ac ad hæreſim conſtituendam ſatis firmum, quandoquidem ſciens, ac volens dubitat.

Ad tertium, non eſt verum abſolutè, dubium in Fide actum omnem ſuſpendere, cum aliquando actum poſitiuum habeat, quo iudicat, res Fidei non eſſe omninò certas. Sed, etſi iudicium formale ſuſpendat, adhuc datur virtuale, & reflexiuum, modò explicato. Falſum eſt etiam, Fidem in baptizato deperdi per aliquem actum poſitiuè contrarium ad hæreſim non pertinentem.

SECTIO XIII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui habet aſſenſum opinatiuum, abſolutè de rebus Fidei, & abſolutè iudicat, illas probabiles eſſe.

Videtur, quod ſic. *Primò*. Quamuis Hæreticum ſit iudicium, quo aliquis opinatiuè aſſentitur rebus Fidei, taliter quod per actum reflexum iudicet obiectum aſſenſu firmiori dignum non eſſe, tamen, ſi à tali iudicio fiat abſtractio de fidei obiecto opinionem habere poſſumus, humanum motiuum dumtaxat, rationemuè probabilem conſiderando, ſicut docent

Suarez

Suarez *de Fide diſp.* 19. *ſect.* 4. *nu.* 16. Gaſpar Hurtado *diſp.* 10. *diffic.* 3. Ouiedo, *de Fide contron.* 9. *punct.* p. *nu.* 12. Granado *tract.* 15. *diſp.* 3. *nu.* 6. & alij Theologi; etenim credere Fidei obiectum ex motiuo humano peccatum non eſt, ſed frequenter vſitatum à fidelibus.

Secundò. Qui res Fidei humano teſtimonio credit Hæreticus non eſt; & interdum aliquis vir doctus aſſerit aliquid eſſe de Fide, tuncq; illud credere poſſumus humana Fide, ob Doctoris illius auctoritatem. Igitur eiſdem opinatiuo aſſenſu adhærere poſſumus, maximè quia aſſenſus iſte fertur in id, quod à parte rei verum eſt.

Tertiò. Opinio non includit actualem formidinem, qua dicitur, hoc forſan non eſt, neq; ex vi actus opinatiui negat obiectum Fidei credendum, nec de eo dubitat, ſed eſt pura omiſſio actus Fidei; ideòq; habens opinionem de Myſterijs Fidei Hæreticus non eſt, aut excommunicatus, ſed à Confeſſario quolibet abſolui poterit.

Reſpondeo. Non poteſt quilibet Confeſſarius abſoluere illum, qui habet aſſenſum opinatiuum abſolutè de rebus Fidei, abſolutèq; iudicat, illas probabiles eſſe. Aragon 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *dub.* 2. Vincentius Ferre *de Fide tract.* p. *q.* 5. §. 7. Caſtro *lib.* 9. *aduerſus Hæreticos cap.* 10. Coninch. *diſp.* 18. *dub* 7. *nu.* 105. Palaus *tom.* p. *tract.* 4. *d.* p 3. *quæſt.* 2. *nu.* 10. Delbene *dubit.* 7. Azor. *tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 6. Trullench. *lib.* p. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. *nu.* 4. Salelles *lib.* p. *reg.* 96. & alij, qui omnes docent, ſic opinantem eſſe Hæreticum, ſi pertinax ſit, iuxtà Doctrinam Sancti Doctoris p. p. *q.* 32. *art.* 4. vbi inquirit: *Vtrum liceat contrariè opinari de notionibus*, reſoluitq; per ſequentia. *Ad Fidem pertinet aliqua dupliciter. Vno modo directè, ſicut ea, quæ nobis ſunt principaliter tradita, vt Deum eſſe Trinum, & Vnum, Filium Dei eſſe Incarnatum; & circa hæc opinari falſum, hoc ipſo inducit hæreſim, maximè ſi pertinacia adiungatur.* Pro explicatione termini illius, *abſolutè*, ſcias, bifariam poſſe aliquem opinari de rebus Fidei. Vno modo reſpectiuè, quando quis eiſdem adhæret cum formidine, quantum eſt ex vi medij, per quod procedit opinio, & iudicat in actu exercito, ex vi illius motiui, & rationis præciſè, res Fidei non eſſe omninò certas, non cogitando de alio motiuo ſupernaturali, ob quod ad credendas eaſdem infallibiliter ducatur, & huiuſmodi probabilitas, & opinio potius eſt circa motiuum naturale, humanamq; rationem, quam circa materias rationi motiuæ ſubiectas; & iſtud dicitur opinari, *vt quo*. Alio modo abſolutè, quando quis abſolutè iudicat, illas ſolo opinatiuo aſſenſu credendas eſſe, ex conſequenti credendas non eſſe ob Dei teſtimonium, ſupernaturalemq; reuelationem. Permulti ſentiunt, opinionem, etiam reſpectiuè, pugnare cum Fide, inter quos Ferre *nu.* 50. qui poteſt videri. Nos enim, quidquid ſit de controuerſia iſta, aſſertionem reſtringimus ad opinionem abſolutè, & in hoc ſenſu eſt certiſſima. Fides omnimodam certitudinem habet; Vndè vox erat Auguſtini 7. *Confeſſ. cap.* 10. *Facilius dubitarem me viuere, quam eſſe vera,*

quæ

quæ audiui; & *lib.* 8. *de Trinit. cap.* 5. *Fortè autem de Virgine natus eſt Chriſtus, nemo ſalua Fide Chriſtiana dixerit*; Siquidem de conceptu Fidei Diuinæ eſt, ſic certificare ſubiectum de proprio obiecto, vt certiſſimè iudicet, neq; diuinitus poſſe contingere oppoſitum illius, quod creditur; Fidei enim diuinæ neq; per Dei abſolutam potentiam poteſt ſubeſſe falſum, vt nunc ex Theologicis ſuppono. Aſſenſus autem opinatiuus abſolutè de aliquo obiecto, neceſſariò iudicat obiectum ità eſſe verum, vt poſſit eſſe falſum; nedum, vt ſubeſt tali motiuo, ſed abſolutè; & de opinionis conceptu eſt relinquere in opinante exiſtimationem, quod id, cui adhæret, poſſit aliter ſe habere. Ex *lib.* 3. *Manuud. ad Stoicam Philoſ. diſſert.* 8. *Opinio nihil aliud eſt, quam aut falſa de rebus iudicare, aut vera, ſed infirmiter, nec rationi ſuffultum*; & Ariſtoteles 4. *Topic. cap.* 1. *Id quod eſt, & quod non eſt in opinione conſiſtit*; ac *lib.* 1. *de demonſt. cap.* 26. *Reſtat, vt opinio in veris quidem, & falſis cernatur: ſed quæ aliter, atq; ſunt, eſſe poſſunt; itaut opinio nihil ſit aliud, quod propoſitionis nullo certo argumento confirmatæ comprehenſio non neceſſaria.* Angelicus Doctor 2. 2. *q. p. art.* 4. docet, opinionem eſſe aſſenſum intellectus ad aliquid, non quia ſufficienter ab obiecto proprio moueatur, ſed per quandam rationabilem electionem voluntariè declinans in vnam partem, magis quam in aliam, cum dubitatione tamen, & formidine alterius partis: Et *ſeq. art.* 5. *ad* 4. *De ratione vero opinionis eſt, quod id, quod eſt opinatum, exiſtimetur poſſibile aliter ſe habere.* Videri etiam poteſt *p. poſter. lect.* 44. *q.* 14. *de verit. art.* 9. *ad* 6, & *p.* 2 *q.* 67. *art.* 3. Recentiores quidam ſentiunt, actualem formidinem de veritate oppoſiti, non eſſe de conceptu eſſentiali opinionis, at tantum radicalem, videlicet exigentiam actualis formidinis, quantum eſt ex vi motiui gignentis opinionem. Hoc non obſtat, quoniam, etiam dato hoc, opinans adhuc poteſt iudicare ſuæ opinionis poſſe falſum ſubeſſe, & opinatum aliter ſe habere, & ſi opinetur abſolutè, non reſpectiuè, poteſt dare iudicium, quod obiectum ſuæ opinionis non ſit omninò certum, nedum ex vi talis motiui, ſed abſolutè, quod rebus Fidei repugnat; iſta namq; ſunt duo contradictoria: huic veritati, cui adhæreo, poteſt ſubeſſe falſum; huic veritati, cui adhæreo, nequit, etiam diuinitus ſubeſſe falſum, primum eſt opinionis, ſecundum Fidei diuinæ. Mitto, non eſſe verum, ſolam radicalem formidinem eſſe de conceptu opinionis, videatur Ferre *num.* 48. & claudendo diſcurſum, dico, quod cum Hæreticus ſit opinans abſolutè de rebus Fidei, & excommunicatus, ſi externè ſuam hæreſim manifeſtet, à quolibet Confeſſario abſolui nequit, ſed tantum ab habente facultatem abſoluendi ab hæreſi exterius manifeſtata [illegible]

Ad primum, illi qui ſuſtinent, neq; opinionem reſpectiuè compatibilem eſſe cum Fide, reſpondent, per motiuum humanum aſſentiri non poſſe quemquam rebus Fidei eodem tempore, ac habet Fidem diuinam de illis, ob iudicia contradictoria aſſenſus Fidei, & aſſenſus opinatiui,

quamuis

quamuis prius poſſit de aliquo obiecto habere opinionem, priuſquam ſit veritas definita ab Eccleſia, vel cognoſcat Eccleſiæ definitionem, & poſteà Fidem deſtruentem opinionem. Nos dicimus, in caſu argumenti, non haberi opinionem abſolutè de rebus Fidei, ſed reſpectiuè. Eodem modò reſpondetur ad ſecundum, nimirum eſſe Hæreticum illum, qui ſcit, hanc veritatem eſſe ab Eccleſia definitam, & tamen circa illam abſolutè opinatur.

Ad tertium, prius negamus, opinionem non includere ſuo eſſentiali in conceptu actualem formidinem; ſicut enim Scientia, Fideſq; propria ex ratione certitudinem petunt, ità opinio incertitudinem; de eſſentia autem Scientiæ, Fideiq; Diuinæ eſt actualis certitudo, & non ſola radicalis, propterea etiam de opinionis ratione erit actualis incertitudo, atq; formido. Sed demus, opinionem claudere ſolam formidinem radicalem, adhùc eſt Fidei deſtructiua, quoniam incerta; & quia opinans poteſt iudicare opinatis poſſe ſubeſſe falſum.

SECTIO XIV.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui tenet opinionem veram, putando, illam eſſe contrà Eccleſiam Catholicam.

VIdetur Simancæ *de Cath. Inſtit. tit* 31. *nu.* 9 Bordono *cap.* 9. *nu.* 69. Salas *p.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 3. *ſect.* 7. *in fine*, alijſq; paucis, talem non eſſe Hæreticum, ex conſequenti à quolibet Confeſſario abſolui poſſe. *Primò*. Intantum quis eſt Hæreticus, inquantum fouet errorem in intellectu contrà ea, quæ de Fide ſunt definita. Habens opinionem veram, etſi illi adhærent cum exiſtimatione, quòd Eccleſiæ definitis contrarietur, non errat contrà ea, quæ ab Eccleſia definita ſunt; quapropter Hæreticus non eſt, ſed à quolibet Confeſſario approbato abſolui poteſt.

Secundò. Percutiens Laycum, quem Clericum putat, non incidit in excommunicationem *Can. Si quis ſuadente Diabolo*, vt teſtantur communiter Doctores, quoniam hæc excommunicatio, nedum prauum animi affectum expoſtulat, ſed & realitatem qualitatis repertæ in obiecto. Idem eſt dicendum de negante propoſitionem conceptam de Fide, quod putat eſſe contrà Eccleſiam Catholicam, & re vera non eſt, hic non erit excommunicatus excommunicatione in hæreticos lata; hæreſis enim, non ſolum oritur ex animo, ſed etiam ex actu tendente in propoſitionem verè definitam de Fide.

Tertiò. Cenſura, ſecundum omnes, afficit ſubiectum ſecundum veritatem actus externi, non ſecundum conceptionem mentis errantis: Vndè, qui tenet propoſitionem, quę verè, & realitèr non eſt contrà Fidem,

etſi

etſi ex errore putet eidem contrariari, Hæreticus excommunicatus non eſt, quia non habet reuera falſam credulitatem; pœnæq; habent ſtrictam interpretationem. In hanc ſententiam eſt etiam Delbene *dubit.* 13. *ſect.* 7. *in fine*. Ferre *de Fide tract.* 2. *q* 14. §. 5. *nu.* 26.

Reſpondeo. Non poteſt Confeſſarius quilibet abſoluere illum, qui tenet opinionem veram, cum credulitate, quod ſit contrà Fidem Catholicam. Bannes 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *corrol.* 3. Aragon. *ibid. art. p.* Enriquez *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 17 *nu.* 3. Sayrus *in Theſau. lib.* 3. *nu.* 14. *tom. p.* Sanchez *lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 30. Petrus de Ledeſma *tom.* 2. *Sum. tract. p. cap.* 6. Ricciull. *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 5. *nu.* 7. Trullench. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. *nu.* 12. Carena *part.* 2. *tit. p. à num.* 73., qui omnes, etſi expreſsè non doceant noſtrum aſſertum, tamen dicunt, illum, de quo loquimur, Hæreticum eſſe. Conſcientia erronea ligat, illamq; ſequi in operando tenemur. *Omne, quod non eſt ex Fide, peccatum eſt*, effatum erat Apoſtoli *Rom.* 14., videlicet, omne, quod eſt contrà conſcientiam eſt culpabile, vt explicat Sanctus Doctor *p.* 2. *q.* 19. *art.* 5., ideòq; habens conſcientiam erroneam, propoſitionem illam eſſe contrà Eccleſiam Catholicam, illamq; tanquam veram defenſat, peccat, tametſi Catholicæ Eccleſiæ verè non aduerſetur, prout etiam explicat idem S. Doctor, *vbi ſuprà*, inquiens. *Et ſimiliter credere in Chriſtum, eſt per ſe bonum, & neceſſarium ad ſalutem; ſed voluntas non fertur in hoc, niſi ſecundum quod à ratione proponitur. Vndè, ſi à ratione proponatur, vt malum, feretur voluntas in hoc, vt malum: non quia illud ſit malum ſecundum ſe, ſed quia eſt malum per accidens, ex apprehenſione rationis. Et ideò Philoſophus dicit in 7. Ethic., quod per ſe loquendo, incontinens eſt, qui non ſequitur rationem rectam: per accidens autem, qui non ſequitur rationem falſam. Vndè dicendum, quod ſimpliciter omnis voluntas diſcordans à ratione, ſiuè recta, ſiuè errante, ſemper eſt mala.* Hoc totum concedunt etiam Aduerſarij; at negant, peccatum ſequentis conſcientiam erroneam in caſu noſtro eſſe hæreſis, eò quod non eſt immediatè, ac directè contrà Fidem, illiuſq; deſtructiuum; ſed aberrant, quandoquidem ſic peccans immediatè negat Fidei articulum, nimirum, eſſe vera vniuerſaliter ab Eccleſia definita, hancq; eſſe regulam infallibilem in proponendis rebus Fidei, & immediatè ſentit contrà Eccleſiam firmiter adhærens propoſitioni, quam contrà ipſam eſſe arbitratur. Exindè eneruatur fundamentum Bordoni, aliorumq; in contrarium opinantium, qui dicunt, iſtum Hæreticum non eſſe, quoniam ipſius Fides Eccleſiæ, non ſecundum realitatem, at per imaginationem ſolummodò, repugnat; adeſt namq; obiectum verum, ac reale, cui contradicit, ſcilicet infallibilitas Eccleſiæ in proponendo. Sufficeret tamen ad conſtituendum aliquem Hæreticum prauus affectus, malaq; voluntas contrà Fidei regulam, ſicuti ad excuſandum ab hæreſi illum, qui ſecundum realitatem contrà Fidem ſentit, ſufficit bona Fides, qua ex ignorantia inuincibili credere arbitratur id, quod Eccleſia docet.

Digitized by Google

Qui has voces proferret: *Non credo, vel non crederem hoc, licet de Fide eſſet definitum, aut de Fide definiretur*, eſſet ne Hæreticus? Bordonus cum alijs affirmatiuum dat reſponſum. Et tamen huius Fides ſecundum realitatem Eccleſiæ non repugnat, nec obiectum, cui verè opponatur, adeſt, niſi eo modo, quo in caſu, de quo eſt controuerſia. Qui falſum iurare in corde ſuo ſtatueret, neſcienſq; verum diceret, an non eſſet formaliter periurus? Sic, qui putat contra Eccleſiam ſentire, at ignorans verum credit, formaliter erit Hæreticus. Audio reſponſum Vincentij Ferre, viri equidem magnæ ſubtilitatis, ac profunditatis, qui, *vbi ſuprà*, nobiſcum conuenit in hoc, quod iſte Hæreticus ſit mentalis, at cum Simancæ negat eſſe Hæreticum externum, quia errorem, quem in mente habet, nullo modo exterius manifeſtat, quod patet ex eo, quod ex vi eorum, quæ exterius profert, nullus venire poteſt in cognitionem hæreſis, quam in mente retinet. Sed hoc parum vrget, nam eſto non manifeſtetur hæreſis iſta per prolationem exteriorem propoſitionis veræ, quam tenet, cum ex ſtimatione, quod ſit contrà Eccleſiam; vel per facta conformia eidem, ſicut tetigimus ſuprà *ſect. 4. in corp.*; tamen exprimi poteſt, ſi dicat, ſe corde tenere dictam propoſitionem, non obſtante, quod ſit contrà Eccleſiam. Quicumq; ſic loqueretur, ab audientibus Hæreticus iudicaretur, quoniam negaret verè aliquid de Fide, nempè Eccleſiam eſſe certam Fidei regulam, nec fallere, aut falli potentem: Vndè abſolui non poſſet à Confeſſario quolibet, qui tenet opinionem veram, putando illam eſſe contrà Eccleſiam, ſi animum ſuum, vt ſuprà, exprimat.

Ad primum ſufficienter reſponſum eſt, talem errare contrà definita ab Eccleſia. Eſt ſimile, vt tetigi in corpore, de eo, qui diceret, non credo, vel non crederē hoc, licet eſſe de Fide definitum, aut de Fide definiretur; ſic enim loquentem Hæreticum eſſe, docent Caiet. *in Sum. v. Hæreſis*, Nauar. *in Sum. cap. 11. nu. 17.* Porrecta *p. p. q. 32. art. 4.* Sanchez *lib. 2. cap. 7. nu. 29.* Bordon. *cap. 9. nu. 75.* Delbene *dubit. 13. ſect. 7. nu. 6.* & alij plures; quia negat, diuinum teſtimonium, ſuppoſito quod extaret, & ergà illud ſeſe malè affectum oſtendit, paratus eſt reſiſtere Eccleſiæ definienti, & quamuis nihil negaret, quod ſit definitum, tamen voluntas illa eſt Hæretica; ſed verè negat aliquid de Fide, ſcilicet, definita ab Eccleſia eſſe vera, certiſſima, & infallibilia.

Ad ſecundum negatur paritas, quia percutiens Laycum, quem Clericum putat, nullo modo ſuo actu Clericatum attingit, aut Clericum lędit, ob id non dicitur Clerici percuſſor. At ille, qui contrà Fidem ſentire, ac credere exiſtimat, iam regulam Fidei abijcit, ſicq; fit Hæreticus. *Inſuper*, hæreſis conſiſtit in intellectu, & voluntate, quapropter ex ſola pertinaci animi præparatione quis dicitur Hæreticus, vt docet Caiet. *v. Hæreſis*, per hæc verba. *Sed, ſi ſic adhæreat vni parti, vt etiam, ſi Sancta Mater Eccleſia decerneret alteram eſſe neceſſariò affirmandam, ipſe nihilominus vellet deliberatè credere ſuam partem, Hæreticus eſſet, propter hanc pertina-*

cem

cem animi præparationem adiunctam. Percuſſio autem Clerici non conſumatur in animo, ſed exterius.

Ad tertium patet reſponſio ex dictis. Falſum eſt, talem non habere malam credulitatem; habet enim animum hæreticum. Et licet opinio ſit vera, tamen, quia credulitas Eccleſiæ contradicit, non poteſt dici, quod verum credat, niſi materialiter: Sicuti è conuerſo, qui ex ignorantia inuincibili aliquod contrà Eccleſiam credit, putans eſſe de Fide, ab hæreſi excuſatur propter bonam Fidem, & quia ab Eccleſia corrigi paratus eſt. Innoc. *Cap. p. nu. 7. de Sum. Trinit.* Ioann. Andr. *nu.* 26. Butr. *nu. 9* Abbas *nu.* 15. Farinac. *de hæreſi q.* 179. & videri poſſunt S. Th. 4. *diſt. 23. q. 6. art. p. ad* 6. & D. Auguſt. *lib.* 4. *contrà Donatiſtas cap.* 16.

SECTIO XV.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit illum, qui ſentit contrà Eccleſiam, non ex motiuo ſentiendi contrà illam, ſed propter aliquod aliud motiuum.

Videtur Suarez *de Fide diſp. 19. ſect. 3. nu.* 12., non eſſe aliquem Hæreticum, niſi contrà Eccleſiam directè ſentire velit, atq; adeò, qui ſolum ſpecificatiuè Eccleſiæ contradicit, & non reduplicatiuè, ideſt, ex animo contradicendi illi, poterit à Confeſſario quolibet abſolui. Quæ ſententia ſuadetur. *Primò*. Nullus eſt Hæreticus, niſi ſciat contrà Eccleſiam ſentire, idcircò ad hoc, vt quis Hæreticorum pœnas ſubeat, excommunicationemq; incurrat, neceſſe eſt, vt contrà Eccleſiam directè credat.

Secundò. Sentiens contrà Eccleſiam ex alio motiuo, puta lucri, inanis gloriæ, aut ſimili alio, ſe Fidem Catholicam illibatam tenere, proteſtatur, & ſi errores diſſeminet facit ob lucrum, finemuè alium extrinſecum; qui autem errorem in intellectu non habet, Hæreticus non eſt, & à Confeſſario quolibet abſolui poteſt.

Tertiò. Quoties cognoſcitur oppoſitio cum doctrina Eccleſiæ, dicitur ipſa reſiſtentia directè volita, etenim, qui vult cauſam, ex qua neceſſariò ſequitur aliquis effectus, dicitur directè velle effectum ipſum, ſicut dans fœminæ grauidæ potionem ad abortum fœtus animati, eſt homicida voluntarius, quoniam vult cauſam per ſe connexam cum morte filij, atq; adeò vult directè eandem mortem, & ſine volitione directa occiſionis irregularitas homicidij voluntarij non contrahitur. Igitur voluntas credendi id, quod ſcio eſſe contra Eccleſiam, cum non poſſit eſſe abſq; reſiſtentia contrà Eccleſiam, eſt verè voluntas directa reſiſtendi Eccleſiæ, & conſequenter ad hoc quod aliquis ſit Hæreticus, requiritur, vt directè velit reſiſtentiam contrà Eccleſiam. Card. de Lugo, *de Fide diſp. 20. ſect. 5. nu.* 163., Ouiedo, *de Fide, controu. 10. puncto 4. nu.* 44.

Reſpondeo. Non poteſt Confeſſarius quilibet abſoluere eum, qui contrà Eccleſiam ſentit, quamuis directè contrà illam ſentire non intendat, nec ſuo affectu directè feratur contrà Eccleſiæ auctoritatem, ſeù expreſsè errare velit, vt Eccleſiæ contradicat; ſufficit enim, vt Hæreticus ſit, quod ſciens Eccleſiæ reuera contradicat, etiamſi ad hoc credendum non inducatur affectu directo contrà Eccleſiam, ſed aut gloriæ cupiditate, aut ratione conuictus, aliauè de cauſa. Vaſquez *p. 2. q. 76. art. 3. diſp. 126. cap. 3. in princ.* Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 7. num. 4.* Becanus *de Fide cap. 14. q. 2. nu. 19.* Bordonus *cap. 9. nu. 72.* Neq; diſſentiunt Card. de Lugo, & Ouiedo *locis ſupra cit.*, vbi dicunt, Suarez, & Vaſquez differre dumtaxat in modo loquendi, vtrumq; conuenire in hoc, quod qui directè vult defendere ſententiam, quam noſcit eſſe contrà Eccleſiam, Hæreticus eſt, abſq; eo, quod intendat oppoſitionem formalem; diſſentire verò, quod Suarez appellat voluntatem illam directam voluntatem contradicendi Eccleſiæ, Vaſquez verò illam ſolam dicit voluntatem directam contradicendi Eccleſiæ, qua amatur formalis oppoſitio cum Eccleſia, non verò illam, qua diligitur obiectum, quod oppoſitum eſſe cognoſcitur. At quidquid ſit de auctorum illorum mente, aſſertum noſtrum comprobamus. Hæreſis ratio formalis in hoc ſita eſt, quod articulis Eccleſiæ ſcitis, aut ſaltem dubitatis, quis contradicat; contradictioneq; in iſta intentio formalis contradicendi Eccleſiæ non includitur; ſicut enim ad peccandum in alijs criminibus, contrà iuſtitiam, religionem, aliaſq; virtutes, neceſſe non eſt, vt habeatur pro fine formaliter volito iniuſtitia, aut aliud vitium, ſic etiam peccatur pertinaciter contrà Eccleſiæ auctoritatem, negando id, quod ſcimus Eccleſiam docere, etſi contradictonem Eccleſiæ formaliter non intendamus. Quocunq; modo quis Eccleſiæ contradicat, ſemper iudicium proprium, priuatumq; Eccleſiæ iudicio præfert, ac proindè putat Eccleſiæ iudicium inſufficiens eſſe fundamentum ad credendum. Nonnè iſte error eſt voluntarius cum pertinacia contrà ea, quæ ſunt de Fide? Qui ſcienter negat, Eccleſiam eſſe ſufficiens fundamentum ad Fidei aſſenſum, an non Hæreticus? Controuertunt Doctores ſcribentes in materijs S. Officij, num ſit fautor, defenſor, ac receptator Hæreticorum, qui non ex motiuo hæreſis, ſed conſanguinitatis, amicitiæ, lucri, aliouè ſimili, abſq; directa intentione fauendi hæreſi, Hæreticos defendit, ac receptat; Et quamuis plures neganti parti adhæreant, tamen permulti affirmantem tuentur, Gloſſ. *in Cap. Excommunicamus, el primo, §. Credentes, v. Receptatores, de hæret.* Ioan. Andr. *num. 28. in fi.* Marian. Soccin. *num. 75.* Card. Zabarel. *nu. 6.* Locat. *in Iudic. Inquiſ. v. Receptatio.* Royas *ſingul. 171. nu. 4.* Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 51. num. 68.* Suarez. *de Fide diſp. 24. ſect. p. nu. 9.* Card. de Lugo *diſp. 25. ſect. p. d nu. 11* Souſa *in Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 10. nu. 5. & lib. p. Aphoriſ. cap. 23. nu. 7.* Pegna *part. 2. Direct. com. 81.* Paſſerin. *in Cap. Vt Officium à nu. 14. de hæret. in 6.*, & plures alij; eo

quod

quod ex quocumq; motiuo fauor proueniat, ſemper eſt in hæreſis fauorem, & fauor ſit Hæretico, vt talis ſpecificatiuè. Igitur ſimiliter in caſu noſtro, qui reuera ſentit contrà Eccleſiam, quamuis non intendat formalem reſiſtentiam, tanquam motiuum formale contradicendi, adhùc erit Hæreticus, excommunicatus, & abſolui non poterit à Confeſſario quolibet, ſed ab eo, cui hæreſis reſeruata eſt, aut commiſſa facultas abſoluendi ab hæreſi.

Ad primum, ſuppono, illum, de quo loquimur, ſcienter contrà Eccleſiam ſentire, ſed nego expoſci, vt velit directè contra eandem tenere; poteſt enim quis ſcienter facere malum aliquod, & tamen ſolum indirectè illud velle; ſicuti, qui ex motiuo amicitiæ receptat Hæreticum in hæreſis fauorem, tametſi directè non intendat fauorem hæreſis, ſcienter ei fauet; &, quod eſt volitum in cauſa eſt ſolum indirectè volitum, cum ſit in alio volitum, & tamen ſcienter eſt volitum. Videantur Doctores *p. 2. q. 6.*, præcipuè Ildefonſus *in Comment. art. 9.* Non datur aliquod volitum, quin præcognitum.

Ad ſecundum, ſtatus præſentis controuerſiæ eſt, ſuppoſito, quod quis ſentiat contrà Eccleſiam, vndè ſtando in controuerſia dici non poteſt, quod Fidem Catholicam illibatam ſe tenere proteſtetur.

Ad tertium, Cardinalis de Lugo inquit, voluntatem credendi id, quod verè ſcio eſſe contrà Eccleſiam, cum non poſſit eſſe abſq; reſiſtentia contrà Eccleſiam, eſſe verè voluntatem directam reſiſtendi Eccleſiæ, & concedit, ad hoc, vt quis Hæreticus ſit, requiri, quod directè velit reſiſtentiam contrà Eccleſiam, ſed non eſſe neceſſe, vt hanc directè intendat: Mouetur autem hoc tertio argumento. Sed falſum eſt, illud quod eſt volitum in cauſa eſſe volitum directè, ſed eſt tale ſolummodò interpretatiuè, virtualiter, & in alio; neq; ad hoc, quod aliquid alteri ad culpam imputetur, requiritur, vt ſit directè volitum, vt nunc ſuppono ex Doctrina Theologorum in materia de peccatis, & de voluntario, ac inuoluntario.

SECTIO XVI.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit diſſentientem ſpeciali reuelationi ſibi ſufficienter propoſitæ ad credendum.

VIdetur Sanchez. *lib. 2. Moral. cap. 7. nu. 13.* Vegæ *ſuper Trident. lib. 9. cap. 3.*, hunc eſſe Hæreticum, & incidere in pœnas Hæreticorum, in excommunicationem Bullæ Cœnæ, aliaſq; tum corporales, tum ſpirituales, in quam ſententiam videtur eſſe etiam Ferre *tract. 2. de Fide q. 16. §. 9. nu. 7.*, nam quamuis dicat, de hæreſi iſtius Eccleſiam iudicare non poſſe, tamen ſubdit, quod ſi per accidens ad Eccleſiæ iudi-

cium

cuin pertineret, Eccleſia illam punire poſſet. In horum ſententia, ſic diſſentiens non poteſt à Confeſſario quolibet abſolui, & pro hac parte, arguitur. *Primò*. Ille, qui priuatur reuelationi ſibi ſufficienter propoſitæ diſſentit, eſt verè Hæreticus. Azor. *tom p. lib.8. cap.9. q.4.* Cordub. *lib. p q. 17 §. p. dub. 2.* Palaus *tom. p. tract. 4. diſp. 3. punct. 2. nu. 14.* Suarez. *de Fide diſp. 19. ſect. 5. nu. 11.* Salell. *lib. p. cap. 12. regul. 100.* Delbene *part. p. dubit. 13. ſect. 8.*, aliiq; præter relatos à principio. Igitur excommunicationem incurrit, atq; ideò non poteſt Confeſſarius quilibet ipſum abſoluere.

Secundò. Qui priuatæ reuelationi ſibi factæ pertinaciter diſſentit, ſaltem virtualiter negat præcipuum articulum Fidei ab Eccleſia propoſitum, ſcilicet, Deum in dicendo eſſe veracem, ſeù eſſe verum id, quod reuelat. Dices non negare Deum eſſe veracem; ſed Deum loqui. Inſto. Si Deo reuelanti, & facienti euidentiam credibilitatis de eo, quod ipſe eſt, qui reuelat, ille, cui reuelatio fieret, non crederet, Deum eſſe qui loqueretur, tunc Eccleſiæ obedientiam in materia Fidei negaret, nam Eccleſia iubet credere Deo, quando facit euidentiam credibilitatis, de eo, quod ipſe ſit, qui loquitur, ſic quod audiens iudicet, tunc inſtare præceptum credendi; deſignat autem nos teneri ad credendum, Deum eſſe, qui loquitur, dum loquitur, & facit euidentiam credibilitatis, de eo, quod ipſe ſit, qui nobis loquitur.

Tertiò. Reuelatio quæcunq;, ſiuè publica, ſiuè priuata ad obiectum Fidei noſtræ ſpectat, quia licet ad credendum priuatæ communiter omnes non abſtringantur, tamen credere tenetur ille, cui fit, ſufficienterq; proponitur, & ſpectat ad eundem Fidei habitum, quo myſteria alia creduntur. Scotus 2. *diſt. 23. q. vnic.* Vega *lib. p. in Trid. cap. 3. & 8* Catherin. *in Apolog. contrà Sotum de certitudine gratiæ cap. vlt.* Bellarm. *lib. 3. de iuſtific. cap 3* Aragon 2. 2. *q p. art. 3.* Salmer. *lib. p. in Epiſt. Pauli part. 3. diſp. 2.* Suarez *de Fide diſp. 3. ſect. 10.* Card. de Lugo *de Fide diſp. p. ſect. 11.*, & alij. Ergo diſſentiens priuatæ reuelationi, ſufficienter ſibi propoſitæ, Fidei habitum amittit, Hæreticus eſt, excommunicatus excommunicatione Summo Pontifici reſeruata.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt diſſentientem priuatæ reuelationi ſibi ſufficienter propoſitæ ad credendum. Scriptores omnes negantes, hunc Hæreticum eſſe. Caiet. 2. 2. *q. 5. art. 3.* Sotus *lib. 3. de natur., & grat. cap. 11., & in Apolog. contrà Cather. cap. 5.* Canus *lib. 12. de locis Theol. cap. 3.* Bannes 2. 2. *q. p. art.* . *dub. 3.* Valentia *de Fide diſp. p. q. p. punct. p. §. 5. diffic. 5.* Cumel. *p. p. q. p. art. 3.* Lorca *diſp. 39.*, & alij, qui omnes docent, priuatam reuelationem ad Fidei habitum, quo reuelationes communes creduntur, non ſpectare, inter quos eſt etiam Serra 2. 2. *q. p. art. p. dub. 3.* Plures etiam ex illis, qui eodem Fidei habitu aſſentiri aliquem priuatæ, publiceq; reuelationi, tuentur. Card. de Lugo *vbi ſuprà*, Ouiedo *contr. 10. punct. 4.* aliiq;, & omnes, qui

ſuſtinent,

ſuſtinent, hunc Hæreticum eſſe; ſed non incidere in pœnas Hæreticorum, excommunicationem Bullæ Cœnæ, ac alias. Suarez. *diſp. 19. de Fide ſect. 5. nu. 12* Corduba *lib. p. q. 17. §. p. dub. 2.* Azor. *lib. 8. cap 9. q. 4.* Delbene, *dubit. 13. ſect. 8. nu. 4.* Hæretici nomen ab Eccleſia vſurpatur tantum pro eo, qui Eccleſiæ edocenti reſiſtit, id negando, quod ipſa proponit, prout ex Cathechiſmo Pij V. *part. p. in 9. Symboli articulo* colligitur, verbis in illis. *Non enim vt quiſq; primum in Fide peccauerit Hæreticus dicendus eſt, ſed qui, Eccleſiæ auctoritate neglecta, impias opiniones pertinaciter tuetur;* innuens Eccleſiæ contemptum ad hæreſim expoſci, defectu cuius Abbas Ioachim, qui Eccleſiæ iudicio propria ſcripta ſubmiſit, Hæreticorum in numero non recenſetur. *Cap. Damnamus de Sum. Trinit.* Angelicus Doctor *in 4. diſt. 23. quæſt. 6. art. p. ad 6. Si aliquis ſimplex credat, Iacob patrem fuiſſe Abrahæ, quod eſt contrà veritatem Scripturæ, quam Fides profitetur, quouſq; hoc ſibi innoteſcat, quod Fides Eccleſiæ contrarium habet, quia non diſcedit per ſe loquendo à Fide Eccleſiæ, niſi ille, qui ſcit, hoc à quo recedit, de Fide Eccleſiæ eſſe*; quod tradit etiam Auguſt. *lib. 4. contrà Donatiſtas cap. 16.* Priuatur reuelationi, quam Eccleſia non proponit, diſſentiens, Eccleſiam non condemnat, nec aliquid ab ipſo propoſitum negat. Satisfacies cum Ferre *nu. 3.*, hunc negare Deum eſſe ſummè veracem, & illi credendum, quando ſufficienter alicui reuelatio proponitur; iſtamq; ab Eccleſia proponi. Sed verum non eſt, habere oſtenſum aliquem Eccleſiæ, aut Dei veracitati contradicentem; aliud eſt enim non credere diuinam reuelationem ſufficienter propoſitam, aliud pronunciare, eidem credendum non eſſe; ſicuti idem non ſunt fornicari, ac dicere, fornicationem licitam eſſe. In caſu noſtro non credit diuinam reuelationem ſufficienter propoſitam. Si replices cum eodem, hoc ipſo, quod Eccleſia iubet credendum Deo loquenti, ac facienti euidentiam credulitatis de eo, quod ipſe ſit, qui loquitur, proponit, vt credibile, quod Deus per ſe ipſum dictat, & de quo facit euidentiam, quod ipſe ſit, qui reuelet; igitur, qui diſſentit, non credit id, quod ipſa in communi ſaltem, & vniuerſaliter eſſe credendum proponit. Falſum eſt ſuppoſitum, quod diſſentiens neget, credendum eſſe Deo reuelanti, cum ſolum in hoc peccet, quod licèt cognoſcat obligationem credendi aliquid reuelari à Deo, & obligationem iſtam fateatur, tamen ex malitia, vel imprudentia culpabili, non vult credere, eſſe à Deo reuelatum; non eſt autem de Fide, illud eſſe à Deo reuelatum; ſi tamen negaret credendum eſſe reuelationi priuatæ ſibi factæ, ac ſufficienter propoſitæ, caſu, quo habeatur omnis certitudo, ipſam eſſe à Deo, tunc à communi doctrina vniuerſalis Eccleſiæ diſcederet, Deumq; ſummè eſſe veracem negaret. Impoſſibile eſt, moraliter loquendo, animum hæreticum (admittamus eſſe hæreticum mentalem) iſtius manifeſtari, quia non poſſunt alij ſufficienter cognoſcere, ipſum reuelationi priuatæ diſſentire, deſideraretur ſiquidem clarè cognoſci reuelationem illam, ſufficientemq; eius

propoſi-

propoſitionem. Si ego dicam, me non credere huic reuelationi, non per hoc ſum hæreticus externus, quoniam non conſtat de obligatione mea ad Fidem eidem præſtandam: Neq; ego moraliter loquendo dicam priuatam reuelationem, cui aſſentiri nolo, eſſe mihi ſufficienter propoſitam, meq; habere euidentiam, quod Deus ipſe loquatur. Neq; ſufficit, quod exterius proferam, me habere reuelationē obligantem ad credendum, quod ſit Dei, nihilominus nolle credere eſſe diuinam, quia adhùc credo omnia, quæ credit Eccleſia, hæc ſiquidem non tenet, meam hanc priuatam reuelationem diuinam eſſe; & Eccleſia illos ſolos, tanquam Hæreticos, punit, quos neceſſe eſt poſteà Eccleſiæ reconciliari, ſeù ad Eccleſiam redire; nec poteſt Eccleſia prudenter cogere aliquem ad abiurandam hæreſim priuatam. Cum igitur ſic diſſentiens priuatæ reuelationi ſibi ſufficienter propoſitæ Hæreticus non ſit, ſaltem externus, à Confeſſario quolibet abſolui poteſt. Sed quid, ſi dicat, & glorietur, ſe nolle credere Deo ſibi reuelanti, etiamſi euidentiam credibilitatis faciat de eo, quod ipſe ſit, qui ei loquatur; ac diſſenſiſſe Deo ſic reuelanti? Sum in ſententia Ferre *nu.7* aliorumq;, illum eſſe hæreticum externum, & excommunicatum, ſi interius etiam ità ſentiat; eò quod tunc ſentit contrà Eccleſiæ iudicium, cum ipſa doceat, credendum eſſe Deo, quotieſcumq; ipſe reuelat, & habetur euidentia credibilitatis, quod ipſe Deus loquatur. Vndè à Confeſſario quolibet abſolui non poterit; ſed ſolum ab eo, qui abſoluendi ab hæreſi externa facultate gaudet.

Ad primum, negamus eſſe verè Hæreticum, ſaltem externum, & ab Eccleſiæ punibilem, neq; Scriptores omnes ibi citati volunt, talem contrahere excommunicationem, aliaſq; pœnas in Hæreticos latas. Poſſunt etiam conciliari Scriptorum dicta in hac materia, per ea, quæ tradita ſunt, nimirum, dupliciter poſſe aliquem priuatæ reuelationi diſſentire. Vno modo, negando illam reuelationem eſſe diuinam; & per diſſenſum hunc non ſit aliquis Hæreticus, nec Eccleſia habet illam pro diuina. Alio modo, negando eſſe credendum reuelationi priuatæ, quamuis euidenter diuinam eſſe agnoſcatur, & in hoc ſenſu loqui videntur Doctores, qui aſſerunt, Hæreticum eſſe priuatæ reuelationi diſſentientem, quod & nos concedimus. Ex dictis patet etiam reſponſio ad ſecundum.

Ad tertium, negamus, priuatam reuelationem ad formale Fidei infuſæ obiectum pertinere, eodemq; Fidei habitu aſſentiri quempiam priuatæ, ac publicæ reuelationi; quod etiam innuere videtur Sanctus Doctor *p.p.q.p.art. 8. ad 2.* inquiens. *Innititur Fides noſtra reuelationi Apoſtolis, & Prophetis factæ, qui canonicos libros ſcripſerunt. Non autem reuelationi, ſi qua fuit alijs Doctoribus facta*; Diſtinguunt tamen nonnulli Thomiſtæ de reuelatis ad Chriſtianam religionem pertinentibus, ſeù habentibus ordinem ad Deum; & de reuelatis nullo modo ad religionem Chriſtianam ſpectantibus; & dicunt, illa fore credenda ab eo, cui

reuelatio

reuelatio fieret, fide theologica; iſtaq; non. Videantur Sotus *lib. 3. de nat. & grat. cap.* 11. Cano *lib.* 12. *cap.* 3. Serra *dicto dub.* 3., & Card. de Lugo, *vbi ſuprà*, qui, etſi teneat ſententiam, de qua in argumento, adhùc negat diſſentientem priuatur reuelationi Hæreticum eſſe.

SECTIO XVII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit negantem propoſitionem theologicam, euidenter deductam ex vna præmiſſa naturali, aliaq; de Fide.

VIdetur, non poſſe. *Primò*, Concluſio deducta ex vna præmiſſa naturali, & alia de Fide, eſt de Fide. Valent 2. 2. *diſp. p. q.* 11. *punct. p. diffic.* 3. Canus *de locis Theol. cap.* 9. *lib.* 12., & *lib.* 6. *cap. vlt. ad* 10. Vega *lib.* 9. *in Trident. cap.* 39. Vaſq. *p. p. diſp.* 5. *cap.* 3., & alij. Vndè eandem negans eſt Hæreticus, atq; ideò abſolui nequit à quolibet Confeſſario, ſed ſolum ab habente facultatem abſoluendi ab hæreſi.

Secundò. Iudices Sacri Tribunalis Fidei punire poſſunt, tanquam Hereticum, negantem propoſitionem euidenter deductam ex vna de Fide, altera naturali, caſu, quo attentis circumſtantijs perſonæ, loci, occaſionis, materiæ facilis, aut difficilis, excuſatione dignus non videatur. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 6 Palaus *part. p. tract.* 4. *diſp.* 3. *punct.* 2. Villalobos *in Sum. tom.* 2. *tract. p. diffic.* 10. *num.* 6. Trullench *lib. p. in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. Suarez *de Fide*, *diſp.* 19. *ſect.* 3. *num.* 12. Delbene *dubit.* 13. *ſect.* 9. Igitur, cum ſit hereticus externus, ſolum enim heresis exterior ab Eccleſia punitur, abſolui non poteſt indiſcriminatim à quolibet Confeſſario.

Tertiò. Negans dictam concluſionem, non præſumitur negare præmiſſam naturalem, ſed articulum Fidei, exempli gratia, diſſentiens aſſertioni huic, *Chriſtus eſt riſibilis*, præſumitur non præbere aſſenſum huic Fidei principio, *Chriſtus eſt homo*; quia maior propoſitio, *Omnis homo eſt riſibilis*, naturali lumine, euidenterq; cognoſcitur: Quapropter iure meritò Hæreticus cenſetur.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt negantem aſſertionem theologicam deductam ex vna de Fide, altera naturali lumine cognita, niſi etiam præmiſſæ de Fide diſſentiret. Siquidem, concluſio ſic deducta non eſt de Fide, prout docent Gregor. *q. p. art.* 4 Maior *q.* 4. Ocham *q.* 3. Gabriel *q.* 7. Caietan., & alij Thomiſtæ *p. p. q. p. art. p.* & 2. Molin. *art.* 2. *diſp. p.* Suarez *de Fide*, *diſp.* 3. *ſect.* 11. *à nu.* 3. Lugo *diſp. p. ſect.* 13. Propoſitioni enim theologicæ non aſſentimur, quia à Deo dicatur, ac reueletur, ſed quia infertur, perindèq; de Fide non eſt. Neq; virtualis reuelatio ſufficiens eſt, quoniam, etſi falſitas illius, quod

connexum eſt cum expreſsè reuelatis veracitati Dei repugnet, tamen quis negare poteſt connexionem neceſſariam, non percipiendo ipſius vim, aut naturali præmiſſæ non aſſentiri. Si inſtes, eodem charitatis habitu nos diligere omnia, quæ propter Deum amantur, etiamſi mediatè amor in illa feratur, idcircò etiam quæcumq; diuinæ reuelationi, ſiuè formali, ſiuè virtuali innituntur ad Fidem pertinere. Aſſignamus diſcrimen in hoc conſiſtens, quod ratio formalis amoris omnium, quæ per ordinem ad Deum diliguntur, eſt diuina bonitas: at ratio formalis aſſenſus præſtiti concluſioni theologicæ deductæ, non eſt reuelatio, aut veritas diuina, ſed illatio, & diſcurſus, qui eſt naturalis; & propter hoc habitus theologicus, etſi præſuppoſitiuè ſupernaturalis ſit, tamen formaliter intrà naturæ lineam continetur; prout nunc ſuppono ex ijs, quæ tradunt Theologi, de Sac. Doctrina *p. p. q. p.*. Reuelatio virtualis tantam certitudinem parere nequit, quantam formalis præſtat: Cumq; Fidei aſſenſus omnes æquè certi ſint per ſe, & eſſentialiter, tametſi ſubiectiuè inæqualitatem quandam ſortiantur, & admittant, rectè infertur, non ſufficere ad propoſitionem de Fide conſtituendam; & ad hoc, vt pro Hæretico habeatur diſſentiens aſſertioni theologicæ illatæ. Hinc ſcitè Suarez *de Fide diſp. 19. ſect. 3.* Palaus, & Trullench. *vbi ſuprà.* Diana *part. 4. tract. 8. reſol. 79.* Bordon. *cap. 9. num. 77.* Card. de Lugo *de Fide diſp. 20. ſect. 3. nu. 70.*, & alij plures, hunc Hæreticum eſſe negarunt, cum diſſentiat obiecto ſolum prout illato, & non quatenus à Deo dicto, ſeù reuelato. Si tamen concluſionem negaret, quia præmiſſam de Fide falſam putaret, tunc Hæreticus eſſet, nec à Confeſſario quolibet abſolui poſſet. Si autem inquiras, an Hæreticus ſit negans aſſertionem ex duplici præmiſſa de Fide illatam. Card. de Lugo *diſp. 20. ſect. 3. nu. 68.* ſcribit, hunc eſſe verè, & realitèr, & non præſumptiuè tantum, Hæreticum, quia licet, prout concluſio, actus fidei non ſit, tamen obiectum materiale illius eſt de Fide, vt pars in toto, vel, vt particularis in propoſitione vniuerſali. Nos dicimus, quod ſi neget conſequentiam, Hæreticus non eſt, ſecus ſi conſequens.

Ad primum ſolutio patet ex dictis.

Ad ſecundum, aliud eſt loqui de vero Hæretico, aliud de præſumpto. In foro externo præſumitur Hæreticus negans propoſitionem ex vna præmiſſa naturali, altera de Fide deductam, ſiquidem non præſumitur negare principium naturale euidens, ſed articulum Fidei obſcurum; quare Iudices fidei poſſunt hunc, tanquam Hæreticum punire, ſi pertinaciter illam neget. Sed etiam in hoc multum eſt deferendum arbitrio Iudicis, qui debet attendere qualitatem perſonæ, ac materiam, de qua agitur, poteſt enim materia eſſe tam obſtruſa, difficiliſq;, vt non ſolum rudes, ſed etiam literati errare poſſint. Non ſic eſt in foro interno, qui in præſumptionibus non fundatur: hinc ſi pœnitens dicat Confeſſario, ſe non negaſſe concluſionem, eò quòd non aſſentiretur principio Fidei, ſed ex

defectu

defectu principij naturalis, aut formæ ſyllogiſticæ, eum abſoluere poteſt, cum Hæreticus non ſit. Obiectio vltima locum habet ſolum in foro externo.

SECTIO XVIII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ſentientem contrà Eccleſiam, ſed paratum corrigi, ſi argumentis conuincatur.

VIdetur, quod ſic. *Primò*. Non eſt aliquis Hæreticus, niſi pertinax ſit, prout nunc ſuppono ex hæreſis definitione, & patere poteſt ex traditis ſuperius. Qui paratus eſt corrigi, ſi argumentis conuincatur, pertinacia caret; qualiter enim dici poteſt pertinax, qui paratus eſt acquieſcere? Pertinacia non eſt ſine oſtinatione. Igitur talis Hæreticus non eſt, ſed à Confeſſario quolibet abſolui poteſt.

Secundò. Dantur motiua credibilitatis myſteriorum Fidei Catholicæ, variaq; à Theologis in materijs de Fide aſſignantur, & videri poſſunt 2. 2. *q. p.* Non erit ergo quis cenſura dignus, ſi priuſquam credat, velit habere huiuſmodi argumenta, ex quibus euidentiam credibilitatis hauriat: ac propterea non erit excommunicatus, nolens credere, niſi argumentis conuincatur.

Tertiò. Qui credit præciſè ob miracula Hæreticus non eſt: Vndè nec Hæreticus erit, qui præciſè credit ob argumenta, & rationes, quibus conuincitur. Quinimò ſcriptum reliquit Panormit. *in Cap. Significaſti, de elect.*, quod *magis Doctoris, quàm Papæ ſententiæ, in his, quæ ſunt Fidei, ſtandum eſt;* ratio autem præualet Doctoris dicto, ſeù teſtimonio.

Reſpondeo. Non poteſt Confeſſarius quilibet abſoluere illum, qui contrà Eccleſiam Catholicam ſentit, quamuis paratus ſit corrigi, ſi argumentis conuincatur. Qui ſcienter Eccleſiæ determinationi contradicit, Hæreticus eſt, ſicut docet Caiet. 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. vbi ſcribit, pertinacem, atq; Hæreticum eſſe illum, cui innoteſcit, Eccleſiam aliquid, tanquam de Fide, præcipere, nihilominus non vult, pro tunc, ſic credere; ille namq; non credit Eccleſiam eſſe regulam infallibilem in rebus Fidei proponendis, ac arbitratur, non eſſe ſtandum Eccleſiæ definitioni; ſed ipſam teneri ad reddendam rationem ſuæ definitionis fidelibus. An non ſic ſentiens Summi Pontificis auctoritatem pro nulla habet? Quilibet Hæreticus conſimiles ſenſus fouet, nulluſq; tàm pertinax, qui non aſſerat, ſe paratum ſententiam mutare, ſi rationibus, argumentiſq; deuincatur, cum omnis ratione viuere fateatur. Ratio formalis Fidei infuſæ, ac ſupernaturalis non eſt naturalis ratio, & argumentum, ſed diuinum teſtimonium ab Eccleſia propoſitum, quod firmauit etiam Auguſtinus

nus *de Cult. agri cap. 3. Non enim noſtris ſermonibus, ſed documentis diuinis Fides accomodanda eſt.* Ordinem peruertit, qui intelligentiam, & rationem Fidei præponit, nolens credere, niſi prius intellectum conuincat, vt ſapienter idem Auguſtinus *tract. 27. in Ioan.* per has voces. *Non dixit, ſunt quidam in vobis, qui non intelligunt, ſed cauſam dixit, quare non intelligant. Sunt enim quidam in vobis, qui non credunt, & ideò non intelligunt, quia non credunt; Propheta enim dicit. Niſi credideritis, non intelligetis. Per Fidem copulamur, per intellectum viuificamur. Prius hæreamus per Fidem, vt ſit, quòd viuificetur per intellectum.* Et paulò poſt. *Sunt ergo quidam, qui non credunt. Credant, & aperiant, aperiant, & illuminabuntur.* Demus, aliquem credere rationibus, argumentiſq; conuictum. Iſte Fide Catholica non gaudet, quoniam aſſentit, non quia ſic videatur Spiritui Sancto, & Eccleſiæ, ſed quia ſibi ſic videtur; idcircò nolens acquieſcere Eccleſiæ determinationi, licet paratus ſit corrigi, ſi conuincatur, Hæreticus eſt, & pro tali ipſum habent Petrus Ledeſma *tom. 1. Sum. tract. p. cap. 6. poſt 2. concluſ. diffic. p.* Torres *de Trinit. qu. 32. art. 4. in 3. Comment. part. 3.* Suarez *de Fide diſp. 29. ſect. 3. nu. 13.* Sanchez *lib. 2. cap. 7. num. 6.* Bordon. *cap. 9. nu. 66.* Lupus *part. 2. lib. 10. diſt. 4. art. 2. diffic. 10.* Card. de Lugo *diſp. 20. ſect. 5. nu. 166.* & alij plures. Talis, de quo eſt ſermo, minus Eccleſiæ, quam illum conuincenti, credit, veritatemq; naturalem Eccleſiæ veritati anteponit, quod eſt maximum ſacrilegium, cum veritas Eccleſiæ ſit procedens de ore Dei. Auguſt. *lib. 5. contrà Donatiſtas de Baptiſmo cap. 17.* edocuit, Eccleſiæ Catholicæ ſententiam cuiuſuis doctiſſimi hominis ſententiæ præponendam. Cum igitur Hæreticus ſit, non à quolibet Confeſſario abſolui poteſt.

Ad primum dicitur, non tolli pertinaciam per hoc, quod iſte paratus ſit credere conuictus rationibus, argumentiſq;, quandoquidem, non per hoc paratus eſt ſe Eccleſiæ ſubmittere. Pertinax ille dicitur, qui tenaciter ſuo errori adhæret contrà Fidem Catholicam, nempè, qui ſcienter relinquit Eccleſiæ auctoritatem, & teſtimonium, per quod aliqua veritas Fidei proponitur nobis credenda, & ſequitur ſuum iudicium. Sita eſt pertinacia in actu contradicendi Eccleſiæ, ac ſequendi iudicium proprium; proindèq; quotieſcumq; quis ab Eccleſia corrigi paratus non eſt, ſemper eſt pertinax: Et quia paratus corrigi, ſi argumentis conuincatur, non habet animum promptum ſequendi Eccleſiæ iudicium, at rationes, & argumenta, ſeù proprium iudicium, quo de motiuis iudicare intendit, verè, & realiter eſt pertinax, atq; Hæreticus.

Ad ſecundum, aliud eſt quærere credibilitatis motiua; aliud veritatis myſteriorum Fidei argumenta. Quæ ſubſunt Fidei euidenter credibilia ſunt, etiam Fide diuina, vt inſinuat illud *Pſal. 92. Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis*, ideſt, prout exponit Lyranus. *Magis, quam prima principia ſcientiarum acquiſitarum.* Et Ricard. Victor. *lib. pr. de Trinit. cap. 2. Ea, quæ reuelata ſunt nobis cælitus, tàm multis, tàm magnis, tàm miris*

prodigijs

prodigijs confirmata ſunt, vt genus videatur dementiæ in his, vel aliquantulum dubitare. At eorundem veritas naturali ratione oſtendi nequit, ſicuti edocet Angelicus *p. p. qu. 32. art. p.*, vbi adducit auctoritatem Hilarij *lib. p. de Trinit.* & Ambroſij *lib. 2. de Fide ad Gratianum*. Sed, etiamſi naturaliter oſtendi poſſent, adhuc Hæreticus eſſet, qui nollet eiſdem aſſentiri propter Eccleſię determinationem, at ſolum propter motiua, & argumenta, quia iudicio Eccleſiæ ſe ſubmittere nollet.

Ad tertium, miraculis Fides noſtra firmatur, per ea, quæ docent Sancti Patres, Auguſtinus præſertim, atq; Theologi aſſignantes credibilitatis myſteriorum Fidei motiua; *Conteſtante Deo ſignis, & portentis, & varijs virtutibus, & Spiritus Sancti diſtributionibus*, vt dicitur *ad Hebræos* 2. Nihilominus, ſi quis præcisè ob miracula, & non ob Eccleſiæ propoſitionem, auctoritatemq; crederet, Hæreticus eſſet. Quod additur de Panormitano, nullo modo ſuſtineri poteſt; ſcitèq; Caiet. *loco cit.* ſcriptum reliquit. *Hinc habes quantum cauere debeas à Panormitano, extrà de elect. in Cap. Significaſti, volente, quod magis Doctoris, quam Papæ ſententiæ, in his, quæ ſunt Fidei, ſtandum eſt*. Doctor particularis falli, & fallere poteſt: Summus Pontifex, & Eccleſia, in his, quæ Fidei ſunt, nequaquam. Videatur D. Auguſt. *lib. 5. de Baptiſmo contrà Donatiſt. cap. 17.*

SECTIO XIX.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit peccantem hæreſis peccato, ex paruitate materiæ.

Videtur poſſe. *Primò*. Venialiter peccans, in materia hæreſis, hæreticorum pœnis puniri nequit; delinquens autem ex paruitate materiæ venialiter peccat contrà Fidem, vt patet in exemplo adducto à Sayro *in Claui Regia lib. 12. cap. 2. nu. 19.*, quando quis profert tàm leuiſſimum verbum, vt dumtaxat venialis hæreſis ſit. Proptereà iſte abſolui poteſt à Confeſſario quolibet, cum Hæreticorum pœnas non contrahat.

Secundò. Peccans ex paruitate materiæ, in criminibus habentibus annexam excommunicationem, non eſt excommunicatus, vt percutiens leuiter Clericum, non incidit in excommunicationem *Can. Si quis ſuadente Diabolo*, & idem dicitur in alijs materijs; ratio eſt, quoniam pœna tàm grauis, ſicuti eſt excommunicatio maior, non incurritur, niſi per graue peccatum. Idcircò peccans peccato hæreſis ex paruitate materiæ non erit excommunicatus.

Tertiò. Datur materiæ paruitas in furto, aliiſq; peccatis, & ſic peccans pœnis ſtatutis contrà fures non punitur. Igitur idem aſſerendum erit de hæreſi.

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondeo. Non datur aliquis Hæreticus, qui ab omni Confeſſario abſolui poſſit ratione paruitatis materiæ. Siquidem in hæreſi paruitas materiæ non datur, vt docent Merolla *tom. p. diſp. 2. cap. 4. dub. 7. nu. 112* Palaus *tom. p. tract. 2. diſp. 2. punct. 7.* Sanchez *lib. p. in Decal. cap. 4. nu. p.* Baldellus *in diſp. Theol. tom. p. lib. 3. diſp. 14. nu. 13.* Bordon. *cap. 9. num. 73.* Diana *part. 5. tract. 5. reſol. 28.*, & alij. Quælibet hæreſis eſt error cum pertinacia circa ea, quæ ab Eccleſia definita ſunt; neq; aliquis Hæreticus eſt, niſi aliquid ſentiat, quod ex vi terminorum cum Fide Catholica Romana oppoſitionem contrariam habeat, & ab Eccleſia recedat, negando aliquid ab ipſa definitum. Quamobrem eſt neceſſe, quod Hæreticus omnis, aut Deum in reuelando falſum reputet, aut Eccleſiæ deceptorem, quæ duo in maximam Dei iniuriam cedunt, cum ipſe ſit ipſiſſima veritas, iuxta illud *Ioan. 14. Ego ſum via, veritas, & vita*; hæreſiſq; fuerit Armenorum, Deum eſſe mendacem, contrà ea, quæ habentur in S. Scriptura *num. 23. Non eſt Deus, quaſi homo, vt mentiatur, neq; vt filius hominis, vt mutetur.* Tam verax eſt Deus, vt neq; de potentia ſua mentiri queat, inquiente Auguſt. *lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 25. Si volunt quid omnipotens non poteſt, habent prorſus: Ego dicam, mentiri non poteſt;* & Ambroſio *lib. 6. Epiſt. Epiſt. 37. Impoſſibile iſtud non eſt infirmitatis, ſed virtutis, & maieſtatis, quia veritas non recipit mendacium, nec Dei virtus leuitatis errorem.* Si dicas, hæreſim contingere poſſe abſq; eo, quod Dei teſtimonium negetur, nimirum credendo omnia, quæ à Deo reuelantur, ſed negando, iſtum articulum Fidei eſſe à Deo reuelatum. Inſto. Qui negat, Deum articulum hunc reuelaſſe maximam iniuriam irrogat Eccleſiæ, tanquam definiat ea, quæ à Deo reuelata non ſunt; ſic enim falſa reputatur, atq; in definitionibus ſuis deceptrix. Explicatur. Non credimus aliquid de Fide Catholica, niſi ab Eccleſia proponatur, quare Theologi aſſerunt, quod reſolutio Fidei ex parte credentis fit in Eccleſiæ propoſitionem, non tanquam in rationem formalem credendi, ſed vt inviſibile proponens credibilia, quia oportet eſſe aliquam regulam generalem, & infallibilem proponendi, & explicandi ea, quæ ſunt Fide tenenda, *ne ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ. Paul. ad Epheſ. 3.* Auguſtini *contrà Epiſt. Fundam.* erat effatum. *Ego Euangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoneret auctoritas.* Supponamus modo, aliquem negare articulum iſtum propoſitum tanquã de Fide, eſſe à Deo reuelatum; iſte contradicit Eccleſiæ proponenti illum, vt reuelatum, negat Eccleſiam eſſe infallibilem regulam in proponendo, docet deceptricem eſſe in definitionibus ſuis. Eſt nè leuis culpa hæc, facere Deum mendacem, vel Eccleſiam falſam, & deceptricem? Reſpondebis forſitan; contradicere Eccleſiæ in materia parua, eſſe peccatum leue in materia hæreſis. Solutio iſta nullo modo tolerari poteſt; quandoquidem, ſicuti grauiſſima iniuria fit Dei veritati, ac veracitati, ſuſpicari ſolum, quod dicere poſſit falſum, etiam in re minima; ità magna

impietas,

impietas, maximumq; ſacrilegium eſt opinari, quod Eccleſia poſſit decipere in proponendo minimo Fidei articulo; quæcumq; enim falſitas eiuſdem infallibilitati repugnat, nec dici poſſet *columna, & firmamentum Veritatis*, quemadmodum illam Apoſt. *p. ad Timoth.* 3. appellat. Dictum fuit Petro. *Oraui pro te, vt non deficiat fides tua. Luc.* 22. idcircò Eccleſia Romana nec fallere, nec falli poteſt, etiam in modico, in rerum Fidei propoſitione. Diſcurſu perbreui à ſimili aſſertum confirmari poteſt. In criminibus alijs immediatè Deum reſpicientibus materię paruitas locum non habet, ſi Deum odiſti, infinitam bonitatem odio habuiſti; ſi falſum iures, mendacem Deum facis; ſic pariter, ſi minimum Fidei articulum neges, veritatem diuinam negabis; Hinc, neq; in Fide paruitas materiæ datur, ex conſequenti dabilis non eſt Hæreticus, qui ob materiæ paruitatem à Confeſſario quolibet abſolui poſſit.

Ad argumenta reſpondetur, non poſſe dari hæreſim, quæ reuera ſit talis, & tamen ſit peccatum ſolum veniale, vt ex dictis patet. Non eſt tam facilè materiæ paruitatem in Clerici percuſſione inuenire, quia appellatione *manus violentæ venit non ſolum quæcumq; percuſſio* (vtor phraſi Caiet. *in Sum. verb. Excommunicatio cap.* 10.), *ſed etiam pulueris, aut aquæ iniectio: imò, & conſputio, ac violenta acceptio cuiuſcumq; rei de manu, ſeù perſona Clerici.* Nihilominus paruitatem materiæ in ipſa, vti in furto, multiſq; alijs criminibus, admittamus; adhuc non eſt eadem ratio de hæreſi, quæ immediatè Deum, Eccleſiamq; offendit, ac offenſio hæc, etiamſi materia ex ſe parua ſit, eſt grauiſſima.

SECTIO XX.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Hæreticum iam in foro externo ab Inquiſitoribus abſolutum.

Videtur non poſſe. *Primò*. Hæreſis in Bulla Cœnæ Summo Pontifici reſeruata eſt, ibi. *Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, abſolui poſſit*. Igitur Inquiſitores ab excommunicatione hæreſi annexa abſoluere nequeunt, itaut poſteà ab hæreſis crimine Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit.

Secundò. Inquiſitores, neq; ex vi muneris proprij, nec virtute priuilegij alicuius, neq; ex conſuetudine, abſoluendi ab hæreſi, pro foro conſcientiæ, poteſtate gaudent; quandoquidem eorundem munus eſt iudicialiter procedere; priuilegium nullum afferri poteſt; conſuetudoq; eſt contraria; quinimò Scriptores aliqui ſunt in ſententia, Inquiſitoribus eſſe vetitum aliquem in foro pœnitentiali audire; ſaltem, certè eſt ſanum conſilium eiſdem ab Eymerico 3. *part. Dir. nu.* 59. traditum, vt ali-

cuius

cuius confeſſiones non audiant. Ergo excommunicatio in foro conſcientiæ per Inquiſitorum abſolutionem non tollitur; ipſa vero manente, Confeſſarij inferiores ab hæreſi abſoluere non valent.

Tertiò. Magis roboratur præcedens obiectio. Hæretici, nedum excommunicati ſunt in foro externo, verum etiam in interno. Cum ergo Inquiſitores ab excommunicatione in foro conſcientiæ, atq; interno, abſolutionem impartiri non valeant, per abſolutionem datam Hæreticis pœnitentibus, hos non diſponunt ſufficienter ad hoc, vt Confeſſarius quilibet eoſdem abſoluere poſſit.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt Hæreticum in foro externo iam ab Inquiſitoribus abſolutum. Reginald. *in Praxi fori pœnit. lib. 17. cap. 4. qu. 3. num. 71.* Valer. *de differ. vtriuſq; fori, v. Hæreſis, differ. 3. nu. 4.* Carena *part. 2. tit. 2. num. 48.* Ouiedo *de Fide, controu. 11. punct. 4. in princ.* Ricciull. *de iure perſon. lib. 5. cap. 14. nu. p. & 2.* Delbene *dubit. 57. nu. p.* vt alios mittam. Poſtquam Hæreticus pœnitens ab Inquiſitoribus, externo in foro abſolutus eſt, ſublata eſt excommunicatio, à qua Inquiſitores abſoluere poſſunt, vt docent Eymeric. 3. *part. Director. quæſt. 92.* Pegna *ibid. com.* 141. Trullench. *lib. p. in Decal. cap. 3. dub. 5.* Card. de Lugo, *de Fide diſp. 23. ſect. 3.*, quod apertè probat *Cap. Vt Officium, de hæret. lib. 6. Si vero aliquis ex prædictis, hæretica labe penitus abiurata, redire voluerit ad Eccleſiæ vnitatem, ipſis iuxtà formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium impendatis*; idemq; quadraginta ferè annis cauerat Gregorius IX. reſcripto incipiente. *Ille humani generis*, per ſequentia. *Si verò aliqui hæretica labe penitus abiurata, ad Eccleſiaſticam redire voluerint vnitatem, ipſis iuxtà formam Eccleſiæ beneficium abſolutionis impendant, & iniungant eis, quod talibus conſueuit iniungi:* Poſteà Clementis VII. Conſtitutio, *Cum ſicut*, emanauit, in qua Inquiſitoribus eadem facultas abſoluendi ab hæreſi, eiuſq; excommunicatione conceditur. *Vobis etiam, ac Vicarijs præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquiſitos per Ordinarium, ſiuè alios Iudices; aut alios quoſcumq; Hæreticos, fautores, defenſores, & receptatores, necnon à Sancta Fide apoſtatas &c. poſtquam hæreſim, qua polluti, & infecti erant, abiurauerint, medio iuramento promiſerint de cætero &c. ab huiuſmodi hæreſi penitus abſtinere, abſoluendi &c.* Facultas hæc eſt de abſoluendo in foro externo, nec particula (*extraiudicialiter*) iudicij formam tollit, abiurationem nimirum coram Notario, teſtibuſq;, ſed ſolummodo iudicij ſolemnitatem, conſiſtentem in hoc, quod abiuratio publica ſit. Quapropter per Bullam Cœnæ ſublata non cenſetur, cum hæc de poteſtate abſoluendi in foro interno ſolum loquatur. Cum ex iuris communis diſpoſitione Inquiſitoribus concedatur Hæreticum pœnitentem recipere, eumq; Eccleſiæ reconciliare, Sanctiſſimumq; Fidei Tribunal ad abſolutionem ab hæreſi iuridicè impartiendam inſtitutum ſit, conſequens eſt, vt eiſdem facultas abſoluendi ab excommunicatione tribuatur, ſine qua Eccleſiæ reconciliare

ciliare Hæreticos non valerent. Valdè etiam rationabile eſt, vt Inquiſitores ſecretò poſſint pollutos labe hæreſis ab hac cenſura abſoluere, cum Hæretici occulti ſeſe prodere non teneantur, & ſæpè Apoſtolicam Sedem petere nequeant. Videri poſſunt Eymeric. 3. *part. Direct. q.* 112. & Pegna *ibidem*. Quando Hæreticus ab excommunicatione abſolutus eſt, tunc ſolum hæreſis crimen remanet, à quo Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt. Filliuc. *tom.* 2: *Moral. tract.* 22. Reginald. Valer., alijq; communiter. Neq; arbitreris, Hæreticum ab Inquiſitore abſolutum, adhùc cenſura excommunicationis in foro interno ligatum eſſe; nam, quando Inquiſitores iudicialiter Hæreticos abſoluunt, ſimul eos abſoluunt etiam in foro conſcientiæ. Souſa *lib* 3. *Aphoriſ. cap.* 4. *nu.* 10. Boſſius, *de Iubilæo ſect. p. cap.* 10. *§.* 2. Delbene *dubit.* 55. *num.* 12. Card. de Lugo, *vbi ſuprà*, Serra 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub. vnico*; & alij quamplures. Claudendo igitur diſcurſum dicimus, Confeſſarium quemlibet abſoluere poſſe Hæreticum ab Inquiſitoribus iam in foro externo abſolutum.

Ad primum, hęreſis in Bulla Cœnę Summo Pontifici reſeruatur, quantum ad forum conſcientiæ; ſed ibi nihil determinatur de tali abſolutione in foro iudiciali; relinquitur enim, quantum ad hanc, ius commune in ſuo robore. Cum igitur ex iure communi Inquiſitores gaudeant facultate abſoluendi ab hæreſi, eiuſq; excommunicatione, vt vidimus, hac vti poſſunt, non obſtante Bulla Cœnæ.

Ad ſecundum, dupliciter intelligi poteſt abſolutio in foro conſcientiæ. Vno modo pro abſolutione ſolummodò in Sacramento Pœnitentiæ, & abſq; cauſæ cognitione, & hoc modo Inquiſitores ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere non poſſunt, vt dicemus *dub. ſeq.* Alio modo pro abſolutione iudiciali, cum cauſæ cognitione, coram Notario, & teſtibus, quæ poſteà proſit etiam in foro interno, animæ, atq; conſcientiæ, & hæc impartiri poteſt per Inquiſitores, qui coram Notario, teſtibus, & iudicialiter abſoluere debent; & non poſſunt dare abſolutionem in Confeſſionario, eo modo, quo Confeſſarij à peccatis abſoluunt, ſed in ſcriptis redacta depoſitione per Notarium, abiuratione prauia, & ſedendo pro Tribunali; tamen abſolutio ſic data prodeſt abſoluto in vtroq; foro, prout docent Scriptores relati ſuperius. Non eſt neceſſe, quod abſolutio ab excommunicatione in foro conſcientiæ impendatur in Confeſſionario, vel actuali confeſſione, ſed poteſt extrà illam fieri, vt rectè Serra, *vbi ſuprà*, qui etiam cum aliquibus infert, poſſe Epiſcopum in abſentia abſoluere Monialem ab excommunicatione, & poſteà committere alicui approbato Confeſſario, vt eam abſoluat, quia tale peccatum ſolum ob excommunicationem eſt Papæ reſeruatum, qua ablata, non reſeruatum remanet. Ex his patet reſponſio ad tertium.

SECTIO XXI.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Hæreticum negatiuum conuictum, ac brachio ſæculari à Iudicibus Fidei traditum.

Videtur, quod ſic Portel. *in addit. ad dubia Regul. v. Reus nu.* 2., cuius opinionem referunt, & non impugnant Diana *part. p. tract. 5. reſol. 8* & Trullench. *lib. p. in Decal. cap. 3. dub. p.*, ſed controuerſiam indeciſam relinquunt; & Carena *part. 2. tit. 2. nu. 57.* ipſam vocat magis piam. In huius ſententiæ confirmationem ſequentia adduci poſſunt. *Primò.* Reus negatiuus, de alijs delictis conuictus, atq; ad ſupplicium ductus, à Confeſſario quolibet abſolui poteſt, iuxtà communiorem Doctorum ſententiam, nec eſt obligandus crimen fateri, quoniam amplius Iudicis interrogatio non durat, cum iſte, lata ſententia, proprio officio functus ſit. Cur de Hæretico negatiuo idem aſſerendum non erit?

Secundò. Reus in S. Officio non tenetur ſe prodere, inquiente Chryſoſt. *hom. 31. ad Hebræos tom. 4. Non tibi dico, vt te prodas in publicum, neq; apud alium accuſes;* Eſtq; in articulo mortis conſtitutus, quo in caſu ab omni Confeſſario Hæreticus excommunicatus abſolui poteſt, vt dicemus infrà. Et quamuis poſſit adire Inquiſitorem, non tenetur pœnitens ſuperiorem adire pro abſolutione à reſeruatis, niſi in foro Sacramentali; & Inquiſitores Sacramentali, pœnitentialiuè in foro ab excommunicatione, & hæreſi abſoluere nolunt. Idcircò Hæreticus negatiuus, de quo loquimur, à Confeſſario quolibet abſolui poteſt.

Tertiò. Si talis abſolutionem ab Inquiſitore petere teneretur, daretur locus quorundam Iudicum iniquæ conſuetudini, qui ſe reum ad mortem damnare ſimulant, vt in mortis articulo illo conſtitutus ſuum errorem fateatur, quem ſi detegat, ſtatim ad mortem damnant; ſi neget, ad carcerem reducunt. Impietatis huius ſuſpicio omnis à Sacro Fidei Tribunali abeſſe debet. Vndè dicendum, Hæreticum negatiuum morti damnatum, & ad ſupplicium ductum à Confeſſario quolibet abſolui poſſe.

Reſpondeo. Extrà dubium eſſe, Confeſſarium quemlibet abſoluere poſſe prætenſum reum S. Officij, ad mortem damnatum, caſu quo innocens ſit, & Confeſſarius notitiam habeat euidentem eius innocentiæ, vel in actuali confeſſione ipſe reus innocentiam propriam fateatur; quoniam talis Hæreticus non eſt, nec excommunicatus; ac Confeſſarius ſecundum acta, & probata iudicare non debet, at ipſius pœnitentis conſcientiæ, quæ locum teſtis habet, credere debet. Extraiudicialis eſt, nullaq; reſpectu Sacramenti Pœnitentiæ cognitio extrà Confeſſionem habita, & ad nihilum deſeruit, cum Sacerdos in Confeſſionario ſedeat, non, vt homo, ſed tanquam Dei Miniſter. *Cap. Si Sacerdos, de Offic. Ordin.*

Contro-

Controuerſia reducitur ad Hæreticum negatiuum, verè talem in foro externo, per ea, quæ allegata, & probata ſunt, & etiam interno, ob confeſſionem propriam factam Sacerdoti; & de hoc loquendo, ſentio, non poſſe à Confeſſario quolibet abſolui. Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 7. nu. 11. in fine.* Suarez, *de Fide diſp. 23. ſect. 2. nu. 5.* Card. de Lugo, *tract. eod. diſp. 23. ſect. 3.*; *& de iuſt. & iure diſp.* 40., alijq; plures. Ratio eſt, quoniam iſte eſt excommunicatus, ſicut alij Hęretici interni ſimul, & externi, excommunicatione in Bulla Cœnæ Summo Pontifici reſeruata; & ab Inquiſitore abſolutus non eſt in foro externo; manente autem tali excommunicatione, Confeſſarij ſimplices abſoluere nequeunt. Mihi obijcis mortis articulum, in quo Confeſſarij omnes ab hæreſi, & excommunicatione abſoluere poſſunt, & dicis, hunc in articulo iſto conſtitutum eſſe, vt potè morti damnatum, & ad ſupplicium ductum. Satisfacio, & magis aſſertum firmo. Sacerdos non gaudens facultate abſoluendi à reſeruatis, in mortis articulo abſoluere poteſt, quando non adeſt, vel adiri non poteſt Prælatus, ac Superior habens facultatem ordinariam, vel delegatam abſoluendi ab eiſdem; at, ſi ille, cui caſus reſeruati ſunt, adſit, nec licitè, nec validè abſoluere poteſt, datur ſiquidem talis poteſtas in defectum proprij Sacerdotis habentis ordinariam, delegatamuè poteſtatem. Et, ſi articulus mortis, probabileuè mortis periculum ità proximum non ſit, vt ſtatim mors ſequatur; ſed ferè certum, quod mors differretur tempore ſufficienti ad recurrendum ad Inquiſitorem, vel Epiſcopum, Hæreticus abſoluendus non eſt, niſi habita facultate ab Inquiſitore, vel Epiſcopo. Simanch. *de Cath. Inſtit. tit. 3. nu. 3.* Sanchez *lib. 2. cap. 13. nu. 3.* Couar. *4. decret. p. p. §. 11. nu. 8. in fi.* Souſa *lib. 2. Aphoriſ. cap. 4. nu. 3.* Delbene *dubit. 60. nu. 4.* vbi alios refert. In caſu noſtro adeſt Inquiſitor potens iure ſuo; necnon paratus Hæreticum à cenſura abſoluere, iſteq; abſq; ſui incommodo Inquiſitorem adire poteſt, cumq; iam ad mortem damnatus ſit, nonniſi beneficium tali ex mora ſperare poteſt; & non eſt mortis periculum, quoniam ſanus eſt, nec enim in articulo mortis naturalis conſtitutus, per ſe loquendo, ad patibulum duceretur. Quamobrem Confeſſarius in itinere, vel ſuprà patibulum ipſum abſoluere non poteſt, ſed recurrendum eſt ad Inquiſitorem, vel Epiſcopum. At contingere poteſt, quod reus proprium crimen fateri paratus ſit pro illo inſtanti, & pro tempore, quo ad Inquiſitorem fit recurſus, mutetur; ideòq;, ne talis anima pereat, ſtatim per Confeſſarium abſoluendus eſt. Si verè pœnituerit, in propoſito manebit, abſolutionemq; expectabit ab habente facultatem impartiendi illam; palamq; errorem proprium fateri non erubeſcet. Timor autem mutationis ipſius voluntatis pro nullo eſt habendus, quoniam perditio ſui ex ſeipſo; ac ſequeretur, Hæreticum abſolui poſſe à quocunq; Confeſſario quoties ſigna pœnitentiæ dederit, cum ſemper poſſit eſſe timor, nè propoſitum mutet. Inſuper illuſtrari poteſt, ex diſcrimine reperto inter hęreticum negatiuũ,

& reos negatiuos de alijs delictis; quoniam Hæreticus negatiuus præſumitur decedere in hæreſi, quamdiù non confitetur, impœnitens, nolendo ſatisfacere Eccleſiæ pro culpa publica, oblatam reconciliationem, abſolutionemq; reſpuendo; hinc ad ſcandalum tollendum, ſi verè ſit reus, crimen proprium fateri tenetur: Nec enim præſumitur negare, ob intereſſe proprium, cum jam nulla ſpes euadendi infamiam, pœnam, necemuè remaneat; ſed ob pertinaciam, obſtinationem, & impœnitentiam: Et abſolutus à cenſura non exiſtimatur, dum eſt in hoc ſtatu. Quę ratio non militat in negante alia delicta, qui, poſt latam ſententiam, amplius non tenetur fateri crimen proprium; nec eſt excommunicatus. Igitur Hæreticus negatiuus conuictus, brachioq; ſæculari traditus à quolibet Confeſſario abſolui non poteſt.

Ad primum ſolutio patet ex mox traditis; & Doctores cenſent, non eſſe eodem modo diſcurrendum de Hæretico negatiuo ad ſupplicium ducto; ac negante alia delicta. Videantur Sanchez, & Card. de Lugo *locis citat.* Hæreticus ab Eccleſia receſſit, debetq; eidem reconciliari, ac ſatisfacere per abiurationem publicam, ſine qua abſolui non poteſt; ad quod non tenentur rei aliorum criminum.

Ad ſecundum, non ſe prodit Hæreticus, quando iam eſt conuictus, damnatus, diffamatus, atq; ad ſupplicium ductus, ſed iam eſt proditus ab alijs, nec eidem locus ſperandi ſalutem ſuam amplius relinquitur; ſicuti non prodit ſe ille, qui iuridicè interrogatus reſpondet, proprium errorem fatendo, vt inquit S. Doctor 2. 2. *q.* 69. *art. p. ad p.* per hæc verba. *Quando aliquis ſecundum ordinem iuris à Iudice interrogatur, non ipſe ſe prodit, ſed ab alio proditur, dum ei neceſſitas reſpondendi imponitur per eum, cui obedire tenetur.* Videatur etiam Caiet. *ibidem.* Mortis articulus ei non ſuffragatur, vt diximus. Ad id vero, quod vltimo loco additur, dicimus, pœnitentem teneri adire Superiorem pro abſolutione accipienda ſub illa forma, qua Prælatus vult, aut poteſt illam dare.

Ad tertium, præſumi nequit de Iudicibus fidei iniquitas illa, de qua in argumento; cum Sacrum Inquiſitionis Tribunal Sanctiſſimum ſit, omniq; cum æquitate procedat. Cum Inquiſitores deputati ſint ad Dei gloriam, Fidei, & Eccleſiæ augmentum. *Cap. Vt Inquiſitionis, de hæret. in 6. Clem. Multorum, eod. tit.* Royas, *de hæret. part. 2. num.* 410., omni ſtudio officium ad iſtud eliguntur viri Fidei zelatores accerrimi, conuerſatione honeſti, prudentia circumſpecti, conſtantia firmi, ſcientia eminenter eruditi, virtutibuſq; omnibus circumfulti; ſicuti etiam docent Eymeric. 3. *part. Direct. q p.* Pegna, *com.* 50. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. p. nu.* 7., de quibus ſuſpicio dictæ iniquitatis haberi non poteſt.

SECTIO

SECTIO XXII.

An valida ſit abſolutio ab excommunicatione, data per Inquiſitorem hæretico fictè conuerſo.

Idetur Emanueli Sà, *in v. Hæreſis, nu.* 2. validam eſſe, quæ opinio comprobari poteſt. *Primò*. Inquiſitor non abſoluit in foro Dei, & pœnitentiali, at externo, & iudiciali, in quo fictio purè interna, mentaliſq; ſub Eccleſiæ viſibili iudicio non cadens pro nulla habetur; atq; adeò abſolutio ab Inquiſitoribus data, fictione non obſtante, valida erit.

Secundò. Si hæc abſolutio inualida eſſet, Hæreticum ſic abſolutum ruſus in foro externo abſoluere oporteret coram Notario, caſu quo pœniteret, propriamq; fictionem detegeret; & tamen Scriptores neceſſitatem illam negant. Trullench. *lib. pr. in Decal. cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 8. Palaus *p. p. tract.* 4. *diſp.* 4. *punct.* 2. §. 2. *nu.* 5. ſ propterea aſſerendum, validam eſſe abſolutionem datam fictè conuerſo ad Fidem Catholicam.

Tertiò. Si Hæreticus aliquis ad Fidem rediens, hæreſes aliquas, externo in foro, coram Inquiſitore fateatur, quibuſdam alijs hæreſibus tacitis, & ab Inquiſitore abſoluatur, rectè abſolutus eſt, iuxta probabilem Doctorum ſententiam; & tamen iſte fictè conuerſus eſt, cum in confeſſione ſua diminutus ſit. Idcircò benè concluditur, abſolutionem fictè conuerſo impartitam nullam non eſſe.

Reſpondeo. Abſolutio data Hæretico ab Inquiſitore in vtroq; foro inualida eſt, ſi Hæreticus fictè conuertitur, itaut poſteà reſipiſcens noua egeat abſolutione. Souſa *lib.* 1. *Aphoriſ. cap.* 4. *nu.* 14. Suarez *tom* 5. *de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 7. *nu.* 12, & Sanchez *lib.* 2. *cap.* 12. *nu.* 8. ab eodem relati, Palaus, Trullench., Paſſerin. in *Cap. Vt Officium de hæret. in* 6. *nu.* 81. & alij. In aſſerti huius probationem ſic diſcurro. Abſolutio cenſuræ, falſa ex cauſa, intantum validitatem ſortiri poteſt, inquantum falſa cauſa Iudicem ad abſolutionem impendendam non mouet, quia nimirum Iudex, etiam veritate cognita, abſolueret; At, ſi per fraudem extorta ſit, Iudexq;, fraude cognita, nullatenus impenderet abſolutionem, hæc nulla eſt; præſertim, ſi cauſa falſa allegata principalis fuit ad abſolutionem obtinendam. Henriq. *lib.* 13. *de excomm. cap.* 30. *nu.* 4., & alij ferè communiter. Diſpenſatio in voto, matrimonio, irregularitate, ac lege, ex cauſa falſa, non tenet, & reſcriptum gratiæ, per ſubreptionem obtentum, eſt ipſo iure nullum, vti in literis ad beneficia contingit. Paſſerin. *Cap. Si is, de Filijs Præsbyt. nu.* 22. *in* 6., quoniam in contractibus bonæ Fidei exuberantia bonæ Fidei adeſſe debet, Ioan. And. Butr. Felin. alijq; à Paſſerino adducti. In caſu noſtro, abſolutio ab excommunicatione eſt ex cauſa falſa, quia Hæreticus allegat pœnitentiam, dolo.

Digitized by Google

dolorem, ſeù reſipiſcentiam, quæ falſa ſunt, atq; ideò abſolutio obtenta non ſubſiſtit, ſed verè reſipiſcens noua abſolutione indiget. Abſolutio, quæ datur per Inquiſitores vim obtinet reconciliandi Hæreticum Eccleſiæ; imò ad hoc datur, & petitur, vt ille, qui per hæreſim ab Eccleſia præciſus erat, denuò intrà eandem recipiatur; hinc in abſolutione dicitur, *Reſtituo te Sacroſanctis Sacramentis Eccleſiæ &c.* & *in Cap. Vt Officium, de hæret. in 6.*, dum Pontifex concedit Inquiſitoribus facultatem abſoluendi ab excommunicatione, inquit. *Si verò aliquis ex prædictis, hæretica labe primitus abiurata, redire voluerit ad Eccleſiæ vnitatem, ei iuxtà formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium impendatis.* Per abſolutionem fictè conuerſo elargitam, iſte intrà Eccleſiæ gremium non recipitur. Audiamus Auguſtinum ſatis aptè ad rem loquentem *lib. vnic. de Vnit. Eccleſ. cap. 25. Et multi tales ſunt in Sacramentorum communione cum Eccleſia, & tamen iam non ſunt in Eccleſia; alioquin, ſi tunc quiſque præciditur, cum viſibiliter excommunicatur, conſequens erit, vt tunc rurſus inſeratur, cum viſibiliter communioni reſtituitur. Quid ſi ergo fictus accedat, atq; aduerſus veritatem, & Eccleſiam cor inimiciſſimum gerat; quamuis peragatur in eo illa ſolemnitas, nunquid reconciliatur, nunquid inſeritur? Abſit. Sicut ergò iam denuò communicans nondum inſertus eſt: ſic, & antequam viſibiliter excommunicatur, quiſquis contrà veritatem, qua conuincitur, & arguitur, inimicum geſtat animum, iam præciſus eſt.* Fictè igitur ad Eccleſiam rediens adhùc ab Eccleſia præciſus eſt, atq; ab excommunicatione abſolutus dici nequit. Addamus motiuum aliud prædicta roborans. Niſi adſit in ſuperiore voluntas, intentioq; abſoluendi, nulla gaudet abſolutio efficacia; quapropter *Cap. Abſolutionis vim, de ijs, quæ vi, vel metu, in 6.* habetur, quod abſolutio, ſeù reuocatio excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, per vim, metumuè extorta, eſt ipſo iure nulla, quoniam non eſt omninò voluntaria, & libera, ſi metus grauis ſit, cadenſq; in virum conſtantem; quinimò abſolutionem ſic extorquens eſt excommunicatus. Paſſerin. latè *in dicto Cap. Abſolutionis vim*, & alij Canoniſtæ. Intentio Iudicis Fidei non fuit abſoluere fictè conuerſum, quoniam iſte ipſum fefellit. *Vbi enim fides ipſa ficta eſt* (verba ſunt Auguſtini *lib. 5. contrà Fauſtum cap. 11.*), *& qui ea ſimulatè vtitur, fallit; & qui tam veram exiſtimat, fallitur.* Mens autem, atq; intentio Inquiſitoris erat abſoluere pœnitentem, non deceptorem, ad quod facit etiam *lex, Si quis, §. non videtur, ff. de reg. iur.* videriq; poſſunt Decius, ac Cagnol. *ibid.*, necnon Homobon. *de exam. Eccleſ. tom. p. tract. 7. part. 2. q. 7. circà finem*; Alias fraus eſſet in ſuffragium fraudolenti. Defectum intentionis in abſoluente fictum probant aliqui ex forma abſolutionis, in qua dicunt eſſe conditionalem, *Si ita eſt*. Cœterum in forma abſolutionis, qua vtimur nos in hac Romana, generali, & ſuprema Inquiſitione, talis conditio non extat; in forma tamen abiurationis ſunt verba iſta. *Con cuor ſincero, e Fede non finta, abiuro, maledico, e deteſto le ſudette hereſie da me*

credute,

credulæ, e tenute; virtute quarum Iudex Fidei mouetur ad abſolutionem impendendam, nec abſoluere intendit, niſi abiurantem corde ſincero, & Fide non ficta. Tantum abeſt, quod Eccleſia ficte conuerſum abſoluere intendat, vt potius grauiter puniat ficte abiurantes. Videatur Conſtitutio I. Innoc. IV. *Cum aduerſus*, in qua dicitur. *Item mortis ſententiæ ducimus addicendos, ſi quos Hæreticorum ad iudicium tractos in extremæ vitæ periculo hæreſim abiurantes, poſtmodum de falſo iuramento conſtiterit, & Fide mentita conuinci, ac eos contigerit eiuſdem morbi ſpontaneam incurrere recidiuam: vt ſibi damnabilius iniquitas ſit mentita, & pœnam debitam mendacium non euadat*. Puniendum eſt mendacium iſtud in re tàm graui, non beneficio abſolutionis præmiandum. Ex his habetur, non poſſe Confeſſarium quemlibet abſoluere Hæreticum ficte conuerſum per Inquiſitorem abſolutum. Aſſertioni noſtræ ſe ſubſcribit etiam P. Maſinus in *Arſen. part. 10. aſsert. 157.*

Ad primum dicitur, quòd licet fictio ab Eccleſia cognita non ſit, tamen operatur, vt abſolutio per dolum à Iudice Fidei extorqueatur, & conſequenter, vt abſolutio pro nulla habeatur à quocumq; cognoſcente fictionem; facit, vt Hæreticus non ſit in bona fide, ſicut accidit in eo, qui per falſi expreſſionem diſpenſationem ſuper irregularitate obtinuit, impedimento Matrimonij, aut graui voto. Vndè, ſi Hæreticus ſic abſolutus in foro externo, coram Confeſſario fictionem detegat, Confeſſarius habebit ipſum pro non abſoluto ab excommunicatione, & ab hæreſi eundem abſoluere non poterit.

Ad ſecundum dicunt nonnulli, quod ſi fictio illa omninò interna eſſet, neminiq; nota, nec poſteà Hæreticus externè hæreſim propriam manifeſtaret, ab Inquiſitoribus ſine Notario abſolui poſſet, omiſſa omni alia iudicij ſolemnitate, ſicut poteſt reualidari Matrimonium, quod in præſentia Parochi inualidum fuit ex defectu conſenſus interni, abſq; eo quod ad illius reualidationem præſentia Parochi neceſſaria ſit, iuxtà probabilem ſententiam, ſufficienamq; ſolemnitas prius adhibita. Trullench., Palaus, de Lugo, & alij. Melius tamen dicitur, iſtum reabſoluendum coram Notario, & teſtibus, quoniam prior abſolutio omninò nulla fuit; & Inquiſitor non poteſt alio modo abſoluere, quàm in foro iudiciali; quapropter, ad hoc, vt noua abſolutio debeat eſſe valida, neceſſe eſt, vt iudicialiter abſoluat.

Ad tertium patebit reſponſio ex mox dicendis.

†

SECTIO

SECTIO XXIII.

An ille, qui hæreſes aliquas Inquiſitori manifeſtauit, ſuppreſſis quibuſdam alijs inculpabiliter, per abſolutionem ab expreſſis obtentam, abſolutus maneat etiam à tacitis.

VIdetur Ouiedo *controu.* 11. *punct.* 4. probabilis pars negans. *Primò.* Excommunicationes non ſunt connexę, & poſtquam omnes cognitæ eſſentſ, Inquiſitor, rationabili ex cauſà, ſi reperiretur, vel ſaltem validè, ab vna, non ab alia abſoluere poſſet. Non ergo ex eo, quod Hæreticus abſolutus ſit ab vna, vel pluribus excommunicationibus contractis, ob hęreſes manifeſtatas, cenſendus eſt abſolutus, etiam ab alijs, quamuis inuincibiliter tacitis.

Secundò. Ideò in Sacramento Pœnitentiæ, dum quis à peccatis enarratis abſoluitur, ab alijs inculpabiliter, nimirum propter inuincibilem obliuionem omiſſis, per accidens abſolutus cenſetur, quia in Sacramento Pœnitentiæ, dum crimen vnum remittitur, gratia habitualis, incompatibilis omnibus cum lethalibus, etiam inculpabiliter oblitis, infunditur; vnumq; lethale delictum abſq; alio remitti nequit; quæ ratio in excommunicationibus ceſſat.

Tertiò. Ex eo, quod venialium vnum ſine alio aboleri poteſt, non eò præciſè, quòd in Sacramento Pœnitentiæ vnum veniale tollitur, aliud etiam deletur. Igitur præciſè ex eo, quod ab vna excommunicatione quis abſolutus ſit, ab alijs etiam abſolutus non erit.

Reſpondeo. Ille, qui vnam, pluresuè hæreſes Inquiſitori manifeſtauit; & ab excommunicatione ob talem, vel tales hæreſes abſolutus fuit, ab excommunicationibus etiam, in quas incidit propter hæreſes omiſſas inculpabiliter; abſolutus cenſetur. Souſa *lib.* 3. *Aphoriſ. cap.* 4. *nu.* 15. Trullench. *lib. p. in Decal. cap.* 3. *dub. num.* 15. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 12. *nu.* 9. Paſſerin. *in Cap. Vt Officium num.* 81. *de hæret. in* 6. Maſinus *in Arſen. part.* 10 *aſſert.* 158. vbi addit, quod ſi abſolutus non maneret ab Inquiſitore, adhùc à Confeſſario quolibet abſolui poſſet; & alij. Ille, qui Sacerdoti approbato omnia crimina lethalia, quorum conſcientiam habet, confitetur, & inculpabiliter aliqua tacet, eò quod, poſt diligens conſcientiæ examen, ipſorum oblitus eſt, nedum à delictis Sacramentali in confeſſione expreſſis, verum & ab alijs, quæ inculpabiliter reticuit, abſolutus eſt, iuxtà commune Theologorum placitum, de quo Sanctus Doctor *in ſupplem. q.* 9. *art.* 2. *ad* 3. D. Anton. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. §. 6. Sylueſt. *v. Confeſſio p. nu.* 12. Tabien. *eod. v. p. nu.* 14. Turrecrem. *de Pœnit. diſt.* 5. *Can. Conſideret* §. *Dolendum, num.* 8. Caiet. *v. Confeſſio.* Cur idem aſſerendum non erit de illo, qui hæreſes aliquas inculpabiliter

reticet? Inquis, peccata lethalia connexa eſſe, itaut vnum ſine alio dimitti nequeat, excommunicationes vero connexionem illam non habere. Non ſatisfacis. Nam connexio lethalium omninò de materiali, & per accidens ſe habet in materia hac abſolutionis. Ratio formalis, & præciſa, propter quam peccata oblita remittuntur, eſt inculpabilitas, bonaq; Fides pœnitentis, ſeù non conſcientia horum peccatorum poſt diligens, ſufficiens, exactumq; examen, qua poſita, etiamſi, per impoſſibile, peccatum vnum ſine alio remitti poſſet, gratiaq; habitualis aliqua, & non omnia crimina expelleret, adhùc pœnitens ab omnibus abſolutus eſſet; quoniam confeſſio per ſe, & formaliter integra eſſet, vt optimè Caiet.; è conuerſo, bona Fide ſublata, & ſtante dicta connexione, non eſt abſolutus. Sicut mala Fides operatur, quod ille, qui ſcienter peccata aliqua reticet, nec à criminibus expreſſis ſit abſolutus, ſic bona Fides facit, vt nedum ſit abſolutus ab enarratis, ſed etiam ab inculpabiliter omiſſis. Quamuis venialia ſic ſe habeant, quod vnum abſq; alio remitti poſſit, per ea, quæ tradit Ouiedo ipſe, tamẽ, ſi venialia omnia, de quibus aliquis memoriam retinet, Confeſſario manifeſtaret, alijs inuincibiliter oblitis non expreſſis, ab omnibus abſolutionem obtineret, propter rationem ſuperius adductam, videlicet, quia eſſet integra venialium confeſſio formaliter, & per ſe, quidquid eſſet materialiter, & per accidens; actus autem iudicandi ſunt formaliter, & per ſe, non materialiter, & per accidens. Formalis, & præciſa hæc ratio in caſu noſtro militat, cum ſupponamus, hæreticum Inquiſitori hæreſes omnes exprimere, de quibus conſcientiam habet, nec tacere, niſi illas, de quibus non recordatur; & ſicuti humano modo peccata oblita ſub confeſſis intelliguntur, ſic etiam hæreſes Inquiſitori, ex obliuione, non expreſſæ, ſub expreſſis humano modo continentur. *Inſuper*. Abſolutus ab habente legitimam poteſtatem à reſeruatis, ſi aliquod bona Fide tacuerit, illius immemor, manet deinceps liber à reſeruatione obliti, & poteſt à quocumq; Confeſſario abſolui. Gabriel. *in 4. diſt. 17. q. p. art. 3*. Adrian. *q. 4. de Confeſſ.* Syluest. *v. Confeſſio*. Cano *in relect. de pœnit. part.* 5. Tabien., & alij, quos refert, ac ſequitur Nugnus *in addit. ad 3. part. q 9. art. 2. part 2. dub. 4.* Cardin. de Lugo, *de pœnit diſp. 10. ſect. 7.* Duard. *in Bulla Cœna lib. 3. §. 2. q. 12. nu. 23.*, vbi etiam reſolutioni noſtræ adhæret. Et tamen caſus reſeruati non ſunt inter connexi, vt ab vno abſolui nequeat pœnitens, quin ab omnibus abſoluatur, quoniam Superior poteſt auferre Sacerdoti inferiori iuriſdictionem, ne ab hoc ſolum directè abſoluere poſſit, relicta facultate abſoluendi ab alijs. Quare, non obſtante, quod excommunicationes connexæ non ſint, adhùc pœnitens in caſu noſtro abſolutionem ab inculpabiliter oblitis obtinebit. In abſolutionis materia abſoluentis mens, ac intentio maximè attendenda eſt, & iuxtà hanc illa penſanda, & libranda. Certè Inquiſitoris mens, quoties ab excommunicatione aliqua abſoluit, eſt ab omnibus hæretico abſolutionem

 impartiri,

Digitized by Google

impartiri, dummodò fraus, doluſuè ex parte pœnitentis non reperiatur. Quoties ſubditus bona Fide, & cum ſimplicitate Superiori confitetur, eiq; cordis ſui latebras detegit, iam facit, quod in ſe eſt, vt Superior eius conſcientiæ neceſſaria remedia adhibeat; vndè non eſt, cur Inquiſitor contentus non ſit eiuſmodi manifeſtatione, vt ab excommunicationibus, etiam ob hæreſes oblitas contractis, non abſoluat. Infertur, Confeſſarium quemlibet abſoluere poſſe ſic abſolutum ab Inquiſitore.

Ex his patet ſolutio ad obiecta, non enim aſſertionem noſtram fundamus in connexione, ſed bona Fide pœnitentis hæretici; ac intentione Inquiſitoris; Connexio autem, & non connexio, quam tanti facit Ouiedo, ad rem nihil conducit.

SECTIO XXIV.

An, qui ſcienter hæreſes aliquas Inquiſitori tacuit, ab excommunicationibus contractis propter expreſſas, abſolutus ſit.

Videtur Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 12.* Souſæ *lib. 3. Aphoriſ. cap. 4. nu. 15.* Hurtado *diſp. 74. num. 68.* Trullench. *lib. p. in Decal. cap. 7. dub. 5. nu. 10.* Maſini *part. 10. aſſert. 158.* aliiſq; eſſe abſolutum. *Primò*. Quia quoties aliquis ob varias cauſas excommunicatus eſt, abſolutio tenet ab excommunicatione contracta propter cauſam expreſſam, & ſic in caſu noſtro hæreticus abſolutus erit ab excommunicationibus, quibus ob hæreſes expreſſas innodatus erat.

Secundò. Si quis hæreticus omnes hæreſes, at non omnes illarum actus externos, Inquiſitori confeſſus fuerit, ab excommunicationibus contractis propter hæreſes, quorum actus expreſſit, abſolutus erit. Igitur idem dicendum erit in caſu noſtro.

Tertiò. Excommunicationes inter ſe connexæ non ſunt, ſed quis abſolui poteſt ab vna, abſq; eo, quod ab alijs abſolutus ſit; nec eſt eadem ratio de peccatis mortalibus. Vndè quamuis ille, qui ſcienter lethale aliquod reticet, ab alijs non ſit abſolutus; tamen ſecus dicendum erit de excommunicationibus.

Reſpondeo. Qui ſcienter hæreſes aliquas Inquiſitori reticuit, abſolutus non cenſetur ab excommunicationibus, quarum vinculis erat innodatus propter hæreſes expreſſas. Paſſerin. *in Cap. Vt Officium, nu. 81. de hæret. in 6.* Lupus *in Edicto S. Offic. lib. 10. diſp. 8. art. 2. diffic. 3.* Card. de Lugo *de Fide diſp. 23. ſect. 3. nu. 93.* Ouiedo, *eod. tract. controu. 11. punct. 4.* Palaus *tract. 4. diſp. 4. punct. 3.* §. 2. & alij. Motiuum ſumunt hi tres poſteriores Scriptores ex forma, qua Inquiſitores in hęreticis abſoluendis vtuntur, dicentes in hac contineri ſequentia verba. *Si ex corde conuertitur, nihil tacendo, vel de aliquo alio, quod ſit contrà noſtram Sanctam*

Fidem;

Fidem; ex quibus colligunt, quod ſi ſcienter hæreticus aliquas hæreſes tacuerit, abſolutio quoad aliquam partem non ſubſiſtit, quia tota ſub conditione fuit. Cœterum in forma, qua vtimur nos in Romana, & generali Inquiſitione, in abſolutione ab hæreſi dicta verba non habentur. Nihilominus, certum eſt Eccleſiæ intentionem, Iudicumq; fidei eſſe abſoluendi illos ſolummodò, qui plenam dicunt veritatem, tàm de ſe, quàm de alijs. Si de ſpontè comparentibus loquamur, Concilium Biterenſe *cap. 2.* habet. *Infrà quem terminum venientes, pœnitentes, & dicentes plenam de ſe, ac de alijs veritatem, habeant impunitatem mortis, exilij, & confiſcationis bonorum*. Ad hoc, vt à pœnis corporalibus liberentur, neceſſe eſt, quod ſint pœnitentes, plenamq; de ſe, & alijs veritatem fateantur. Igitur etiam ad hoc, vt à ſpirituali pœna in hæreticos lata abſoluti ſint, videlicet excommunicatione, eadem requiruntur, non enim minus exigi videtur ad remiſſionem pœnæ ſpiritualis, quàm corporalis. Hæc eadem ratio militat, nedum de ſpontè comparentibus, ſed hæreticis omnibus. Siquidem Iudices fidei abſoluere non intendunt fictè accedentes, & conuerſos, at ſolummodò pœnitentes; cuius ſignum eſt, quod ſi ipſos impœnitentes deprehendãt, ad Sacramenta eos non admittunt; hęreticus verò ex malitia, & ſcienter aliquas hæreſes reticens eſt fictè conuerſus, quoniam, ſi ex corde, verèq; pœniteret, in ſua confeſſione diminutus non eſſet, bona fide, & non fraudulenter procederet. Sicuti ergo Inquiſitoris mens, dum aliquem bona fide accedentem abſoluit, eſt abſoluere ipſum etiam ab excommunicatione contracta propter hæreſim, quam inculpabiliter tacet, ſic ab oppoſito, ſtante mala fide hæretici, in ſcienter celandis aliquibus hæreſibus, dicendum eſt, ipſius abſoluentis mentem non eſſe abſoluere ab excommunicationibus contractis propter hæreſes expreſſas, quemadmodum mala fide omittens, ac tacens in Sacramentali confeſſione crimen aliquod lethale, ab alijs abſolutus non remanet, cum integra non ſit confeſſio, neq; materialiter, neq; formaliter. Si Eccleſia deprehendat aliquem fuiſſe fictè conuerſum, vel diminutum in ſua confeſſione illum punit, etiam mortis pœna. *Conſtitut. p.* Innoc. IV. *Cum aduerſus*; praxiſq; eſt ſpontè comparentibus beneficium ſpontaneæ comparitionis non ſuffragari, ſi diminuti ſint; relapſoſq; morti tradere, quoniam præſumitur prima vice Eccleſiam decepiſſe: idcircò apparet, Eccleſiam non habere intentionem abſoluendi illos, qui mala fide procedunt, quales ſunt hæreſim aliquam ſcienter Inquiſitori celantes.

Ad primum, aliquando Eccleſia antè abſolutionem non expoſcit in reo cordis dolorem, & pœnitentiam veram, ſaltem de omnibus delictis, propter quæ varijs excommunicationibus fuit ligatus, at ſolum de crimine iſto, propter quod hanc excommunicationem contraxit. Exempli gratia, quis excommunicatus eſt propter homicidium, & propter furtum; petit abſolutionem ab excommunicatione, in quam incidit ob homici-

micidium, Eccleſia in abſoluendo iſtum à tali vinculo non obſtringit ipſum ad pœnitendum etiam de furto; & ſic abſolutus manet ab vna, non ab alia excommunicatione. Aliquando petit à pœnitente dolorem, & pœnitentiam de omnibus delictis, propter quæ excommunicatus fuit, ac confeſſionem integram eorundem, vt in caſu noſtro; non enim Inquiſitor abſoluit ab excommunicatione contracta ob hæreſes, niſi præcedente dolore, & confeſſione omnium hæreſum, & tunc deficiente vera conuerſione, integraq; confeſſione non intendit ab aliqua excommunicatione abſoluere, vt dictum eſt.

Ad ſecundum, ſi actus ſcienter omiſſi alicuius hæreſis grauiter iudicium variant; vt ſi ex viginti actibus externis hæreſis alicuius tres tantum manifeſtarentur, hæreticus à tali hæreſi abſolutus non eſſet. Souſa *lib.* 3. *Aphoriſ. cap.* 4. Palaus, Lupus, *vbi ſuprà*, & alij. Maſinus *in Arſen. part.* 10. *aſſert.* 159. hoc idem aſſerit, quando actus externi eſſent alicuius momenti, vt ſi taceret Caluiniſta, ſe adfuiſſe Cœnæ; contempſiſſe Sacramenta, Sacris Imaginibus iniuriam feciſſe, quoniam ſe pœnitentem non demonſtrat. At, ſi actus externi non expreſſi parui momenti ſint, abſolutus erit: Sed non militat eadem ratio de actibus parui momenti, ac de hæreſi ſcienter occultata.

Ad tertium, quamuis excommunicationes connexæ non ſint, tamen Inquiſitoris intentio eſt abſoluendi ſolum hæreticum verè pœnitentem, & integrè delictum fatentem.

SECTIO XXV.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Hæreticum, qui inquiſitus fuit in S. Officio, ſed quia nec conuictus, nec confeſſus, liberatus fuit; Vbi etiam de illo, qui in S. Officio iudicialiter depoſuit, ſed non eſt adhuc abſolutus.

VIdetur poſſe. *Primò*. Ille, qui iam in S. Officio conſtitutus fuit, & in negatiua perſtitit, non poteſt denuò in S. Officio comparere ad hæreſim propriam detegendam, ſiquidem ſeſe mendacem, ac periurum indicaret, negando prius iuratus veritatem: Cumq; nec Summum Pontificem adire poſſit, dicendum eſt à Confeſſario quocumq; abſolui poſſe.

Secundò. Inquiſitor nullum ius habet abſoluendi ab excommunicatione Hæreticum hunc, etenim amplius ipſius iudicio non ſubeſt, cum iam iudicatus fuerit, nec inuentum aliquid, per quod condemnari poteſt. Vndè à Confeſſario quolibet abſolui poterit.

Tertiò. Loquendo de eo, qui iudicialiter in S. Officio depoſuit, etſi

adhuc

Digitized by Google

adhùc per Inquiſitorem abſolutus non fuerit, res videtur certior. Nam ille, qui ſuas hæreſes in S. Officio coram Iudice, ac Notario depoſuit, Sacro Tribunali fidei ſatisfecit, fecit totum, quod in ſe erat, pœnitentiæ ſigna ſufficientia dedit; ſi autem abſolutionem non obtinuit, hoc ex defectu ipſius pœnitentis non prouenit, ſed, vel ex impedimento Inquiſitoris, quia fuit extrà locum, vel quia eius depoſitio Inquiſitoribus ſupremis adhùc relata non fuit. Nullum igitur impedimentum habet, propter quod abſolui non poſſit à Confeſſario quolibet.

Reſpondeo. Hæreticus in S. Officio inquiſitus, ac dimiſſus, ex eo quòd confeſſus non fuit, nec conuictus, à Confeſſario quolibet approbato abſolui non poteſt. Ratio eſt manifeſta; Nam alij hæretici abſolui nequeunt ab hæreſi, niſi prius in foro externo ab excommunicatione abſoluti ſint. Quare igitur abſolui poterit iſte, qui cum fuerit negatiuus, hæreſim non abiurauit, neq; ab excommunicatione abſolutionem obtinuit? Num ipſe melioris conditionis, ſpeciali priuilegio dignus, ex eo quod inquiſitus fuit in Sacro Tribunali, in carceribus S. Offic ij detentus, interrogatus negauit? Superius, inquirentes, an Confeſſarius quilibet hæreticum negatiuum, conuictum, brachioq; ſæculari traditum, abſoluere poſſit, reſponſum dedimus, non poſſe, quamuis in articulo mortis eſſet conſtitutus per hoc, quod ad ſupplicium duceretur; non eſt major ratio in fauorem hæretici, de quo præſentem controuerſiam mouemus. Iſte, negando hæreſim, in quam lapſus fuit, etſi iuridicè interrogatus; ex impœnitentia minus dignum alijs ſe reddit beneficio abſolutionis ab excommunicatione; ſicut diximus ſuperius loquentes de hæretico negatiuo conuicto, & damnato. Neq; poteſt Confeſſarius quilibet abſoluere hæreticum, qui iudicialiter depoſuit in S. Officio coram Notario, priuſquam ab Inquiſitore abſolutus ſit, quia ſtante excommunicatione reſeruata in Bulla Cœnæ, nullus ab hæreſi abſolui poteſt; & excommunicatio non tollitur per iudicialem depoſitionem coram Iudice, & Notario, ſed per abſolutionem, & iuridica depoſitio iuuat dumtaxat per modum diſpoſitionis ad abſolutionem, neq; circà hoc aliqua eſt difficultas.

Ad primum dicitur, hæreticum in caſu noſtro poſſe mittere Romam ad Summum Pontificem, vel ad Sac. Congregationem S. Officij, ad effectum, vt eius abſolutionem Confeſſario idoneo in partibus cõmittat, vt de hæretico occulto, qui ab Epiſcopo, vel Inquiſitore abſolutionem obtinere non potuit, dicunt Freias *ad Acugnam, de Confeſſar. ſolicit. q. 11. nu. 12.* Diana *part. p. tract. 5. reſol. 4.* Carena *part. 2. tit. 2. nu. 63.* Serra *2. 2. q. 11. art. 4. dub. 2.* Si autem ſit in caſu neceſſitatis, ſeruanda ſunt, quæ dicemus infrà. Poteſt etiam ſponte comparere in S. Officio coram Inquiſitore, qui eum abſoluet, & ſi verè pœnitens ſit, non debet curare, quod habeatur pro mendaci.

Ad ſecundum negatur, abſolutionem ab excommunicatione in caſu, de

de quo loquimur, non pertinere ad Inquiſitorem; hæreſis enim externa eſt, nec obſtat, quod non potuerit probari, ſiquidem hæreſis externa occulta per accidens in iudicio probari nequit, & tamen eius abſolutio Summo Pontifici, atq; Inquiſitoribus reſernata eſt.

Ad tertium reſponſio patet ex dictis, nimirum, illum, qui iudicialiter depoſuit, feciſſe totum, quod in ſe erat ad diſponendum ſe ad abſolutionem, ſed adhùc abſolutum non eſſe ab excommunicatione.

DISCEPTATIO II.

Quid poſſint Epiſcopi, Inquiſitores, ac Superiores Regularium, quantum ad Sacramentalem abſolutionem ab hæreſi, extrà neceſſitatis articulum.

CONFESSARIOS inferiores, ſimplicesq; carere facultate, & iuriſdictione abſoluendi ab excommunicatione in hæreticos lata, extrà neceſſitatis articulum, præcedenti diſputatione ſtabilitum fuit. Nunc Superiorum facultas in eadem materia libranda eſt, ac ponderanda.

SECTIO I.

An Epiſcopus, Sacramentali in foro, abſoluere poſſit ab excommunicatione in hæreticos lata.

VIdetur Bannez 2, 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Souſæ *in Bulla cap.* 24. *diſput.* 100. *concluſ.* 3. *num.* 7. Henriq. *lib.* 6. *de pænit. cap.* 14. *nu.* 17. Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *nu.* 32. aliiſq; plnribus, poſſe. *Primò.* Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de Reformat.* habet. *Licet Epiſcopis in quibuſcumq; cauſis occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcumq; ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ, eis tamen, non eorum Vicariis, ſit permiſſum.* Si dicas, facultatem hanc ſublatam eſſe per Bullam Cœnæ. In contrarium eſt, quia, Bulla Cœnæ ſolum habet. *Vt nullus poſſit abſolui prætextu quorumcumq; priuilegiorum, quæ Epiſcopis, Conuentibus, & aliis conceſſa ſint per Sedem Apoſtolicam.* Epiſcopus autem abſoluere poteſt ab hæreſi in vi auctoritatis à Chriſto Domino ſibi conceſſæ, & non prætendit facultatem hanc prætextu alicuius

cuius

cuius priuilegij à Sede Apoſtolica ſibi conceſſi.

Secundò. Lex ſpecialis non abrogatur per generalem, niſi de ipſa ſpecialis mentio fiat. Domin. *Cap. Licet, de Conſtit. in 6. nu.* 5. Paſſerin. *eod. Cap. q. vnic. art. 7. nu.* 120 Fagnan. *Cap. Cæterum num* 80. *de Reſcript.*, & *Cap. Cum eſſes num.* 88. & 110. *de teſtam.* Palaus *tract. 3. diſp. 5. punct. 2. nu.* 11. quia in iure lex generalis, & particularis non ſunt contrariæ. Sed lex, qua datur Epiſcopis in Trident. facultas abſoluendi ab occulta hæreſi, particularis eſt, verba autem Bullæ Cœnæ generalia ſunt, nec de Concilio Tridentino mentionem faciunt. Propterea aſſerendum, illæſam manere Epiſcoporum facultatem à Synodo Tridentino ipſis conceſſam.

Tertiò. Priuilegium à Sancta Synodo prædicta Epiſcopis conceſſum, certum eſt; & non eſt euidens, Bullam Cœnæ præfatam conceſſionem reuocare. Igitur Epiſcopi remouendi non ſunt à ſua poſſeſſione obtenta ex vi Tridentini.

Reſpondeo. Epiſcopi in foro iudiciali, cum hæreticos pœnitentes recipiunt, ipſos ab excommunicatione abſoluere poſſunt; non tamen in foro conſcientiæ, etiamſi hæreſis externa occulta ſit. Ricciull. *de iure perſon. cap. 14. à nu.* 13. Syluius 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Serra *ibid. art.* 4., quamuis probabilem habeat etiam ſententiam oppoſitam. Barboſa, *de offic. Epiſcopi part. 2. allegat. 40. à nu.* 21. Farinac. *de hæreſi q.* 192. Souſa *lib. 3. Aphoriſ. cap. 4. num.* 5., & alij, quos longa ſerie refert Delbene *dubit.* 55. *nu.* 16. Plura in veritatis huius confirmationem à Scriptoribus congeruntur, at vnum, vel aliud dumtaxat adducam, cum res iſta modo certa ſit, per ea, quæ vltimo loco referam. Attendenda prius ſunt verba ſequentia Bullæ Cœnæ. *Cæterum à prædictis ſententijs, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, neq; etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poteſt, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuſcumq; perſonis Eccleſiaſticis, Sæcularium, & quorumcumq; Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium, Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori Dignitate præditis, ipſiſq; Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, ac Locis Pijs, nec à Laicis, etiam imperiali, regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per vos, & dictam Sedem, ac cuiuſuis Concilij Decreta, Verbo, Literis, aut alia quacunq; Scriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.* Per verba iſta Concilio Tridentino, in particulari facultatis conceſſæ Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi occulta, derogatum fuiſſe, mihi certum eſt, quoniam neceſſarium non eſt ſpecialem fieri mentionem legis Conciliaris prioris, ad hoc, vt per Pontificiam poſteriorem ipſi derogetur, prout latè, & concludenter probant D. Fagnan. *in Cap. Nonnulli à nu.* 10 *de Reſcript.* Paſſerin. *in Cap. Licet, quæſt. vnic. art.* 11. *de Conſtit.* alijq; apud

ipſos;

Digitized by Google

ipſos; præſertim hoc verum eſt de Concil. Trident., ſiquidem Pius V. per motum proprium, *Cum plerumq;*, relatum à Paſſerino *art.* 12., declarauit, ac decreuit, quod vbi ſupplicatio manu Summi Pontificis ſignata ſit, ad derogandum Concilio Tridentino, nedum ſpecialis, ſed nec generalis derogatio, expoſcatur; quamobrem Summi Pontifices, quando Concilio Tridentino derogare non intendunt, clauſulam apponunt: *Dummodò Concilio Tridentino non aduerſentur.* Cum igitur in Bulla Cœnæ facultates omnes ex vi cuiuſcunq; Concilij conceſſæ reuocentur, facultaſq; abſoluendi ab hæreſi occulta per Tridentinam Synodum ſolummodo data Epiſcopis fuerit, quando mentio aliqua eiuſdem expoſceretur, adhùc ſufficienter facta fuiſſet. Tridentino reuera per Bullam Cœnæ derogatum fuiſſe, Sac. Congregatio per verba, quæ nunc ſubdo, declarauit, ac decreuit. *Congregatio cenſuit, huic Decreto Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de Reform., non tantum in crimine hæreſis, ſed in omnibus caſibus comprehenſis in Bulla Cœnæ Domini Pij V. eſſe derogatum.* Per aliud Decretum: *Epiſcopus, aut Inquiſitor abſoluere non poteſt Hominem hæreticum in foro conſcientiæ, licèt hac facultas à Concilio ſit tradita Epiſcopis.* Rursùs. *Item, an hoc decretum locum habeat in caſibus poſt Concilium Tridentinum, ex noua lege Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, Gregorius XIII., audita relatione Congregationis, non habere locum, reſpondit.* Inquis cum Hurtado *diſp.* 84. *ſect.* 2., Bullam Cœnæ non continere caſus reſeruatos ex noua lege poſt Tridentinum, ſiquidem antè illud, ſingulis annis, cum eiſdem clauſulis Bulla Cœnæ diuulgabatur. Sed gratis hoc dicis. Nam Pontifices prædeceſſores Pij IV. non appoſuerant in dicta Bulla verba illa, *Ac cuiuſuis Concilij Decreta*, aut Concilij alicuius mentionem fecerunt, vt videri poteſt in Bulla Cœnæ à Martino V. promulgata, apud S. Antoninum 3. *part. tit.* 24. *cap.* 72., necnon euulgata à Paulo III., quæ habetur in Bullario, eſtq; 10. inter Conſtitutiones huius Pontificis. Accedit Decretum Clem. VIII. emanatum *ſub die* 9. *Ianuarij* 1602., ac firmatum à Paulo V. *die* 7. *Ianuarij* 1617. per quod reuocantur omnes facultates abſoluendi à caſibus in Bulla Cœnæ, & loquendo de Ordinarijs habet. *Prohibet etiam, ne ſibi ſuperfluè reſeruent caſus in Bulla Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neq; alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos.* Sed, vt ab initio dicebamus, res iſta modo certa eſt, quoniam inter propoſitiones iuſſu fel. record. Alex. VII. diſcuſſas, atq; ab ipſo damnatas, reperitur ſequens, tertia in ordine. *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno* 1629., 18. *Iulij in Conſiſtorio Sac. Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium viſa, & tolerata eſt.*

Ad primum optima eſt reſponſio ibi data, nec inſtantia habet vim; reſponſiones enim, & declarationes Sac. Congregationis Concilij indicant, Epiſcopos non habere poſt Tridentinum facultatem abſoluendi

ab

ab hæreſi, nec in vi priuilegij alicuius ab Apoſtolica Sede conceſſi; neq; à Chriſto Domino traditam. Certè non apparet, qualiter Epiſcopi facultatem hanc à Chriſto obtinuerint, & cur Summus Pontifex eam ſibi reſeruare non poſſit.

Ad ſecundum, diximus, legi Conciliari priori per legem, Conſtitutionemq; Pontificiam poſteriorem derogari, abſq; eo, quod ſpecialis mentio aliqua de illa fiat; etenim Conciliares leges vim, efficaciamq; legum non obtinent, niſi inquantum per Summum Pontificem approbatæ, ac confirmatæ ſunt, cum ipſe ſit ſolus, vniuſcuſq; orbis totius Paſtor, ac Concilia ab ipſo auctoritate gaudeant. *Cap. Significaſti, de elect.*, & per totam *diſt.* 37. Et quia Pontifex legem condens, id non facit, niſi ſcienter, benèq; conſiderata contrarietate ſuæ nouæ legis ad priorem, quia præſumitur, ipſum habere omnia iura in ſcrinio pectoris. *Cap. Vt animarum, de Conſtit. in 6.*, dum ſcienter fert legem contrariam legi Conciliari, vult hanc ceſſare, ipſiq; derogare, quamuis de illa nullam mentionem haberet. Vlterius diximus, ſufficientem fieri mentionem Concilij Tridentini per voces illas Bullæ Cœnæ inſertas, *Ac cuiuſuis Concilij Decreta*.

Ad tertium; Ex adductis in aſſerti noſtri comprobationem ſatis compertum eſt, euidens eſſe, per Bullam Cœnæ eſſe Tridentino derogatum, quantum ad particulare, de quo loquimur.

SECTIO II.

An Inquiſitores in foro Sacramenti pænitentiæ ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere poſſint.

Videtur Gutierez *lib. 1. quæſt. Canonic. cap.* 13. *nu.* 7. Bannes 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Souſæ *lib* 3. *Aphoriſ. cap.* 4. *nu.* 11. aliiſq; pluribus relatis à Palao, *tract.* 4. *diſput.* 4. *punct.* 3. poſſe. *Primò* In Conſtitutione Clem. VII. *Cum ſicut.* ſequentia habentur. *Vobis etiam, ac Vicarijs præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquiſitos per Ordinarium, ſiue alios Iudices, aut alios quoſcunq; hæreticos &c. abſoluendi, illiſq; pro præmiſſis pænitentiam iniungendi facultatem, eoſq; ad gremium S. Matris Eccleſiæ reſtituendi, & reducendi, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium literarum licentiam, ac facultatem concedimus.* Sed Summus Pontifex non loquitur de abſolutione in foro externo, ſiquidem dicitur, *extraiudicialiter*. Igitur de abſolutione in foro Sacramentali, & Pœnitentiali intelligi debet.

Secundò. Nimis rigidum eſſet, hæreticum omnem occultum obligare ad comparendum coram Inquiſitore in iudicio, & coram Notario, teſtibuſq; pro abſolutione obtinenda: Eccleſia autem remedia facilia, atq; ſuauia aſſignare ſolet.

Tertiò. Facultas abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ, in fauorem animarum, ſaltem indirectè, conceditur; & principaliter in fauorem Officij Inquiſitorum, nimirum defendendi Fidem: Ideòq; non eſt, cur per Bullam Cœnæ Domini reuocata cenſeatur.

Reſpondeo. Inquiſitores ab excommunicatione propter hæreſim contracta abſoluere nequeunt in foro Pœnitentiali, & Sacramentali, ſed ſolum iudiciali, coram Notario, ac Teſtibus, cognita cauſa. Trullench. *lib. p. cap.* 3. *dub.* 5. Palaus *tract.* 4. *diſp.* 4. *punct.* 3. *nu.* 3. Garzias *de benef. part.* 11. *cap.* 10. *nu.* 121. Farinac. *de hæreſi q.* 192. *nu.* 54., & quamplures alij. Pauca ſequentia in veritatis huius confirmationem produco. Conſtitutio aliqua concedens Inquiſitoribus facultatem hanc, non apparet, vt docet etiam Serra, 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub. vnic.*, quamuis aſſertionem noſtram non firmet, ſed dicat, ſtandum eſſe conſuetudini, & praxi S. Officij, & Inquiſitorum. Et Conſtitutio Clem. VII. ſuper qua Aduerſarij fundant ſe, eſt de abſolutione in foro iudiciali dumtaxat, quoniam ibi dicitur. *Poſtquam hæreſim, qua polluti, & infecti erant, abiurauerint, med o iuramento promiſerint de cætero ab huiuſmodi hæreſi penitus abſtinere:* Abiuratio autem, & iuramentum ad forum iudiciale, iuxtà praxim S. Officij, ſpectant. Nec verbum illud, *extraiudicialiter*, officit; quandoquidem formam iudicij non tollit, nec Notarium, teſteſuè excludit, ſed dumtaxat publicam ſolemnitatem; prout in ſolutione ad primum magis explicabitur. Sed demus, Inquiſitores, ex dicta Conſtitutione facultatem obtinuiſſe abſoluendi ab hæreſi, & excommunicatione in foro conſcientiæ; Nonnè per Bullam Cœnæ cenſenda eſt ſublata; nuncq; nullius roboris? Sacra Concilij Congregatio in fauorem aſſertionis noſtræ per hæc verba decreuit. *Epiſcopus, aut Inquiſitor abſoluere non poteſt hominem hæreticum in foro conſcientiæ, licet hæc facultas à Concilio ſit tradita Epiſcopis*. Maior ratio militare videtur in fauorem Epiſcoporum, quam Inquiſitorum, quantum ad abſolutionem ab hæreſi in foro conſcientiæ, cum illi ſint Paſtores ouium, animarum curam habentes, ad paſcendas oues deſtinati; Iſti verò Iudices ſint tantum in foro externo; vt optimè Eymeric. 3. *part. Direct. nu.* 59. Cum ergo Sacri Antiſtites facultate careant abſoluendi ab excommunicatione in hæreticos lata in foro conſcientiæ, perindèq; idem de Inquiſitoribus aſſerendum erit. Inſpiciamus finem, propter quem Pontifices Summi excommunicationem hæreſi annexam ſibi reſeruarunt, & magis innoteſcet, quod docemus. Certè alius non eſt, quam arcere homines à tàm graui, ac enormi delicto, quale eſt hæreſis, difficultate abſolutionis obtinendæ; qua ratione plures caſus Eccleſia ſibi reſeruat. Maiori cum licentia, libertateq; homines laxioris conſcientiæ vitia prolabuntur in illa, quorum abſolutio ipſis difficilis non eſt. Finem ad hunc ſatis conducit, quod Inquiſitores in foro Sacramentali abſoluere nequeant, ſed tantum in iudiciali; magis namq; homines hæreſim abhorrent, magiſq; deterrentur, dum ſciunt,

&

& recordantur, ſe abſolui non poſſe, niſi in Tribunali S. Officij ad præſentiam Notarij, ac teſtium compareant. Item expediens non eſt, Inquiſitorem huiuſmodi facultate gaudere; ſiquidem non expedit ipſum aliquem Sacramentaliter audire, & abſoluere, nec hæreticum in confeſſione audire debet, vt admonent Campeg. *ad Zanchin. cap.* 34. *verſ. Conſiderent etiam Inquiſitores*, Locat. *in Iudic. Inquiſit. ver. Abſoluere num.* 7. Pegn. 3. *part. Direct. com.* 12 *circa finem*; & rationem aſſignat Eymeric. 3. *part. num* 59. *verſic. Nam, ſi Inquiſitor*. Mitto, quod Inquiſitor ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem promotus, ex vi Officij Inquiſitoris præcisè haberet maiorem facultatem, quam Inquiſitor non Sacerdos.

Ad primum nonnulli reſpondent, priuilegium illud non fuiſſe perpetuum, at temporale, & perſonale, vt potè conceſſum Paulo Buttigellæ Vicario Generali Ord. Prædicat., poſt cuius obitum ceſſauit, nec ad ſucceſſores tranſijt. Dicunt alij, Inquiſitoribus omnibus non fuiſſe conceſſum, ſed ſolùm Quæſitoribus Fidei Ordin. Prædicat. Prouinciæ Lombardiæ, & pro tunc temporis exiſtentibus. Verum, extrauagantem illam ſe extendere ad omnes Inquiſitores, & tempus quodlibet, Deo dante, alibi oſtendetur. Propterea dicendum, facultatem Inquiſitoribus per Conſtit. illam conceſſam eſſe pro abſolutione in foro externo, iudicialiq;. Nihil aliud intendit Summus Pontifex in dicta Extrauag. *Cum ſicut*, quam concedere Inquiſitoribus facultatem admittendi ad ſecretam abiurationem, pœnitentiamq; hæreticos pœnitentes, ac ſpontè comparentes; ſecretaq; abiuratio iſta nuſquam fit in Sacramento Pœnitentiæ, ſed in iudicio coram Notario, & teſtibus, imò. *Si hæretici volunt detegere tantum in foro pænitentiali per modum confeſſionis ſacramentalis, Inquiſitor non admittat, nec confeſſiones eorum audiat; non enim Inquiſitores, vt Inquiſitores, ſunt Iudices in foro pænitentiæ, & interiori, ſed iudiciali, & exteriori*. Eymeric. *dicto nu.* 59.

Ad ſecundum, rigor aliquis, ad arcendos, deterrendoſq; homines à commiſſione enormis, & grauiſſimi criminis hæreſis, deſideratur. Nihilominus ſatis rigor iſte temperatur, ex eo, quod abſolutio, etſi fiat iudiciali in foro, ſecreta eſt, ſicq; abſolutus de tali delicto rurſus iudicari, ac puniri non poſſet, caſu quo, præter ipſius culpam, hæreſis publica fieret, ſicut aduertit Campeg. *ad Zanchin. de hæret. cap.* 34.; quod beneficium non haberet ille, qui ſolo conſcientiæ in foro abſolutus eſſet; quia talis abſolutio eſſet tantum in foro conſcientię, non externo. Eymeric. *vbi ſuprà*, Pegna *part.* 2. *Direct.*, *verſic. Quod autem abſoluti*, vbi adducit Conſtit. quandam Gregorij XIII. anni 1572. tertio Idus Septemb.

Ad tertium, ex illis, quæ tradidimus, ſufficienter innoteſcit, nec fauorem animarum, nec Officium Inquiſitionis petere, vt Inquiſitor habeat facultatem præfatam; cum fauor animarum potius petat, vt cum difficultate abſolutio ab hæreſi obtineatur; & Inquiſitoris Officium poſitum ſit in punitione, & abſolutione in foro exteriori.

SECTIO III.

An Prælati, & Superiores Regularium exemptorum abſoluere poſſint ſuos ſubditos, in foro conſcientiæ, ab excommunicatione in hæreticos lata.

Videtur Rodriq. *tom. p. quæſt. Regular. q. 61. art. 9.* Henriq. *lib. 6. cap. 16.* § 8 Barboſæ *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 40. nu. 10.*, alijſq; pluribus, poſſe. *Primò*: Pius V. in quodam motu proprio directo Prioribus Dominicanis, de quo Rodriq. *vbi ſuprà*, inquit. *Quia Sacrum OEcumenicum Concilium Generale Tridentinum conceſſit Epiſcopis, vt abſoluere poſſint in foro animæ, ſeù conſcientiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout ſeſ. 24. cap. 6.* habetur, *ne Prior, Prouincialis, & Superiores Prælati dict. Ordinis, tàm in dicta Prouincia, quàm extrà illam, vbilibet, in hac parte deterioris conditionis, quàm Clerici, vel Sæculares exiſtant, eiſdem Priori Conuentuali, & Superioribus Prælatis, vt ipſi per ſeipſos omninò poſſint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis ſibi ſubditos, quoad abſoluendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quam alias quaſcunq; facultates eiſdem authoritate, tenore etiam perpetuò concedimus, & indulgemus, atq; etiam declaramus præſentes literas perpetuò durare, ac valere.* Cum Prælatis Regularibus per hunc motum proprium concedatur id, quod à Tridentino Epiſcopis conceſſum fuit, certum eſt, eiſdem concedi facultatem abſoluendi ab hæreſi. Et quamuis facultas Epiſcoporum per Bullam Cœnæ reuocata ſit, tamen conceſſa Regularibus reuocata non cenſetur. Megal *part. p. lib. p. cap. 13. nu. 10.*

Secundò. Per Bullam Cœnæ priuilegijs Regularium derogatum non eſt, fruſtrà enim renouarentur, vt ab vnoquoq; Pontifice fieri ſolet, ſi in die Cœnæ per eoſdem Pontifices forent deroganda. Neq; in Bulla Cœnæ abſolutio ratione priuilegiorum prohibetur, at prætextu priuilegiorum, prætextus autem non excludit, & reuocat illud, quod legitima poteſtate interueniente fit, ſed illud, quod ſub velamine aliquo exercetur.

Tertiò. Summus Pontifex Gregorius XIII. anno 1564. die 18. Martij conceſſit Societati Ieſu, vt conceſſiones illi factę per Bullam Cœnę reuocatæ non cenſeantur, prout habetur *in Compend. Priuileg. eiuſdem Societ. v. Bulla Cœnæ* §. 2. Et ſecluſo priuilegio Pij V., Patres Societ. aſſerunt, ipſorum Generales, ac Prouinciales, ex priuilegio Gregorij XIII., ab hæreſi occulta ſubditos ſuos abſoluere poſſe, vt *in eodem Compend. ibidem*, §. 7. & 8. Suarez, *de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 7. num 17.*, quæ facultas poteſt à Prouinciali ſubdelegari in caſibus ſpecialibus, non generaliter, niſi à Generali ampliorem facultatem obtinuerit. Palaus *diſp.*

4. *tract.*

4. *tract.* 4. *punct.* 365. 3. ſcribit, Generalem Societatis habuiſſe à Iulio III. viuæ vocis, oraculo facultatem abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ, deinde per Breue; confirmauit verò denuò, conceſſitq; Gregorius XIII. die 18. Martij 1584. viuæ vocis oraculo. Itaq; concludendum, etiam his temporibus, Superiores Regularium ab hæreſi occulta, ſaltem ſubditos ſuos, abſoluere poſſe in foro conſcientiæ.

Reſpondeo. Prælati, Superioreſq; Regularium ſuos ſubditos in foro conſcientiæ ab excommunicatione in hæreticos lata, etiamſi hæreſis occulta ſit, abſoluere nequeunt. Paſſerin. *de elect. Can. cap.* 26. Alter. *tom. p. lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 3. Duardus *lib.* 3. *§.* 2. *nu.* 16. Brancat. *de pænit. diſp.* 19. Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 2. *diſp.* 14. *quæſt.* 15. & 17. Megala *conſ.* 21. *nu.* 5. Nauar. *in ſingular. concluſ.* 3. *nu.* 10. Diana *part. p. tract.* 5. *reſol.* 6. vt alios mittam. Sic diſcurrimus in aſſertionis noſtræ probationem. Quamuis Religionibus per dictum motum proprium pij V., vel priuilegium aliud conceſſa fuiſſet facultas abſoluendi ab hæreſi, tamen conceſſio Pij V. fundabatur in hoc, quod Tridentinum eandem facultatem Epiſcopis conceſſerat. Modo autem pro Epiſcopis ſublata eſt, vt oſtendimus; quapropter etiam facultas eadem Prælatis Regularium, ſi quæ fuit conceſſa, reuocata erit. Pius V. in priuilegio illo non vult, Prælatos Regularium in hac parte maiorem habere iuriſdictionem, quam Epiſcopos, ſed tantum, quod non ſint peioris conditionis. Suarez, *de Relig. tom. p. lib.* 2. *cap.* 21. *nu.* 10. Delbene *dubit.* 58. *num.* 3., vbi reijcit Megal. *in p. part. lib. p. cap.* 13. *nu.* 10. aſſerentem, poſſe Prælatos Regularium vti dicto priuilegio Pij V., non obſtante, quod facultas conceſſa Epiſcopis per Bullam Cœnæ reuocata fuerit. Sed refelli poteſt etiam ex verbis Bullæ Cœnæ, ibi. *Etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcumq; perſonis Eccleſiaſticis, Sæcularium, & quorumcunq; Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſq; Ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, ac Domibus; Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, &c.* Attendendum inſuper Decretum Sac. Congregationis, iuſſu Clem. VIII. emanatum, 9. *Ianuar.* 1601. ſequentis tenoris. *Sac. Congregatio S. R. E. Card. negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, iuſtis, & grauibus cauſis id exigentibus, ac de Sanct. D. N. Clem. Pp. VIII. ſpeciali mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, Sacerdotibus omnibus, tàm Sæcularibus, quàm Regularibus, per vniuerſam Italiam extrà Vrbem degentibus ad confeſſiones audiendas probatis, quorumcunq; Ordinum, etiam Mendicantium, Militarium, aut Congregationum, etiam Societatis Ieſu, & generaliter quarumcunq; aliarum, quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut viua vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus Sæcularium &c. ab vllo*

ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita, contentis &c. abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præſumat. Videatur decretum iſtud, in quo etiam pœnæ ſtatuuntur in contrauenientes, & confirmatum fuit per Paulum V. 7. *Ian.* 1617. Finis etiam, ob quem Summo Pontifici hæreſis reſeruata eſt, habet locum etiam in præſenti, ſiquidem, ſtante hac reſeruatione, Regulares magis abhorrent tantum crimen, faciliuſq; in ipſum prolaberentur, ſi facultas abſoluendi ab eodem in Religione apud Superiores inueniretur; ſicuti non tàm facilè ſubditi Regulares in crimina illa dilabuntur, quæ Superioribus reſeruantur, & à quibus Confeſſarij omnes Religionis abſoluere non valent. Scio, Peyrin. *tom. 3. in addit. ad Bullam Sixti 4. nn. 38.* ex Molfeſ., alijſq;, interpretari dicta decreta, vt locum habeant reſpectu perſonarum ſæcularium ſolummodò, itaut Regularibus prohibitum ſit ab hæreſi ſæculares abſoluere; non tamen regulares ſubditos, quoniam in dubio ſemper iudicandum eſt, quod priuilegium reuocatum non ſit. Cœterum non eſt tuta doctrina iſta; & Sac. Congregatio ſub Vrbano VIII. 17. *Nouemb.* 1628. reſpectu caſuum Bullæ Cœnæ expreſsè declarauit, priuilegia Regularium eſſe reuocata per annuam Bullæ Cœnæ publicationem; quæ Bulla tantum tollit, quantum ipſa loquitur, & vniuerſaliſſimè loquitur, prohibetq;, vt nullus, ſiuè Sæcularis, ſiuè Regularis abſolui poſſit ſub prætextu cuiuſcunq; facultatis Regularibus conceſſæ à caſibus in ea contentis. Quare, nec Regulares à caſibus in Bulla Cœnæ contentis abſolui poſſunt: Et in Religione Ord. Prædicat. doctrina hæc praxi demandatur; atq; ab omnibus ſuſtineri debet, quantum ad abſolutionem ſæcularium; ſiquidem inter propoſitiones iuſſu Alexandri VII., vt ſuprà damnatas, ſequens continetur, quarta in ordine. *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſoluere quoſcunq; Sæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.*

Ad argumenta patet reſponſio ex dictis, ſolum addo vnum, vel aliud. Primum, poſt conceſſiones factas à Iulio III., Pio V., ac Gregorio XIII. emanaſſe ſupradicta decreta in contrarium, per quæ dictis Conſtitutionibus, ſeù conceſſionibus derogatum fuit; & in moderatione Decreti Clem. VIII. Sac. Congr. habet. *Cæterum, ne quis Sacerdotum Sæcularium, aut Regularium, ſub prætextu, quod per prædictum Decretum non fuerit ſpecialiter eorum ſpecialibus priuilegijs derogatum, eidem decreto, ſic, vt præfertur, declarato, contrauenire audeat, Sanctitas Sua Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis omnibus, in fauorem quorumcunq; Ordinum, ſeù Inſtitutorum Regularium, aut Sacerdotum, tàm Sæcularium, quàm Regularium editis &c. ſpecialiter, & expreſſè derogat.* Alterum eſt, quod Bulla Cœnæ omni anno reuocat priuilegia Regularium; & quantum ad hanc partem nulla priuilegia fuerunt ità confirmata, vt reuixerint contrà Bullam Cœnæ, eò magis, quod per decreta præfata Sac. Congr. ſtatuit, vt non reuiuiſcant, quantum ad hanc partem. V. Paſſerin. *loco cit.* Vndè quando con-

confirmantur per Pontifices, confirmatio cadit ſuper alijs priuilegijs, non verò ſuper hoc ſpectans ad abſolutionem ab hæreſi, & alijs caſibus Bullæ Cœnæ. Poſtremum dicimus, ſupradicta intelligenda eſſe etiam de hæreſi occulta; quoniam expreſsè de hæreſi occulta loquebatur propoſitio damnata; & talem facultatem non habet Epiſcopus.

DISCEPTATIO III.

De Confeſſariorum poteſtate, quoad abſolutionem ab hæreſi, ex vi Iubilæi, necnon Bullæ Cruciatæ.

CONFESSARIOS, tùm ſimplices, tùm Superiores, extrà neceſſitatis caſum, facultate abſoluendi ab hæreſi excommunicationeq; propter eam incurſa, carere, per duas præcedentes diſceptationes notum fecimus. Inquirendum reſtat: Num, ſaltem Iubilæi tempore, Bullæuè Cruciatæ virtute, ab eadem abſoluere queant.

SECTIO I.

An Confeſſarius quilibet approbatus, ex vi Iubilæi, ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere poſſit.

VIdetur, quod ſic, Soto *in 4. diſt. 22. q. 2. art. 3. concluſ. 7.* Pegnæ *2. part. Direct. com. 25. verſic. Quod ſi quis quærat*, Peyrin. *de Priuileg. Minim. tom. p. Conſtit. 4. Sixti IV. §. 5. num.* 20. Zerulæ *tract. de Iubilæo lib. 2. cap.* 18. *q. 3.*, quod probabiliter tenet etiam Serra *2. 2. q. 11. art. 4. dub. vnic. dict. 3.*, alijſq; pluribus. *Primò*. Fuit maxima controuerſia olim inter Doctores, an quando Potifex concedit Iubilæum cum facultate abſoluendi ab omnibus reſeruatis in Bulla Cœnæ, abſq; exceptionis hæreſis expreſſione, Confeſſarius quilibet ab hæreſi abſoluere poſſit; quibuſdam affirmantibus, negantibus alijs; quam litem, vt Summus Pontifex ſedaret, in Iubilæis ſemper hæreſis crimen excipit. Quamobrem, ſi modo, cum ſibi de controuerſia hac conſtat, generaliter poteſtatem abſoluendi, nullà exceptione facta concederet, ipſius animus eſſet facultatem abſoluendi, etiam ab hæreſi, elargiri, ex induſtria ſolitam exceptionem auferendo.

Secundò. Iubilæi finis eſt, vt omnes ipſum conſequantur, animarum fauorem inſpicit, & quamuis in odioſis generali ſub clauſula ea non veniant,

veniant, quæ ſpecialem habent rationem, tamen in fauorabilibus veniunt. Vndè quamuis hæreſis, ob ſuam peculiarem grauitatem, ſpecialem conceſſionem expoſceret, adhuc in caſu noſtro, cum ſimus in fauorabilibus, ipſa comprehenditur ſub caſibus in Bulla Cœnæ; & ità à Sac. Pœnitentiaria reſponſum fuiſſe, hancq; eſſe praxim, aſſerit Filliuc. *tom. p. tract.* 8. *cap.* 10 *nu.* 265.

Tertiò. Etiamſi extaret Conſtitutio Apoſtolica declarans, hæreſis caſum non concedi; niſi expreſſa mentio illius fiat, adhuc eiuſmodi Conſtitutioni forma Iubilæi derogaret; quoniam apponi ſolent derogatoriæ ſequentes. *Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, præſertim; quibus facultas abſoluendi in certis tunc expreſſis caſibus ità Romano Pontifici pro tempore exiſtente reſeruatur, vt nec etiam ſimiles, vel diſſimiles Iubilæi, Indulgentiarum, ac facultatum huiuſmodi conceſſiones, niſi de illis expreſſa mentio, aut ſpecialis derogatio fiat, cuiquam ſuffragari queat.* Igitur Confeſſarius quilibet Iubilæi tempore abſoluere poteſt ab hæreſi.

Reſpondeo. Virtute Iubilæi Confeſſarij ab hæreſi abſoluere nequeunt, etiamſi per ipſum abſoluendi à reſeruatis in Bulla Cœnæ facultas concederetur. Royas *de hæret. part.* 2. *num.* 321. & *de Priuileg Inquiſit. nu.* 416. Aragon. 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. §. *Sed dubium eſt*. Barboſ. *part.* 2. *de poteſt. Epiſc. allegat.* 40. *num.* 31. Palaus *tract.* 4. *diſp.* 4. *punct.* 3. §. 4. *nu.* 2. Ricciull. *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 14. *nu.* 7. alijq; innumeri, quos referunt, ac ſequuntur Diana *part. p. tract.* 5. *reſol.* 1., & Delbene *dubit.* 59. In aſſerti huius gratiam ſequentem formo diſcurſum. Vel in Iubilæo expreſsè excipitur facultas abſoluendi ab hæreſi, prout factum eſt in Iubilæis per Pontifices poſteriores emanatis, & tunc certum eſt, Confeſſarios ab hæreſi abſoluere non poſſe, quamuis occulta, quia cum exceptio abſoluta ſit, omnem facultatem tollit, etiam circa hæreticum occultum, cum & occulta vera hæreſis ſit: Vndè, quando Scriptores diſtinguere voluerunt de publica, & occulta hæreſi in materia ſubiecta, Sac. Congregatio prius, deinceps Summus Pontifex decreuit, ſub hæreſis nomine venire etiam occultam; & Epiſcopum, ac Regulares, nedum à publica, verum neq; ab occulta hæreſi abſoluere poſſe. Quando Summi Pontifices ſolam publicam ſibi reſeruare intendunt, in Iubilæis clauſulis quibuſdam ſuarũ intentionem exprimentibus vtuntur, ſicuti fuit in Iubilæo 1621., in quo poſtquam Gregorius XV. conceſſit poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus Epiſcopis, Sediq; Apoſtolicæ, etiam in Bulla Cœnæ reſeruatis, addidit, conceſſionem ſuam non ſuffragari hæreticis, ſchiſmaticiſuè ſpecialiter declaratis, ſeù condemnatis. Si verba hæc, aut ſimilia in literis Iubilæi ponerentur, tunc Iubilæum hæreticis, ſchiſmaticiſq; non ſpecialiter declaratis, vel condemnatis, quales ſunt occulti, ſuffragaretur. Syluius 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. Boſſius *de Iubilæo ſect. p. caſ.* 9. & alij, exceptio ſiquidem regulam firmat in non exceptis. Vel

in

in Iubilæo non excipitur expreſsè hæreſis; & abſoluendi à caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis facultas conceditur; tuncq; controuerſia maiorem difficultatem habet, cùm ſub generali facultate abſoluendi à caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis comprehendi etiam facultas abſoluendi ab hæreſi videatur. Nihilominus dicimus contrà Scriptores à principio ſectionis relatos, ex vi Iubilæi ſub hac forma conceſſi, Confeſſarios carere facultate abſoluendi ab hæreſi, tùm publica, tùm occulta. Facultas, quamuis fauorabilis, iuxtà ſtylum, vſumq; Romanæ Curiæ extendi debet, qui parte in hac vim habet legis. Mandoſ. *in Praxi Signat. grat. verb. Abſolutio ab hæreſi*, alijq; ſcribunt, attento dicto vſu, ſtyloq; generali ſub conceſſione Iubilæi, facultatem abſoluendi ab hæreſi non concedi. Suffragatur *Cap. Frater noſter 16. q. p.*, vbi generalis commiſſio facta legato per Summum Pontificem non extendit ad cauſas Fidei, quæ ſpecialiter Inquiſitoribus ſunt commiſſæ. *Cap. Si Epiſcopus de pœnit. & remiſſ. in 6.* In conceſſione generali intelligenda non veniunt ea, quæ Princeps conceſſurus non eſſet, ſi ſpecialiter proponerentur. *Cap. In generali. de Regul. iuris in 6.*; talis autem eſt abſolutio hæreſis, vt colligi poteſt ex *Conſtit.* 37 Gregorij XIII. adducenda *ſect. ſeq.*, ex qua habetur, Summorum Pontificum mentem eſſe non concedendi facultatem abſoluendi ab hæreſi, niſi hæc ſpecialiter exprimatur. Non eſt probabile, vt notat Barboſ. *dict. nu.* 31., Pontifices Maximos tot legibus in Fidei fauorem latis ità facilè derogare voluiſſe. Quamuis ex parte fauorabilis videatur facultas iſta abſoluendi ab hæreſi, tamen abſolutè, ac ſimpliciter talis non eſt, ſed fauor animarum expoſcit, ne concedatur, quoniam magis abhorrent homines hæreſim ex hoc, quod percipiunt haberi pro tàm graui, & enormi, vt nec Iubilæi tempore, Eccleſia concedere velit facultatem abſoluendi ab illa. Plura habes apud Couaruu. *in Cap. Almæ Mater, part. p. §. 11. nu.* 5. Nonnulli ſentiunt, quod ſi modo in Iubilæo concederentur caſus Bullæ Cœnæ, non addita hæreſis exceptione, nec clauſulis derogatorijs ſpecialibus, ex coniecturis, quæ circa Iubilæum eſſe poſſunt, iudicandum eſſet. Exempli gratia, ſi præceſſiſſet inſtans petitio alicuius apud Pontificem, vt exceptio illa auferretur, vel ſi conſtaret, ex mandato, & ſcientia Pontificis ablatam eſſe, tunc præſumptio eſſe poſſet, Pontificem talem exceptionem auferre velle, facultatemq; abſoluendi ab hæreſi concedere. Si verò nihil tale præceſſiſſet, præſumptio eſſet, quod per errorem Scriptoris, Secretarij, aut Typographi illa clauſula omiſſa eſſet. Mutatio ſtyli adeò pertinaciter per tot annos retenti, poſtquam clauſula illa ad impediendam abſolutionem dari ſolitam addita fuerat, magna coniectura eſt, quod Pontifex abſoluendi ab hæreſi facultatem concedere voluerit. Cœterum, hominum fidelium conſcientias ex coniecturis, quæ fallaces ſunt, ac incertæ, regulandas fore non putamus. Difficillimum eſt toti Orbi Catholico notas eſſe huiuſmodi circumſtantias, niſi fortè in literis exprimerentur. Quamuis

de eiſdem conſtaret, adhuc argumentum non eſſet ſufficiens interpretandi Summi Pontificis mentem in re tam graui. Si Pontifex, per ablationem illius exceptionis, petitioni præcedenti de concedenda facultate abſoluendi ab hæreſi fauere voluiſſet, mentem propriam expreſſiſſet, faciendo ſpecialem mentionem hæreſis, cum non præſumatur in Pontifice ignorantia Conſtitutionum ſuorum Prædeceſſorum, *Cap. licet de Conſtit. in 6.*; inter quas extat præfata Conſtitutio 37. Gregorij XIII. *Officij noſtri*, in qua dicitur, quod hæreſis crimen, vti cæteris grauiſſimum, ſpeciali nota dignum eſt. Aſſerendum ergo, Confeſſarios, ex vi Iubilæi, ab hæreſi abſoluere non poſſe. Hæc eſt via tuta, nec ſemita eſt inquirenda. Melius eſt pauca agere cautè, quam multa periculosè.

Ad primum iam diximus, quod ſi tolleretur exceptio hæreſis, adhùc Confeſſarij ab hæreſi abſoluere nequirent. Modo huiuſmodi exceptio non fit ex neceſſitate, ſed ad maiorem declarationem, & ad omnem dubitandi occaſionem remouendam, vt in ſimili docet Paſſerin. *in dicto Cap. Licet*. Si vero de facto ſpecialis hæreſis expreſſio non fiat, cum ſufficienter Summi Pontifices expreſſerint, ſub conceſſione generali abſoluendi à caſibus reſeruatis non comprehendi facultatem abſoluendi ab hæreſi, Confeſſarij ex vi Iubilæi abſoluere non poſſunt, etiam caſu, quo ſpecialis hæreſis expreſſio non fieret.

Ad ſecundum, Iubilæi finis, Summiq; Pontificis mens in eius conceſſione eſt, vt omnes ipſum conſequantur, niſi aliquid obſtet. Si vero aliquod impedimentum adſit, ob quod illud aſſequi non valeant, non intendit Pontifex nouam facultatem concedere ad illud tollendum, ſed quod talis perſona medijs ordinarijs pro tali remotione vtatur. Nimis probat argumentum, quia etiam concludit, ex vi Iubilæi, ſub forma, qua modo conceditur, nimirum cum exceptione abſolutionis ab hæreſi, facultatem abſoluendi ab hæreſi concedi, quoniam finis Iubilæi eſt, vt omnes illud conſequantur. Sicut ergo exceptio dicta non obſtat fini Iubilæi, ſic pariter eidem non officit, quod ſub generali conceſſione abſoluendi à caſibus in Bulla Cœnæ contentis, facultas abſoluendi etiam ab hæreſi non veniat. Omnes adhùc Iubilæi indulgentias aſſequi valent, quoniam labe hæreſis polluti, coram Epiſcopo, vel Inquiſitore comparere poſſunt, & ab eiſdem ab excommunicatione abſolui. Quotieſcunq; Summus Pontifex plenariam indulgentiam elargitur, intendit, vt omnes illam conſequantur; & tamen non per hoc ſpecialis facultas Confeſſarijs conceditur. Ad id, quod de animarum fauore ſubditur, ſatis reſponſum eſt.

Ad tertium occurrimus, verba illa, ac generales clauſulas in Iubilæo contentas non inferre, aut ſufficienter indicare, quod mens Pontificis ſit concedere facultatem abſoluendi ab hæreſi; quandoquidem, ipſis ſtantibus, & non obſtantibus, Summi Pontifices declararunt, non eſſe ipſorum mentem concedendi hanc facultatem, vt diximus, magiſq; patebit ſequenti ſect.

SECTIO

SECTIO II.

An Confeſſarius quilibet approbatus, ex vi Bullæ Cruciatæ, abſoluere poſſit ab excommunicatione in hæreticos lata.

Videtur Soto 4. *diſt.* 22. *qu.* 2. *art.* 3. Cordubæ *in Sum. q.* 8. Reginaldo *in Praxi lib.* 8. *num.* 53. Lorcæ 1. 2. *diſp.* 45. *nu.* 13. Farinac. *de hæreſi q.* 192. *nu.* 63. Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *nu.* 3. aliiſq; , poſſe. *Primò*, Quia in Bulla Cruciatæ conceditur facultas abſoluendi ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo à reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ; & ibi hæreſis non excipitur.

Secundò. Salua Bulla Cœnæ integrum manet priuilegium in Cruciata conceſſum pœnitentibus, vt ſemel in vita abſolui poſſint per quemlibet Confeſſarium approbatum à quibuſcumq; peccatis, cenſuriſq; , idcircò, non obſtante Bulla Cœnæ, pœnitens ex vi priuilegiorum conceſſorum per Bullam Cruciatæ, etiam ab excommunicatione, in quam incidit propter hæreſim, abſolui poterit.

Tertiò. In conceſſionibus magis particularibus, quæ alicui perſonæ, vel Religioni, vt à caſibus Bullæ Cœnę abſoluere poſſint, cenſeretur conceſſa facultas abſoluendi ab hæreſi, vt ſentiunt nonnulli. Igitur à fortiori idem aſſerendum eſt de conceſſione Bullæ Cruciatæ.

Reſpondeo. Bullam olim accipi pro quodam ſigno, quod ferebant Romani, quando Ciuitatem aliquam triumphantes ingrediebantur, quà ex ſignificatione nomen transfertur ad id ſignificandum, cuius virtute faciliùs homines regnum Cœlorum ingrediuntur. Et quia literæ à Summis Pontificibus, ac primò à Iulio II. conceſſæ Hiſpaniarum Regibus, multa indulta, ac priuilegia in fauorem Regni contrà infideles continentes, viam Chriſti fidelibus, ad triumphandum de Dæmone, ſternunt, Bullæ nomen ſortitæ ſunt. Nomine vero Cruciatæ nuncupantur, eò quod gratiæ per tales literas collatæ ſimillimæ ſunt iis, quæ ab Innocentio III. in Concilio Lateranenſi Chriſtianis Militibus, qui Sanctiſſimo Crucis ſigno ſuſcepto ad terram Sanctam ab inimicis Chriſtiani nominis liberandam proficiſcebantur, conceſſæ fuerunt. Hoſtienſ. *Cap. Ad deliberandum* 2. *de Iudic.* Eſcobar *lib.* 7. Nugnez 3. *part. q.* 27. Paucis iſtis delibatis circà nomen Bullæ Cruciatæ, dicimus, non poſſe Confeſſarium quemlibet, ex vi dictæ Bullæ, ab hæreſi, excommunicationeq; in hæreticos lata abſoluere. Royas *part.* 2. *de hæret. nu.* 416. Couaru. *in Cap. Alma Mater part. p.* §. 11. *num.* 15. *de ſent. excom.* Barboſ. , pluribus aliis relatis, *de poteſt. Epiſc. allegat.* 40. *nu.* 31. Trullench. *lib. p. in Decal. cap.* 3. *dub.* 6. *nu.* 2. , vbi ſcribit, ſententiam hanc veram eſſe, ac in praxi omninò tenendam,

dam, ſeruandam eſſe. Brancat. *in Epit. Can. verb. Abſolutio ab hæreſi*, & alij quamplures. Veritatem hanc comprobant ea, quæ *ſect. præced.* adduximus, quod ſub clauſula generali, & conceſſione facultatis abſoluendi à caſibus in Bulla Cœnæ, non veniat facultas abſoluendi ab hæreſi; ſuperaddimus ſolum Conſtitutionem Gregorij XIII. 37. *Officij noſtri. Nuper ſiquidem accepimus, nonnullos curioſa magis, ac ſubtili, quam vera interpretatione, prætendere in vim Bullæ Cruciatæ ſanctæ priuilegiorum ab eadem Sede conceſſorum eligendi Confeſſores, qui à nonnullis criminibus, & exceſſibus abſoluere poſſint, à lapſu, & incurſu in hæreſim abſoluendi facultatem, & auctoritatem, ſaltem in foro conſcientiæ habere. Nos autem omnem dubitandi occaſionem, in præmiſſis remouendam eſſe exiſtimantes; ne circa id vllo tempore hæſitari contingat, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, fel. record. Pij Papæ V. Prædeceſſoris noſtri, ac noſtræ intentionis nunquam fuiſſe, vel eſſe, dictis Confeſſoribus aliquo modo abſoluendi ab incurſu, & lapſu in hæreſim, quod crimen, vti cæteris grauiſſimum, ſpeciali nota eſt dignum, facultatem concedere; nec illam per dictum anteceſſorem, & nos vnquam conceſſam fuiſſe, vel eſſe cenſeri, aut ipſis Confeſſoribus dictorum priuilegiorum auctoritate electis abſolutionem impartiri licuiſſe, neq; in poſterum licere, aut abſolutiones; quæ jam forſan eo caſu ſub dictorum priuilegiorum prætextu per Confeſſores impenſas, minimè ſuffragari potuiſſe, ſeu poſſe, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium decernimus, & declaramus.* Attendant Confeſſarij Conſtitutionis huius clauſulas, percipientq;, nullo modo praxi demandari poſſe opinionem à principio ſectionis relatam. Conceſſionem Bullæ Cruciatæ interpretari, vt ſe extendat etiam ad abſolutionem ab hæreſi, inquit Summus Pontifex, eſſe potius amantis ſubtilitatem, & curioſitatem, quam veritatem; vultq; poſt Conſtitutionem hanc, non remanere amplius locum dubitandi in hac materia, & rationem aſſignat, quoniam hæreſis crimen, vti cæteris grauiſſimum, eſt ſpeciali nota dignum. Declarat, mentem Pontificum in conceſſione huiuſmodi Indulgentiarum, ac priuilegiorum, non eſſe, nec fuiſſe, concedere facultatem abſoluendi ab hæreſi; non licuiſſe, nec licere in poſterum Confeſſarijs abſoluere ab ea, decernens abſolutiones datas in vi Bullæ Cruciatæ nullas eſſe, & inualidas. Quid vlterius deſiderari poteſt? Audio quoſdam reſpondere, Pontifices ſucceſſores Gregorij noluiſſe ſilentio ſolo exceptionem hæreſis ſignificare; ſed verbis expreſſis; atq; ideò modo ſilentium illud adeò efficax non eſſet ad perſuadendum, ſicut tunc. Sed dicant mihi. Per hoc, quod in Iubilæis, aut Bulla Cruciatæ addita fuit expreſſa hæreſis exceptio, derogatum ne fuit dictæ Conſtitutioni Gregorianæ? Huiuſmodi derogationem non reperio, haud video. Gregorius ipſe ibidem licentiam concedit ſuperaddendi Bullæ Cruciatæ hæreſis exceptionem expreſſam. *Et, vt Chriſti fideles ſupradictæ declarationis commodius notitiam habere poſſint, licentiam, & facultatem concedimus Commiſſario generali dictæ Cruciatæ, illam de latino ſermone in vulgari, iuxtà*

linguam

linguam Prouinciæ, vbi publicatio ipſius Cruciatæ facienda erit, redactam, vnà cum facultatibus dictæ Cruciatæ, & per modum exceptionis, in ſuo loco, ſiuè ad partem imprimi poſſe facere, in contrarium facientibus quibuſcunq; non obſtantibus. Contextu iſto voluit ne Gregorius ſuo decreto derogare? Motiuum, propter quod Pontifices ſucceſſores in Iubilæis, & Cruciata hæreſis exceptionem expreſſerunt, illud idem fuit, quod hìc à Gregorio adducitur, nimirum; *Vt Christi fideles ſupradictæ declarationis notitiam habere poſſint;* hinc, exceptione iſta ablata, adhuc Conſtitutio Gregoriana ſuum robur obtinet, & ſemper militat eiuſdem ratio, crimen hæreſis, vt potè grauiſſimum, eſſe nota ſpeciali dignum; quapropter, interpretatio, quæ fieret modo de conceſſione etiã facultatis abſoluendi ab hæreſi ſemper erit potius curioſa, & ſubtilis, quam vera. Vrbanus VIII. pariter in Conſtit. 105. *In ſpecula*, expreſſit, per Bullam Cruciatæ non concedi facultatem abſoluendi ab hæreſi.

Ad argumenta dicimus, in Bulla Cruciatæ translata hiſpano idiomate, etſi non in latina, haberi exceptionem expreſſam hæreſis. Verum, etiamſi talis exceptio non adeſſet, non per hoc Confeſſarij ab hæreſi abſoluere poſſent, vt diximus. Nec eſt eadem ratio de hæreſi, ac alijs criminibus, illa enim eſt ſpeciali nota digna. Falſum eſt in ſpecialibus conceſſionibus dari facultatem abſoluendi ab hæreſi.

DISCEPTATIO IV.

De Sacramentali abſolutione Apoſtatarum, Schiſmaticorum, Fautorum hæreticorum, ac legentium Libros prohibitos.

APOSTASIA, *receſſus totalis à Fide*, Schiſma, *voluntaria, & pertinax ſubtractio ab obedientia vniuerſalis Eccleſiæ, vel Summi Pontificis*, ab hæreſi, aut non differunt, aut cum ipſa affinitatem habent, ſicuti etiam hæreticorum fautoria, inquiente Tertulliano, *lib. de Præſcript. Perſecutio Martyres facit, hæreſis Apoſtatas tantum*, & Origene *hom. 9. in Ezech. Vbi Schiſmata, ibi hæreſes, & diſſenſiones eſſe oportet*; quamobrem Bulla Cœnæ in eodem Can. omnia iſta delicta comprehendit.

SECTIO I.

An Confeſſarius quilibet Apoſtatas à Fide abſoluere poſſit.

VIdetur poſſe. *Primò*. Quia Apoſtatæ à fide hæretici non ſunt formales, propriè, & ſimpliciter. Syluest. *v. Hæreſis p. §. 4.* Turrecrem. *lib. 4. Sum. de Eccleſ. part. 2. cap. 13.* Serra *2. 2. qu. 12. art. p.* Nam Sancti Patres, inter quos August. *lib. 18. de*

Ciuit.

Ciuit. Dei cap. 51., illos vocant hæreticos, qui fidem Chriſti profitentur, ſed alicui eius dogmati reſiſtunt; Apoſtata autem, qui ad Paganiſmum, vel Iudaiſmum deflexit, non retinet nomen Chriſtianum, nec Chriſto aſſentire intendit, ſicut requiritur ad hæreſim, ex doctrina S. Doctoris 2. 2. *qu.* 9. *art. p.*. Igitur Apoſtatæ à Confeſſario quolibet abſolui poterunt, cum ſola hæreſis Summo Pontifici reſeruata ſit.

Secundò. Quamplures à Catholica Fide totaliter recedunt, ad Paganiſmum, vel Iudaiſmum tranſeuntes per vim, metum, dolum, vel fraudem, ſolum exterius fidem negantes, cordeq; illam retinentes. Iſti ſunt veri Apoſtatæ, & tamen, quia errorem non habent in intellectu, à Confeſſario quolibet abſolui poſſunt, prout ſcripſere Valer. *de differ. vtriuſq; fori, v. Hæreſis differ.* 2. *nu. p.* Syluius 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. *concluſ.* 0. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 143. Carena *part.* 2. *tit.* 4. *nu.* 67. & ferè communiter alij.

Tertiò. Apoſtaſia non pertinet ad infidelitatem, nec eſt ipſius ſpecies, ſiquidem non ſpectat ad hæreſim, Iudaiſmum, vel Paganiſmum; nec per aliquod ius reſeruata videtur.

Reſpondeo, Non quilibet Confeſſarius ab Apoſtaſia abſoluere poteſt; in cuius dicti confirmationem ſequentem diſcurſum ſubnecto. Hæreticus abſolui nequit, niſi à Summo Pontifice, vel Sacro Tribunali Fidei ſatisfecerit, prout ex præhabitis eſt manifeſtum. Apoſtaſia autem, & hæreſis eſſentialiter, ſpecificèq; non diſtinguuntur, at ſolum ſecundum magis, & minus, quia Apoſtata totaliter à Fide recedit, qualis fuit Iulianus apoſtata, *Cap. Non poteſt*, 2. *q.* 7. *& Cap. Iulianus* 11. *q.* 3., hæreticus vero eſt, qui aliquibus fidei articulis repugnat, & non in totum à fide deuiat. *Cap. Non poteſt cit.*, quare apoſtaſia tantummodò importat circumſtantiam magis aggrauantem intra eandem ſpeciem. Pegna *part.* 2. *Direct. com.* 74. Repert. Inquiſ. *v. Apoſtata*. Alphonſ. de Caſtro *de iuſt. hæret. punit. lib. p. cap.* 7. Ricciull. *de iure perſon. lib.* 6. *cap.* 4. *nu.* 4. Alter. *de Cenſur. lib.* 5. *diſp.* 2. *cap.* 2. Duardus *in Bulla Cœna lib.* 2. *in Can. p.* 9. 10. Souſa *eod. tract. cap.* 2. *nu.* 11. Caiet. 2. 2. *q.* 10. *art. p.* Bannes *q.* 12. *art. p.* Syluius *ibidem*; quod patere poteſt ex eo, quod apoſtaſiæ conuenit tota hæreſis definitio, eſt enim error pertinax fidei manifeſtè repugnans in eo, qui profeſſus eſt fidem in manifeſtatione veritatis; idemq; eſt obiectum formale vtriuſq;, cum obiectum formale hæreſis, ex S. Doctore, ſit renitentia fidei Chriſtianæ ſuſceptæ in veritatis manifeſtatione, 2. 2. *q.* 10. *art.* 5., & apoſtaſia etiam fidei iam ſuſceptæ renitatur, quod notum fiet explicando quid nominis, & quid rei ipſius. Apoſtaſia, ſecundum nominis ethimologiam, idem eſt, quòd retroſtatio, ſeù retroceſſio, & Apoſtata dicitur, quaſi retrò ſtans. *Cap. Quidam de Apoſt.* & *Can. Non obſeruetis* 26. *q.* 7. ibi, *apoſtatam, ideſt retrò abeuntem*. D. Th. 2. 2. *q.* 12. *art. p.*, Thomiſtæ *ibidem*, Repert. Inquiſit. *v. Apoſtata*, Locatus *ibid.* & alij. Apoſtato idem eſt, ac deficio, transfugo, rebello, oppugno, quòd anteà defendebam. Cyprianus *ad Cornel. Eos, qui velut apo-*

ſtataue-

ſtatauerunt, & ad ſaculum, cui renunciauerant, reuerſi, gentiliter viuunt. Apoſtata dicitur ab *Apo*, quod eſt, *De*, & *Iſtimi*, quod eſt *Siſto*, indè apoſtata, ideſt deſiſtens, retrò abiens à fide. Fagnan. *Cap. Conſult. de Apoſt.* ex Archid., Sylueſt., & alijs; & de hoc nomine videri etiam poteſt Salonius Vienn. *in Explic. Parab. myſtic. Salomonis*, cuius ſcripta inſerta ſunt in Biblioth. Patrum. Hinc Auguſt. *Serm.* 34. *ad Fratres in Eremo*, aſſimilat apoſtatas vxori Loth, quæ retrò reſpexit. Eſt igitur apoſtaſia temerarius receſſus à fide ad aliam Sectam, & Sacri Scriptores apoſtatæ nomen vſurpant pro eo, qui à Chriſtiana, & Catholica Religione ad Ethnicos, Iudæoſuè tranſeunt. Iuſtinus Martyr. *in Dial.* Anacletus *Epiſt.* p. Hermas *lib.* 3. Cyprian. *Epiſt.* 17. & 58. Neq; officit, quod hæreſis dicat ſolum partialem receſſum, apoſtaſia totalem, quia ab eo, quod eſt ſemel ſuſceptum recedere ſecundum magis, & minus, eſſentiam non variat, ſicuti manet ratio prodigalitatis, ſiuè quis omnia ſua prodigat, ſiuè ſolummodò partem. Excommunicatos eſſe apoſtatas in Bulla Cœnæ, omnes pœnas à iure in hæreticos latas in iſtis habere locum, docent communiter Doctores. Eymeric. *part.* 2. *Direct. q.* 49. Pegna *ibid.* Repert. Inquiſit., *vbi ſuprà*. Alter. Duardus, & latè Farinac. *de hæreſi q.* 183. *§.* 2. *à nu.* 14. Quo iure ergo à Confeſſario quolibet abſolui poterunt? Sed demus, apoſtatas ſub hæreticorum nomine non venire, adhùc apoſtaſia eſt Summo Pontifici reſeruata, annexamq; habet excommunicationem Bullæ Cœnæ, ibi. *Et à Chriſtiana Fide apoſtatas, & ſingulos alios hæreticos, quocumq; nomine cenſeantur*: Vndè indiſcriminatim à Confeſſarijs quibuſcumq; apoſtata abſolui nequit. Caſu tamen, quo inferior Confeſſarius facultatem haberet, vel occaſione articuli, periculiuè mortis, vel quia ipſi delegata eſſet poteſtas abſoluendi ab apoſtaſia; ſeruare deberet in eius abſolutione ea, quæ circà praxim adhibendam in hæretico abſoluendo tradidimus. Specialiter admonendus eſt apoſtata de grauitate criminis apoſtaſiæ, quæ pro ſui Auctore, teſte Irenæo *lib. p.*, Simonem Magum cognoſcit; & iuxtà Hieronymi placitum *in Comment. Hierem. cap.* 24., eſt gentilitate deterior, ac per ficus malas valdè apud dictum Prophetam ſignificantur.

Ad primum, iam diximus contrà apoſtatas eodem modo procedi, ſicut contrà hæreticos, & præter citatos Doctores, idem docent Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 8. *nu.* 13. Azor. *tom. p. Moral. lib.* 8. *cap.* 21. *q. vlt.*; & apoſtaſiam non diſtingui ab hæreſi eſſentialiter, ac ſpecificè, at tantum accidentaliter. Hæreſis ſimplex, vt accidentaliter ab apoſtaſia differt, profeſſionem Fidei Chriſti requirit; at eſſentialiter, & per ſe loquendo non importat ſolum partialem receſſum, ſed ſaluatur tùm in partiali, tùm in totali, vt diximus de prodigalitate; & alias per ſolam multiplicationem hæreſum, itaut, qui taliter hæreſes multiplicaret, vt à tota fide recederet, deſineret eſſe hæreticus; & tamen per multiplicationem furtorum, aut homicidiorum quis non deſinit eſſe fur, vel homicida. *Vlterius*

reſpon-

reſpondetur, quod etiamſi apoſtaſia eſſet ſpecificè ab hæreſi diſtincta, adhùc in Bulla Cœnæ eſt peculiariter reſeruata per illa verba; *Et à Chriſtiana Fide apoſtatas*; quæ addita ſunt, nè aliquis crederet, eos non manere excommunicatos, ea nixus opinione, quæ aſſerit, apoſtatam propriè, & ſimplicitèr hæreticum non eſſe. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *nu.* 11.

Ad ſecundum, ſicut ille, qui verbo, vel facto ſe hæreticum oſtendit, ſed errorem in mente non habet, non excommunicatur in Bulla Cœnæ. D. Anton. *part.* 2. *tit.* 12. *cap* 5. Sylueſt. *v. hæreſis p.* §. 9. *& v. Apoſtaſia* §. 2. Tabien. *v. Hæreticus num. p.* Bannes 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 5. *nu.* 2. Dominicus à S. Th. *Cap.* 302. *nu.* 4.; ita apoſtata ſolum exterior, & in ſuo intellectu rectè ſentiens, non eſt excommunicatus, ſed à Confeſſario quolibet abſolui poteſt, vt docent Scriptores in argumento citati. Sed falſum eſt, talem eſſe verè apoſtatam, cum apoſtaſia requirat, ſicuti hæreſis, errorem mentalem.

Ad tertium, Angelicus Doctor 2. 2. *q.* 12. *art. p.*, probat, apoſtaſiam ſimpliciter dictam ad infidelitatem pertinere, cum ſit receſſus à fide; adducens *in argumento, ſed contrà*, dictum *Ioan.* 6. *Multi diſcipulorum eius abierunt retrò*, quod eſt apoſtatare, de quibus ſuprà dixerat Dominus. *Sunt quidam ex vobis, qui non credunt*, ex quo infert, apoſtaſiam ad infidelitatem pertinere. In reſponſ. autem ad tertium inquit. *Apoſtaſia non importat determinatam ſpeciem infidelitatis, ſed quandam circumſtantiam aggrauantem, ſecundum illud* 2. *Petri* 2. *Melius erat eis, veritatem non cognoſcere, quam poſt cognitam retroire*. Videatur Cano *de locis Theol. lib.* 12. *cap.* 9.

SECTIO II.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Schiſmaticos, ſaltem purè externos.

Videtur, quòd ſic. *Primò*. Schiſmatici, prout tales, hæretici non ſunt; hæreſis enim, & ſchiſma ſunt vitia diuerſa, vt indicauit D Hieronymus *in Epiſt. p. Pauli ad Titum cap.* 3., inquiens, *inter hæreſim, & ſchiſma hoc intereſſe arbitror, quod hæreſis peruerſum dogma habeat; Schiſma propter Epiſcopalem diſſenſionem ab Eccleſia pariter ſeparat.* Angelicus etiã Doctor 2. 2. *q.* 39. *art. p. ad* 3. ſcriptum reliquit. *Hæreſis, & Schiſma diſtinguuntur ſecundum ea, quibus vtrumq; per ſe, & directè opponitur. Nam hæreſis per ſe opponitur fidei, ſchiſma autem per ſe opponitur vnitati Eccleſiaſticæ charitatis. Et ideò, ſicut Fides, & Charitas ſunt diuerſæ virtutes, quamuis quicunq; caret Fide careat Charitate: ità etiam ſchiſma, & hæreſis ſunt diuerſa vitia, quamuis quicunq; eſt hæreticus ſit etiam ſchiſmaticus, ſed non conuertitur.* Dato autem, quod purè ſchiſmatici hæretici non ſint, at ſolum de hæreſi

ſuſpecti,

ſuſpecti, à quocunq; Confeſſario, ſicuti alij de hæreſi ſuſpecti, abſolui poterunt.

Secundò. Hæreſis, & Apoſtaſia purè exterior non eſt reſeruata in Bulla Cœnæ; ſed quicunq; Confeſſarius approbatus ab illa abſoluere poteſt, vt ex ſuprà probatis ſupponimus. Cur idem de Schiſmate purè externo aſſerendum non erit; cum hæreſis, & ſchiſma dicantur ſorores; & ſchiſma ſit via ad hæreſim; itaut Paleſtinæ Doctor ibidem ſubdat; quod *Schiſma aliqua in parte in principio poteſt intelligi diuerſum ab hæreſi. Cæterum nullum ſchiſma eſt, quod non ſibi hæreſim aliquam confingat, vt rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur?*

Tertiò. Schiſmatici, qui hæretici non ſunt, excommunicationis vinculo non ligantur, quoniam nec propriè ſchiſmatici ſunt, & ità ſentit Farinac. *de hæreſi q. 184. nu. 59.* Alias excommunicati eſſent, qui tempore ſchiſmatis ſe ab obedientia veri Pontificis ſeparant; aut ab obedientia particularis Epiſcopi recedunt; vel indirectè ab obedientia Eccleſiæ, vel Pontificis ſe eximunt.

Reſpondeo: *Schiſmatici dicuntur, qui ſubeſſe renuunt Summo Pontifici,* verbis vtor Angelici Doctoris, *2. 2. q. 39. art. p., & qui membris Eccleſiæ ei ſubiectis communicare recuſant*; quales fuere Ioannes, & Petrus de Columna, de quibus *in Cap. Vnic. de ſchiſm. lib. 6.* Epiſcopus Aquileien. *Cap. Quia diligentia, de elect.* Guido, & Octauianus Epiſcopi. *Cap. p. de ſchiſmat.* ſiquidem Schiſmatis nomen à ſciſſura animorum vocatum eſt, ſciſſio autem vnitati opponitur; Vndè ſchiſma definitur, quod ſit illicita disiunctio, per quam aliquis ſe voluntariè ſeparat ab vnitate Eccleſiæ, in quantum eſt corpus myſticum, conſtat ex vniuerſis fidelibus, ac Summo Pontifice Chriſti Vicario; vt capite. D. Th., *vbi ſuprà.* Caiet. Bannes, Syluius, alijq; ipſius Diſcipuli *ibidem.* Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. 10.* Paſſeran. *Cap. Ad ſuccidendos, de Apoſtat. in 6.* Turrecrem. *in Sum. Eccleſ. lib. 4. part. p. cap. p.* Archiepiſc. Florent. *part. 2. Sum. cap. 3. tit. 11.* Syluestr., Repert. Inquiſit, & Tabien *v. Schiſma.* Præmiſſa hac perbreui terminorum explicatione, *Dico*, Schiſmaticos per Confeſſarium quemlibet abſolui non poſſe. Ratio eſt. Schiſmatici, vel ab Eccleſia diuiduntur, nedum quoad obedientiam, verum etiam quoad credentiam, & cum iſti hæretici ſint, pœnis omnibus ab hæreticis luendis plectuntur, & contrà ipſos, ſicuti contrà hæreticos, proceditur, cum nolint credere determinationibus Eccleſiæ, vt de fide factis. Eymeric. *part. 2. Direct. q. 48.* Souſa, *loco cit. nu. 12.*, & de ſchiſmate hoc loqui videtur Auguſtinus, *lib. 2. contrà Creſconium cap. 7.*, inquiens. *Proindè, quamuis inter ſchiſma, & hæreſim magis eam diſtinctionem approbem, qua dicitur ſchiſma eſſe recens congregationis ex aliqua ſententiarum diuerſitate diſſenſio (neq; enim ſchiſma fieri poteſt, niſi diuerſum aliquod ſequantur, qui faciunt), hæreſis autem ſchiſma inueteratum.* Vel ſchiſmatici ſunt ab Eccleſia diuiſi ſolum quoad obedientiam, nullum habentes de credendis errorem in mente, nec de defen-

Digitized by Google

dendo errorem pertinaciam in voluntate; de quibus ſermonem habens Chriſtian. Grammat. *Hom. in Cap.* 13. *Matth.* dixit. *Solet autem quæri, etiam ſchiſmatici, quomodo ab hæreticis differant, & hoc inueniri, cum ſchiſmaticos non fides diuerſa faciat, ſed communionis diſrupta ſocietas*; de eiſdem etiam loquebatur Hieron. ſuprà relatus, & habetur *Cap. Inter hæreſim, & ſchiſma* 24. *q.* 3. Iſti, quamuis hæretici non ſint, adhùc per Confeſſarium quemlibet abſolui nequeunt, quoniam excommunicati ſunt in Bulla Cœnæ, ibi. *Necnon ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt*; per quæ verba excommunicantur ſchiſmatici, qui hæretici non ſunt. Toletus *in Sum. lib. p. cap.* 19. §. *Decimum genus*. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 18. *nu.* 4. Paſſerin. *vbi ſuprà, nu.* 15. & alij, ſiquidem ſchiſmatici hęretici iam per particulam, *Hæreticos*, excommunicati fuerant; neq; particula, *Schiſmaticos*, addita fuit maioris explicationis gratia, alias appoſita fuiſſet iuxtà illam, *Hæreticos*, vt factum fuit de iſta, *Apoſtatas*. Schiſmatici non hæretici ſunt propriè ſchiſmatici, cum ab Eccleſia ſe ſeparent, quapropter pœnis ſchiſmaticorum, inter quas eſt excommunicatio, ſubiecti ſunt. Quod verum eſt, etiamſi ſchiſma ſit pure externum. Souſa *diſp.* 19. *nu.* 5. *& lib. p. Aphoriſ. cap.* 20. *num.* 16. Duard. *lib.* 2. *in Can. p. q.* 56. *nu.* 8 Pueron. *cap. p. nu.* 230. Trullench. *in Decal. lib. p. cap.* 3. *dub.* 17. Sanchez. *lib.* 2. *cap.* 36 *num.* 14. Paſſerin. *num.* 15., & alij plures; quia ad peccatum ſchiſmatis ſatis eſt actio externa, qua aliquis ſeparatur à Romano Pontifice Eccleſiæ capite, procedens à voluntate exercendi talem actionem, nec ſchiſma eſſentialiter conſiſtit in mente. Ex his inferunt præfati Scriptores, Catholicos, qui in hæreticorum terris viuunt, vt in Anglia, eſſe verè ſchiſmaticos excommunicatos in Bulla Cœnæ, ſi ad Regem, vt ſupremum caput in ſpiritualibus, recurrant, quantumcunq; fictè accedant, ipſum tale caput non eſſe credentes; quia licèt intus in fide non errent, extrinſecus tamen ſe ab Eccleſia ſeparant, ideòq; ſunt veri ſchiſmatici, excommunicati in Bulla Cœnæ. Non ergo Confeſſarij omnes abſoluere poſſunt ſchiſmaticos, extrà mortis articulum, ſecluſiſq; priuilegijs; ſed tempore Iubilæi, & ex vi Bullæ Cruciatæ eiſdem, dummodò cum ſchiſmate coniuncta hæreſis non eſſet, abſolutionem impendere poſſent. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 36. *nu.* 17. Lupus *part.* 2. *Edicti lib.* 11. *diſt.* 2. *art.* 7., & alij; nam ſola hæreſis, ob eius grauitatem, reſeruatur. Poteſt etiam Confeſſarius ſchiſmaticos abſoluere, ſi iſti coram Inquiſitore, vel Epiſcopo abiurauerint, ac à cenſura, externo in foro, fuerint abſoluti. In caſibus, in quibus facultatem haberet abſoluendi ipſos, deberet vti praxi à nobis tradita inferius pro hæreticorum abſolutione, & admonere deberet pœnitentes de ſchiſmatis grauitate, quam inſinuauit Auguſt. *lib.* 2. *de baptiſ. contrà Donatiſt.*, per hæc verba. *Tempore illo, quo Dominus priora delicta recentibus pœna exemplis cauenda monſtrauit, & idolum fabricatum, atq; adoratum, eſſet propheticus liber ira*

Regis contemptoris incenſus, & ſchiſma tentatum; idololatria gladio punita eſt, exuſtio libri bellica cæde, & peregrina captiuitate. Schiſma hiatu terræ, ſepultis authoribus viuis, & cæteris cæleſti igne conſumptis. Quis iam dubitauerit, hoc eſſe ſceleratius commiſſum, quod eſt grauius vindicatum? Videri etiam poſſunt Irenæus *lib. 4. aduerſus hæreſ. cap. 62.* Clem. Rom. *lib. 6. Conſtit. cap. 5.* Dionyſ. Alex. *apud Euſeb. lib. 6. hiſtor. cap. 37.* Monere etiam tenetur Confeſſarius ſchiſmaticum de pœnis contractis, quæ plures ſunt, & de ipſis Paſſerin. *vbi ſuprà*, Delbene latè *dubit. 48.*, & alij.

Ad primum ſolutio patet ex dictis. Quamuis plures ſchiſmatici ſint ſolum de hæreſi ſuſpecti, forſan etiam de leui, & non hæretici; tamen adhùc tale ſchiſma reſeruatum eſt in Bulla Cœnæ, quoniam ibi eſt ſermo de ſchiſmate formaliter, prout diſtincto ab hæreſi. Neq; eſt verum, omnes de hæreſi ſuſpectos abſolui poſſe per Confeſſarium quemlibet.

Ad ſecundum, non eſt eadem ratio de hæreſi, ac de ſchiſmate. Crimen hæreſis eſt in ſui ſubſtantia mentale; ſed ſchiſma eſſentialiter in mentis errore non conſiſtit, at in exteriori actu voluntario, libera videlicet ſeparatione à membris, & capite Eccleſiæ, eſt enim verus ſchiſmaticus, qui verbis, vel factis ſeſe in Eccleſiam, vel Pontificem rebellem oſtendit. Duardus, Paſſerin., Delbene, & alij ſuprà allegati. Carena *part. 2. tit. 4 nu. 70.* vbi etiam citat Bonac. *de Cenſur. in ſpecie tom. 3. diſp. p. q. 2. punct. 5. num. 10.* Scort. *in Select. Roman. Pontif. Conſtit. Epit. 166. theorem. 410.*

Ad tertium, Tolet. *lib. 4. Sum. cap. 11. in fine*, Farinac. *q. 184. nu. 59.* à Paſſerino relatus, alijq; putant, ſchiſmaticos non hæreticos, non comprahendi ſub excommunicatione Bullę Cœnę, quia puri ſchiſmatici non ſunt propriè, ſed largè ſchiſmatici. At iſti attendendi non ſunt, quoniam intrà propriam lineam ſchiſmatis, quæ diuerſa eſt à linea hæreſis, dantur ſchiſmatici propriè tales; nec aliquis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat, quia ſit hæreticus; & de ſchiſmaticis propriè loquitur Auguſtinus *lib. p. de baptiſm. contrà Donat. cap. 8.* dum inquit. *Quid prodeſt homini, vel ſana fides, vel ſanum fortaſſe ſolum fidei Sacramentum: vbi lethali vulnere ſchiſmatis perempta eſt ſanitas charitatis; per cuius ſolius peremptionem, etiam illa integra trahuntur ad mortem?* Siquidem ſchiſma propriè ſtat cum fide, & charitati ſolummodò opponitur, vt etiam docet D. Th. *ad 3.*, & indicauit Auguſt. *eod. lib. cap. 11. An non in ſchiſmate odium fraternum? Quis hoc dixerit; cum & origo, & pertinacia ſchiſmatis nulla ſit alia, niſi odium fraternum?* Videri etiam poteſt *cap. 14.* Ad ea, quæ ſubduntur, dicimus, ſchiſmaticum non eſſe, qui in dubio, an aliquis ſit Pontifex, motus ex rationabili motiuo, ex ignorantia tamen inuincibili, aut probabili prouenjente, ſe ab obedientia veri Pontificis ſeparat, & alteri Pontifici, quem legitimum credit, ſe ſubijcit, paratus ſemper obedire, vbi conſtiterit, illum eſſe legitimum Pontificem, quia iſte ſolum materialiter

eſt ſchiſmaticus, & ignorantia illum excuſat, cum deſit pertinacia, & rebellio. Caiet. *v. Schiſma*, Paſſerin. *nu.* 11. & alij ab ipſo relati. Neq; ſchiſmatici ſunt, qui ab obedientia particularis Epiſcopi recedunt, dummodò Pontificem, vt caput recognoſcant. Innoc. *in Cap. p. de Schiſmat.* Hoſt. *nu. p.* Butr. *nu.* 4. Paſſer. *loco cit. nu.* 12. Sufficit tamen ad ſchiſma, quod aliqui, etiam indirectè, ab Eccleſia recedant, ſeù Pontificis obedientia, vt congregantes Concilium, aut ipſum iam diſſolutum proſequentes. Caiet. 2. 2. *q.* 39. *art. p. ad* 3. Paſſerin. *num.* 9. ad quem Lectorem remitto.

SECTIO VII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit credentes, receptatores, & defenſores hæreticorum.

Videtur poſſe. *Primò*. Qui ſemel, aut bis hæreticorum concionibus interſunt, verè ſunt eorum credentes; ſicut enim, vt aliquis hæreticus maneat, ſufficit, vt vnicum ſignum externum exhibeat, ſic, vt quis dicatur credens hæreticorum, ſufficit, ſemel, aut bis eorum concionibus intereſſe; & tamen tales à Confeſſario quolibet abſolui poſſunt, nec ſunt excommunicati. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *diſp.* 8. *a nu.* 8. Quamobrem, verum non eſt, ſaltem vniuerſaliter, credentes hæreticorum à Confeſſario quolibet abſolui non poſſe.

Secundò. Sicut excommunicantur in Bulla Cœnæ hæretici, ità etiam ſchiſmatici, vt dictum eſt. Schiſmaticorum autem fautores, defenſores, & receptatores, excommunicati non ſunt, & à Confeſſario quolibet abſolui poſſunt. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 20. *num.* 17. Delbene *dubit.* 48. *ſect.* 3. *num.* 5. Trullench. *lib. p. in Decal. cap.* 3. *dub.* 17. Lupus *part.* 2. *lib.* 1 *diſt.* 2. *art.* 6. *diff.* 2., quamuis ligentur per excommunicationem latam à Paulo IV. in Conſtit. *Cum ex Apoſtolatus officio*, quæ non eſt reſeruata. Igitur, & fautores, defenſores, ac receptatores hæreticorum per Confeſſarium quemlibet abſolui poterunt. Quænam maior ratio de iſtis, quam de illis?

Tertiò. Plures ſunt, qui hæreticis fauent, non ex motiuo hæreſis, ſed affinitatis, conſanguinitatis, vel amicitiæ, & quatenus parentes, & amicos, non vt hæreticos, illos receptant. Durum eſſet, quod iſti ob talem fautoriam, defenſionem, & receptationem eſſent excommunicati excommunicatione Papali, & Summo Pontifici reſeruata; quod etiam negant Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 10. *nu.* 5. Bonac. *diſp.* 2. *de Cenſur. q.* 5. *punct.* 3. *nu.* 2. Bordon. *cap.* 12. *nu.* 28. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 21. Azor. *lib.* 8. *cap.* 15. *q.* 3. Trullench. *lib. p. in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 4. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can. p. q.* 29. *nu.* 5. & alij plures.

Reſpon-

Reſpondeo. *Credentes* hæreticorum propriè non ſunt, niſi qui mente eorum errores credunt, ſaltem implicitè, & in genere, verbis, vel factis; *Verbis*, ſi dicant ipſorum doctrinam eſſe veram, ſi illam, vt veram, laudent, vel extollant, ſi illam tueantur. Paſſerin. *Cap. Vt Officium*, *cl.* 2. *de hæret. in* 6. Carena *part.* 2. *tit.* 4. *à nu.* 76. *Factis*, ſi id agant, quod eſt inſtitutum ad hæreſim ſignificandam, vt ſi ſpeciale ſignum alicuius ſectæ hæreticorum deferant. *Receptator* hæretici nuncupatur, qui ſcienter illũ recipit, cauſa occultandi, tuendi illum, vel cauendi eidem, *argum. l.* 1. *&* 2. *ff. de receptoribus*. *Fautor* hæreticorum eſt, qui in cauſis hæreſis eidem fauorem præſtat, ac *Defenſor*, qui, vel hæreticorum errores, aut perſonas defendit. Plura explicanda eſſent circa has materias, pro diuerſis caſibus particularibus, in quibus dubitatur, an quis dicatur credens, fautor, defenſor, aut receptator hæreticorum. Verum non eſt inſtituti noſtri iſta diſcutere, & remittimus Lectorem ad Scriptores, qui diffusè materiam hanc pertractant, nobis ſufficit qualemcunq; terminorum explicationem tradidiſſe; qua præmiſſa, dicimus, non omnem Confeſſarium abſoluere poſſe credentes, receptatores, fautores, ac defenſores hæreticorum; quod dictum eſt commune, quamuis perpauci controuerſiam hanc in terminis exagitent. Credentes hæreticorum, propriè loquendo de illis, hæretici ſunt, Eymeric. *part.* 2. *Direct. q.* 50. Pegna *ibid. in com.* 75. Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect. p. nu. p.* Farinac. *q.* 182. *nu.* 121. Paſſerin. *in Cap. Filij nu.* 17. *de hæret. in* 6. Salelles *lib.* 5. *cap.* 7. *nu.* 213. Delbene *p. p. dubit.* 14. *corrol. nu.* 3. Defenſores etiam hæreticorum aliquando hæretici ſunt, vt ſi eorum errores defendunt, tunc enim ſunt hæreſiarchæ. Iſti cum hæretici ſint, certum eſt abſolui non poſſe à Confeſſario quolibet. Sed demus, quod credentes, fautores, defenſores, receptatores hæreticorum ſint tantum de hæreſi ſuſpecti, non vero hæretici, adhùc ipſorum crimen reſeruatum eſt Summo Pontifici, excommunicatiq; ſunt in Bulla Cœnæ, ibi. *Ac omnes, & ſingulos alios hæreticos, quocunq; nomine cenſeantur, & cuiuſcunq; ſectæ exiſtant; ac eorum credentes, receptatores, defenſores &c.* Pœnas etiam omnes, quæ in iure ſtatutæ ſunt in hæreticos, ad ipſorum credentes extendi, ſcripſere, Abbas *in Cap. Excommunicamus el. p. de hæret.* Socin. *ibid. num.* 36. Syluest. *v. Hæreſis*, & alij, quos cumulat Sanctarel. *Si inquiras*; Num defenſores, fautores, & receptatores hæreticorum excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant, itaut abſolui nequeant per Confeſſarium quemlibet, etiam effectu non ſequuto; quia ſcilicet, non obſtante huiuſmodi fautoria, receptatione, ſeù occultatione, hæreticus captus fuit, vel condemnatus? Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 10. *nu.* 9. Bonac. & alij apud Dianam *part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 21., opinantur, quod non, ſiquidem, excommunicatio iſta primario, & principaliter fertur in hæreticos, & quaſi acceſſoriè deriuatur, ac extenditur ad fautores; vbi autem principaliter aliquis excommunicatur, & acceſſoriè mandantes, fauentes, conſulentes, hi cenſuram non incurrunt,

runt, effectu conſilij non ſequuto, aut fauoris, ſicuti mandans percuti Clericum in excommunicationem non incidit, percuſſione non ſequuta. At aſſerendum eſt, præfatos excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contrà fautores, defenſores, ac receptatores hæreticorum incurrere. Graff. *lib. 4. deciſ. cap.* 18. *nu.* 34. Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect. p. num.* 14. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *Can. p. q.* 31. *nu.* 2. Card. de Lugo *de fide diſp.* 25. *ſect. p. nu.* 9. Sayrus *tom. p. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 4. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 21. Palaus *tract.* 4. *diſp.* 3. *punct.* 5. *nu.* 11. Bordon. *cap.* 12. *nu.* 31., & alij; quia effectus prohibitus, cui annexa eſt cenſura, non eſt omnimoda liberatio hæretici, ſed receptatio, & fauor eidem præſtitus; iſte autem effectus completè ponitur in caſu noſtro, etiamſi poſteà hæreticus capiatur, vel condemnetur. In articulo mortis, ex vi Bullæ Cruciatæ, & ſi Confeſſarius aliquis haberet à Summo Pontifice facultatem abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ, & Iubilæi tempore, fautores, defenſores, receptatores, ac credentes hæreticorum, ſi hæretici non ſint, per quemlibet Confeſſarium abſolui poſſent. Fautores ſuſpectorum de hæreſi non ſunt dicta cenſura ligati, quoniam ſuſpecti de hæreſi non veniunt ſub hæreticorum nomine; & ideò non poteſt procedi contrà aliquem, tanquam contrà fautorem hæreticorum, niſi plenè conſtet de hæreſi, cui fauor præſtatur. Paſſerin. *in Cap. Vt Officium. el* 2. *nu* 11. *de hæret. in* 6, ex doctrina Bart. *l. Is, qui ff. de furt.* Iudic Inquiſit. *v. Fautores.* Mandoſ. *ad Repert. Inquiſit. eod. v. lit. H.* Farinac. *q.* 182 *nu.* 11. Caſu, quo Confeſſarius præfatos abſoluere poſſet, deberet eiſdem grauitatem criminis proponere, quam indicauit Sacra Scriptura *lib.* 2. *Paralip. cap.* 9. verbis in illis. *Impio prabes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia coniungeris, idcircò iram Domini mereris*; necnon Baſilius relatus à Gratiano *in Cap. Qui conſentit* 11. *q.* 3. ibi. *Hinc etiam quidam Sanctiſſimus Pater ait. Si quis peccantem defendit, acrius, quam ille, qui peccauit, coerceatur.*

Ad primum, controuertunt Scriptores, num dici poſſit credens hæreticorum ille, qui bis ipſorum conciones audit. Archidiac. Geminian. Ioann. Andr., pluresq; alij Canoniſtæ *in Cap. Quicunq; de hæret. in* 6. affirmatiuam partem tuentur, quoniam ex actu geminato crimen ad conſuetudinem trahi videtur, *l. Nemo, C. de Epiſc. audient.* At Eymeric. *part.* 2. *Direct. q.* 50. Pegna *ibid.*, & alij ſuſtinent, non ſufficere ſemel, vel bis audire hæreticorum conciones, ad hoc, vt quis dicatur credens hæreticorum; nam periti Auenionenſes conſilio quodam de hac re edito anno 1235. dixerunt. *Similiter eos dicimus credentes, qui frequenter viſitantes Valdenſes, vel prædicationem eorum audientes.* Verum prudenter Paſſerin. *vbi ſuprà, nu.* 9. admonet, eſſe arguendum, an aliquis ſit credens hæreticorum, in hoc caſu, ex circumſtantijs, ſi tales ſint, vt illis ſpectatis per ſe ſignificetur, quod audiens conciones hæreticorum id faciat ex affectione, & fide, quam habet ad illorum dogmata. Si ex circumſtantijs cognoſca-

Digitized by Google

gnoſcatur, audientem hæreticorum conciones eſſe credentem hæreticorum, abſolui non poterit; ſecus, à quolibet Confeſſario abſolutionem poterit obtinere.

Ad ſecundum, non eſt eadem ratio de fautoribus hæreticorum, & de fautoribus ſchiſmaticorum; quia in Bulla Cœnæ non exprimuntur fautores ſchiſmaticorum, ſicuti fautores, receptatores, ac defenſores hæreticorum; & in pœnalibus ad non expreſſa extenſio non fit. Tempore tamen Caietani, in Bulla Cœnæ excommunicabantur etiam fautores ſchiſmaticorum per hæc verba: *Aut in eiſdem conſilium, auxilium, vel fauorem præſtare non verentur*. Caiet. *in Sum. v. Excommunicatio cap. 7.* Excommunicatio lata contrà facientes aliquid non extenditur ad adiuuantes, mandantes, conſulentes, fauentes, & defendentes, niſi de illis fiat expreſſa mentio. Caiet. *v. Excommunicatio ferè in princ.* Nauar. *in Sum. cap. 27. num. 31.* Syluest. *v. Excommunicatio vlt.* Tabien. *ibid. 4. caſ. 49. nu. fin.* Armilla, *num. 2.* & alij, quos refert Delbene, *dubit. 48. ſect. 3. nu. 6.*

Ad tertium, non leuis eſt difficultas inter Scriptores, *Num* fautorum hæreticorum nomine veniant illi, qui hæreticis fauent, non ex directa intentione fauendi hæreſi, ſed titulo conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ; quibuſdam id negantibus, Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 10. nu. 5.* Bonac. vt cœteros omittam; alijs affirmantibus. Gloſ. *in Cap. Excommunicamus, el p. §. Credentes de hæret.* Ioann. Andr. *nu. 28. in fin.* Marian. Soccin. *nu. 75.* Zabarel. *nu. 5.* Iudic. Inquiſit. *v. Receptatiò.* Royas *ſingul. 171. nu. 4.* & alij plures. Pro nunc dicimus, ſatis probabilem eſſe ſententiam illorum, qui dicunt, in foro conſcientiæ excommunicatum non eſſe illum, qui ex motiuo ſanguinis, vel amicitiæ, aut alio, quod non ſit hæreſis, hæreticum receptat: Vndè Confeſſarius quilibet illum abſoluere poterit. An autem ſit excommunicatus in foro externo, & in hoc foro pœnas fautorum incurrat, alibi diſcutietur, & *d. cept. p. ſect. 15.* in affirmantem partem inclinauimus, quod intelligendum eſt, dummodò actio externa receptationis, defenſionis &c. per ſe, & proximè, vel ex operis natura, vel aliqua ex circumſtantia, hæreſi faueat. Videatur Paſſerin. *in Cap. Vt Officium, à nu. 14. de hæret. in 6.*

SECTIO IV.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit Laycos cognoſcentes de crimine ſuſpicionis hæreſis.

Videtur poſſe. *Primò*, quia etſi per Sacros Canones anathemate feriantur Layci ſeſe in cauſis S. Officij ingerentes, tamen expreſsè loquuntur de cauſis hæreſis, vt patet ex *Cap. Vt Inquiſitionis negotium de hæret. in 6. §. Prohibemus*, ibi: Ne

ipſi

ipſi de hoc crimine cognoſcant, videlicet de crimine hæreſis, de quo ſermonem habet contextus; necnon *Conſtit. Licet à diuerſis* Iulij III., verbis in illis. *Neq; ſe in hæreſis crimine, cognoſcendo &c.* Nuſquam autem fit mentio de delictis ſuſpicionis hæreſis. Cum igitur pœnalis lex extendenda non ſit. *Cap. Odia, de Regul. iur. in 6.*, excommunicatioq; pœnarum ſit maxima, dicendum eſt, per dicta iura non excommunicari Laycos de crimine ſuſpicionis hæreſis cognoſcentes, ac proinde per Confeſſarium quemlibet abſolui poſſe.

Secundò. Quia, etiam dato, excommunicationem latam à Bonifacio VIII., Iulioq; III., præfatis in Conſtitutionibus, ad delicta ſuſpicionis hæreſis extendi poſſe; tamen cum nulli reſeruata ſit; & dumtaxat dicatur. *Excommunicatione ſe nouerit mucrone percuſſum*, quæ ſunt verba *dicti Cap. Vt Inquiſitionis negotium*, Layci de ſuſpicione hæreſis iudicantes per Confeſſarium quemlibet approbatum abſolutionem obtinere valebunt.

Tertiò. Si Iudices, Principeſq; Layci de crimine ſuſpicionis hæreſis cognoſcentes quolibet à Confeſſario abſolutionem obtinere non poſſent, maximè quia in excommunicationem latam *in Can. 17. Bullæ Cœnæ*, contrà Eccleſiaſticam iuriſdictionem vſurpantes, inciderent; quod tamen eſt falſum; quandoquidem Bulla Cœnæ de iuriſdictione Eccleſiaſtica temporali, de qua etiam ſola loquitur Tridentinum, intelligi debet, vt optimè Alterius, *in explicatione dicti Canonis, de Cenſur.*

Reſpondeo: Certum eſſe, Laycos, de hæreſis crimine cognoſcentes, abſolui non poſſe per Confeſſarium quemlibet, ſed ſolummodò à Summo Pontifice, vel eo, cui ipſe facultatem abſoluendi delegauerit. Etenim in *Cap. Vt Inquiſitionis negotium de hæret. in 6.*, Laycis interdicitur de hæreſi cognoſcere, ſub excommunicationis pœna. Attendantur Summi Pontificis Bonifacij VIII. verba. *Prohibemus quoq; diſtrictius poteſtatibus, dominis temporalibus, & rectoribus, eorumq; Officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine (cum merè ſit Eccleſiaſticum) quoquo modo cognoſcant, vel iudicent, ſiuè captos pro eodem crimine, abſq; dictorum Epiſcoporum, ſiuè Inquiſitorum, aut ſaltem alterius eorundem licentia, vel mandato à carcere liberent &c.* Et paulò poſt. *Si quis verò de prædictis poteſtatibus &c. contrà prædicta fecerit, aut præfato fidei negotio ſe præfatis Diœceſano Epiſcopo, vel Inquiſitoribus incumbenti, ſe opponere fortè præſumpſerit, vel ipſum aliquatenus impedire, necnon, & qui ſcienter in prædictis dederit auxilium, conſilium, vel fauorem, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum: quam, ſi per annum animo ſuſtinuerit pertinaci, extunc velut hæreticus condemnetur.* Audiamus etiam Iulium III. in *Conſtitut. Licet à diuerſis*, quæ habetur in fine Direct. Inquiſit. Sequentia tradit Summus Pontifex. *Sæculi poteſtates, dominos temporales, ac Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & Locorum Rectores ſupradictos, necnon quaſcunq; alias Sæculares perſonas, tàm priuatas, quàm publico quouis munere fungentes, requirimus, & monemus, ac eis Ieſu Chriſti Redemptoris noſtri (cuius vices, licèt immeriti, gerimus in*

terris)

terris) nomine præcipimus, ne Diœceſanos Epiſcopos, & Inquiſitores ipſos in ſuo inquiſitionis negotio vllo modo impediant, ſeu perturbent, neq; ſe in hæreſis crimine cognoſcendo, vel iudicando, quouis etiam aſſiſtentiæ, vel fauoris colore, cauſa, vel occaſione, niſi quatenus ab ipſis Diœceſanis Epiſcopis, aut Inquiſitoribus, ſpontanea, & libera eorum voluntate fuerint requiſiti ſe ingerant, ordinationes, prouiſiones, & leges quaſcunq; de ipſius criminis cognitione latas Sacris Canonibus obſiſtentes, & Eccleſiaſticam iuriſdictionem impedientes, ſine more abrogent, & deleant &c. Addit pœnam excommunicationis in contrauenientes, abſolutionemq; ſibi reſeruat, inquiens. *Itaut nemo vnquam in præmiſſis delinquens, niſi à nobis, & ſucceſſoribus noſtris canonicè intrantibus, etiam prætextu quarumcumq; facultatum, conceſſionum, & gratiarum, etiam confeſſionalium nuncupatarum, etiam à nobis, & dicta Sede hactenus emanatarum, vel in poſterum emanandarum, ſpecificam, & expreſſam, ac alias, quam per verba generalia, de præſentibus literis noſtris mentionem non facientium, præterquam in mortis diſcrimine, abſolui poſſit.* Videri poſſunt Clarus *in pract. crim. §. hæreſis nu. 4.* Simanc. *de Cath. Inſtit. tit. 36. nu. pr.* Scaccia *de Iud. cap. 15. nu. 2.* Delbene *dubit. 196.*, & alij Et hæc vera ſunt, etiamſi Sęcularis dumtaxat indirectè, ac incidenter de hæreſi cognoſceret. Farinac. *de hæreſi q. 186. nu. 54.* Gloſſ. *in dict. Cap. Vt Inquiſitionis negotium*, quæ explicans particulam illam, *quoquo modo*, inquit, *idest principaliter, vel incidenter; concord. ſup. de ord. cog. Tuam*. Sed dicta iura, nedum de crimine hæreſis formalis, verum etiam de ſuſpicione hæreſis intelliguntur, & veritate gaudent. Non obſcurè Paſſerin. *in Cap. Vt Inquiſitionis, à nu. 28. de hæret. in 6.*, vbi docet, ſub delicto hæreſis venire omne crimen ſapiens hæreſim, vel inducens hæreſis ſuſpicionem, omniaq; dicta, vel facta hæreſis ſuſpicionem inducentia ad Iudices fidei priuatiuè, quoad Laycos, pertinere, & ibi teſtatur de communi. Moura *de Enſal. Opuſc. 1. ſect. 3. cap. p. nu. 33.* vbi docet, §. *Prohibemus*, de quo ſuprà, extendi etiam ad delicta ſuſpicionis hæreſis, per has voces. *Quod autem non intelligatur de ſolis formaliter hæreticis; ſed de quibuſuis, etiam ſuſpectis de hæreſi, patet, quia ampliat ad fautores, & ſimiles. Et in ſpecie, quod comprehendat etiam alia dicta, vel facta hæreſim ſapientia, patet ex Eymeric. 2. p. q. 46. præſertim nu. 5. & 10. (vbi tàm de inuocatoribus Dæmonum, quàm de blaſphemis hæreticalibus); tum, quia opus, vel dictum ſuſpectum de hæreſi manifeſtè, facienſq; operantem, vel dicentem ſuſpectum de vehementi, indubitanter reponit rem in cauſa, & iudicio hæreſis, tùm quia facilè indè poteſt ſuſpectus conuinci, quod ſit formaliter hæreticus.* Hæc ipſe. Perbelle Paſſerinus *in Cap. Accuſatus, de hæret. in 6. nu. 352.*, quod probat, quia illius ſolius Iudicis eſt cognoſcere de ſuſpicione delicti, ſeù de delicto præſumpto, cuius eſt cognoſcere de vero delicto. *Nam, & ad quid Iudex cognoſcet de delicto præſumpto, ſi etiam dato, quod inueniat ſuſpicionem, & præſumptionem delicti eſſe veram non poſſit delinquentem punire?* Dicimus nos, præfata vera eſſe, etiam de ſuſpicione

leui; in quorum omnium comprobationem ſic diſcurrimus. Cauſæ ſuſpicionis, etiam leuis, furti, ad furti cauſas pertinent, & ſic de alijs, cum eiuſdem Iudicis ſit de inditijs, & de crimine cognoſcere. Igitur cauſæ ſuſpicionis, etiam leuis, hæreſis, ad hæreſis cauſas attinere dicuntur; nec immeritò, ſiquidem ſuſpectus, leuiter etiam, de hæreſi præſumitur hæreticus, vti ſuſpectus de furto fur, quapropter ſuper intentione interrogatur, & torquetur, ad diſquirendum, num hæreticus formalis ſit, ſiq; malam credulitatem neget, hæreticorum pœnis non punitur, ſed alijs, iuxtà delicti qualitatem, mulctatur, tamen per Iudices Sacri Tribunalis Fidei, ſicuti ſanciuit Clemens IV., & habetur *in Cap. Vt Officium Inquiſitionis, de hæret. in 6.*, ibi. *Necnon contrà infamatos de hæreſi, vel ſuſpectos iuxtà Canonicas Sanctiones (hominum metu, diuinoq; timore poſtpoſito) procedatis*; & deducitur *ex Cap. Accuſatus eod. tit., & lib.* verbis in illis: *Si autem leuis, & modica ſuſpicio illa fuerit (quanquam ex hoc ſit grauius puniendus), non tamen debet in hæreſim relapſorum pœna puniri*; vbi ſupponitur cognitionem ſuſpicionis, etiam leuis, ad Iudices fidei ſpectare, quæ autem commiſſa ſunt Inquiſitoribus demandata ſunt eiſdem priuatiuè, quoad Laycos. Scaccia *de Iudic. lib. p. cap. 12. nu.* 53. Carena *part. 2. tit.* 12. *nu.* 147. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 10. Bordon. *de Sac. Trib. cap.* 18. *nu.* 49. Paſſerin. *vbi ſuprà, nu.* 357., & alij plures. Quamobrem, excommunicationem contentam *in Cap. Vt Inquiſitionis negotium & Conſtit. Licèt à diuerſis*, Iulij III., incurrunt Layci cognoſcentes de criminibus annexam habentibus ſuſpicionem hæreſis, ſiuè cognoſcant directè, & principalitèr, ſiuè indirectè, & incidenter, prohibetur namq; ipſis quoquomodo de huiuſmodi delictis cognoſcere: Cumq; dicta excommunicatio Summo Pontifici reſeruata ſit, vt vidimus, abſolui non poterunt à Confeſſario quolibet; ſed ſolum per illum, cui à Summo Pontifice facultas abſoluendi conceſſa fuerit. *Ex his* deducimus *primò*, anathematis gladio vulneratos eſſe Laycos ſeſe in cognitione ſortilegiorum, etiam ſimplicium, ingerentes; quandoquidem de iure nouiſſimo poſt Bullam *Cœli, & Terræ* Sixti V., ſortilegia ſimplicia non ſunt mixti fori, ſed ad Inquiſitores, priuatiuè, quoad Laycos, attinent, vt docent mox relati Scriptores, alijq; apud Dianam; quia in omni ſubeſt Dæmonis inuocatio, ſi non expreſſa, ſaltem tacita, pactumq; cum Dæmone, ad minus ſociale, intrinſecum amicitiæ Dæmonis, eiuſq; inuocationi. Paſſerin. *in Cap. Accuſatus, §. Sanè nu.* 128. *de hæret. in 6.*, qui *nu.* 169. chartæ committit, omne ſortilegium ſapere hæreſim, *& nu.* 345. plures ad hoc allegat; Demum *nu.* 357. oſtendit, cognitionem ſortilegiorum non qualificatorum Inquiſitoribus demandatam eſſe ratione hæreſis, ſuſpicioniſuè illius, ex verbis eiuſdem Conſtit. ibi. *Alijſq; ſortilegijs, & ſuperſtitionibus, non ſine Dæmonum, ſaltem occulta ſocietate, aut tacita pactione operam dare.* Et infrà. *Quod Dæmonum præſtigijs, ac dolis, tum, qui diuinant, tum, qui diuinationem expetunt illuſi, ac deluſi miſerrimè recipiuntur.* Conſtat

enim ex his, Sixtum V. reſpexiſſe etiam ad ſortilegia, quæ tacitam, occultamq; Dæmonis inuocationem, atq; amicitiam continent; eò quia hæc, vel tacita inuocatio, amicitiauè cum Dæmone fidei hoſte, diuinitatem, cultumuè diuinum affectante, fidei contraria ſit, ſuſpicionemq; aliquam hæreſis ſecum ferat. Expreſſius adhùc Vrbanus VIII. *Conſtit. Inſcrutabilis*, in qua prius Conſtitutionem Sixti V. ſummatim refert §. 1., deinceps §. 2. eandem confirmat, ac innouat; inſuper pœnas ſtatuit in conſulentes Aſtrologos iudiciarios pro Reipublicæ Chriſtianæ ſtatu, vita, morteuè Romani Pontificis, huiuſq; conſanguineorum vſq; ad tertium gradum, §. 3. & 4. Demum *in* §. 5. ſtatuit, huiuſmodi cauſarum cognitionem ad Eccleſiaſticos priuatiuè ſpectare, per hæc verba. *Priuatiuè quoad omnes, etiam Superiores Religioſorum, ipſiſq; Superioribus penitus excluſis, ad Ordinarios locorum, vbilibet verò locorum, etiam ad hæreticæ prauitatis Inquiſitores, ſpectare volumus*. *Infertur ſecundò*, abſolui non poſſe, niſi per Summum Pontificem, vel eius ſpecialiter ad hoc delegatum, Laycum cognoſcentem de furto Pixidis cum ſacris formis; etenim delictum iſtud ſecum fert hæreſis ſuſpicionem. Marius Ital. *de Immun. lib. p. cap. 5. §. 3. nu.* 88. Farinac. *in append. de Immun. nu.* 207. vbi inquit; *quod, ſi aliquis ità nepharius reperiatur, qui Pixidem, ſeù vas, in quo Sacroſancta ſeruatur Euchariſtia, ſurripuerit, & tunc abſq; dubio immunitate Eccleſiaſtica non gaudebit, indèq; extrahi, & Curiæ Sæculari tradi. Tum, quia de hæreſi ſuſpectus eſt; Tum, quia Diuinæ Maieſtatis reus, & offenſor dicitur, vt per eundem Mar. Ital. dicto* §. 3. *nu.* 68., *& ſeqq. cuius opinioni me libenter ſubſcribo*. Quod talis fur ſit de hæreſi ſuſpectus, ſuaderi poteſt. Nam, tanta eſt reuerentia, quam fideles habent Sacramento Euchariſtiæ, vt præſumi nequeat, rectè ſentientem de auguſtiſſimo Sacramento induci poſſe ad iſtud ſacrilegiorum maximum furandi Pixidem cum ſacris formis, indeq; præſumitur, illum, qui tàm nepharius eſt, vt dictum facinus patrare non vereatur, de Sacramento Euchariſtiæ non rectè ſentire, & de hæreſi ſuſpectum eſſe, vel hæreticum. *Item*. Cuſtodia Hoſtiæ conſecratæ eſt Catholicę Religionis ſignum proteſtatiuum, diſtinctiuumq; eiuſdem ab alijs; Sectæ ſiquidem hæreticorum, vel præſentiam realem Corporis Chriſti in ſacra forma omninò denegant; aut illam ſolo in actuali vſu, atq; ſumptione concedunt. Cur ergò ſuſpectus de hæreſi non erit ſacrilegus circà Sacram Euchariſtiam in Cuſtodia? *Inſuper*. Quotidiè edocemur, nepharios homines, qui Sacram Euchariſtiam furantur, ipſa abuti ad ſortilegia, alioſq; vſus nepharios, ideòq; formatur argumentum à communiter accidentibus, atq; præſumptio, quod fur Pixidis cum ſacris formis ipſis abuti velit ad ſortilegia, alioſq; vſus impios, ſicuti etiam cauetur *in Cap. Statuimus, de Cuſtod. Euchar.*, vbi referuntur verba Innoc. III. *Statuimus, vt in cunctis Eccleſijs Chriſma, & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia, clauibus adhibitis, conſeruentur: Ne poſſit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda*.

Quæ verba à quamplurimus Canoniſtis explicantur de ſortilegijs, ad quæ conficienda furantes Euchariſtiam ipſis Particulis, & Hoſtia abutuntur, tuncq; ſortilegium hæreticale eſt. Carena pluribus relatis *part. 2. tit. 12. nu. 23. 32. & ſeqq.* Nec eſt eadem ratio de furante Pixidem, & de occidente hominem cum ſclopo, ſuper quo ſortilegium aliquod factum fuerit, quia in caſu homicidij ſortilegium ſe habuit, vt medium, & homicidium, tanquam finis principaliter intentus; in furto autem Pixidis, furtum non eſt finis, ſed præſumitur, quod talis ad furtum proceſſerit ſolummodò ex mala intentione, & credulitate circà Sanctiſſimum Sacramentum. Si dicas, furtum Pixidis cum Particulis conſecratis eſſe ſacrilegium, iuxtà doctrinam Angelici Doctoris 2. 2. *qu. 99. art. 3.* inquientis. *Similiter, & tertia ſpecies ſacrilegij, quæ circa res alias ſacras committitur, diuerſos habet gradus ſecundum differentiam rerum ſacrarum, inter quas ſummum locum obtinent ipſa Sacramenta, quibus homo ſanctificatur, quorum præcipuum eſt Euchariſtiæ Sacramentum, quod continet ipſum Chriſtum. Et ideò ſacrilegium, quod contrà hoc Sacramentum committitur, grauiſſimum eſt inter omnia.* Sacrilegium autem eſt mixti fori. Mantua *conſ. 266. nu. 80.*, & alij communiter. Quinimò Clarus *in pract. crim. q. 37. num 6.* ſcribit, ſpectare ad Laycum, non ad Eccleſiaſticum Iudicem. Hoc non obſtat, quoniam, etſi ſacrilegium ex formali, præciſaq; ſacrilegij ratione poſſit concedi mixti fori, tamen ratione alicuius qualitatis annexæ induere poteſt rationem criminis merè Eccleſiaſtici. Furtum Pixidis cum Particulis conſecratis ſuprà genericam rationem ſacrilegij addit ſuſpicionem hæreſis, quæ ipſum facit de iuriſdictione Sacri Tribunalis Fidei, Iudicisq; Eccleſiaſtici: & Doctores citati de ſacrilegio ſimplici, non de qualificato, ob hæreſis ſuſpicionem, ſermonem habent. Colligitur *tertiò*, excommunicatos eſſe Laycos cognoſcentes de blaſphemia hæreticali; quoniam blaſphemus hæreticalis, ſi hæreticus non ſit, ſaltem de hæreſi ſuſpectus eſt. Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 3. nu. 4.* Farinac. *de delictis, & pœnis q. 20. nu. 4* Lazar. *de blaſph. num. 17.* ex Genuenſi *cap. 68. num. 8.* Bordon. *cap. 26. q. 10.* Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. 19. nu. 18.* Locatus *v. Blaſphemia.* Eymeric. *in Directl. part. 2. q. 41.* Paſſerin. *in Cap. Vt Inquiſitionis de hæret. in 6. nu. 227.* & alij. Vnde huiuſmodi blaſphemias hæreticales ad Inquiſitores, priuatiuè quoad Laycos, ratione ſuſpicionis hæreſis, pertinere, ſcripſere Simanc. *de Cath. Inſtit. tit. 8.* Albertin. *de agnoſc. q. 6. nu. 24., & q. 22. num. 63.* Sanctarel. *de blaſph. cap. 8. dub. p.* Lorca *in 2. 2. q. 15. art. 2. diſp. 51. nu. 10.* Armendar. *in addit. ad recopilat. leg. Nauarræ lib. 5. tit. 4. l. vnic. de blaſph.* Scaccia *de Iud. lib. p. cap. 12. nu. 56* Barboſa *de Offic. Epiſc. tom. 3. allegat. 51. num. 89.* Capiblanc. *de Poteſt. Baronum pragmat. 8. part. p. num. 96.*, vbi dicit, quod Collaterale conſilium blaſphemiarum hæreticalium cognitionem Eccleſiaſtico Iudici remittit. Salelles *tom. p. reg. 139.* Lupus *in Edicto S. Inquiſ. part. 4. lib. 23. diſt. 3. art. 2. diffic. p.* Fragoſ. *part. p. lib. 2. diſp. 4.*

§. 5.

Digitized by Google

§. 5. *nu.* 6. Carena *part.* 2. *tit.* 7. *nu.* 13. Bordonus *loco cit.* Riccius *in praxi aurea reſol.* 9. *nu.* 2. Farinac. *de hæreſi q.* 178. *nu.* 76. Filiuc. *tom* 2. *tract.* 25. *cap. p. quæſ.* 10. *nu.* 35. Delbene *part.* 2. *dubit.* 218. *ſect.* 15., & alij. Ratio eſt, quia blaſphemia hæreticalis ſignificat, & continet errorem contrà fidem, ideòq; illam proferens eſt ſaltem de hæreſi ſuſpectus. Inter hæreticales blaſphemias connumerantur ſequentes. *Potta di Dio, Putana della Vergine, Putana di noſtra Donna, Putana della Madonna, Al diſpetto di Dio, Rinego Dio, Chriſto, i Sacramenti, Voglio fare la tal coſa, voglia, non voglia Dio, Dio non ſi ricorda di me, Dio ingiuſto, traditore, partiale, becco, partèſano.* Videatur Bordonus *qu.* 3. Carena *part.* 2. *tit.* 7. Delbene *in Coroll. ſect.* 15. Hæreticales etiam ſunt iſtæ. *Deus non eſt omnipotens, non curat hæc inferiora, non habet prouidentiam*; omneſq; in quibus dubitatur de ijs, quæ Deo conueniunt; & per modum indicatiui aſſeritur, *Deum eſſe ignominiæ, conuitij, vel irriſionis capacem.* Intrà numerum hæreticalium ſunt blaſphemiæ ſub conditione de futuro, vt *Deus non eſt Deus, ſi non facit hoc miraculum; Deus eſt iniuſtus, ſi hunc non caſtigat; Renego Deum, niſi te percutiam.* Couaru. *de pactis p. p. §.* 7. *nu.* 9. *verſ.* 2. Corduba *in Sum. q.* 61. Ludouicus Lopez *p. p. inſtruct. cap.* 282. *verſ.* 6 Royas *de hæret. part.* 2. *à nu.* 173. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 24. Mazuchell. *diſp.* 2. *cap.* 16. *nu.* 29. Bordon. *cap.* 26. *nu.* 11. Delbene *dubit.* 218. *ſect.* 4. *nu.* 36., & alij plures; quandoquidem ſic includitur tacita affirmatio negandæ fidei, omnipotentiæ, & iuſtitiæ diuinæ, in euentu, quo non ſequatur veritas illius rei, quam ille talis affirmat. Nec obſtat, conditionalem nihil ponere in eſſe; quandoquidem, etiam in actu conditionali adeſt voluntas de præſenti. *L.* 2. *vbi Gloſſ. ff. de contr. empt.* Royas *nu.* 174. Si ergo Layci de huiuſmodi blaſphemijs hæreticalibus cognoſcant, per Confeſſarium quemlibet abſolui non poterunt; at ſolum per Summum Pontificem, vel huius ſpecialem delegatum. Deducitur *quartò*, Laycos de crimine polygamiæ iudicantes in excommunicationem prædictam, de qua in Conſtit. *Licet à diuerſis* Iulij III. incidere. Nam polygamia eſt delictum annexam habens hæreſis ſuſpicionem. Farinac. *de hæreſ. q.* 178. *nu.* 71. Narbona *lib.* 4. *part. p. tit. p. lib.* 20. *Gloſ.* 12. *nu.* 66. Traſmiera *de Polygam. lib.* 3. *q.* 1. Carena *part.* 2. *tit.* 5. *nu.* 20. Bordonus *cap.* 22. *nu.* 63. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 35. *nu.* 3. Albertin. *nu.* 49. 55. *& ſeq. nu. etiam* 60. *&* 66. Gom. *ad l. Tauri* 80. *nu.* 7. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 4. *tract.* 7., Hurtad. *tract.* 5. *cap.* 2. *reſol.* 4. *nu.* 34. Paſſerin. *in Cap. Vt Inquiſitionis de hæret. in* 6. *nu.* 144. Et ſuffragantur omnes, qui aſſerunt, cognitionem polygamiæ ad Inquiſitores ſpectare priuatiuè. Scaccia *de Iud. lib. p. cap.* 12. *nu.* 55. Campanil. *in diuerſ. Iur. rubr. p. nu.* 46. Canter. *in quæſt. Crimin. cap.* 4. *de adult. num.* 49. Freytas *in addit. ad Acugnam cap.* 1. *nu.* 32. Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *nu.* 152. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 40. *nu.* 44. Salelles *lib. p. reg.* 139. Royas *ſingul.* 98. *nu.* 4. & apud ipſum Domin., & Francus *in Cap. Accuſatus §. Sanè de hæret. in* 6.

Digitized by Google

in 6. Bald. *in l. 3. C. de Sum. Trin.*, & ibi Paulus de Caſtro. Squillac. *de Fide Cath. cap* 15. Alphonſ. de Caſtro *lib. p. de iuſt. hæret. punit.* Bordonus, & omnes ſupra relati. Ratio eſt, quoniam polygamus præſumitur male ſentire de Sacramento Matrimonij, & tenere, licitum eſſe plures vxores ſimul ducere, iuxtà hæreſim Anabaptiſtarum, Lutheri, & aliorum Hæreticorum, factoq; impugnat id, quod definiuit Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *Can.* 2. verbis in illis. *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere vxores, & nulla lege diuina eſſe prohibitum, anathema ſit*. Quamobrem Polygamia eſt factum hæreticale, directè contrarium Sacramento Matrimonij, quod eſt vnius cum vna legitima coniunctio, iuxtà Sac. Scripturam, *Matth.* 19. *& Gen.* 2. *Adhærebit vxori, & erunt duo in carne vna*, Vna coſta fuit in vnam, non in plures mulieres conuerſa. *Cap. Gaudemus, de diuort. Cap. Debitum, de bigamis, & Cap. p. de voto lib. 6.* Plures ſimul vxores ducere eſt Fidei Chriſtianæ iniurioſum, *dict. Cap. Gaudemus*, necnon factis aliter ſentire de Sacramento, quam Eccleſia ſentiat, aut doceat. Trident. *vbi ſuprà*; Qui verò malè ſentit de Sacramento, nimirum, aliter, quam Eccleſia ſentiat, prædicet, & obſeruet, hæreticus eſt, *Cap. Ad abolendam, de hæret.* Et plus eſt factis animum demonſtrare, quam verbis. *L. Si tamen, § Et, qui, ff. de edic. edi. Cap. Dilecti, de appellat. l. Paulus ff. rem rat. habere.* Neuiza. *in Sylua Nupt lib. 6. nu.* 16. Thomas Grammat. *conſil. crim.* 12. *nu.* 3. Paſſerin. *in Cap. Quicunq; nu.* 7 *de hæret. in 6.*, ſiquidem facta, magis, quam verba, hominis animum, voluntatemq; declarant. Traſmiera *de Polygam. lib.* 2. *q.* 2. *nu.* 24. pluribus alijs relatis. Nec ſuffragatur, quod ſecundam vxorem non cognouerit carnaliter, quia Matrimonium ad ſui eſſentiam nō requirit copulam. Souſa *lib. p. Aphoriſ cap.* 35. *nu.* 5. Farinac. *q.* 140. *nu.* 24. *&* 30. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 4. Hurtad. *tract.* 5. *cap.* 2. *reſol.* 4. *nu.* 34. Angelicus Doctor 3. *p. q.* 29. *art.* 2. & ibidem Theologi. Vel quod Matrimonium ſit inualidum, quia vxor erat conſanguinea, Monialis profeſſa, alioue impedimento detenta; non enim puniunt Iudices fidei polygamum tantum propter effectum, validitatemq; Matrimonij, ſed etiam propter affectum. Palaus *tract.* 4. *diſp.* 9 *punct. vlt. §.* 8. *nu. p.* Hurtad. *tract.* 5. *cap.* 2. *reſol.* 4. *nu.* 34., alijq; plures; & polygamus ſimulat Sacramentum ſuam ad libidinem explendam. *Sequitur quinto:* Laycum non poſſe de crimine deturpantium, ac conſpurcantium imagines ſacras cognoſcere, abſq; dictæ cenſuræ incurſu, cum, & delictum illud ſecum ferat hæreſis ſuſpicionem. Alphonſus de Caſtro, *de iuſt. hæret. punit. lib. p. cap.* 12., *&* 15. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.* 18. *nu.* 11., *& in addit. num.* 17. Zanard. *in Sum. Diuin. Præcept. cap.* 64. Carena *part.* 2. *tit.* 7. *nu.* 38. Bordonus *cap.* 25. *nu.* 25. Souſa *lib.* 2. *Aphoriſ. cap.* 42. *nu.* 14. ſcribens. *Qui imaginem Chriſti, Deiparæ, ac Sanctorum, datâ opera percutit, vulnerat, deturpat, ſpurcat, lapidem in eam iacit, vel ſimilia facit, violentam hæreſis ſuſpicionem incurrit: hoc enim factum manifeſtam hæreſim ſapit, & raro, vel*

nunquam

unquam inuenitur ab hæreſi ſeparatum. Caſtro *de iuſt. hæret. punit. cap.* 15. Simanch. Cathol. *tit.* 33. *nu.* 18. Farinac. *tom. p. q.* 20. *nu.* 68. Hæc Sonſa, Raphael de Turri 2.2. *q.* 96. *art.* 4. *dub.* 2. Delrius *diſquiſ. Magic. lib.* 5. *ſect.* 16. §. *Sacerdotes*. Paſſerinus *in Cap. Accuſatus, de hæret. in 6. num.* 65. alijs relatis. Deturpans Imagines Sacras, illaſuè percutiens, videtur malè ſentire cum hæreticis de cultu Imaginum Sacrarum, has videlicet adorandas, ac colendas non eſſe, contrà ea, quæ Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Innocat., Venerat. &c.* tradit, ibi. *Imagines porrò Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in Templis præſertim habendas, & retinendas, eiſq; debitum honorem, & venerationem impertiendam*. Et ſicuti, qui verbo proferret, Sanctorum Imagines colendas non eſſe, hæreticaliter blaſphemaret, & hæreticus eſſet, vel ſaltem de hæreſi ſuſpectus, ità, qui facto non veneratur, ſed conculcat eaſdem, hæreticus eſt, vel ad minus de hæreſi ſuſpectus; ideòq; delictum iſtud priuatiuè, quoad Laycos, ſpectare ad S. Officium, ſcripſere Lazar. *tract. de blaſph. q.* 6. *nu.* 14. Genuenſ. *cap.* 18. *nu.* 17. Carena *nu.* 41. Belochius *in praxi Theol. Mor. p.* 2. *q. p. nu.* 73. Azeued. *ad Reg. Conſtit. lib. p. tit. p. leg.* 3. *num.* 7. Bordon. *cap.* 26. *q.* 14. Diana *part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 9. Salelles *lib. p. reg.* 139. *in fine*, & alij plures. Videantur plura apud Carenam, *vbi ſuprà*. Fulcimus hucuſq; tradita. Sortilegia, etiam ſimplicia, furtum Pixidis cum Particulis conſecratis, blaſphemiæ hæreticales, polygamia, deturpatio, percuſſioq; Imaginum, ac generaliter delicta omnia ſuſpicionis hæreſis, ſunt merè Eccleſiaſtica; omnia ſiquidem crimina cum hæreſi connexa Eccleſiaſtica ſunt. Bald. *conſ.* 260., vbi, quod in ijs, quæ ſpectant ad fidem, ſolus Eccleſiaſticus ligat, & ſoluit. Tuſcus *in v. Iudex, concluſ.* 446., alijs relatis. Paſſerin. *in Cap. Vt Inquiſitionis à nu.* 28. *de hæret. in* 6. Et cuncta delicta ſuſpicionis hæreſis rei Eccleſiaſticæ ſolummodò, nimirum Fidei, Religioniq; aduerſantur. Farinac. *q.* 8. *pract. num* 127., quem refert, & ſequitur Delbenius, *de Immun. Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 2. *ſect.* Iudex autem Laycus cognoſcens de crimine merè Eccleſiaſtico, excõmunicationem contrahit, latam in Bulla Cœnæ *Can.* 17. per hæc verba. *Quiue iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & prouentus ad nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunq; Eccleſiaſticas perſonas &c. pertinentes, vſurpant*. Vbi, nedum de temporali, ſed Eccleſiaſtica etiam iuriſdictione, ſermo habetur, textuſq; loquitur in plurali, *iuriſdictiones*, ad vtramq; comprehendendam. Duardus *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *Can.* 14. *qu.* 5. *num.* 30., quamuis Alterius aliter ſentiat. Extrà dubium eſt, crimina merè Eccleſiaſtica non eſſe de Laycorum iuriſdictione.

Ad primum ſatis patet reſponſio ex hucuſq; traditis. Cauſæ ſuſpicionis hæreſis verè, & propriè ſunt cauſæ hæreſis abſq; extenſione aliqua, menſq; Summorum Pontificum fuit, per dictas Conſtitutiones ligare etiam Laycos de hæreſis ſuſpicione cognoſcentes. Siquidem habuerunt pro fine, ac mente, *vt inquiſitionis negotium contrà hæreticam prauita-*

tem

tum ad Dei gloriam, & augmentum Fidei proſperetur: Inquiſitionis autem negotium, nedum circà hæreſim formalem, ſed etiam circà delicta ſuſpicionis hæreſis verſatur; illudq; haud proſpectari, at perturbari contingit, ſi Layci de ſuſpicione præfata cognoſcant. Quamobrem, ſi Layci; in dictorum criminum proceſſu ſe ingerant, mentem legum, de quibus ſuprà, offendunt, quiq; mentem legis offendit, punitur, ſicuti qui legis verba lædit. *L. Si quis, verſic. Quod ſi dum proponitur, ff. de iuriſd. omn. Iud. l. Sed Iulianus* §. *Mortui, ff. ad Macedoniam*. Imò intentio præfertur verbis. *Cap. Intelligentia, & Cap. Præterea, de verb. ſignif.* Gloſſ. *in Cap. Si Poſtquam, in v. Mente, de elect.* Propter quam rationem Nauar. *in Manu. cap.* 27. *nu.* 7. Suarez. *de Cenſ. diſp.* 2. *ſect.* 2. *nu.* 97. Sayr. *lib.* 3. *de Cenſ. cap.* 2. *nu.* 4. Vgolin. *in Bullam Cœnæ* §. 2., quos refert, & ſequitur Souſa *in Bulla Cœnæ diſp.* 88. *nu.* 2., ſentiunt, vſurpantes fructus, & reddi[illegible] Eccleſiaſticos tempore vacationis Eccleſiæ, excommunicationem *Can.* 17. Bullæ Cœnæ contrahere, tametſi ibi exprimantur dumtaxat vſurpantes fructus perſonas ad Eccleſiaſticas attinentes, Eccleſiaq; vacans perſona vera non ſit, ſed repræſentata; dicunt enim, ſub perſonæ nomine venire etiam Eccleſiam, nè legis intentio fruſtretur. Sic in caſu noſtro, nè intentio legis ferentis cenſuram ad hoc, vt Inquiſitionis negotium non deturbetur, ſed proſperetur, eliſa, eluſaq; remaneat, dicendum, anathematis gladio feriri etiam Laycos de criminibus ſuſpicionis hæreſis cognoſcentes. Illuſtrare, &c roborare poſſumus iſta, ex probabiliſſima ſententia edocente, omnia, ad quæ ſe extendit ratio expreſſa legis, ſub lege comprehendi, non obſtante legis pœnalitate. Gloſſ. *in Cap. Sapè de Temp. ordinat. in* 6. Gloſſ. *in Clem. p., v. eligatur, de elect.* Gloſſ. ſingul. *in Auth. de hæred. ab inteſtato venien.*] §. *fin. v. Ordinem. collat.* 5., commendata à Bald. *in l. fin. C. de hæred. inſtit.* Gloſſ. *in Auth. Min. debiti, C. Qui tutores*, commendata à Soccin. *in l. p. col.* 3. *ff. de vulg.* Panorm. *in Cap. Si quis de foro compet.* Syrueſt. latè *in v. lex, qu.* 18. Valer. *de differ. vtriuſq; fori, v. lex, differ.* 10. Barboſ. *in Cap. Sapè, de Temp. Ordin. in* 6., & alij, quia lex nil aliud eſt, quam ratio legis. Quæ ſententia præcipuè vera eſt, quando agitur de fauore Eccleſiæ, cui in dubio ſemper eſt inclinandum. Valenzuela *in defenſ. Monitorij Pauli V. part. p. nu.* 43. Delbene, *vbi ſuprà*, alijs relatis; iura enim fauent Eccleſiæ; Et magis adhùc, ſi de fidei fauore tractetur, cuius in gratiam plura contrà ius commune diſpoſita ſunt. *Cap. Vt Inquiſitionis negotium, de hæret. in* 6., necnon *in Conſtit. Iulij III., Licèt à diuerſis*, exprimitur ratio, ob quam Layci de hæreſis crimine cognoſcere non poſſint, &, ſi de iſto cognoſcant, excommunicationem incurrant, dum dicitur. *Cum merè Eccleſiaſticum ſit*: Et ratio iſta militat pariter de criminibus ſuſpicionis hæreſis, quæ ſunt merè Eccleſiaſtica. *Cap. Vt Officium Inquiſitionis*, ibi. *Necnon contrà infamatos de hæreſi, & ſuſpectos*. Fermoſin. *in Cap. de Bigam. q.* 4. *nu.* 143. & diximus ſuprà. Quapropter concludendum, ſub dictis iuribus com-

prehendi,

prehendi, nedum Laycos de hæreſis formalis crimine, ſed etiam de hæreſis ſuſpicionis delictis cognoſcentes. Addimusq́, quod omnes ſuſpecti de hæreſi, debent ſuper intentione, & credulitate interrogari, etiam rigoroſo examine, abiurare, iuxtà delicti qualitatem, ab excommunicatione, ſaltem ſub conditione, abſolui: Et hæc Iudicis ſunt Eccleſiaſtici, nullo modo Layci; ac proindè Layci ſe ingerentes in iſtis cauſis Eccleſiaſticam iuriſdictionem violant, & Inquiſitionis negotium deturbant.

Ad ſecundum diximus, excommunicationem latam in Laycos cognoſcentes de crimine hæreſis, non eſſe reſeruatam per Conſtit. Bonifacij VIII., de qua *in Cap. Vt Inquiſitionis negotium*, eſſe tamen reſeruatam per Iulium III. *in Conſtit. Licèt à diuerſis*. Inſuper diximus, eoſdem contrahere, ſatis probabiliter, excommunicationem latam in *Can.* 17. Bullæ Cœnæ contrà vſurpantes Eccleſiaſticam iuriſdictionem; hæcq; Summo Pontifici reſeruata eſt.

Ad tertium, negamus, Canonem 17. Bullæ Cœnæ intelligendum de ſola temporali iuriſdictione, & diximus, Summos Pontifices vti verbo hoc, *iuriſdictiones*, in plurali, ad vtramq; comprehendendam. Sed, adhùc independenter ab hoc Canone, Layci cognoſcentes de crimine ſuſpicionis hæreſis, in cenſuram excommunicationis Summo Pontifici reſeruatam, incurrunt, prout ſatis conſtat ex dictis.

SECTIO V.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit legentes abſq; debita licentia Libros hæreticorum continentes hæreſim, vel de Religione tractantes.

Videtur poſſe. *Primò*. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt legentes Libros aliorum infidelium, etſi errores aliquos contineant, Libroſq; Græcorum, Armenorum, & ſimilium eorum ritus continentes; Iudæorum, Turcarum, quamuis errores in Fide contineant, vel de Religione tractent. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 12. *diſp.* 13. *nu.* 8. Suarez. *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *nu.* 11. & quamplures relati à Delbenio *dubit.* 36. *nu.* 6. Cur ergo idem dicendum non erit de legente Libros hæreticorum?

Secundò. Plures ſunt, qui abſq; licentia huiuſmodi Libros legunt ſine dolo, maloùe animo, ſed ſola ex curioſitate, etiam ad bonum finem, ad confutandos hæreticorum errores. Aliqui ipſos legunt, & non intelligunt; nonnulli paucas lineas perlegunt, tametſi à principio multum legere intenderent; alij ignorant Auctorem Libri hæreticum eſſe, vel Librum hęreſim continere, aut de Religione tractare; qui omnes per Confeſſarium quemlibet abſolui poſſe videntur.

Tertiò. Quamuis legentes præfatos Libros excommunicati dicantur in Indice Librorum prohibitorum, *regul.* 10. *in fi.* ibi. *Quod, ſi quis Libros hæreticorum, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta, ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, damnata, atq; prohibita legerit, ſiuè habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurrat*; tamen excommunicatio iſta reſeruata non eſt. Farinac. *de hæreſi q.* 180. *num.* 6. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 21. *nu.* 48., & alij communiter. Vndè per Confeſſarium quemlibet abſolui poterunt.

Reſpondeo. Legentes Libros hæreticorum tractantes de Religione, vel hæreſim continentes, non poſſunt per Confeſſarium quemlibet abſolui, ſed ſolum à Summo Pontifice, vel habente facultatem delegatam, aut niſi prius in Sac. Tribunali Fidei exteriori in foro abſoluantur. Aſſertio iſta communis eſt; & manifeſta; quoniam in Bulla Cœnæ excommunicantur legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes Libros illos per ſequentia verba. *Ac eorundem Libros, hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeù quomodolibet defendentes, ex quauis cauſa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore*. Et quia cuiq; manifeſtum eſt, excommunicationes Bullæ Cœnæ Summo Pontifici reſeruatas eſſe, ideò manifeſtè liquet, legentes hæreticorum Libros de Religione tractantes, vel hæreſim continentes, per Confeſſarium quemlibet abſolui non poſſe. Hinc ſolum explicanda remanent præfata verba Bullæ. Dicitur, *eorundem Libros*, hæreticorum videlicet, quoniam excommunicatio hæc non incurritur, niſi Liber ſit alicuius hæretici, qui debet eſſe notorius, denunciatus, vel publicè profitens aliquam hæreticorum Sectam; & in dubio, an hæreticus ſit Auctor, excommunicatio locum non habet; nec dicitur hæretici Liber ille, qui editus fuit ante lapſum, dum Auctor erat fidelis; aut poſt reconciliationem factam Eccleſiæ, ſi approbatus fuerit; neq; ille, qui compoſitus eſt ab Auctore Catholico, compilatuſq; ab hæretico nihil inſerente de ſuo, ſecus, ſi quid de ſuo apponat, vel addat alicui Libro Catholici Scholia hæreſim continentia, vel ex profeſſo de Religione tractantia, ſaltem ſi ſint maior pars Libri. Per hæreticum intelligitur hæreticus formalis, ideòq; prohibitione ſub iſta non comprehenditur Liber Authoris Catholici, etiam ſi hæreſes aliquas damnatas per ipſius ignorantiam contineat, ſicuti neq; ſi per malitiam alicuius hæretici Libro Catholici errores ſint additi: tamen Liber iſte alias eſt prohibitus per Clem. VIII., & Paulum V. *Libros* vocamus in præſenti non ſolum impreſſos, ſed etiam manuſcriptos, quia licet cauſa prohibitionis impulſiua ſpecialior ſit in Libris impreſſis, qui faciliùs ad manus omnium deueniunt, cauſa tamen finalis, ſcilicet odium hæreſis, & periculum infectionis, eſt eadem etiam in manuſcriptis. Num autem ſub Librorum nomine veniant breues annotationes, vel quæcunq; alia breuis Scriptura, vt Oratio, Concio, Quæſtio, Epiſtola, Lectio, vel

Diſpu-

Diſputatio, negant aliqui, ſed affirmat Suarez *de Fide diſp. 20. ſect. 2. nu. 10.*, Trullench. *lib. p. in Decal. cap. 3. dub. 9. §. 5. nu. 16.* Farinac. *de hæreſ. q. 180. nu. 30.*, alijq; plures, quia in hoc Canone Bullæ Cœnæ nomen Libri non ſignificat Libri materialitatem, quatenus ſcilicèt continet plura folia complicata, ſed formalitatem, prout ſcilicet continet doctrinam, & aliquid legendum, quod ſaluatur, ſiuè ſint Epiſtolæ, ſiuè Conciones, ſiuè Folia, ſiuè quid ſimile, & in his quoq; militat ratio legis, quæ eſt prouidere, ne ex lectione fideles inficiantur, & hæreſes propagentur. *Hæreſim continentes* ſunt Libri illi, qui, etſi de re prophana ſint, nec ex profeſſo de hæreſi tractent, nihilominus vnam, vel alteram hæreſim continent modo doctrinali, ita ut hæreſim, quam continent, rationibus probent; etſi illam cōtineant ſolū incidenter: ſi verò illam nō contineant modo doctrinali, & hæreſis vna ſit, vel altera, ſatis probabile eſt, quod non dicantur hæreſim cōtinere, ad effectum incurrendi excommunicationem Bullarem; cum tunc non habeant vim, & efficaciam ad inficiendum, & trahendum legentis aſſenſum. Sufficit ad hoc, vt hæreſim contineant, quod Liber ſit Auctoris hæretici, & Libri doctrina hæretica ſit, quamuis Commentaria ſint Auctoris Catholici; & è conuerſo. *Vel de Religione tractantes*. Liber ille dicitur de Religione tractare, qui tractat de rebus ad Fidem pertinentibus, vt de Sacra Scriptura, vel aliqua eius parte, de Theologia Scholaſtica, vel Morali, etiam de caſibus conſcientiæ, de myſterijs Fidei, de cultu Dei, & Sanctorum, de Pontifice, Epiſcopis, Cardinalibus, Clericis, Religioſis, vel alijs Miniſtris Eccleſiæ, de moribus Chriſtianis, de recta, vel non recta morum inſtitutione, de virtutibus, & vitijs in ordine ad finem ſupernaturalem, de Religionis ritibus ad Religionem, ſiuè Catholicam, ſiuè reprobatam ſpectantibus, & ſimilibus. Expoſcitur, vt Liber tractet de Religione ex profeſſo, & inſtituto, nec ſufficit, vt obiter de ipſa tractet, non tamen, quod argumentum Libri ſit de Religione, cum poſſit Liber per digreſſionem de pluribus negotijs ab argumento propoſito diuerſis tractare ex profeſſo notabiliter. *Quid*, ſi Liber de Religione tractet, ſed hæreſim non contineat? Adhuc ipſum legens excommunicationem incurrit, ſiquidem Canon diſiunctim loquitur. proptereà, vt locum habeat, ſatis erit, quod alterutrum, ſeù pars altera verificetur; ſed placet dictum iſtud limitare, vt tantum valeat, quando Liber tractat de Religione hæretico modo, ideſt cum aliquo influxu hæreſis in tractationem, ſcilicet cum aliqua proteſtatione, & relatione ad hæreſim, ſeù aliquo modo diſponendo ad hæreſim; Nam, ex tertia regula Indicis, annotationes in Sacram Scripturam, cuiuſcumq; Auctoris ſint, expunctis locis ſuſpectis, permittuntur; necnon regula octaua, Libri quorum argumentum principale bonum eſt, in quibus tamen obiter, ſeù incidenter aliqua, quæ ad hæreſim, impietatem, diuinationem, vel ſuperſtitionem ſpectant, inſerta ſunt, à Catholicis Theologis, generalis Inquiſitionis authoritate, expurgati

conced i poſſunt. Dicatur, *Sine auctoritate noſtra, vel Sedis Apoſtolicæ*, quoniã, ſolus Pontifex poteſt concedere licentiam legendi iſtos Libros, tamen facultatē ſuã in hoc cõmunicauit, ac delegauit Congreg. S. Officij, & Indicis, necnon in Vrbe Magiſtro Sac. Palatij. *Scienter legentes*. Vt quis cenſuram Bullæ Cœnæ incurrat, neceſſe eſt, vt ſcienter Librum legat, vndè non excommunicatur, qui ignoranter dictos Libros legit, licet ignorantia ſit craſſa, aut ſupina, niſi adſit ingens temeritas, vt eſt vehemens ſuſpicio malitiæ Libri. Souſa, alijs relatis, *lib. p. Aphoriſ. cap. 21. nu. 22.*, & qui ignoraret, Libros eſſe hæreticos, vel de Religione tractare, quamuis ſciret Authores eorum hæreticos eſſe, vel è contrà, ſi ſciret Libros eſſe hæreticos, vel de Religione tractare, & ignoraret, Authores eſſe hæreticos, excommunicationem Bullarem non incurreret. At Decretum Pauli IV. in hac materia ligat etiam ignorantes ignorantia craſſa, vel affectata, quoniam ſcientiam non requirit. *Legentes*. Sumitur hic legere cum intelligentia, & non tantum p yſicè, & materialiter, quoniam ſolum legere formaliter importat periculum infectionis, & habet effectum lectionis, & legere, & non intelligere eſt non legere. Satis tamen eſt, vt quis dicatur legere Librum hæreticum, quod illum oculis percurrat cum aduertentia ad ea, quæ in ipſo ſcripta ſunt, quamuis ore nihil exprimat; ſed recitans memoriter Librum prohibitum, quamuis praua intentione id faciat, non cenſetur legere; neq; legens paucas lineas excommunicationem incurrit, ob paruitatem materiæ; Proemium verò, aut Index Libri paruitas materiæ non dicitur; ſunt tamen aliqui negantes omninò paruitatē materiæ in hoc particulari. Tolet. *lib. p. cap. 19. nu. 9.* & alij. Ad contrahendam cenſuram ſufficit legere Librum in illa parte, quæ hereſim non continet; & etiam Librum à ſe editum, ſi legens viuat in terris, vbi Bulla Cœnæ recepta eſt. *Aut retinentes*, ſiuè in propria, ſiuè in aliena domo, ſiuè Librum intelligant, ſiuè non, ſiuè totum retineant, ſiuè partem, dummodò folium vnicum non ſit, ſiuè retineant, vt legant, ſiuè ſolum cauſa curioſitatis, ornatus, vel permutandi cum alijs. Paruitas materiæ excuſare poteſt ab excommunicatione retinentem Libros dictos, vt, ſi retineat per ſpatium vnius, vel duorum dierum, dummodò non retineat illos voluntate abſoluta retinendi; non tamen excuſatur, ſi auctoritate propria illos comburat, & Inquiſitoribus non tradat; quoniam licet Bulla Cœnæ nihil dicat, quod Liber deferendus ſit ad Inquiſitores; tamen Paulus IV. in ſuo motu proprio prohibuit ſub pœna excommunicationis reſeruatæ Summo Pontifici, vel Inquiſitori Generali, nè Libros hæreticorum, vel ab Inquiſitoribus prohibitos habentes abſoluantur, niſi prius illos Inquiſitoribus tradant. Quæ diximus de legentibus, & retinentibus proportionaliter intelliguntur etiam de imprimentibus, & defendentibus, ſiuè publicè, ſiuè occultè, quocunq; ingenio, vel colore, vt patet ex adductis verbis Bullæ. Videri poteſt Delbene, *à dubit. 41.* cum alijs ab ipſo citatis.

citatis, quoniam noſtri inſtituti non eſt plenam tradere notitiam de hac materia, ſed duntaxat indicare Confeſſario quid poſſit.

Ad primum dicimus, non valere argumentum à paritate in legalibus, ſed ſtandum eſſe expreſſis: Bulla autem Cœnæ expreſsè loquitur ſolum de hæreticis, quales non ſunt Iudæi, & Turcæ. Quatenus verò Græci, & Armeni ritè baptizati ſunt hæretici, prohibentur eorum Libri, ſicuti aliorum hæreticorum, ſi de Religione tractent, vel hæreſim contineant. Alibi tamen prohibentur Libri infidelium, & de Thalmud, alijſq; Libris Hebræorum, habetur in Indice Librorum prohibitorum in obſeruationibus ad regulam decimam; & in Conſtit. Clem. VIII. *Cum Hebræorum malitia*. De Alcorano videri poteſt Delbene *dubit. 44. §. Addenda*, *nu.* 8 De Libro Magazor, Index, *loco cit.*

Ad ſecundum dicimus, incurrere excommunicationem legentem dictos Libros, quamuis illos legat abſq; dolo, & malo animo, ſed ex ſola curioſitate, vel ad hæreticos confutandos. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 21. *nu.* 17. vbi alios refert. Quid dicendum ſit de legentibus, & non intelligentibus, de paruitate materiæ, atq; ignorantia, in corpore ſectionis tactum fuit.

Ad tertium, quidquid ſit de alijs excommunicationibus in legentes præfatos Libros latis, certum eſt, illam, quæ habetur in Bulla Cœnæ, Summo Pontifici reſeruatam eſſe: hæc autem fertur contrà legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes Libros hæreticorum continentes hæreſes, vel de Religione tractantes, vt explicauimus.

SECTIO VI.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit legentes Libros hæreticorum non tractantium de Religione, nec hæreſim continentes, Libros aliorum Infidelium, necnon Catholicorum prohibitos, non ex cauſa hæreſis.

VIdetur non poſſe. *Primò*, quia Libri hæreticorum, ſiuè de hæreſi, & Religione tractent, ſiuè non, prohibiti ſunt in prima Claſſe, vt habetur ex ſecunda Regula Indicis, ibi. *Cuiuſcumq; nominis, tituli, aut argumenti exiſtant, omninò prohibentur*. Et damnato Authore, omnes ipſius Libri damnati cenſentur ſub pœna excommunicationis, vt docent Pegna 2. *part. Direct. Com.* 3. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *q.* 34. *nu.* 21. & alij, qui dicunt, ſub pœna excommunicationis prohibitos eſſe Libros omnes hæreticorum, quamuis de hæreſi non tractent. Pius IV. etiam *in Conſtit. Dominici gregis, die* 26. *Martij* 1564. edita, decreuit. *Is quidem, qui hæreticorum Libros, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta propter hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atq; prohibita legerit, habuerit,*

ipſo

ipſo iure in excommunicationis pœnam incidat, eamq; ob cauſam in eum, tanquam de hæreſi ſuſpectum, inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas ſuper hoc ab Apoſtolica Sede, Sacriſq; Canonibus conſtitutas; in qua Conſtitutione, nedum excommunicantur legentes Libros prohibitos propter hæreſim, ſed etiam ob ſuſpicionem falſi dogmatis.

Secundò. Quantum ad Libros aliorum Infidelium. Clemens VIII. in Conſtit. *Cum Hebræorum malitia*, prohibuit ſub excommunicatione Librum Thalmudi, Libros Cabaliſtos, atq; alios Hebræorum nepharios, *continentes tacitè, vel expreſſè hæreſes, vel errores contrà Sacras veteris Leges, & Teſtamenti Scripturas, necnon contumelias, impietates, blaſphemias, contrà Deum, Sanctiſſimam Trinitatem, & Saluatorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, eiuſq; Sanctam Chriſtianam Fidem, ac Beatiſſimam ipſius Genitricem ſemper Virginem Mariam, & Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, aliosuè Sanctos Dei, Sacratiſſimam Crucem, Sacramenta nouæ Legis, Sacras Imagines, & Sanctam Catholicam Eccleſiam, & Sedem Apoſtolicam, ac contrà Chriſti Fideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias Eccleſiaſticas Perſonas, atq; etiam contrà nuper ad eiuſdem Chriſti Fidem conuerſos, ac Neophytos, & alios contrà Religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, & obſcænæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu, quod expurgati fuerint &c.* Quoad Libros Turcarum. In Indice Librorum prohibitorum recognito à Clemente VIII. prohibetur Alcoranus Mahumetis Baſileæ impreſſus, cum impijs Scholijs, Annotationibus, & Præfationibus; & in vltimo Indice prohibetur Alcoranus Mahumetis cum omnibus Scholijs, & impijs annotationibus, & præfationibus cuiuſcumq; impreſſionis, & idiomatis. Origenes, monitore S. Gregorio Taumaturgo, *in Orat. Panegir. eiuſdem*, noluit, vt ſui Diſcipuli Libros Atheorum legerent; *& diſt.* 37. per totam, damnantur Gentilium Libri.

Tertiò. Legentes Libros Aſtrologiæ iudiciariæ, quamuis hæreticorum non ſint, nec tractent de Religione, aut hæreſes contineant, excommunicationem incurrunt Summo Pontifici reſeruatam, ex Conſtit. Pij IV., quæ notatur *in Reg. nona Indicis Librorum prohibitorum*. Concludendum igitur, per Confeſſarium quemlibet abſolui non poſſe legentes Libros hæreticorum non tractantium de Religione, nec hæreſim continentium, aliorum Infidelium, & Catholicorum prohibitos, non ex cauſa hæreſis.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt legentes Libros hæreticorum non tractantes de hæreſi, nec de Religione; in cuius dicti comprobationem ſic diſcurro. Iſti Libri, vel pro ſuis Auctoribus cognoſcunt hæreſiarchas, vel ſimplices hæreticos. Si illos, prohibiti ſunt, ex regula ſecunda Indicis, ibi. *Hæreſiarcharum Libri, tàm eorum, qui poſt prædictum annum hæreſes inuenerunt, vel ſuſcitarunt, quàm, qui hæreticorum capita, aut Duces ſunt, vel fuerunt, quales ſunt Lutherus, Zuuinglius, Caluinus, Balthaſſar Pacimontanus, Scuueneſeldius, & his ſimiles, cuiuſcunq; nominis,*

minis, tituli, aut argumenti exiſtant, omninò prohibentur. Verùm excommunicatio non videtur ferri, niſi contrà legentes Libros prohibitos hæreticorum, ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, propter verba Indicis, in fine regulæ decimæ. *Quod, ſi quis Libros hæreticorum, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta, ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, damnata, atq; prohibita legerit, ſiuè habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurrat*; neq; excommunicatio Indicis eſt reſeruata. Nec in Bulla Cœnæ fit mentio, niſi de Libris hæreticorum tractantibus de Religione, vel hæreſim continentibus. Loquendo autem de Libris, non hæreſiarcharum, ſed hæreticorum, non continentibus hæreſes, nec de Religione tractantibus; ſentiunt nonnulli eſſe permittendos, quales ſunt Libri Grammatici, Rhetorici, Dialectici, Philoſophici, Medici, Mathematici, & ſimiles, eò quod conſcripti non ſunt ab hæreticis, inquantum tales ſunt; nullumq; periculum inferunt, quod Lectores ex ipſorum lectione ad hæreſim pertrahantur; & in partibus Septentrionalibus ſæpè prodeunt hæreticorum Libri Medici, Iuridici, Hiſtorici, qui plerumq; vnam, vel plures hæreſes obiter admixtas habent, & tamen paſſim in Catholicorum Bibliothecis retinentur, ac leguntur, exceptis eorum hæreticorum hiſtorijs, vt Ioannis Auentini, & Sebaſtiani Muſteri: Alij volunt, Libros quoſcunq; hæreticorum, etiam de quibus loquimur, prohibitos eſſe, quia damnato Authore cenſentur damnati omnes Libri illius; ſed ſtante etiam hac ſententia, dicendum eſt adhùc, legentes Libros præfatos per Confeſſarium quemlibet abſolui poſſe, quoniam prohibitio non eſt cum excommunicatione reſeruata. Quoad Libros Iudæorum, certum eſt prohiberi, & Thalmudici prohibentur ſub excommunicationis pœna per Clem. VIII., etiamſi ſint ſine Gloſſa, Commentarijs &c., quæ tamen excommunicatio non eſt reſeruata, ideòq; abſolui poterit à quocunq; legitimo Confeſſario. Liber Magazor eorundem Hebræorum, in quo continentur Officia, & Cœremoniæ ipſorum, in lingua hebræa permittitur. Alcoranus Mahumetis, Liber Turcarum, eſt prohibitus cum omnibus Scholijs, & impijs annotationibus, & præfationibus, cuiuſcunq; impreſſionis ſit; ſed prohibitio hæc non fit cum excommunicatione reſeruata. Quoad Libros Gentilium, & Ethnicorum, quamuis iſti multa contineant pertinentia ad impias eorum ſectas, ſeù profeſſiones; quia iſtæ iam ceſſarunt, nec amplius vigent, nec legentium animos ad malum earundem ſectarum pertrahere poſſunt, cum iam exploſæ ſint, & emortuæ, permittuntur: Quare in Regula ſeptima Indicis dicitur. *Antiqui verò ab Ethnicis conſcripti, propter ſermonis elegantiam, & proprietatem permittuntur; nulla tamen ratione pueris per legendi erunt.* Nec obſtat dictum Iſidori, quod refertur *diſt. 37. Can. 13. Ideò prohibetur Chriſtianis legere figmenta Poetarum, quia per oblectamenta fabularum nimium mentem excitant ad incentiua libidinum. Non enim thura ſolùm offerendo dæmonibus immolatur, ſed etiam eorum dicta libentius capiendo*; quoniam

niam Iſidorus non loquitur ſpecialiter de Libris Gentilium, ſed generaliter de Libris Poetarum continentium res laſciuas. Quoad Libros prohibitos, non ex cauſa hæreſis; Libri Geomantiæ, Hydromantiæ, Omnimantiæ, Necromantiæ, ſiuè in quibus continentur ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, incantationes artis Magicæ, non prohibentur in Bulla Cœnæ, ſi Auctor eorum hæreticus non ſit, ſed in Indice prohibitorio. Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap.* 21. *nu.* 21. Legentes Libros prohibitos ex alia cauſa, quam hæreſis, puta, quia ſunt contrà bonos mores, peccatum mortale incurrunt, vt habetur in fine decimæ Regulæ Indicis, ibi. *Qui verò Libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Epiſcoporum ſeuerè puniatur*. Quòd verum eſt, etiamſi legens periculo peccati mortalis non ſe exponat. Homob. de Bonis *in Exam. Eccleſ. tract.* 7. *q.* 10. Sed à quolibet abſolui poteſt, quia excommunicatio, de qua in Bulla Pij IV., nemini eſt reſeruata. Confeſſarius omninò curare debet, vt Libri hæretici, vel hæreticorum ad Inquiſitores deferantur, nec antè debet pœnitentem abſoluere, quam Libros cum effectu S. Officio conſignari curauerit; & ſi pœnitentes propoſitum habeant retinendi Libros, etiam continentes res laſciuas, & contrà bonos mores, nullo modo ratione periculi, & peccati mortalis, abſolui poſſunt. Interrogare debet pœnitentem, an ſciat aliquos legere, vel retinere Libros hæreticorum, hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, etiam in alienis domibus, & quatenus ſciant, illos cogere ad denunciandum S. Officio. Inſuper, à quo, vel à quibus Libros habuerit, quandiù penes ſe eoſdem retinuerit, quoties legerit; an aliquibus, quibus, ac quoties ipſos accommodauerit; an eorum occaſione carnaliter peccauerit. Demum, grauitate peccati huius patefacta, pœnitentiam proportionatam delicto, pro ſuo arbitrio iniungat.

Ad primum, Regula ſecunda Indicis, verbis in illis loquitur de Libris Hæreſiarcharum; diximus autem, Bullam Cœnæ non facere mentionem, niſi de Libris hæreticorum tractantibus de Religione vel hæreſim continentibus, nec habere verbum de Libris Hæreſiarcharum, cuiuſcumq; tituli, ac argumenti exiſtant: ideò dicti Libri prohiberi videntur ſolum per Indicem; Verum eſt tamen, vix Librum aliquem ab Hæreſiarchis noſtri temporis eſſe ſcriptum, qui non ſit de materia Religionis. Libri primæ Claſſis prohibentur ſub excommunicatione Summo Pontifici reſeruata per Bullam Cœnæ Domini; ſed prohibitio primæ Claſſis eſt propter Auctores hæreticos, quorum proindè omnes Libri ſcripti de materia Religionis prohibentur, quamuis eorum aliqui nullum forſan errorem manifeſtum contineant; quia damnato Authore in certo genere, nempè Religionis, damnata cenſentur omnia illius ſcripta in materia Religionis.

Ad ſecundum, qualiter prohibeantur Libri Iudæorum, Turcarum, atq; Gentilium, diximus in corpore ſectionis, nimirum, non prohiberi in

prima

prima Claſſe, & ſub excommunicatione Summo Pontifici reſeruata. Quoad Libros Gentilium, non eſt verum prohiberi *diſt.* 37., quamuis in *Can. p.* dicatur, quod Epiſcopus legere non debeat Gentilium Libros, ſed hæreticorum; & figmenta Poetarum repudientur. Origenes præcipere conſuebat ſuis Diſcipulis, quod legerent Libros, tàm Philoſophorum, quàm Poetarum Gentilium, nihilq; repudiarent. Multiq; Patres, vt Tertullianus, Epiphanius, Irenæus, ac D. Auguſtinus curarunt, quod Gentilium Libri in lucem ederentur, in quibus erant multa pertinentia ad eorum ſectas; & Angelicus Doctor ſcripta Ariſtotelis commentatus eſt.

Ad tertium dicitur, Libros Aſtrologiæ iudiciariæ, ac continentes artem diuinatoriam, vt Chyromantiæ, Necromantiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Acromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, ſiuè etiam de veneficijs, augurijs, ſortilegijs, incantationibus, auſpicijs, arte Magica Dæmoniaca tractantes, ſi hæreſim contineant, & ſint Auctorum hæreticorum, prohibentur ſub pœna excommunicationis Bullæ Cœnæ; & ſi falſi dogmatis ſuſpicionem contineant, ſub excommunicatione per Bullam Pij IV. Si verò, nec ſint hæreticorum, nec hæreſim contineant, nec falſi dogmatis ſuſpicionem, eorum prohibitio non eſt ſub pœna excommunicationis. Libri iſti editi ab Auctore Catholico, & continentes clarè hæreſim, vel eius ſuſpicionem, ſeù falſi dogmatis, vt contingit, quando continent ſortilegia qualificata, vel expreſſam Dæmonum inuocationem, ſpectant ad ſecundum gradum prohibitionis, ſub excommunicatione ipſo facto, non reſeruata, de qua in Bulla Pij IV. *Dominici Gregis*: non verò reſeruata, quidquid dixerint nonnulli apud Salelles *lib. p. cap.* 18. *nu.* 33.

SECTIO VII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ſuadentem aliquem ad legendum abſq; licentia hæreticorum Libros tractantes de Religione, vel hæreſim continentes, & lectionem eorundem audientem.

Videtur Sayro *tom. p. Theſaur. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 14. Alterio *lib.* 5. *Cenſur. diſp.* 2. *cap.* 6. *dub.* 2. Leandro *part.* 4. *tract.* 3. *diſp. p. q.* 58. Suarez *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 9. Dianæ *part. p. tract.* 11. *reſol.* 33. alijſq; pluribus, talem non euitare cenſuram Bullæ Cœnæ latam in legentes Libros præfatos; abſoluiq; non poſſe per Confeſſarium quemlibet; & hæc ſententia ſuaderi poteſt. *Primò*. Agentes, & conſentientes pari pœna plectuntur. *Cap. Quantæ, de Sent. excommunicationis*; ex qua ratione textus infert, nedum excommunicari

percutientes Clericum, ſed etiam doloſè non impedientes; eſt autem maior ratio de ſuadente aliquem ad Librum legendum abſq; licentia.

Secundò. Vbicunq; eſt eadem ratio prohibitionis, eſt etiam eadem prohibitio, iuxtà *Text. in Cap. Ex parte, de Poſtulando*, vbi prohibitio aduocandi facta Monachis, declaratur, quod etiam Canonicos Regulares comprehendat, ibi. *Idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod eſt de Monachis, quantum ad ſupradicta, credimus obſeruandum, licèt de Monachis in canone ſit ſpecialiter expreſſum*. Similis habetur extenſio per interpretationem *in Can. Idololatria 28. q. p.* Militat idem motiuum prohibitionis in audiente, & legente Libros prohibitos, videlicet periculum infectionis; imò efficacius per auditum, quam per lectionem, doctrina praua percipitur. Cur ergo excommunicatus non erit ille, qui non habens licentiam legendi Libros prohibitos, alios ad eoſdem legendos ſuadet, & eorundem lectionem audit?

Tertiò. Lectio duplicem actionem includit, prolationem verborum, & illorum intelligentiam, ſeù perceptionem, hæcq; principalior eſt, atq; ſufficiens ad cenſuram incurrendam; & nos *ſect. v. diſcept. præſentis* ſcripſimus, oculis percurrentem Librum, exteriuſq; verba non proferentem, dici legentem. Audiens lectionem Libri habet intelligentiam, ſeù perceptionem, ideòq; legere dicitur, quantum ſufficit ad excommunicationem incurrendam.

Reſpondeo. Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt illum, qui ſuo conſilio, iuſſu, vel mandato fuit cauſa, vt aliquis ſine licentia legeret Libros prohibitos, lectionemq; eorundem audiuit, etiamſi Libri prohibiti ſint propter hæreſim, tractatum de Religione, & Auctores hæreticos. Nam, iſtum excommunicationis laqueo innodatum non eſſe, docent Souſa *lib. p. Aphoriſ. cap. 21. nu. 13. & in Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 14. nu. 4.* Delbene *dubit. 39. nu. 3.* vbi quamplures refert. Ratio eſt, quia leges pœnales extendi non poſſunt, nec debent, vltrà propriam ſignificationem. *Cap. Odia de Regul. iuris in 6.*, niſi declaretur talis extenſio, & fiat in iure, ſicuti *in Cap. Quanta, de ſent. excom.* declaratur, quod lex contenta in *Cap. Si quis ſuadente 17. qu. 4.*, ſe extendit ad conſulentes percuſſionem Clerici. Sub verbo, *Legentes*, non comprehenditur audiens legentem, etſi legentem ad legendum induxerit, cum neq; inductio ad legendum, neq; auditio lectionis propriè ſit lectio, ſiquidem legere propriè eſt viſu, & mente ſcripta percurrere: Vndè in *l. p. §. legi, ff. de his, quæ in teſtam. delend.* dicitur. *Legi autem ſic accipiendum eſt, non intelligi, ſed oculis proſpici, quæ ſcripta ſunt*; quod dictum, prout excludit intelligentiam, ſolum legere phyſicè, exterius, & materiale comprehendit; tamen legere formaliter etiam claudit particulam dictam, *oculis proſpici*, etſi vlterius intelligentiam addat. Hinc docet Salelles *lib. p. cap. 19. nu. 116.*, cœcum non eſſe capacem ad violationem dictæ prohibitionis, nec ad contrahendam cenſuram contrà violantes latam; benè ta-

nè tamen mutum, cum externa verborũ prolatio ad lectionem neceſſaria non ſit; ſicuti ex alia parte exigitur, quod viſu corporeo ſcripta percurrantur. Qui nuſquam literas, & alphabetum didicit, ſi ſurdus non ſit, legentem audire poteſt. Ergo ſcit legere? Nullus daretur habens auditum ſine ſcientia legendi, ſi idem eſſet legere, ac legentem audire. Scio, te reſpondere, audientem lectionem, quam imperauit, vel conſuluit, non legere per ſeipſum, ſed per alium; & talem lectionem ſufficere ad cenſuram incurrendam. In contrarium eſt, quia cenſura lata in facientes non comprehendit ſuadentes, iubentes, vel mandantes, niſi exprimantur. Caiet. *in v. Excommunicatio in princ.*, vbi rationem reddit, quia ſcilicèt in iure non dicuntur verè agere, niſi illi, qui faciunt, hoc eſt exercent, ſeù exequuntur actionem illam, quæ excommunicationi ſubijcitur. Syluest. *eodem v., vltimo, quæſ. 4. dict. 3.* Quis declarauit, cenſuram latam in legentes Libros prohibitos, extendi etiam ad perſuadentes, præcipientes, conſulentes, & audientes lectionem, ſeù per alium legentes? Quamobrem dicendum, hos excommunicatos non eſſe, & per Confeſſarium quemlibet abſolui poſſe. Excommunicationi tamen ſubijcitur legens dictos Libros in prima claſſe prohibitos, quamuis illos ad iuſſionem, conſilium, aut præceptum alterius perlegat; & famulus illos legens de mandato Domini, ſi illos intelligat, quoniam quilibet magis tenetur Eccleſiæ, quam proprio Domino, vel alicui homini obedire; nec excuſari poteſt, niſi, vel propter ignorantiam, aut propter metum cadentem in virum conſtantem; qui tamen metus locum non habet, ſi compulſus id faceret in fidei, Eccleſiæuè contemptum; in quo caſu lethaliter peccaret, ſed excommunicationem non contraheret. Non eſt eadem ratio de legente, & conſulente, ſeù præcipiente, vel audiente. Illuſtrari poteſt aſſertio. Qui legentem Librum prohibitum audit, quando prohibitio non eſt cauſa hæreſis, quamuis licentiam non habeat ipſum legendi, non peccat mortaliter, niſi peruerſionis periculo ſeſe exponat; tunc enim peccat contrà naturale præceptum de non exponendo ſe periculo peccandi, non contrà poſitiuum de huiuſmodi Libris non legendis. Igitur pariter non habens licentiam legendi Libros hæreticorum de Religione tractantes, vel hæreſim continentes, in excommunicationem latam in legentes eoſdem non incidit. Suadendo tamen, conſulendo, aut præcipiendo lectionem Librorum prohibitorum illi, qui non habet facultatem eoſdem legendi, mortaliter peccabit, alium inducendo ad actionem lethaliter peccaminoſam, cui annexa eſt excommunicatio Summo Pontifici reſeruata; & eodem modo, ſcandalum proximo præbendo, peccaret, qui licentiam habens legendi hos Libros, præſentibus, audientibusq; alijs, qui ex talis lectionis auditu peruerti poſſent, ipſos perlegeret.

Ad primum, regula illa, *Qui per alium facit per ſeipſum facere videtur*, veritate gaudet in contractibus, ac moralibus, quoad culpam incurren-

dam, ſed non quoad pœnam, præſertimq; Eccleſiaſticam, niſi ius explicet, pœnam latam in facientes comprehendere etiam conſulentes, ſuadentes &c., vt diximus. Addo, quod legere per alium, ſeù lectionem audire, impropriè, & metaphoricè dicitur legere. Pœnalis lex ad ſenſus improprios non extenditur.

Ad ſecundum, non ſufficit eandem eſſe rationem prohibitionis, niſi adſit & declaratio extenſionis ad caſus, in quibus eadem eſt ratio. Diſpoſitio *Cap. Quanta de ſent. excom.*, eſt extenſio quædam *Cap. Si quis ſuadente*, 17. *q.* 4. Subiecta in materia declaratio iſta deſideratur; & verba Bullæ de legentibus, haud de audientibus, conſulentibus, aut præcipientibus lectionem, loquuntur; & quia audire, conſulere, ſuadere, ac præcipere lectionem non eſt legere, idcircò excommunicationis cenſura ad hos non extenditur. In materia excommunicationis ſtrictè procedendum eſt, nec facienda extenſio, &, cum ſit pœna priuans hominem tot bonis, nonniſi in caſibus à iure expreſſis induci debet. Gloſ. penult. *Cap. ſin. de Iurepatron.* Fagnan. *in Cap. Ad hæc, de Religioſ. Dom.* Delbenius, *de immunit. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 16. *dub.* 24. *ſect.* 5. *nu.* 11. *l. p. ff. de Aleat.*

Ad tertium, non eſt eadem ratio de audiente lectionem, & percurrente oculis Librum; quoniam iſte propriè dicitur legere, cum ad lectionem externa verborum prolatio non expoſcatur, ſed ad eandem ſufficiat, vt ex Libro notitia eorum, quæ in ipſo continentur, hauriatur. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 12. *diſp.* 13. *nu.* 5. Salelles, *vbi ſupra*, alijq; communiter. Et quamuis intelligentia ſit lectionis pars principalis, tamen internam ad lectionem pertinet, cum intelligere ſit intus legere, iuxtà doctrinam S. Doctoris 2. 2. *q.* 8. *art p.* Nec pars iſta principalior lectionis ad conſtitutionem ſufficiens eſt, ſed vlterius perceptio corporeum per viſum deſideratur; ſicuti licet anima præcipua ſit pars hominis, tamen, præter ipſam, hominis ad efformationem corpus etiam neceſſarium eſt.

DISCEPTATIO V.

Quibus pœnis plectendi ſint Confeſſarij abſq; facultate abſoluentes ab hæreſi; & quid huiuſmodi abſolutio valeat.

BVLLA Cœnæ habet, abſoluentes ſine iuriſdictione ab hæreſis crimine graui pœna dignos eſſe: Hinc de qualitate illius pœnæ inquirimus. Item, num huiuſmodi abſolutio valida ſit.

SECTIO

SECTIO I.

Verum Confeſſarius ſine iuriſdictione abſoluens ab excommunicatione in hæreticos lata puniendus ſit, quibuſq; pœnis.

VIdetur puniendum non eſſe. *Primò*, quia in Bulla Cœnæ pœnæ aliquę in ſic abſoluentes non ſtatuuntur, nec puniendos eſſe decernitur; at ſolummodò pœnæ comminantur.

Secundò. Confeſſarius ſimplex abſoluens à criminibus in Bulla Cœnæ reſeruatis excommunicatus non eſt, aut pœnas aliquas incurrit. Vgolin. *in Bulla Cœnæ, explicans* §. *Quod ſi fortè aliqui, ſub num.* 3. Cur igitur puniendus erit abſoluens à cenſuris ibidem reſeruatis? Quænam maior ratio de excommunicatione, quam de hæreſi de cenſuris, quàm de peccatis?

Tertiò. Inaduertentia, obliuio, vel ignorantia excuſare poſſunt Confeſſarios de abſolutione abſq; iuriſdictione data; ſicut Souſa *in Bulla Cœnæ cap* 23. *diſp.* 101. *num.* 4. inquit, excuſari mulieres, Religioſos Conuerſos, & Laycos, ſi ex ignorantia à cenſuris in Bulla Cœnæ reſeruatis abſoluerent. Vndè Confeſſarij puniendi non ſunt.

Reſpondeo. Confeſſarius abſoluens ab excommunicatione in hæreticos lata grauiter puniendus eſt; excommunicatione, priuatione officiorum, ac dignitatum, inhabilitatione ad quæcunq; officia, prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda. Souſa, *vbi ſuprà*. Duardus in *Bulla Cœnæ lib.* 3. Campeg. *ad Zanchin. de hæret. cap.* 34. Lupus *part.* 2. *lib.* 10. *diſt.* 8. *art.* 2. *diffic.* 5., & alij. Nam legis tranſgreſſores meritò puniendi ſunt, factæ enim ſunt leges ad humanam coercendam audaciam, ipſæq; habent punitiuam, ſeù coercitiuam virtutem, vt docet Iſid. *lib.* 5. *Ethim.*, & habetur *diſt.* 3. *Priuilegia*, traduntq; Theologi cum Angelico *in p.* 2. *in materia de legibus*. Lex contenta in Bulla Cœnæ vetat Confeſſarijs abſoluere à cenſuris reſeruatis ibidem Summo Pontifici, ibi. *Cæterum à prædictis ſententijs, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem &c.* Idcircò contrauenientes puniendi erunt iuxtà tenorem eiuſdem Bullæ in ſequentibus verbis. *Quod, ſi fortè aliqui contrà tenorem præſentium, talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus, grauius contrà eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri.* Abſoluentibus igitur ab excommunicatione in hæreticos lata, alijſq; cenſuris in Bulla præfata reſeruatis apertè declaratur, ac denunciatur, quàm grauiter vtrumq; gladium Summus Pontifex aduerſus illos ſit educturus, & de facto, ipſos excommunicationis laqueo innodari. Extat Decretum Sac. Congregationis

tionis iuſſu Clem. VIII emanatum, ſub *die* 19. *Ianuar.* 1602., per quod facultates in genere, & in ſpecie conceſſæ, ac concedendæ circa abſolutionem caſuum in Bulla Cœnæ contentorum, reuocantur; & in ipſo ſequentia continentur. *Sub pœna contrafacientibus, tàm Regularibus, quàm Sæcularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitationis item audiendi confeſſiones, & ad quæcunq; officia, Prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda, ipſo facto, abſq; vlla alia declaratione incurrenda*: Quod tamen decretum, de mandato eiuſdem Pontificis, *die* 26. *Nouemb.* 1602. quoad inhabilitationem ad confeſſiones, modificatum fuit. Quaranta *in Summa Bullar. v. Caſus reſeruati*. Vidal. *Inquiſit.* 3. *nu.* 2. & alij. Paulus V. *die* 7. *Ianuar.* 1617. idem Decretum firmauit, qua in confirmatione ſequentia ad noſtrum intentum continentur. *Præterquam in mortis articulo abſoluere audeant, vel præſumant, ſub eiſdem cenſuris, & pœnis, eo ipſo, & abſq; alia declaratione incurrendis, mandat, ac præcipit*. Sciendum tamen, quod pœnæ, de quibus in Decreto Clem. VIII. non contrahuntur ab omnibus Confeſſarijs abſoluentibus à caſibus, & cenſuris in Bulla Cœnæ reſeruatis, ſed ſolum à Confeſſarijs exiſtentibus extrà Vrbem, intrà Italiam degentibus, quoniam ad ipſos dictum Decretum reſtringitur. Ex his probata manet aſſertio noſtra, nimirum, Confeſſarios abſoluentes ab excommunicatione in hæreticos lata eſſe puniendos dictis pœnis, excommunicationis, priuationis officiorum &c.

Ad primum, iam diximus, in Bulla Cœnæ exprimi, ſic abſoluentes grauiter puniendos eſſe, & in ſpecie excommunicatione. In proceſſibus antiquis literarum Bullæ Cœnæ pœnæ aliæ imponendæ exprimebantur, præter excommunicationem, ſiquidem, referente D. Antonino 3. *part. Sum. tit.* 24. *cap.* 72. addebatur ſuſpenſio ab officio prædicandi, legendi, audiendi confeſſiones, adminiſtrandi Sacramenta; vt in Bulla Cœnæ Martini V. apud eundem, necnon Clem. VII. ac Pauli III. apud Petr. Rebuff. videri poteſt. Hodie huiuſmodi pœnæ per decreta Clem. VIII. & Pauli V. declarantur, vt vidimus.

Ad ſecundum occurrimus primo, Vgolini placitum amplectendum non eſſe, at aſſerendum, excommunicationis ſententia innodari, alijſq; pœnis præfatis puniendos eſſe, nedum à cenſuris, ſed etiam à caſibus abſoluentes. Souſa *in Bulla Cœnæ cap.* 24. *nu.* 5. Alterius *in explicat. dicti* §. *eiuſdem Bullæ, cap.* 3. Duardus *lib.* 3. §. 3. *q.* 4. *nu.* 3. Tùm, quia in §. illo excommunicationis anathemate feriuntur illi, qui excommunicationibus laqueatos abſoluunt; propterea nulla ratio aſſignari poteſt, cur magis intelligendus ſit de abſolutione ab excommunicatione, quam à peccato, præſertim, quia militat eadem ratio, & tàm peccatum, quàm cenſura reſeruatur. Tum etiam, quoniam §. *Quod ſi fortè*, ad præcedentem, in quo agitur de abſolutione à caſibus Bullæ, refertur; & vna lex per aliam declaratur. *L. Vt gradatim ff. de muner, & honor.* In §. autem præce-

præcedenti non magis agitur de abſolutione à cenſuris, quàm à peccatis, ſed ſimpliciter dicitur. *Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium &c.* Satisfacimus ſecundo, in ſententia Vgolini, non eſſe eandem rationem de caſibus, ſeù delictis, ac de cenſuris, quandoquidem in Bulla Cœnæ, *dicto* §. *Quod ſi fortè*, excommunicantur abſoluentes à cenſuris, & peccatorum in eo non fit mentio: Cumq; excommunicatio ſit pœna, caſus culpa, & à diuerſis non fiat illatio. *L. Papinianus exuli, ff. de minor.* ſequitur abſoluentes à caſibus excommunicationem non incurrere. Si Pontifex hos comprehendere voluiſſet, ipſos expreſſiſſet. Nec à forma verborum recedendum eſt ſine certa ſcientia. Gloſſ. *Cap. Ad audientiam, de Decimis, verb. Intelligeremus.*

Ad tertium patebit ſolutio infrà *ſect.* 3., *&* 4. *diſcept. huius*. Interim dicimus, non eſſe eandem rationem de Confeſſarijs, ac de Mulieribus, Conuerſis, & Laycis, ſiquidem in perſonis iſtis, attenta ipſarum qualitate, ignorantia præſumi poteſt; in illis non tam facile. In Confeſſarijs hæc eſt ignorantia eorum, quæ proprium ad officium ſpectant. Verum, neq; negamus, Confeſſarios, ob ignorantiam excuſari poſſe à dictis pœnis, vt dicemus.

SECTIO II.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit ab excommunicatione, quam incurrit Confeſſarius abſoluens ſine iuriſdictione ab excommunicatione in hæreticos lata.

VIdetur Caiet. *in Sum. verb. Excommunicatio, cap.* 77. Tabien. *eod. v.* 6. *nu.* 13. Armillæ *v. eod. nu* 87. Syluest. *v. Abſolutio nu.* 10. Felin. *Cap. Paſtoralis §. Præterea, de Offic. Ordin.* Vinald. *in Candel. in Explanat. Bullæ Cœnæ nu.* 140. Vgol. *in Bulla Cœnæ §. Quod ſi fortè*, alijſq; non poſſe; hancq; excommunicationem eſſe Summo Pontifici reſeruatam. *Primò.* In Bulla Cœnæ, §. *Quod ſi fortè*, dicitur. *Grauius contrà eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri.* At Pontifex noſcere non poteſt, quid expediat, niſi ipſe abſoluat, & in excommunicationem incidiſſe ſciat. Propterea aſſerendum eſt, Pontificem voluiſſe reſeruare ſibi abſolutionem ab excommunicatione lata in Bulla Cœnæ contrà abſoluentes à caſibus, atq; cenſuris ibidem contentis.

Secundò. Sixtus IV. *in Extrauag. Et ſi Dominici, de Pœnit. & remiſſ.*; loquens de abſolutione à cenſuris, & caſibus in Bulla Cœnæ contentis, inquit. *Et contrafacientes ipſo excommunicationis ſententiam incurrant, à qua, niſi in mortis articulo conſtituti, ab alio, quam à Romano Pontifice, abſolui non poſſint.* In Decreto Clem. VIII., de quo *ſect. præced.*, ſenten-

tia ex-

tia excommunicationis, contrà Confeſſarios ſic abſoluentes Summo Pontifici reſeruatur, verbis in illis. *Super quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice*.

Tertiò. Quotieſcunq; excommunicatio fertur ab homine, ab alio ſolui non poteſt, quam ab eo, qui eam tulit, aut eiuſdem delegato, ſucceſſore, vel Superiore. *Cap. Paſtoralis §. Prætereà, de Offic. Ordin.*; quia eiuſdem eſt ſoluere, cuius eſt ligare. *Cap. Verbum, de pœnit. diſt. p.* Et omnis res per quaſcunq; cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. *Cap. p. de Regul. iur in 6., & l. nihil tàm naturale ff. eod.*, quia læderetur iuriſdictio ferentis illam, vt optimè nonnulli apud Fagnan. *Cap. Canon. Statuta, de Conſtit.* Cenſuræ autem in Bulla Cœnæ contentæ ſunt ſimpliciter ab homine Summo Pontifice; Idcircò eidem reſeruatæ ſunt.

Reſpondeo. Confeſſarius, qui eſt excommunicatus, ex eo quod abſq; facultate à caſibus, & cenſuris in Bulla Cœnæ contentis abſoluit, ſi ſit in Vrbe, vel extrà Italiam, à quocunq; Confeſſario approbato abſolui poteſt. Nauar. *in ſuo Manual. cap. 27. ſub nu. 74.* Sebaſt Medic. *in Summa peccat. capit. tit. 9. q. 78.* Souſa *in Bulla Cœnæ Diſp. 105.* Duard. *eod. tract. lib. 3. §. 3. q. p.*, & alij ab eiſdem citati; qui tamen omnes, vno, vel altero excepto, generaliter loquuntur; ſed nos arctamus aſſertum ad Confeſſarios abſoluentes in Vrbe, vel extrà Italiam, quoniam de illis, qui, ſunt in Italia extrà Vrbem, eſt ſpecialis difficultas, ob Decretum Clem. VIII., vt dicemus. Quamuis in antiquis proceſſibus Cœnæ excõmunicatio iſta Sũmo Põtifici reſeruata fuerit, per ea, quę tradit Felin. *Cap. Paſtoralis, §. Prætereà, de Offic. Ordin.*, vbi inquit, Paulum II. addidiſſe Bullæ Cœnæ Martini V., quod abſoluentes excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini in eandem excommunicationem Papalem inciderent, à qua per inferiorem Pontifice, excepto mortis articulo, abſolui non poſſent, vndè ſententia à principio relata aliquando fuit vera; tamen nunc in Bulla Cœnæ excommunicatio iſta non reſeruatur, vt patet perlegenti proceſſus poſteriorum Pontificum; & eo ipſo, quod non eſt reſeruata, conceſſa cenſetur eius abſolutio, vt docent Suarez *de Cenſur. diſp. 21. ſect. 3. nu. 6.* Fagnan. *Cap. Canonum ſtatuta nu. 32. de Conſtit.*, vbi ſcribit, ab omni excommunicatione lata à Canone poſſe inferiorem abſoluere, quoties conditor canonis abſolutionem ſibi non reſeruauit, quod verum eſt, tùm in Canone Papali, tùm Epiſcopali, iuxtà doctrinam Abbatis *Cap. Nuper, de ſent. excom.*, in quo textu ratio redditur veritatis huius, per has voces. *Quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſpecialiter ſibi non retinuit, eò ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi*. Si reſpondeas, excommunicationem latam in Confeſſarium abſoluentem à Caſibus, & Cenſuris Bullæ Cœnæ fuiſſe reſeruatam in Bulla Cœnæ aliorum Pontificum, & in ſpecie Pauli II.; & per Bullas Cœnæ modernorum Pontificum non fuiſſe tali clauſulæ derogatum, tametſi illa omiſſa fuerit; legemq; priorem ſemper proprio eſſe in robore, niſi reuocetur.

Digitized by Google

tetur. Satiſfacio, aſſignando diſcrimen verſans inter ſententiam contentam, latamq; per Bullam Cœnæ, atq; per legem inflictam. Lex, etſi iterum, atq; iterum feratur circa eandem rem, cum eiſdem circumſtantijs, non ceſſat, niſi per poſteriorem reuocetur. At Bulla Cœnæ prior, ſtatim, ac ſubſequens publicetur, ipſo facto ceſſat, etiamſi non reuocetur, vt indicant verba illa, *Volentes, præſentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcunq; in his contenta; quouſq; alij huiuſmodi proceſſus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur, durare, ſuoſq; effectus omninò ſortiri*. Ex quo ſequitur, quod, ſi quid in poſteriori Bulla Cœnæ omittatur, ſimpliciter ſublatum cenſetur, etiamſi id expreſsè non reuocetur, nec declaretur. Suarez, *de Cenſur. diſp. 21. ſect. p. nu. 2.* Et quia in Bulla Cœnæ promulgata per poſteriores Pontifices non continetur clauſula dictæ reſeruationis, ideò habenda eſt, ac ſi non adeſſet. At Confeſſarij extrà Vrbem, intrà Italiam, præſata excommunicatione innodati, niſi per Romanum Pontificem, vel ab ipſo Delegatum, abſolui non poſſunt. Quandoquidem per Decretum Clem. VIII. excommunicatio hæc ipſi Summo Pontifici reſeruatur, prout conſtat verbis ex illis. *Super quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice, habilitatio, diſpenſatione, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo poſſit impertiri.* Videri etiam poteſt Duardus *d. lib. 3. §. 3. q. p.*, vbi aſſignando differentias repertas inter Bullam Cœnæ, ac præfatum Decretum Clem. VIII., hanc enumerat, quod excommunicatio, de qua loquimur, per dictum Decretum, non verò per Bullam Cœnæ, reſeruatur Summo Pontifici. Quod verò Decretum Clementis ad Confeſſarios intrà Italiam, extrà Vrbem, limitatum ſit, conſtat ipſum perlegenti.

Ad primum, pœnæ illæ in Bulla Cœnæ comminatæ locum ſibi vendicant ſolum, quoties Confeſſariorum exceſſus, delictumq; ad forum contentioſum, & in iudicio deductum eſt; ipſiq; excommunicationis vinculo innodati declarati ſint; non verò ad forum pœnitentiale ſpectant, vt inquit Souſa, *vbi ſuprà diſp. 101.* Cum Iudex inferior, quoad arbitrarias pœnas in Bulla comminatas Iudex competens non ſit, conſtito ſibi de contrauentione, excommunicationeq; contracta per Sacerdotem temerè à cenſuris, & caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis abſoluentem, antequam ipſum abſoluat, tenetur Romanum Pontificem certiorare, vt ſi expedire nouerit, grauius contrà eum ſpiritualiter, & temporaliter procedat. Sed hæc in foro contentioſo.

Ad ſecundum, ex vi Extrauag. illius dumtaxat prohibetur, ne quis à caſibus Bullæ Cœnæ abſoluat prætextu confeſſionalium ab ipſomet Pontifice Sixto IV. conceſſorum. Syluest. *verb. Excommunicatio 7. num. 77.* Souſa *diſp. 101.* Duardus, alijq; apud ipſum; hæcq; reſponſio colligitur ex verbis eiuſdem Extrauag. *Conſiderans, quod plerunq; contingit Suam Sanctitatem huiuſmodi facultates, & confeſſionalia, tàm præſentibus, quàm abſentibus, etiam oraculo viuæ vocis, nè prætextu conceſſionis huiuſmodi, vel*

 pæni-

Digitized by Google

pœnitentes, vel Confeſſores &c.

Ad tertium duplex damus reſponſum, iuxtà duas ſententias circa hunc punctum. In primis, negamus contenta in Bulla Cęnæ eſſe ab homine; ſentiunt namq; plures eſſe à iure, & per modum legis, necnon perpetuitatem habere; ex quo addita fuit clauſula illa. *Volentes præſentes noſtros proceſſus &c.* Nauar. *in Man. cap.* 27. *nu.* 73. Viuald. *in Bulla Cœnæ*, explicans dictam clauſulam, *Volentes*, Suarez, *de Cenſur. diſp.* 21. *ſect. p.* Duard. *lib. p. cap.* 3. *q.* 7. *num.* 28. Sed quia non deſunt grauiſſimi Doctores ſentientes eſſe ab homine, etiam in horum ſententia ſatisfacimus, quod dum excommunicatio fertur ab homine per viam ſententiæ generalis, etiam inferior abſoluere poteſt, dummodò abſolutio expreſsè reſeruata non ſit; nam ſententia generalis æquipollet canoni, & ſtatuto. Couar. *in Cap. Alma Mater part. p.* §. 2. *nu.* 4. Et quando conditor canonis ſpecialiter ſibi abſolutionem non reſeruat, ipſam concedere cenſetur. *Cap. Nuper, de ſent. excom.* Abbas, Felin., Fagnan., & alij ibidem.

SECTIO III.

An Confeſſarius ex ignorantia abſoluens ab excommunicatione in hæreticos lata prædictas pœnas incurrat.

Videtur quampluribus, ignorantiam, ſaltem craſſam, & affectatam non excuſare Confeſſarium. Alterius *lib.* 5. *de Cenſur. diſp.* 22. *cap.* 3., Souſa *diſp.* 100. *nu.* 3., & alij hoc docere videntur de craſſa. Suarez *tom.* 5. *de Cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 10. *nu.* 3. Graff. *p. parti decis.* . *lib.* 4. *cap.* 9. *nu.* 38. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 23. *nu.* 3. Layman. *lib. p. tract.* 4. *part. p. cap.* 20. *nu.* 2. alijq; idem ſentiunt de affectata. *Primò*. *Ex Cap. Vt animarum, de Conſtit. in* 6., ignorantia craſſa, & ſupina à ſententijs per ſtatutum latis non excuſat: Neq; à pęna æterna, iuxtà Theologorum doctrinam; & ratio eſt, quia cum ſit indirectè volita, ſcientiæ æquiparatur, idemq; eſt ſcire, ac debere ſcire. Igitur Confeſſarius cum ignorantia craſſa ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluens, non eſt immunis à pœnis in ſic abſoluentes ſtatutis.

Secundò. Confeſſarius abſoluens cum ignorantia affectata eſt tranſgreſſor temerarius, quia hæc ignorantia culpam auget, ex D. Th. *p.* 2. *q.* 70. *art.* 4., quapropter nihil deeſt ex ijs, quæ expreſſa præſumptio, formalis contemptus, ac temerarius auſus expoſcunt. Ideòq; excuſari nequit à pęnis in huiuſmodi abſoluentes latis.

Tertiò. Ignorantia affectata contemptum non excludit; ſiquidem Auguſt. *lib. de grat., & lib. arb. cap.* 3., & D. Greg. *lib.* 25. *Moral. cap.* 16. inquiunt, *quod neſcire eſt ignorantiæ, nolle ſcire ſuperbiæ*; Inſuper peccans

ex

ex ignorantia habet peſſimum finem, nempè carere conſcientiæ remorſu in peccando; ac minorem in peccando habere triſtitiam. Excuſationem ergo non meretur.

Reſpondeo. Confeſſarius abſoluens ex obliuione, inaduertentia, ignorantiauè non craſſa, excommunicationem, aliaſq; pęnas in abſoluentes à cenſuris, & caſibus Bullæ Cęnæ, ſine iuriſdictione, latas, non incurrit. Duard. *lib. p. cap.* 2, *nu.* 15. & *lib.* 3. §. 3. *q.* 3. Souſa *in Bulla Cœna diſp.* 100. *nu.* 3. vbi plures refert. Alter. *de Cenſur. lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 3., & alij. Nam ignorantia inuincibilis, obliuio, & inaduertentia à cenſura quacunq; excuſant, vt latè Duardus *dict. qu.* 3.; actuſq; ex tali ignorantia patratus non eſt volitus, nec in ſe, nec in cauſa, imò nec peccatum mortale, ſine quo excommunicatio maior ferri nequit. *Cap. Nullus* 11. *q. p.* Præſumere non dicuntur, vt inquit Fagnan. *Cap. Ad hæc nu.* 71. *de Religioſ. Dom.*, qui contrà legem excommunicantem aliquid faciunt ex ignorantia, & ſimplicitate, vndè putat, non incidere in excommunicationem Officiales vniuerſitatis, qui pecuniam ad Eccleſiam ſpectantem mutuarunt Vniuerſitati ad emendam anonam, aliaſq; illius indigentias ſubleuandas, Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11., quoniam ſimplicitas, & bona fides excuſant. Si ignorantia iſta aliquo modo culpabilis eſſet, & ad peccatum ſufficiens, adhùc tamen ad pęnam inſufficiens eſſet in caſu noſtro. Souſa, *loco cit.*; & circà hanc partem nulla eſt inter Scriptores controuerſia, qui tamen diſſident quantum ad abſoluentem cum ignorantia craſſa. At docemus cum Duardo *lib.* 2. *can. p. q.* 36., & *lib.* 3. §. 3. *q* 3. Vidal. *de Cenſur. Inquiſ.* 3., vbi etiam citat pro ſe. Nauar. *in Man. cap.* 27. *nu.* 141. Viuald. *in Candel. explic. Bullæ Cœnæ nu.* 17. *§. De facto præſumpſerint*. Sayr. *lib.* 3. *theſau. tom. p. cap.* 25. alioſq; & infrà citandis; neq; illum excommunicationem, cęteraſq; pęnas incurrere. Bulla Cęnæ pęnas has fert ſolummodò in præſumentes abſoluere à dictis cenſuris, caſibuſq;, vt patet ibi. *Abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint*. Quoties Lex, vel Conſtitutio vtitur hoc verbo, *præſumpſerint*, in eo, qui non ex contemptu, at ignoranter legem tranſgreditur, locum non habet, quoniam præſumptio dolum, temeritatemq; denotant. Card. *in Clem. p. in princ. q.* 39. *de Priuileg.* Caiet. *in Sum. v. Excommunicatio cap.* 81. Quod ex craſſa ignorantia fit non dicitur fieri doloſè, quia dolus ex ſua formali ratione ſcientiam importat. Satis ad rem eſt doctrina Syluestri *verb. Ignorantia nu.* 18. vbi ſcribit, quod quandò lex dolum expreſsè, vel tacitè expoſcit, ignorantia craſſa inſufficiens eſt ad contrahendam pęnam à tali lege ſtatutam, vt colligitur ex *Cap. Si quis ſuadente* 17. *q.* 4. Nec lata culpa per hanc ignorantiam importata, æquiparatur dolo formali, ſi pęna ſit corporis afflictiua. *L. Alimentis ff. de in li. iu.*, multò minus, ſi animæ afflictiua ſit, qualis eſt excommunicatio. In eandem ſententiam eſt Diana *part.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 7., ſentiens, non incurrere cenſuram illum, qui ex ignorantia craſſa, ſiuè iuris,

ſiuè facti, violat excommunicationes latas contrà ſcienter aliquid facientes, vel præſumentes facere. Meroll. *diſp. Theol. Moral. diſp. p. cap. 2. dub. 6. nu.* 232. Anguian. *de legibus tom. p. lib. 4. controu. 4. nu.* 18. Suffragatur etiam Doctrina S. Doctoris *p. 2. q. 76. art.* 4. docentis, ignorantiam craſſam peccatum, voluntariumq; diminuere; excommunicatio autem in præſumentes lata voluntarium perfectum expoſtulat. Maior adhùc eſt difficultas de ignorantia affectata; quamplures enim volunt, hanc ab excommunicatione non excuſare. Sed non pauci contrarium tuentur, volentes, excommunicationem latam contrà ſcienter aliquid facientes, non ligare contrauenientes ex affectata ignorantia. Sanchez. *in Sum. tom. p. lib. 2. cap.* 10. *num.* 38. Bonac. *de Cenſur. diſp. 2. q. 5. punct.* 4. *nu.* 9. Filliuc. *tom. 2. tract. 22. cap. 6. nu.* 205. Diana, *vbi ſuprà*, & alij, quia verba legis pœnalis vltrà ſignificatum proprium extendenda non ſunt; qui autem cum ignorantia affectata operatur, non agit ſcienter. In terminis ſpecificis de Confeſſario abſoluente à cenſuris, & caſibus Bullæ Cœnæ, cum ignorantia affectata, hoc idem docent Duard. *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 3. q.* 3. Vidal. *vbi ſuprà*, & alij ab ipſo allegati. Affectata ignorantia legis cognitionem aliquo modo tollit, quoniam per ipſam homo ignorare affectat legem ex eiuſdem timore, quamobrem operans cum ipſa formalem contemptum, præſumptionemq; non habet, cum de contemptus ratione ſit, nolle deliberatè, & ſcienter ſuæ regulæ cognitæ obedire, præſumptioq; timorem excludat, auſumq; temerarium importet. Propter iſta, pluraq; alia, quæ in veritatis huius comprobationem adduci poſſent, cum eiſdem ſentimus; ſicuti *diſcept. p. ſect.* 11. determinauimus, ignorantiam quamcunq;, etiam affectatã, ab hæreſi excuſare. Hæc vera ſunt, præſertim in foro conſcientiæ, in quo fides adhibenda eſt aſſerenti ex ignorantia, non ex dolo, temeritateuè abſoluiſſe. In foro tamen externo ignorantia hæc non præſumitur; quoniam in Bulla Cœnæ præcipitur, ac mandatur omnibus Prælatis, locorum Ordinarijs, Curatis, ac etiam quibuſuis Præsbyteris Secularibus, seù quorumuis Ordinum Regularibus, in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac ſub pœna indignationis Omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, eiuſdemq; Summi Pontificis, ne de huiuſmodi reſeruatione ignorantiam prætendere valeant, vt quilibet tranſumptum harum literarum Apoſtolicarum pœnes ſe habere, atq; legere diligenter, attentèq; ſtudeat. Nemo iura ſua ignorare præſumitur. Bart. *in l. Sed, & ſi lege* §. *Scire nu. 3. de pet. her.* Rota *deciſ.* 152. *num. 6. tom. 2. part. 4. recent.* In his, quæ ad officium proprium ſpectant vnuſquiſq; debet eſſe ſollicitus. Panorm. *Cap. Innotuit nu. 9. de elect.* Paſſerin. alijs relatis, *Cap. Vt animarum q. p. art. 25. nu.* 478. *de Conſtit.* Si tamen ex probabilibus coniecturis colligi poſſet, abſolutionem impendiſſe, non ex præſumptione, ſed ignorantia, hæc illi ſuffragabitur, vt diximus.

Ad primum, ignorantia craſſa, ſupina, & affectata non ſemper à pœna excuſat,

excuſat, ſed ſolummodò, quando fertur in tranſgredientes ſcienter, & ex præſumptione; vt eſt in caſu noſtro; excommunicatio enim, aliæq; pœnæ in præſumentes ſtatuuntur, atq; ad illas contrahendas certus dolus requiritur. Non eſt eadem ratio de pęna æterna, quæ pendet à voluntate Dei, punientis etiam negligentiam; ac de excommunicatione, aliiſq; pœnis ab hominum voluntate pendentibus, quando voluntas Iudicis humani eſt punire ſolum præſumentes, & ſcientes. Si dolus formalis expoſcatur, voluntarium indirectè non ſufficit; & ignorantia craſſa, & affectata æquiparatur ſcientiæ per ordinem ad peccatum, non reſpectiuè ad pęnam exigentem in peccante certam ſcientiam, & dolum. Videatur Suarez *lib. 5. de leg. cap. 12.*

Ad ſecundum, abſoluens ex ignorantia abſolutè, & ſimpliciter non eſt tranſgreſſor temerarius, quia directè, & immediatè legem non contemnit, ſed tantum ſcientiam legis, imò, nè legem contemnat, illius ignorantiam affectat: Neq; habuit vehementem ſuſpicionem, quod iſte caſus reſeruatus fuerit. Quod affectata ignorantia culpam augeat, non obſtat, ſiquidem adhuc inſufficiens eſt ad faciendum abſoluentem præſumptuoſum, contemptorem, & temerarium. Cœterum, quomodo intelligenda ſit Doctrina S. Doctoris, explicant ipſius Commentatores.

Ad tertium reſponſio patet ex dictis, etſi talis ignorantia originaliter cum aliqua ſuperbia ſit, tamen non infertur, operantem cum illa agere ex præſumptione, contemptuq; legis. Minor autem triſtitia, de peccato ex ignorantia culpabili orta, non eſt tàm deteſtabilis, ſicuti, ſi ex vehementi contemptu cognito exorta fuiſſet; idemq; dicitur de remorſu conſcientiæ.

SECTIO IV.

An Confeſſarius abſoluens ſcienter, & præſumptuosè ab hæreſi abſq; iuriſdictione, ſed non prætextu priuilegiorum, prædictas pœnas incurrat.

VIdetur Vidal. *de Cenſur. Inquiſ.* 3. *à nu.* 82. quod non. *Primò.* Excommunicatio, cum ſit maxima pœna, non extenditur vltrà id, quod verba ſonant, quia ius vltrà id, quod verbis intenditur, non operatur; ſed in caſu noſtro excommunicatio, aliæq; pœnæ latæ ſunt contra audentes abſoluere prætextu priuilegiorum; hæc enim ſunt verba Clem. VIII. in ſupradicto decreto. *Iubet, & præcipit, ne quis eorum, ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut viuæ vocis oraculo &c.* Igitur Confeſſarius ſcienter, atq; præſumptuosè abſoluens &c. non eſt excommunicatus, nec alias pœnas incurrit, ſi hoc prætextu priuilegiorum non faciat.

Secundò.

Secundò. In pœnis non arguimus ad ſimilia. Gloſſ. *Cap. In pœnis, de regul. iur. in 6.*, quoniam pœnæ caſum proprium non excedunt. Quamobrem, etſi eſſet ſimilis ratio de abſoluentibus prætextu priuilegiorum, ac de abſoluentibus ſine prætextu iſto, adhuc dictas pœnas non incurrit, niſi abſoluens dicto prætextu; & hæc videtur mens Summi Pontificis in præfato Decreto, quoniam per illud intendebat reuocare priuilegia, quæ præbere facilitatem veniæ, occaſionemq; peccandi videbantur.

Tertiò. Quotieſcumq; ſub excommunicationis pœna actio aliqua cum tali, vel tali determinato modo prohibetur, actio ſola ſimpliciter non ſufficit ad illam incurrendam; ſed per Decretum Clem. VIII. ſub excommunicationis pęna prohibetur abſolutio virtutę priuilegiorum. Ergo ſola abſolutio ſimpliciter ad excommunicationem hanc incurrendam non ſufficit.

Reſpondeo. Confeſſarius abſoluens præſumptuosè, & ſcienter ab excommunicatione in hæreticos lata, ſi priuilegiorum prætextu abſolutionem non impendat, non incurrit pęnas priuationis Officiorum, & Dignitatum, aut Beneficiorum, niſi placeat Summo Pontifici pro ſuo arbitrio has pęnas imponere. Siquidem iſtæ expreſsè latæ ſunt ſolummodò per Decretum Clem. VIII., quod locum habet ſolum in abſoluente, *prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per excommunicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus Sæcularium, aut ſingularibus perſonis, ſeù alias quomodocunq; ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuſuis, etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeù confirmatarum &c.* Vndè, qui non abſoluit prædictorum prætextu, de facto pęnas ſupradictas, & inhabilitatem ad quæcunq; Officia, Prælaturas, & Beneficia in poſterum obtinenda non incurrit. Et quantum ad hanc partem conuenio cum Vidali, ipſiuſq; rationes inter arguendum adductæ concludunt. In moderatione etiam eiuſdem Decreti habetur. *Cæterum, ne quis Sacerdotum Sæcularium, aut Regularium ſub prætextu, quod per dictum Decretum non fuerit ſufficienter eorum ſpecialibus priuilegijs derogatum, eidem decreto ſic, vt præfertur declarato, contrauenire audeat, Sanctitas Sua Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis &c.* At non poſſum eidem aſſentiri, loquendo de excommunicatione, quandoquidem licèt in prædicto Decreto Clem. VIII., etiam excommunicationis pęna feratur in abſoluentes tali modo, nempè priuilegiorum prætextu; tamen Bulla Cęnæ non loquitur ſub eodem tenore, ſed abſolutè, & ſimpliciter de abſoluentibus, abſq; mentione aliqua de prætextu priuilegiorum. Audiamus eius verba. *Quod, ſi fortè aliqui contrà tenorem præſentium, talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus,*

grauius

Digitized by Google

grauius contrà eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire nouerimus, proceſſuri. Modo redarguamus citatum Scriptorem. Quotieſcunq; ſub excommunicationis pęna prohibetur actio aliqua ſimpliciter, non eſt reſtringenda lex ad actionem cum tali, vel tali determinato modo. Cum ergo Bulla Cęnæ ſub excommunicationis pęna prohibeat abſolutionem à caſibus, & cenſuris in ipſa contentis abſolutè, & ſimpliciter, & abſq; reſtrictione aliqua ad abſoluentes ſub prętextu priuilegiorum, non rectè limitari, ac reſtringi debet excommunicatio ad abſoluentes prætextu priuilegiorum. Si mens Summorum Pontificum fuiſſet puniendi anathemate ſolum abſoluentes prætextu priuilegiorum, hoc exprimerent in dicta Bulla, ſicut Clemens VIII. expreſſit, in Decreto, & Sixtus V. in Extrauag. *Et ſi Dominici*. Si dicas, Bullam Cęnæ intelligendam eſſe iuxtà Decretum Clem. VIII., quod eſt poſterius ipſa, ac eius declaratiuum. Hoc nullo modo admittendum, quoniam Bulla Cęnæ ſingulis annis legitur, & quantum ad omnia in ipſa contenta eſt in ſuo robore, neq; interpretationem accipit à dicto Decreto.

Ad argumenta in contrarium patet ſolutio ex dictis.

SECTIO V.

An abſolutio ab hæreſi data per Confeſſarium carentem iuriſdictione ſit nulla.

Videtur eſſe validam. *Primò*. Quamuis in Bullis Pauli III., Clem. VII., ac antiquioribus adderentur in fine Can. hæc verba. *Et nihilominus quidquid egerint abſoluendo, vel alias, nullius ſit roboris, & momenti*; tamen nunc omittuntur, & quidquid eſt omiſſum in poſteriori Bulla ſublatum cenſetur, vt diximus ſuprà.

Secundò. Bona fides pęnitenti ſuffragari debet, nec Confeſſarij ignorantia debet in eiuſdem præiuditium redundare. Idcircò, qui bona fide ſuam hæreſim confitetur, quamuis Confeſſarius iuriſdictione careat, abſolutus erit; ſicuti bona fides recipientis Sacramenta ſupplet defectum intentionis Miniſtri.

Tertiò. Si huiuſmodi abſolutio eſſet nulla, & inualida, Confeſſarius, qui abſolutionem dedit, teneretur pęnitentem admonere de errore commiſſo in abſoluendo, nullitateq; abſolutionis, & curare, vt iterum confiteatur; quod videtur ſatis durum; hoc enim eſſet propriam ignorantiam detegere, propriæq; exiſtimationi præiuditium non leue afferre: nec facilis eſt modus certiorandi pęnitentem de tali errore.

Reſpondeo. Abſolutio ab excommunicatione contracta propter hæreſim, data à Confeſſario non habente iuriſdictionem abſoluendi ab illa, nulla eſt, & inualida. Alter. *de Cenſur. lib. 5. diſp. 22. ſect. 3.* Duard.

in

Digitized by Google

in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 3. qu. 3. Campeg. *ad Zanchin. de hæret. cap. 34.*, & alij. Aſſertio iſta habetur expreſsè in ſæpè dicto Decreto Clem. VIII. per hæc verba. *Præterea nouerint pœnitentes, abſolutionem, ſi quam obtinebunt contrà huiuſmodi prohibitionem, eſſe nullam, nulliuſq; roboris, & momenti.* Ratio eſt, quia omnes actus, ad quos iuriſdictio aliqua requiritur, ſi fiant à non habente iuriſdictionem, nullius roboris ſunt, ac validitatis, quia defectus iuriſdictionis actum nullum reddit. Ad abſolutionem requiritur iuriſdictio, Conc. Florent. ſub Eug. IV. Caiet. *verb. Abſolutio ſacramentalis ex parte abſoluentis.* Et nemo habet illam, vel eius vſum, niſi per Eccleſiæ auctoritatem. Sotus 4. *diſt. 18. q. 4. art. 4.*, quia, etſi iuriſdictio ad abſolutionem neceſſaria ſit de iure diuino, nihilominus eius diſtributionem Eccleſiæ commiſit, dum Petro, tanquam Paſtori, curam, & regimen dedit totius Eccleſiæ. Vndè cum ad regimen competat iuriſdictio, tàm in foro conſcientiæ, quàm in foro exteriori, hinc fit, vt nemo iuriſdictionem habeat, eiuſuè vſum, niſi per Eccleſiæ auctoritatem. Si ergo Summus Pontifex, Eccleſiæ caput, ſibi reſeruet facultatem, ac iuriſdictionem abſoluendi ab hæreſi, abſolutio ab alijs data nulla erit. Si obijcias, excommunicari, alijſq; pœnis affici, Confeſſarium abſoluentem ab hæreſi; nec puniri debere propter abſolutionem nullam, alias puniendus eſſet etiam Laycus, qui tentaret abſoluere à dicta excommunicatione, ac proindè validam eſſe. Occurro, & dico, non eſſe eandem rationem, quia Laycus non eſt capax huius iuriſdictionis ſpiritualis, quæ requiritur ad valorem abſolutionis, cum poteſtate clauium careat. At Sacerdos poteſtatis huius capax eſt; ideòq; credendum non eſt, Pontificem voluiſſe ligare Laycos, ſi abſoluere præſumerent: alia tamen pœna plectendi eſſent, ſi quid tale tentarent. Simile docet Card. *in Clem. p. nu. p. verſic. Quinto quæro, de Priuil.*, vbi aſſerit, Laycum adminiſtrantem Sacramenta contrà tenorem illius Canon. non incurrere pœnas in eadem Clement. latas, cum ordine Eccleſiaſtico careat, & prius quærẽda eſt perſona, quam ratio *L. Quidam, ff. de Iur. Cond.*

Ad primum, licèt in Bullis antiquioribus adderetur dicta clauſula, non tamen fuit addita, vt neceſſaria, quaſi illa non adiecta abſolutio ſubſiſteret, ſed ad maiorem declarationem; vndè per hoc, quod nunc clauſula illa ſublata ſit, non ſequitur, abſolutionem eſſe validam, cum ſemper obſtet iuriſdictionis defectus. Addimus, quod licèt in Bulla Cœnæ non habeatur expreſsè nullitas, & inualiditas huiuſmodi abſolutionis; tamen continetur in Decreto Clem. VIII., vt diximus.

Ad ſecundum, non ſufficit bona fides pœnitentis, ſed etiam requiritur Confeſſarij iuriſdictio; nec ignorantia Confeſſarij actum conualidat. Quapropter ſemper tutius eligere Confeſſarium doctum, & prudentem, quoniam, ſi ignarus ſit, indocto exiſtente etiam pœnitente, cœcus cœcum ducit, & ambo in foueam cadunt. Caiet. *in Summ. verb. Confeſſor.* Tunc veritate gaudet Auguſtini *lib. 16. de Ciuit. Dei*, effatum.

Igno-

Ignorantia Iudicis eſt calamitas innocentis; quod, etſi dictum ſit de iudicio exteriori, tamen aliqualiter in materia ſubiecta locum habet, quia pœnitens ex toto corde non ineptè innocenti aſſimilatur. Nihilominus dicimus cum D. Anton. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 12., quod pœnitens, dum ignorat errorem, excuſatur apud Deum, vt magis patebit in ſolutione ad ſequens argumentum.

Ad tertium, D. Anton. *loco mox cit.* Reginald. *in Praxi lib.* 8. *cap.* 3. alijq; ab iſto citati, dicunt, quod, ſi Confeſſarius probabiliter timeat ſcandalum, conueniendo pœnitentem, vt quia is conqueſturus eſt de reuelatione Confeſſionis, debet illum relinquere, & Chriſto Sacerdoti Summo committere, præſertim, quando multi ſunt, vel à loco Sacerdotis longè diſtant. Si verò nullum ſcandalum timeatur, Confeſſarius debet certiorare illum, quem ſic abſoluit de errore ſuo, ſi cognoſcit, & poteſt inuenire, ideoq; petere, vt velit iterum ſibi confiteri, vel ſaltem ſibi facere poteſtatem ſub eodem Sacramentali ſigno ipſum docendi veritatem; & tunc pęnitens tenetur conſilium Sacerdotis capere; ſiq; illud reſpuerit, in ipſum culpa Sacerdotis transfunditur. Sotus, 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 6. Pęnitens confiteri debet generatim, ſi adhùc eſt memor ſui ſtatus, vel ſingillatim, ſi Confeſſarius ſui ſtatus oblitus fuerit, & poſtquam pęnitens peccata illa ſimul cum alijs commiſſis confeſſus fuerit, poterit illum ab omnibus abſoluere, obtenta prius facultate à Superiore. Si pęnitens ſoleat confiteri tali Confeſſario, iſte, obtenta facultate abſoluendi, in alia confeſſione poterit ab omnibus abſoluere, abſq; eo, quod ipſum de errore moneat, curando ſolum, quod ſaltem in generali de criminibus reſeruatis, *vt ſuprà*, doleat. Vidal. *de Cenſur. Inquiſ.* 3. *à nu.* 106. Caſu, quo error in confeſſione commiſſus non ſit adeò grauis, ſed pęnitens abſolutus credatur, non eſt curandum de illo reuocando, & pęnitente conueniendo; ſed iſte relinquendus eſt ſuæ bonæ fidei. Sotus, Reginaldus, *vbi ſuprà*. Hæc ſunt, quæ communiter tradunt Doctores de Confeſſario, qui à caſibus reſeruatis Superiori ſine facultate abſoluit. Specialiter autem loquendo de excommunicatione reſeruata, poteſt Confeſſarius, habita facultate à Superiore, cui reſeruata eſt, pęnitentem ab excommunicatione abſoluere, etiamſi abſens ſit, abſq; alia intentione, confeſſioneuè pęnitentis, quoniam talis abſolutio non eſt Sacramentum, at iudicialis quędam ſententia fori contētioſi, ferriq; poteſt in abſentem, ignorantem, inuitum, exiſtentemq; in peccato mortali. Suarez, *tom.* 4. *diſp.* 32. *ſec.* 6. Vidal, pluribus alijs relatis, *vbi ſuprà*. Ex his liquet, quid dicendum ſit in caſu, de quo loquimur. Syluius *in addit. ad* 3. *part. q.* 8 *art.* 5. *quæſito* 8. inquit, quod Confeſſarius nō debet monere extrà confeſſionem pęnitentē de errore; ſed ei dicere. *Vellem quod adhuc ſemel venires ad me pro confeſſione, quia habeo vnum verbum tibi vtile*. Si acquieſcet, officium ſuum tunc adimpleat. Si vero nolit, aut pęnitens ſit ignotus, vel abſens, pęnitentiam agat Confeſſor ſui errati, nunquam verò à peccatis abſoluat abſentem.

DISCEPTATIO VI.

De facultate Confeſſariorum pro abſolutione ab hæreſi in articulo, periculoq; mortis; necnon caſibus neceſſitatis.

QVÆ ad facultatem Confeſſariorum pro abſolutione ab hæreſi extra mortis articulum deſiderari poterant, hucuſq; expendimus. Quia vero de mortis articulo Bulla Cœnæ ſpecialiter loquitur, de ipſo peculiarem habemus diſceptationem; in qua nonnulla etiam de mortis periculo, neceſſitatiſq; caſu, delibanda erunt.

SECTIO I.

An Confeſſarius quilibet in mortis articulo ab hæreſi, excommunicationeq; in hæreticos lata abſoluere poſſit.

VIdetur non poſſe. *Primò.* Ille, qui, dum mente, ac corpore ſanus erat, pœnitere, abſolutionemq; petere ab Inquiſitore, vel Epiſcopo, noluit, priuilegio hoc, vt in vltimo ſuæ vitæ periodo à quolibet abſolui poſſit, indignus redditur, iuxtà phraſim Auguſtini. *Serm. 36. Quia rogare illos, non delicti pœnitentia, ſed mortis vrgentis admonitio compellit, nec dignus eſt in morte accipere ſolatium qui ſe non cogitauit moriturum.* Si autem Confeſſori cuilibet pro mortis articulo facultas abſoluendi ab hæreſi, atq; excommunicatione in hæreticos lata, facultas conceſſa eſſet, proculdubio hoc fuiſſet in fauorem animarum.

Secundò. Ad abſolutionem requiritur iuriſdictio, cum pertineat ad claues Petro à Chriſto datas, vt ſoluere, & ligare poſſet. *Tibi dabo claues Regni Cœlorum, & quodcunq; ligaueris &c.* Nemo iuriſdictione carens eam in mortis articulo acquirit. Ideòq; non quilibet Confeſſarius in mortis articulo ab hæreſi, excommunicationeq; ipſi annexa abſoluere poteſt.

Tertiò. Alias ſequeretur, quod ſi hæreticus pœnitens mortem euaderet, præcepto annuæ confeſſionis ſatisfeciſſet, nec teneretur comparere poſteà coram Inquiſitore; ſicut, qui Sacramentum Baptiſmi in caſu neceſſitatis ab alio, quàm à proprio Sacerdote recipit, rurſus baptizari non debet. Hoc admittendum non eſt, quia articulus mortis ſubditum ab obedientia ſui Superioris eximeret.

Reſpondeo, Confeſſarius quilibet in articulo mortis ab hæreſi, ex-

com-

communicationeq; in hæreticos lata abſoluere poteſt. Abbas *in Cap. A nobis nu.* 10. *de ſent. excom.* Royas, *de hæret. part.* 2. *nu.* 320. *aſſert.* 38. Penna 3. *part. Direct. com.* 25. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. §. 2. *q.* 2. Alter. *de Cenſ. lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 2. Syluius, & Nugnus *in addit. ad* 3. *part. q.* 8. *art.* 6. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 4., & alij communiter. Eccleſia reſeruare ſibi caſus in mortis articulo nõ conſueuit, & in caſuum quorumcunq; reſeruatione exceptio in mortis articulo apponi ſolet. Vndè in *Cap. Si quis ſuadente* 17. *q* 4., in quo ſermo habetur de excommunicatione ob manum violentam in Clericum, dicitur. *Et nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo. Cap. Ea noſcitur, de ſent. excomm.* additur. *Si vero infirmitatis tempore timore mortis beneficium fuerit abſolutionis indultum. Cap. fin. de Sepult. Parochiano tuo, qui excommunicatus pro manifeſtis exceſſibus &c. per Presbyterum ſuum iuxtà formam Eccleſiæ abſoluto, non debent cœmeterium, & alia Eccleſiæ ſuffragia denegari. Cap. In literis tuis, de Rapto. Tandem in ægritudine conſtitutus accepta pænitentia de commiſſis per manum Capellani ſui fuit à ſententia anathematis abſolutus. Cap. Paſtoralis* §. *Prætereà, de Offic. Ordin.* ſcriptum relinquitur, quod excommunicatus à Papæ Delegato, illo demortuo, ab alio, quam à Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui non poteſt. Et quod inductiuè oſtendimus, tradit Sancta Synodus Tridentina *Seſſ.* 14. *cap.* 7. per hæc verba. *Veruntamen piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei ſemper cuſtoditum fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis.* Attendenda ſunt verba illa, *Ne hac ipſa occaſione aliquis pereat*, per quæ rationem reddit, quare in mortis articulo criminum reſeruatio aliqua eſſe non debeat, nè ſcilicèt fidelium animæ detrimentum aliquod patiantur. In fine vitæ pœnitentis Sacerdotem quemlibet facultatem habere abſoluendi ab omnibus peccatis, cenſuriſq; expreſſit S. Doctor 4. *diſt.* 20., *ac ſupplem.* 3. *part. q.* 8. *art.* 6. ſcribens. *Quia neceſſitas legem non habet, ideò quando neceſſitatis articulus imminet, per Eccleſiæ ordinationem non impeditur, quin abſoluere poſſit, ex quo habet Claues, etiam Sacramentaliter, & tantum conſequitur ex abſolutione alterius, ſicuti, ſi à proprio Sacerdote abſolueretur. Nec ſolum à peccatis tunc poteſt à quolibet Sacerdote abſolui ſed etiam ab excommunicatione à quocunq; ſit lata, & hæc abſolutio etiam ad iuriſdictionem pertinet, quæ per legem ordinationis Eccleſiaſticæ coarctatur.* Mortis articulus eſt tempus, in quo agitur de perpetua felicitate conſequenda, aut de perpetua damnatione, ſeù ſupplicio ſubeundo; & non ageret Eccleſia, quæ Spiritu Sancto gubernatur, ac regitur, ſecundum ampliſſimam Dei miſericordiam, ſi hac in extrema neceſſitate conſtitutis non ſuccurreret. Hinc, etſi Romanus Pontifex mortis articulum non exciperet, nihilominus concedere omnibus Sacerdotibus facultatem abſoluendi ab omnibus reſeruatis, etiam ab hæreſi, cenſeretur; quia, ſi legiſlator id, quod omiſit, dicturus, ac conceſſurus fuiſſet, perindè habetur, ac, ſi dixerit, & conceſſerit.

Gloſſ. communiter recepta *in l. Tale pactum §. fin. ff. de Pact.* Verumtamen in Bulla Cœnæ, ac in Decreto Clem. VIII. ſatis exprimitur, abſolutionem ab hæreſi, aliiſq; caſibus dictæ Bullæ in mortis articulo reſeruatam non eſſe; ibi. *Niſi in mortis articulo.* Poſſet nihilominus Summus Pontifex de potentia ſua abſoluta dictam abſolutionem reſeruare etiam pro mortis articulo, vt docent Sotus, Duardus, aliiq;, *vbi ſuprà*; ſed malè faceret. Inquirunt Scriptores præfati, num Sacerdotes facultate gaudeant abſoluendi à reſeruatis in mortis articulo, de iure diuino, vel humano; dicimus de humano.

Ad primum, Eccleſia, cum ſit pia Mater, non attendens filiorum demerita, in vltimo vitæ periodo agit ſecundum ampliſſimam miſericordiam ſuam; omnibuſq; facultatem abſoluendi à reſeruatis concedit; *Ne hac ipſa occaſione aliquis pereat.* Infelix fidelis in mortis agone conſtitutus commiſerandus eſt, ipſiq; quantum poſſibile, indulgendum, facilis reddenda via ad ſalutem, Porta Cœli reſeranda; vt poſſit miſericordias Domini in æternum cantare.

Ad ſecundum ſatisfacit S. Doctor *in ſupplem. 3. part. qu. 8. art. 6.* inquiens. *Ad primum dicendum, quod aliquis poteſt vti iuriſdictione alterius, quia ea, quæ iuriſdictionis ſunt, committi poſſunt. Vndè, quia Eccleſia acceptat, vt quilibet Sacerdos abſoluere poſſit in articulo mortis, ideò ex hoc ipſo, quis vſum iuriſdictionis habet, quamuis iuriſdictione careat.* Ex dictis etiam patet reſponſio, nimirum in mortis articulo pro caſibus, & cenſuris nullam eſſe reſeruationem, Sacerdoteſq; omnes facultatem habere abſoluendi.

Ad tertium, ſectionibus ſequentibus, in quibus ſermo erit de onere comparēdi coram Superiore, ſatisfiet. Interim audiatur D. Thomas, *vbi ſuprà. Ad ſecundum dicendum, quod non oportet eum recurrere ad proprium Sacerdotem, vt iterum à peccatis ſoluatur, à quibus in articulo mortis ſolutus eſt, ſed, vt innoteſcat ei, quod eſt abſolutus. Nec ſimiliter oportet, quod abſolutus ab excommunicatione ad Iudicem vadat, qui alias abſoluere potuiſſet, abſolutionem petens, ſed ſatisfactionem offerens.* Verum remittimus Lectorem ad dicenda *infrà.*

SECTIO II.

An hæreticus pœnitens in mortis articulo etiam ab hæretico Sacerdote abſolui poſſit.

Videtur, quod non Adriano *in 4. q. 3. de Baptiſ.* Soto 4. *diſt. 18. q. 4. art. 4.* Couarū. *in Cap. Alma Mater §. 6. nu. 8. de ſent. excom*, & quibuſdā Doctoribus *ſuper Cap. Non eſt, de Sponſal.* quæ ſententia fulciri poteſt. *Primò,* aucto: Angelici Doctoris *3. part. q. 82. art. 7. ad 2.* inquientis. *Solus Baptiſmus*

permitti-

permittitur eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, quia licitè poſſunt baptizare in articulo neceſſitatis. In nullo autem caſu poſſunt licitè Eccleſiam conſecrare, vel alia Sacramenta conferre. Ambroſ. etiam *lib. 1. de Cain, & Abel,* dicit, potius debere hominem mori, quam communicare in ſacris cum excommunicatis.

Secundò. Si hæreticus Sacerdos hæreticum pœnitentem in mortis articulo conſtitutum abſoluere poſſet, talis infirmi teneretur confeſſiones audire, caſu quo Sacerdos alius non adeſſet, quandoquidem diuinum eſt præceptum ſubueniendi alteri in caſu neceſſitatis, articuloq; mortis; hinc ſequeretur, hunc Sacerdotem hæreticum eſſe perplexum, quoniam abſoluendo cum hæreſi, & mortali peccato, peccaret lethaliter; nullus enim fauor datur excommunicatis per hoc, quod alijs conceditur, vt eis confiteri poſſint, vt expreſsè dicitur in Conc. Conſtanſ. Non abſoluendo pariter mortale crimen committeret contrà præceptum ſubueniendi proximo. Igitur dicendum, hæreticum Sacerdotem abſolutionem impendere non poſſe in mortis articulo.

Tertiò. Hæreticus caret fide, quæ eſt fundamentum iuriſdictionis. Neq; eadem eſt ratio de confeſſione, ac de baptiſmo, ſiquidem in baptiſmo Miniſter concurrit ſolum inſtrumentaliter; in abſolutione vero eſt cauſa principalis, quia Iudex. Item. Miniſter hæreticus carens fide recipere nequit motum vitalem, cum illa ſpiritualis vitæ principium ſit.

Reſpondeo. Hæreticus pœnitens in mortis articulo à quolibet Sacerdote, ſuſpenſo, interdicto, excommunicato, ſchiſmatico, hæretico, ac degradato, abſolui poteſt. Sylueſt. *v. Confeſſor. p. q.* 20. Angelus *v. Confeſſio 3. q. 2.* Canus *in relect. de pœnit. part. 5.* Caiet. *in Sum. v. Abſolutio.* Capreol. *in 4. diſt. 19.* Nugnus, & Sylnius *in ſupplem. 3. part. qu. 8. art. 6.* Reginald. *in Praxi fori pœnit. lib. p. num. 60.* Card. de Lugo *de fide, diſp. 23. ſect. 3. §* 4. Ouiedo *eod. tract. controu. 11. punct. 5.* alijq; plures. Nam lex concedens, vt Sacerdos quilibet in mortis articulo ab hæreſi, alijſq; caſibus reſeruatis abſoluere poſſit, fauorabilis eſt, atq; adeò extendenda ad omnes Sacerdotes, quicunq; illi ſint, dummodo capaces ſint abſoluendi: Quamobrem Sanctus Doctor *in ſupplem. q. 8. art. 6.* generaliter loquitur de omni Sacerdote, docens, Sacerdotem quemlibet in fine vitæ abſoluere poſſe à caſibus, cenſuriſq; reſeruatis, & ſub eadem amplitudine, & vniuerſalitate loquitur Tridentinum, cuius ſunt ſequentes voces. *Ne occaſione reſeruationis aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis; atq; ideò omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt.* Concilij verba aliqui reſtringunt ad Sacerdotes Catholicos, aut nondum manifeſta defectione, vel rebellione præciſos, verius tamẽ accipiuntur in ea generalitate, quam ſonant, ac ſignificant, vt etiam Nauar. intelligit *cap. 27. nu. 172.*, qui prius contrarium ſecutus fuerat, immemor, vt ipſe fatetur, Concilij. Etenim, ſicut verba illa, *Quoslibet pœnitentes,*

ti, à quibuſuis cenſuris, & peccatis, non patiuntur fieri exceptionem aliquam alicuius pœnitentis, peccati, vel cenſuræ, ità nec illa, *Omnes Sacerdotes*, alicuius Sacerdotis exceptionem patiuntur, etiam hæretici, vt optimè Reginald. *loco cit.* Quapropter, Nugnus, *vbi ſuprà*, improbabilem reputat opinionem à principio relatam. Suppoſitum noſtri huius fundamenti, nempè Sacerdotem hæreticum eſſe capacem talis iuriſdictionis in mortis articulo, patet, quia Sacerdotes hæretici ſacerdotalem per characterem Eccleſiæ, & Chriſto coniunguntur, falſumq; eſt, fidem eſſe fundamentum iuriſdictionis, eſt enim character; atq; adeò ſufficienter recipere poſſunt motum vitalem in ordine ad bonum fidelium, & Eccleſiæ, quamuis, in ordine ad ſe, motus huius incapaces ſint, cum fides ipſa vitæ ſpiritualis ſit principium, ſicut cor initium eſt corporalis.

Ad primum, hæretici, & ſchiſmatici in mortis articulo licitè baptizare poſſunt, etiamſi tales maneant, ac impœnitentes; quia in tali administratione tempore neceſſitatis agere poſſunt, non, vt perſonæ ad hoc deputatæ, ſed, vt neceſſitati ſubſeruientes. At Sacramenta alia licitè miniſtrare non poſſunt, niſi ſaltem in corde pœniteant, eò quòd in aliorum Sacramentorum adminiſtratione neceſſarium eſt, vt ſe exhibeant, tanquam Chriſti Miniſtros ad hoc ſpecialiter deputatos, & conſecratos, ideòq; ſe debent illi conformari per veram cordis conuerſionem.

Ad ſecundum, Sacerdos hæreticus non erit ſine culpa perplexus, at potius ratione culpæ, quia tunc hæreticus tenetur credere veram fidem, pœnitentiamq; agere, vt Sacramentum conficiat, & pœnitere non vult. Concilium Conſtantienſe loquitur de illis, quæ regulariter contingunt, non verò de mortis articulo.

Ad tertium, iam negauimus fidem eſſe fundamentum iuriſdictionis requiſitæ ad abſoluendum Sacramentali in foro, aſſerentes, hanc fundari in poteſtate, & charactere ſacerdotali. Non admittimus ſimiliter, Confeſſarium eſſe cauſam principalem, at dicimus, inſtrumentaliter ſolummodò concurrere ad cauſandam gratiam, Sacramentumq; conficiendum. Hæreticus etiam influxum vitalem participare poteſt in ordine ad bonum fidelium, & Eccleſiæ, quamuis non in ordine ad ſe.

SECTIO III.

An hæreticus pœnitens in mortis articulo conſtitutus, omniq; alio Sacerdote deſtitutus, confiteri debeat ſua crimina Sacerdoti hæretico.

VIdetur Hurtado *diſp.* 84. §. 141., quod non, ſaltem, ſi pœnitens, & Confeſſarius in eadem hæreſi reperiantur. *Primò*. Si hæreſis confitenda eadem eſſet cum illa, qua infectus eſt Confeſſarius, fruſtrà pœnitens confiteretur Confeſſario, qui cum putet,

putet, errore ſaltem culpabili, eam non eſſe peccatum, intentionem abſoluendi ab eo peccato non habebit, non putans, pœnitentem eo crimine ligatum eſſe; imò etiamſi Sacerdos hæreticus promitteret, ac iuraret, ſe intentionem habiturum, etiam circa peccatum illud, non eſt ei credendum.

Secundò. Hæreticus Eccleſiam, & pertinaciam contrà illam contemnit. Non debet igitur hæreticus pœnitens coram Sacerdote hæretico ſe accuſare de hæreſi aliqua, ſeù, quòd pertinaciter contrà Eccleſiam errauerit, etiamſi hæreſis diuerſa eſſet ab ea, qua Confeſſarius laborat.

Tertiò. Infirmus in mortis articulo conſtitutus, confitendo ſua peccata Sacerdoti hæretico ſeſe deceptionis periculo exponit; hæretici enim deceptores ſunt, &, vt inquit Ambroſ. *Orat. in Auxentium, quos non poſſunt ſermone decipere eos putant eſſe gladio feriendos. Cruentas leges ore dictant, & putant, quod lex fidem poſſit hominibus imperare*. Hinc Socrates *Hiſt. Eccl. lib. p. cap.* 3. refert, Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum dicentem. *Par eſt, vt nos, qui ſumus Chriſtiani, omnes, qui contrà Chriſtum loquuntur, animoq; ſunt ab eo alienato, tanquam Dei hoſtes, & corruptores animarum deuitemus*.

Reſpondeo. Hæreticus pœnitens in mortis articulo conſtitutus, omniq; alio Sacerdote deſtitutus, hæreſim ſuam hæretico Sacerdoti confiteri tenetur, niſi periculum adſit deceptionis, aut defectus intentionis abſoluendi. Nugnus *in addit. ad* 3. *part. qu.* 8. *art.* 6. Card. de Lugo, *de fide diſp.* 23. *ſect.* 3. *à nu.* 107. Ouiedo *controu.* 11. *punct.* 5. & alij. Error priuatus Confeſſarij circa peccati grauitatem, malitiamuè, valori abſolutionis non nocet, ſi ritè ipſa poſteà proferatur, hæc ſiquidem in ſui valore non regulatur à dicto iudicio priuato. Quamobrem licèt Sacerdos hæreticus errore priuato putet pœnitentem non eſſe ligatum peccato hæreſis, quod confitetur, adhuc tamen, ſi intentionem abſoluendi habeat, ſoluendiq; vincula omnia, quæcunq; ſint, ex proceſſu, & confeſſione ſibi facta dependentia, abſolutio valida erit; ſicut Caluiniſta baptizans, tametſi priuato errore arbitretur, verba illius formæ eſſe ſolum concionatoria, non operatoria, tamen, quia intentione magis vniuerſali, & efficaci baptizare intendit, iuxtà Chriſti inſtitutionem, intentionemq; habet proferendi verba illa iuxtà eandem inſtitutionem, Eccleſiæq; intentionem, baptiſmus per ipſum collatus eſt validus. Sicut etiam Auguſt. *in Epiſt. ad Max.* docuit tenere baptiſmum hæreticorum ſui temporis, ac ſcriptum reliquit. *Rebaptizare hæreticum hominem, qui hæc Sanctæ Trinitatis ſigna ſuſceperit, quæ Chriſtiana tradidit diſciplina, omninò peccatum eſt*; & videri poteſt *de Conſec. diſt.* 4 *Cap. Rebaptizare*. Exiſtimet hæreticus nullum eſſe baptiſmum inſtitutum, erroreq; iſto ſuppoſito, ex intentione baptizandi, ſi fortè inſtitutus ſit baptiſmus, quem ipſe exiſtimat non eſſe, formam baptiſmi proferat, certè validè baptizabit. Sic hæreticus, qui iudicat, hæreſim peccatum non eſſe, ab illa abſol-

abſoluere poterit, ſi intentionem habeat abſoluendi ab illa, ſi forte peccatum ſit. Igitur ex hoc capite non excuſatur hæreticus pœnitens, ſi extrema in neceſſitate Sacerdoti hæretico non confiteatur. Si poſteà pœnitens, & Confeſſarius eadem hæreſi infecti non ſint, infirmus poteſt ſe accuſare, quod contrà Eccleſiam veram pertinaciter in tali materia errauit, non explicando, quæ, & qualis ſit Eccleſia vera. Ouiedo *num.* 103. ſentit, quod pœnitens non debet explicare differentiam numericam hæreſis, ſed ſufficit dicere, ſe negaſſe vnum fidei articulum, abſq; eo, quod explicet, an Chriſti aſcenſionem ad inferos negauerit, aliudue myſterium. At tales poſſent adeſſe circumſtantiæ, vt neceſſarium eſſet hæreſim hanc exprimere. Aſſertionem noſtram firmamus. In mortis articulo maximè vrget præceptum confeſſionis, prout nunc ſuppono ex ijs, quæ communiter tradunt Theologi, & Caſuiſtæ. Igitur conſtitutus in tali articulo tenetur propria crimina confiteri Sacerdoti, qui ipſum abſoluere poteſt. Diximus autem, Sacerdotem hæreticum in mortis articulo habere facultatem abſoluendi ab hæreſi. Si tamen eſſet periculum deceptionis, ſecus eſt dicendum; & hoc periculum timeri debet, quia hæretici ſunt fraudulenti, ac deceptores; Hinc Auguſt. *de Cultu Agri cap. 7. Cauete dilectiſſimi fraudes hæreticorum, oues Chriſti timete inſidias Luporum*. Et *de Cataclyſmo cap. 5. Magi Pharaonis ſignificant omnes hæreticos miniſtros Diaboli, qui ſub nomine Chriſti deuorare cupiunt populum Chriſti*.

Ad argumenta patet reſponſio ex dictis; addimus ſolum ad primum, quod Confeſſarius hæreticus, qui putat, hæreſim pœnitentis non eſſe peccatum, dum audit pœnitentem, eam, tanquam crimen confiteri, iudicare poteſt, pœnitentem ex conſcientia erronea peccaſſe, ac abſolutione indigere.

SECTIO IV.

An Laycus in mortis articulo abſoluere poſſit ab excommunicatione in hæreticos lata.

Videtur Sylueſt. *v. Confeſſio p. 6. 6.* Auilæ *de Cenſur. part. 2. cap. 7. diſp. p. dub. 3.* Valer. *de differ. vtriuſq; fori v. abſolutio differ. 13. nu. 2.* Ioan. de la Cruz *in Direct. part. 2. de Excom. dub. 4. concluſ. p.*, quibus fauere videtur Diana *part. 5. reſol. 157. tract. 3.*, alijſq; pluribus, poſſe. *Primò.* Laycus eſt capax huius iuriſdictionis, eſtq; valdè conueniens, quod illam habeat, quia nimis vtile eſt infirmo abſolui, ſaltem ab excommunicatione, ne poſt mortem Eccleſiæ ſuffragijs, Miſſę ſacrificio, locoq; ſacro priuetur, ideòq; dicendum, habere illam in mortis articulo, Eccleſiamq; ob benignitatem ſuam, & fauorem animarum hanc

Layco

Layco conceſſiſſe; Summiq; Pontificis mentem eſſe tali in articulo concedere ipſam omnibus, qui illius capaces ſunt, ſicuti propter hanc rationem ſimplex Sacerdos in mortis articulo à peccatis abſoluere poteſt.

Secundò. Pœnitens in mortis articulo peccata ſua confiteri poteſt Layco. *Cap. Quam pœnitet, diſt. p. de pœnit.* Et Auguſtinus ad Fortunatum refert, naufragum quendam in mortis articulo per Laycum fuiſſe reconciliatum. *Cap. Sanctum, diſt. 4. de Conſec.* Addentes ad Panorm. *Cap. Quod non poteſt, de regul. iur. lib. 5.* ſcribunt, quod Laycus tempore neceſſitatis poteſt à peccatis abſoluere. Igitur multò magis ab excommunicatione, ac cenſuris.

Tertiò. Non eſt minoris neceſſitatis Pœnitentiæ Sacramentum, quam baptiſmi; Laycus autem neceſſitatis tempore baptizare poteſt. *Cap. Conſtat, de Conſec.* Laycus etiam in mortis articulo, quando Clericus haberi non poteſt, facultate gaudet concedendi Indulgentiam plenariam Bullæ Cruciatæ. Nauar. *de Indulg. not. 30. nu. 9.* Ergo abſoluere poteſt etiam ab excommunicatione.

Reſpondeo. Hæreticus in mortis articulo conſtitutus non poteſt per Laycum abſolui ab excommunicatione. Sotus *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 4. verb. Vtrum vero*. Couaru. *in Cap. Alma Mater part pr. §. 11. nu. 9. de ſent. excomm.* Nauar. *in Man. cap. 26.* Duardus *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 5.* Nugnus *in addit. ad 3. part. q. 8. art. 6. dub. 5.* Suarez, *de Cenſur. diſp. 7. ſect. 6. nu. 6.* Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 133.* Delbene *dubit. 65.* Card. de Lugo *de fide diſp. 23. ſect. 3. à nu. 111* & alij. Probo hanc veritatem ſic diſcurrendo. Vel Laycus poteſtatem hanc habet à iure, vel ex conſuetudine, aut ex implicita voluntate Summi Pontificis. *Non à iure*, quia nullibi inuenitur conceſſa, & Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* illam ſolis Sacerdotibus concedit, inquiens. *Ne occaſione reſeruationis aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis: atq; ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt*. Ratio à Sancta Synodo adducta vim non habet in Layco; quia ſine abſolutione à cenſura quis ſaluari poteſt, ſi contritionem habuerit, ſine contritione autem abſolutio à cenſura nihil prodeſt. *Non ex conſuetudine*, quia non ſolent Layci in mortis articulo hæreticos ab excommunicatione abſoluere, etiam in defectu omnis Sacerdotis. Et ſi talis conſuetudo extaret, nulla eſſet. Fagnan. *Cap. Cum contingat, de foro compet. cap. 9.* ſcribit, quod Laycus ex conceſſione Apoſtolica abſoluere poteſt ab excommunicatione. Gloſs. *in Extrauag. Suſcept. Ioan. 22. de elect.*, tamen id nequit in vim conſuetudinis, atq; præſcriptionis vtcunq; vetuſtiſſimæ. *Cap. Decernimus cum ibi not. de Iudic.* Nam, teſte Ioan. Andr. *Cap. 2. de Præb. in 6.*, quantumcunq; longo tempore Laycus exercuerit actum ſpiritualem, nunquam tamen illum poteſt præſcribere, quoniam poſſeſſio temporis, cuius initij non eſt memoria, habet vim tituli, quando datur capacitas in exercente, alias non.

[illegible]

... & pro ipſo in Eccleſia [illegible]. Quæ diximus de Layco, intelligi debent etiam de Clerico ſimplici, [illegible] Sacerdote, quoniam etiam de illo [illegible] concluditur. Dian. [illegible] [illegible] Vicarius Epiſcopi, quidquid in contrarium ſentiat Vgolin. in Epiſt. [illegible] Cura, [illegible]

Ad primum, falſum eſt facultatem abſoluendi ab excommunicatione in noſtro articulo conceſſam eſſe omnibus, qui illius capaces ſunt, alias ſequeretur conceſſam eſſe [illegible], cum & fœminæ Summus Pontifex illam communicare poſſit, Suar. [illegible], ac Coriar diſp. 2. ſect. [illegible] num. 7. alijs relatis, & etiam [illegible] non ſeparato. Nec tamen ſequitur, quod in loco ſacro ſepeliri debeat, & poſſit, quoniam aliquando expedit, [illegible] in ſuo peccato, vt cæteri timeant, quæ ad hunc effectum ordinata ſunt, vt fideles à grauioribus ſceleribus retrahantur. Caſu vero, quo locum habeat [illegible], excommunicatum poſſe abſolui etiam poſt mortem, & ſic in loco ſacro ſepeliri, & pro ipſo orari. Imò nonnulli ſentiunt, excommunicatum, qui contritionis ſigna dedit, frui generalibus Eccleſiæ ſuffragijs, quoniam non eſt veriſimile, Eccleſiam velle priuare ſuis ſuffragijs membrum viuum, fide, & charitate ſibi coniunctum, & obedien-

tem,

Digitized by Google

em, per quem non ſtat, quominus à cenſura abſoluatur; alias excommunicatio, quoad hunc effectum, iniuſta eſſet, cum pertineat ad ſpirituale detrimentum, ideòq; durare non debet, niſi quandiù vera cauſa ex parte hominis permanet. Richard. *diſt.* 18. *art.* 7. *q.* 2. Hoſtienſ. *in Cap. Cum voluntate, de ſent. excomm.* Turrecrem. *in Cap. Si quis Epiſcopus* 11. *q.* 3. D. Anton. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 76., & alij relati per Duardum *lib.* 3. *§.* 2. *q.* 6., etſi Suarez contrarium doceat, *de Cenſur. diſp.* 9. *ſect.* 3.

Ad ſecundum, Laycus abſoluere non poteſt Sacramentaliter. Reconciliatio, de qua in *Cap. Sanctum, de Conſec. diſt.* 4., non fuit vera abſolutio à cenſuris, multòq; minus Sacramentalis à peccatis, ſed deprecatoria oratio hominis iam membrum Eccleſiæ per baptiſmum effecti, vt Deus attendens animum, deſideriumq; pœnitentis, etiam ſine Sacerdotis miniſterio reconciliationem tribueret. Hiſtoria illa de naufrago ibi relata à Diuo Auguſtino, eſt incerta, prout ipſe literarum Pater fatetur, dicens. *Quod, ſi fortè hoc, quod narraui de ijs, qui naufragio imminente periclitabantur, non vult aliquis credere, non enim lux diuinarum Scripturarum authoritas, ſed incerto Authore fama commendat, non repugnabo.* Non obſtat, imò fauet, *Cap. Quem pœnitet, de pœnit. diſt. p.* habetur ſiquidem, Laycum non habere poteſtatem abſoluendi. *Tanta eſt vis confeſſionis, vt, ſi deeſt Sacerdos confiteatur proximo. Sæpè enim contingit, quod pœnitens non poteſt verecundari coram Sacerdote, quem deſideranti, nec tempus, nec locus offert. Et, ſi ille, cui confitebatur, poteſtatem abſoluendi non habeat, ſit tamen dignus venia ex deſiderio Sacerdotis, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis.*

Ad tertium dicimus, non valere in his materijs argumentum à ſimili, ſed ſtandum eſt conceſſis, & expreſſis; quodq; non eſt expreſſum cenſetur omiſſum. De Baptiſmo expreſſum eſt.

SECTIO V.

An Sacerdos quilibet in mortis articulo abſoluere poſſit hæreticum, etiamſi præſens ſit Superior, qui habet facultatem abſoluendi ab hæreſi.

Videtur, quod ſic Sylueſt. *v. Confeſſor. p. qu.* 20. Tabien. *v. Abſolutio p. nu.* 32. Armillæ *eod. v. nu.* 12. Petro de Ledeſma, *tom. p. tract. de Sacram. pœnit. cap.* 14. *diſp.* 2. Barboſæ *in remiſſ. Concil. v. Nulla ſit reſeruatio, & ac poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 15. *num.* 50. alijſq; pluribus.

Primò. Sacerdotes omnes in mortis articulo ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. habent facultatem abſoluendi à caſibus, cenſuriſq; reſeruatis, taliſq; facultas limitata non eſt per Concilium ad caſum, in quo Superior abeſſet: ideòq; nec nos debemus talem limitationem appo-

Quod verò neq; ex implicita Eccleſiæ, Summiq; Pontificis voluntate, ſuadetur. Vbi Eccleſia voluit Laycum exercere aliquod Eccleſiaſticum, id expreſſit, vt patet in baptiſmo; & in his, quæ ad Clericos ſpectant, id ſolum eſt licitum Laycis, quod conceſſum eis à iure ſpecificè inuenitur. Non militat eadem ratio de Sacerdote, & Layco, vt poſſit argui implicita voluntas Eccleſiæ pro conceſſione huiuſmodi facultatis Laycis. Reſeruatio cenſurarum, peccatorumq; quoad Sacerdotes in mortis articulo tendit in animarum detrimentum, ſiquidem eſſe poteſt, & frequenter aduenit, vt quis in tali articulo attritionem habeat, propter quam, mediante Sacramento Pœnitentiæ, efficitur contritus, ac Dei amicus, qualis non fieret, ſi confiteri non poſſet, non habens Confeſſarium à reſeruatis culpis abſoluentem. Non Sacerdos vero, cum à criminibus abſoluere nequeat, ſi abſoluere à cenſuris non poſſit, parum, aut nullum, eſſentiale ſaltem, detrimentum afferre poteſt excommunicatis. Etenim moriturus, vel in contumacia perſiſtit, vel conteritur. Si primum, talis excommunicatus perditur, non obſtante abſolutione ab excommunicatione ei impenſa. Si conteratur, quoad Deum abſolutione non indiget, cum per contritionem à culpa, & crimine abſoluatur, & quis poteſt eſſe excommunicatus quoad Eccleſiam, ſed ſolutus, & in gratia apud Deum. Ad maiorem etiam cenſuræ æſtimationem pertinet, quod eius abſolutio, non ab alio, quam à Sacerdote, ſine conceſſione ſpeciali, conferatur, præſertim, quia rarò accidit, vt Sacerdos haberi non poſſit, & ſi accidat, poterit moriturus per contritionem à peccatis ſuis liberari, ac poſt mortem à cenſuris abſolui, ſaltem impropriè, inquantum ſufficiat, vt in loco ſacro ſepeliri poſſit, & pro ipſo ab Eccleſia publicè orari. Quę diximus de Layco, intelligi debent etiam de Clerico ſimplici non Sacerdote, quoniam etiam de iſto motiua adducta concludunt. Duard. *lib.* 3. §. 2. *q.* 3. etiamſi eſſet Vicarius Epiſcopi, quidquid in contrarium, ſentiant Vgolin. *in Explic. Bullæ Cœnæ, verſic. Niſi in mortis articulo*, §. 2. *nu.* 3. & Sayr. *lib.* 2. *Theſaur. tom. p. cap.* 21. *nu.* 2.

Ad primum, falſum eſt facultatem abſoluendi ab excommunicatione in mortis articulo conceſſam eſſe omnibus, qui illius capaces ſunt, alias ſequeretur conceſſam eſſe fœminæ, cum & fœminæ Summus Pontifex illam communicare poſſit, Suarez, *de Cenſur. diſp.* 2. *ſect.* 3. *num.* 7. alijs relatis; & etiam homini non baptizato. Nec tanti refert, quod in loco ſacro ſepeliri debeat, & poſſit, quoniam aliquando expedit, mortuum, in his puniri, vt cenſuræ timeantur, quæ ad hunc effectum ordinatæ ſunt, vt fideles à grauioribus ſceleribus terreantur. Caſu vero, quo locum habeat fauor, excommunicatus poteſt abſolui etiam poſt mortem, & ſic in loco ſacro ſepeliri, & pro ipſo orari. Imò nonnulli ſentiunt, excommunicatum, qui contritionis ſigna dedit, frui generalibus Eccleſiæ ſuffragijs, quoniam non eſt veriſimile, Eccleſiam velle priuare ſuis ſuffragijs membrum viuum, fide, & charitate ſibi coniunctum, & obedien-

tem, 2

tem, per quem non ſtat, quominus à cenſura abſoluatur; alias excommunicatio, quoad hunc effectum, iniuſta eſſet, cum pertineat ad ſpirituale detrimentum, ideòq; durare non debet, niſi quandiù vera cauſa ex parte hominis permanet. Richard. *diſt.* 18. *art.* 7. *q.* 2. Hoſtienſ. *in Cap. Cum voluntate, de ſent. excomm.* Turrecrem. *in Cap. Si quis Epiſcopus* 11. *q.* 3. D. Anton. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 76., & alij relati per Duardum *lib.* 3. *§.* 2. *q.* 6., etſi Suarez contrarium doceat, *de Cenſur. diſp.* 9. *ſect.* 3.

Ad ſecundum, Laycus abſoluere non poteſt Sacramentaliter. Reconciliatio, de qua in *Cap. Sanctum, de Conſec. diſt.* 4., non fuit vera abſolutio à cenſuris, multòq; minus Sacramentalis à peccatis, ſed deprecatoria oratio hominis iam membrum Eccleſiæ per baptiſmum effecti, vt Deus attendens animum, deſideriumq; pœnitentis, etiam ſine Sacerdotis miniſterio reconciliationem tribueret. Hiſtoria illa de naufrago ibi relata à Diuo Auguſtino, eſt incerta, prout ipſe literarum Pater fatetur, dicens. *Quod, ſi fortè hoc, quod narraui de ijs, qui naufragio imminente periclitabantur, non vult aliquis credere, non enim hux diuinarum Scripturarum authoritas, ſed incerto Authore fama commendat, non repugnabo*. Non obſtat, imò fauet, *Cap. Quem pœnitet, de pœnit. diſt. p.* habetur ſiquidem, Laycum non habere poteſtatem abſoluendi. *Tanta eſt vis confeſſionis, vt, ſi deeſt Sacerdos confiteatur proximo. Sapè enim contingit, quod pœnitens non poteſt verecundari coram Sacerdote, quem deſideranti, nec tempus, nec locus offert. Et, ſi ille, cui confitebatur, poteſtatem abſoluendi non habeat, ſit tamen dignus venia ex deſiderio Sacerdotis, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis.*

Ad tertium dicimus, non valere in his materijs argumentum à ſimili, ſed ſtandum eſt conceſſis, & expreſſis; quodq; non eſt expreſſum cenſetur omiſſum. De Baptiſmo expreſſum eſt.

SECTIO V.

An Sacerdos quilibet in mortis articulo abſoluere poſſit hæreticum, etiamſi præſens ſit Superior, qui habet facultatem abſoluendi ab hæreſi.

Videtur, quod ſic Syluest. *v. Confeſſor. p. qu.* 20. Tabien. *v. Abſolutio p. nu.* 32. Armillæ *eod. v. nu.* 12. Petro de Ledeſma, *tom. p. tract. de Sacram. pœnit. cap.* 14. *diſp.* 2. Barboſæ *in remiſſ. Concil. v. Nulla ſit reſeruatio, & de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 25. *num.* 50. alijſq; pluribus.

Primò. Sacerdotes omnes in mortis articulo ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. habent facultatem abſoluendi à caſibus, cenſuriſq; reſeruatis, taliſq; facultas limitata non eſt per Concilium ad caſum, in quo Superior abeſſet: ideòq; nec nos debemus talem limitationem

apponere, cum ſimus in fauorabilibus.

Secundò. Sacerdos excommunicatus, hæreticus, *ſuſpenſus*, *vel interdictus*, præſente Catholico Sacerdote, non habente huiuſmodi vincula, & exceptiones, abſoluere poteſt infirmum in mortis articulo conſtitutum, quia verè eſt Sacerdos; ſaltem validè abſoluit. Igitur à fortiori Sacerdos ſimplex, & quilibet alius Catholicus abſoluere poterit, præſente Superiore, hæreticum in mortis articulo.

Tertiò. In mortis articulo nulla eſt reſeruatio, quæ in fauorem animarum ceſſat; vt inquit Tridentinum, *vbi ſuprà*. *In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis*. Quapropter Superior in tali articulo nullum habet ius abſoluendi ægrotum, ſed omnes abſq; ipſius iniuria illum abſoluere poſſunt.

Reſpondeo. Simplex Sacerdos præſente Confeſſario approbato, & Confeſſarius approbatus in præſentia Parochi, & iſte, dum adeſt Epiſcopus, vel Inquiſitor, aliuſuè habens facultatem abſoluendi ab hæreſi, abſoluere nequit infirmum in articulo mortis. Sotus *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 4.* Alter. *lib. p. de Cenſur. diſp. 6. cap. 6.* Nugnus, & Syluius *in addit. ad 3. part. q. 8. art. 6.* Trullench. *lib. p. in Decal. cap. 3. dub. 7.* Reginald. *in Praxi fori pœnit. lib. p. cap. 7.* Bonac. *de Sacram. diſp. 5. q. 7. punct. p. nu. 10.* Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 13. nu. 7.* Azor. *lib. 8. cap. 19. q. 5.* alijq; plures. Ratio eſt, quoniam poteſtas abſoluendi à caſibus, & cenſuris conceſſa fuit Sacerdotibus omnibus in mortis articulo, ne occaſione reſeruationis fidelium animæ detrimentum aliquod patiantur, ſeù *ne hac occaſione aliquis pereat*, vt exprimit Tridentinum; ideòq; ſolum in neceſſitate, atq; ſubſidium data fuit; & neceſſitate ceſſante, conceſſa non cenſetur, iuxtà ea, quæ tradit Abbas *Cap. Cum venerabilis, de Cenſur. in fine*, inquiens. *Cum aliquid conceditur propter neceſſitatem, durat conceſſio ſolùm quatenus vrget neceſſitas*, *Cap. De Syracuſanæ diſt. 28.* Præſente Epiſcopo, Inquiſitore, aliouè habente facultatem abſoluendi ab excommunicatione in hæreticos lata, non eſt neceſſitas, vt Parochus abſoluat infirmum, & dum adeſt Sacerdos proprius, non eſt periculum, quod pereat anima, ſi non impendat abſolutionem ille, qui non eſt Parochus; idemq; dicitur de Sacerdote ſimplici, dum approbatus eſt præſens. Fauet *Cap. Præsbyter 26. q. 6.* deſumptum ex Concilio Carthaginenſi 3., *Can. 32.* vbi dicitur. *Præsbyter inconſulto Epiſcopo non reconciliet pœnitentem, niſi abſente Epiſcopo, vltima neceſſitas cogat*; decernens, quod neq; in extrema neceſſitate pœnitens reconciliari à Præsbytero poſſit, niſi Epiſcopus abſit, quoniam talis reconciliatio Epiſcopo reſeruata erat. Igitur, ſi in mortis articulo adſit infirmo Inquiſitor, vel Epiſcopus, qui in foro iudiciali abſoluere poſſunt ab hæreſi, alij Sacerdotes validè abſoluere nequeunt; & ſub hoc tenore loquitur etiam Royas *part. 2. de hæret. num. 320. aſſert. 38.* vbi ponit ſequentem aſſertionem. *Hæreticos morientes à quolibet Sacerdote, non exiſtentibus Inquiſitoribus, abſolui poſſe*, ſubdens. *In Concil.*

Arauſic.

Arauſic. Can. 2. Expreſsè habetur, quod, ſi deſunt Inquiſitores in extremo periculo, quilibet Sacerdos hæreticum poſſit abſoluere, & non aliter. Acceſſit declaratio Concilij Tridentini, quam referunt Barboſa, & Delbene, & eſt. *Congregatio cenſuit, Sacerdotem alioqui idoneum, ſi tamen ad audiendas confeſſiones approbatus non ſit, iuxtà Cap. 15, ſeſſ. 23., non poſſe validè à peccatis mortalibus abſoluere pœnitentem in articulo mortis conſtitutum, vbi Parochus præſens iam perhibeatur, paratuſq; ſit infirmi audire confeſſionem, illumq; abſoluere, neq; vlla ſubſit cauſa Parochum ipſum recuſandi*; & idem declarauit Gregorius XIII. Videatur Molina *de iuſt., & iure tom. 4. diſp. 63. num. 1.* In *Cap. Ea noſcitur, de ſent. excom.* dicitur, quod etiam poſt abſolutionem ab alio datam, propter neceſſitatem vrgentem, comparendum eſt coram Pontifice, vel eius Legato, ſi fieri poteſt: Vndè multò magis ab initio, ſi abſolutio ab habente facultatem abſoluendi à reſeruatis obtineri poteſt. Duard. *lib. 3.* §. 2. *q.* 5. Suffragatur Catechiſmus Rom. *part. 2. cap. 5. q.* 48., & Rituale Romanum iuſſu Pauli V. editum habet. *Si periculum mortis immineat, approbatuſq; deſit Confeſſarius; quilibet Sacerdos poteſt à quibuſcunq; cenſuris, & peccatis abſoluere.* Prudenter tamen ſubdit Syluius, *vbi ſuprà*, non oportere ſimplicem, inferioremuè Sacerdotem eſſe nimis ſcrupuloſum in examinando, vtrum infirmus, qui eſt in mortis periculo, poſſit mente ſanus ſuperuiuere, donec adueniat, qui extrà illum caſum legitimus eſt eius Confeſſarius, vel facultas obtineatur à Superiore; ſed ſi de hac re ſit dubium, bona fide infirmi confeſſionem audiat, eumq; abſoluat; non enim eſt mens Eccleſiæ reſeruare caſus cum tanto pœnitentis periculo. Si autem pro certo conſtet Confeſſario, quod antequam morale periculum mortis adſit, adfuturus ſit Inquiſitor, Epiſcopus, vel alius, qui habet facultatem abſoluendi ab excommunicatione hæreſi annexa, qui abſolutionem præſtet, ceſſabit priuilegium abſoluendi; ceſſat enim tunc neceſſitas, cum infirmus non ſit in periculo moriendi ſine abſolutione legitima. Couarru. *Cap. Alma part. p* §. 11. *num.* 8. Sanchez *lib. 2. Moral. cap.* 13. Delbene *dubit.* 60. *nu.* 4. & alij. Si Sacerdos ſimplex, vel alius approbatus antequam Inquiſitor adueniat, iam confeſſionem morituri incœperit, ſentio infirmum adhuc abſoluendum à cenſura excommunicationis in foro externo per Inquiſitorem, ſicuti Syluius docet de omnibus peccatis habentibus cenſuram annexam, quod ſi ſuperueniat ille, cui cenſura reſeruata eſt, pœnitens, vel per ſe, vel per alium debet ſe Superiori ſiſtere, priuſquam abſoluatur; quidquid in contrarium alij ſentiant.

Ad primum, ſufficienter Tridentinum conceſſionem facultatis huius limitauit, dum dixit. *Ne hac occaſione aliquis pereat*; per quæ verba expreſſit, Eccleſiam poteſtatem iſtam tribuere Sacerdotibus in caſu neceſſitatis, dum adeſt periculum, quod infirmus moriatur abſq; abſolutione; ceſſat verò neceſſitas iſta, quando adeſt Superior, vel Parochus, vel Confeſſarius approbatus reſpectiuè. Sacerdos igitur proprius ſemper eſt

per eſt præferendus, non proprio; approbatus, etiam, in aliena Diœceſi, non approbato; Catholicus Sacerdos ſimplex hæretico, vel degradato, excommunicato; ſuſpenſo, vel interdicto. Videatur Nugnus *loco cit.* Sacerdotem hæreticum non toleratum inualidè abſoluere, ſi adſit Sacerdos toleratus, etiam ſimplex, & non approbatus, docent Suarez 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 4. *nu.* 4. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 13. *nu.* 7. Delbene, *vbi ſuprà nu.* 20., quia hæreticus, & non toleratus omni iuriſdictione priuatus eſt, quando non adeſt maxima neceſſitas; & ex his patet reſponſio ad ſecundum.

Ad tertium, quando Tridentinum dixit, in mortis articulo nullam eſſe reſeruationem, intelligendum eſt in abſentia reſeruantis, eiuſq;, qui habet facultatem abſoluendi à reſeruatis, ſeù in caſu neceſſitatis, quando eſt periculum, vt infirmus ſine abſolutione moriatur, vt diximus.

SECTIO VI.

An hæreticus in mortis articulo conſtitutus, ſi poſſit, teneatur mittere ad Inquiſitorem, vel alios Superiores, pro abſolutione.

Videtur, quod non Cordubæ, *in Sum. q.* 18. Valentiæ *tom.* 4. *diſp.* 8. *q.* 10. *punct.* 2. Henriquez *lib.* 6. *de Pœnit. cap.* 9. *nu. vlt.*, *& cap.* 11. *nu.* 4. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 13. *nu.* 14. Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 5. Trullench *lib. p. in Decal. cap.* 3. *dub.* 7. *nu.* 8. Palao, Delbene *dubit.* 62. aliiſq; pluribus, quorum ſententia probatur. *Primò.* In *Cap. Quamuis de ſent. excom.* dicitur, quod ad obtinendam abſolutionem ab excommunicatione Summo Pontifici reſeruata ſufficit, & ſolum requiritur, vt quolibet impedimento canonico retraharis, quominus Romanum Pontificem poſſis adire: Nam, ſi Superiorem adire non poſſis pro abſolutione obtinenda, reputatur tibi abſolutio illius omninò impoſſibilis; & ſi per ſe illum adire non potes, non cogeris adire per alium.

Secundò. Qui non poteſt adire Superiorem perſonaliter, quamuis ad eum Procuratorem mittere poſſit, cenſetur legitimè impeditus. Nauar. *in Sum. cap.* 27. *nu.* 90. Sayr. *in theſaur. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 3., & Doctores communiter; qui autem eſt legitimè impeditus in articulo mortis ab inferiori Sacerdote abſolui poteſt; nec iure aliquo habetur, quod, qui non poteſt ſe præſentare Superiori per ſemetipſum, teneatur illum adire per tertiam perſonam.

Tertiò. Pœnitens non tenetur ſe præſentare Superiori per Procuratorem, quia hoc medium includit manifeſtare alteri à Confeſſario tuam conſcientiam; qua de cauſa nunquam iura delinquentem obligarunt, ſe Superiori præſentare per Procuratorem, ſed per ſeipſum. Nec tenetur

ad medium Scripturæ, media quæ repreſentet Superiori, quia, & hoc medium eſt de ſe manifeſtatiuum delicti alijs; qua de cauſa excuſaris peccata ſcribere, tametſi alia via in mortis articulo confiteri non poſſis. Neq; teneris ad medium Confeſſarij, qui nomine ſuo obtineat à Superiore facultatem abſoluendi, quia hoc eſt medium alienum à reſeruatione, ipſamq; reſeruationem tollens. Neq; teneris ad medium, quo voces Superiorem, cui venienti, & præſenti delictum manifeſtare, & abſolutionem ab illo obtinere poſſis, alias eſſet tibi impoſitum præceptum de grauando Superiore; taleq; medium rarò exequi poteris ſine notæ famæ, caſu, quo Superior annuat petitioni tuæ. Igitur conſtitutus in mortis articulo non tenetur mittere ad Epiſcopum, vel Inquiſitorem pro abſolutione ab hæreſi.

Reſpondeo, Lupum *p. p. Edicti lib. 7. diſt. 3. art. 33. diffic. p.*, reſoluere hanc quæſtionem, dicendo, attendendam eſſe loci conſuetudinem, propterea, vbi ipſa viget, vt exiſtentes in mortis periculo mittant pro abſolutione ad Inquiſitorem, illam obſeruari non eſt incongruum, tum pro maiori pœnitentium conſolatione, tum quia ſic nulla infamiæ nota incurritur. Sed non attingit punctum difficultatis, quoniam non quæritur, an ſit congruum, vel incongruum mittere ad Inquiſitorem, ſed controuerſia eſt; Num conſtitutus in mortis articulo teneatur mittere ad Inquiſitorem, itaut ab alio abſolui nequeat, pro tempore, quo ad Inquiſitorem mittere poteſt. Hoc vnum eſt certum apud omnes, infirmum in mortis articulo conſtitutum non teneri mittere ad Inquiſitorem, quando adeſt periculum infamiæ, ſalutis, aut grauis incommodi; ſiquidem credibile non eſt, Eccleſiam velle obligare cum tanto incommodo. Difficultas eſt, An caſu, quo ſine periculo iſto infirmus poſſit mittere ad Inquiſitorem. Sentirē caſu, quo Epiſcopus, & Inquiſitor abſoluere poſſent in foro conſcientiæ, aut alteri committere talem abſolutionem quod, ſi facilis ſit aditus ad Epiſcopum, vel Inquiſitorem, infirmus, priuſquam abſoluatur, ad ipſum mittere teneatur; nec abſolui poſſit per alios pro tempore illo, quo mittere pro abſolutione ad ipſos poteſt. Zambran. *de caſibus art. mort. cap. 4. dub. 4. nu.* 15. Bonac. *de Cenſur. in com. diſp, p. quæſt. 3 punct. 3. nu.* 5., & alij ſuppreſſo nomine relati à Lupo, *vbi ſuprà*. Nam Sacerdotes omnes, & Confeſſarij habent priuilegium abſoluendi in mortis articulo ſolum quando deeſt copia Superioris, vel habentis facultatem abſoluendi à reſeruatis; dum autem facilis eſt aditus ad Epiſcopum, vel Inquiſitorem, nec timetur infamia, vel graue aliud incommodum, non cenſetur deeſſe copia Confeſſarij. Nihilominus conſiderans, Epiſcopum, & Inquiſitorem abſoluere non poſſe in foro conſcientiæ, ſed tantum in foro iudiciali; aſſero, infirmum conſtitutum in mortis articulo, non teneri mittere ad Inquiſitorem pro abſolutione. Ratio eſt, quia hæreticus in foro conſcientiæ non tenetur petere aliquando ab Inquiſitore, vel alio abſolutionem in foro iudiciali,

nec

nec tenetur ſeipſum denunciare, ac prodere. Cum igitur non teneatur per ſeipſum adire Superiorem pro tali abſolutione, cur obligandus eſt ad ipſam petendam per alium? Non eſt eadem ratio de Superiore, qui poteſt abſoluere, vel committere abſolutionem in foro pœnitentiali, quoniam, ſi pœnitens velit eſſe abſolutus, tenetur, vel per ſe, vel per alium coram ipſo comparere, ſicut hæreticus debet comparere, vel mittere ad primum Pœnitentiarium, aut Sac. Congregationem, vel Summum Pontificem pro abſolutione in foro conſcientiæ, & ſine horum licentia, ſeù commiſſione, extrà mortis articulum abſolui nequit. Hinc cenſeo, quod hæreticus pœnitens Romæ in mortis articulo conſtitutus, pro tempore illo, quo à Summo Pontifice, Sac. Congregatione, vel Maiori Pœnitentiario abſolutionem petere poteſt, abſolui nequeat, propter rationem iam adductam, nimirum, quia non deeſt tunc copia Superioris; & pœnitens, ſi conualeſcat, habet præceptum ſe præſentandi, quamprimum poteſt, eiſdem pro abſolutione. Vndè, ſi pœnitens poteſt hoc per literas, vel per Confeſſarium præſtare antè abſolutionem, videtur obligandus ad hoc præſtandum; & ſi renuat, non videbitur diſpoſitus hoc exequi, ſi conualeſcat. Sed loquendo de Inquiſitore, cum iſte non habeat facultatem abſoluendi, niſi hæreticus deponat iudicialiter coram Notario, & abiuret coram teſtibus, & ad hoc non teneatur extrà articulum mortis, niſi caſu quo Summus Pontifex nolit eum abſoluere, niſi iudicialiter deponat; neq; ad talem depoſitionem obligetur in mortis articulo, ſi conualeſcat; quia non poteſt fieri abſq; nota aliqua famæ, poterit confeſſarius moriturum abſoluere, etiamſi poſſit, & non mittat ad Inquiſitorem. Totum hoc currit de hæretico occulto, qui etſi iudicialiter non abſoluatur, adhùc ſepelitur in loco ſacro. Sed quid, ſi hæreticus ſit manifeſtus? Videtur mihi dicendum, non eſſe abſoluendum Sacramentaliter, niſi prius in foro iudiciali ab excommunicatione iudicialiter per Inquiſitorem, vel alium de eius commiſſione abſoluatur, ſi commodè, ac facilè recurſus ad Inquiſitorem haberi poſſit, quoniam talis debet ſatisfacere Eccleſiæ, quam offendit, eiq; iudicialiter reconciliari, taleq; iudicium fieri debet per Epiſcopum, vel Inquiſitorem, ideòq;, ſi moriturus tempus habeat mittendi ad ipſos pro tali abſolutione, tenetur, nec tunc apparere poteſt periculum infamiæ, cum eius delictum ſit manifeſtum. In vltimo autem vitæ periodo Confeſſarius quilibet illum abſoluere poſſet.

Ad primum, quod adducitur ex illo *Cap. Quamuis*, locum non habet in hæretico, qui pro abſolutione obtinenda non tenetur ſe præſentare perſonaliter Summo Pontifici, ſed ſufficit, vt per Procuratorem, vel per literas mittat: Hinc, quamuis Summum Pontificem adire nequeat perſonaliter, adhuc alia via abſolutionem à Superiore petere tenetur. In iure non habetur, quod excommunicatus perſonaliter debeat comparere coram Summo Pontifice, niſi excommunicatus ſit ob percuſſionem Clerici.

Ad

Ad ſecundum eodem modo reſpondetur. Quando ius petit, vt excommunicatus perſonaliter compareat coram Summo Pontifice, ſi legitimè impeditus ſit, ne perſonaliter ipſum adire poſſit, ad aliud non tenetur; vt diximus de excommunicato ob Clerici percuſſionem. At hæreticus non obſtringitur ad perſonaliter comparendum, ſed ad petendam abſolutionem à Superiori, cui reſeruata eſt excommunicatio, & qui abſoluere poteſt: Et ſi per ſeipſum comparere non poteſt, tenetur abſolutionem petere per alium, modo ſibi poſſibili; nec eſt impoſſibile hæretico abſolutionem impetrare per medium, vt modo dicam.

Ad tertium dicimus, pœnitentem hæreticum poſſe adire Superiorem per literas abſq; periculo infamiæ, vel alicuius grauis incommodi, & per libellum ſupplicem, ſuppreſſo nomine ipſius delinquentis; & via iſta petendi abſolutionem ſatis facilis eſt, in praxi, ac tuta; Nec eſt ſimile, quando ſcribuntur peccata; tunc enim fieri poteſt, vt literæ amittantur, vel ab alio aperiantur; ſed in caſu noſtro periculum iſtud cauetur per ſuppreſſionem nominis pœnitentis. Quodnam conſilium præbetur hæretico occulto, qui ad mentem redijt, & ab Epiſcopo, Inquiſitore, aut alio abſolutionem in foro conſcientiæ obtinere non potuit? Dicunt Theologi, quod poteſt per viam Pœnitentiariæ, non detecto ſuo nomine, ad Summum Pontificem mittere, vt ſui abſolutionem alicui committat, libellumuè ſupplicem Sac. Congregationi S. Officij ſub nomine N. N. porrigere ad eundem effectum. Praxis oſtendit, medium iſtud non eſſe pœnitenti hæretico impoſſibile, quotidiè ſiquidem videmus executioni demandari. Cum hæreſis ſtrictiſſimæ reſeruationis ſit, obligandus eſt hæreticus pœnitens, quotieſcunq; habet commodum adeundi, vel per ſe, vel per alium, Superiorem, qui poteſt dare, vel committere abſolutionem, ad comparendum eo modo, quo poteſt, coram ipſo; nec collaudare poſſum Theologos, qui nimis faciles ſunt ad liberandum hæreticum ab onere obtinendi abſolutionem à Superiori, & de excommunicatione annexa hæreſi diſcurrunt, ſicuti de alijs, cũ tamen Summi Pontifices, Sacræq; Congregationes toties expreſſerint, hæreſim ob ſuam enormitatem, ac grauitatem eſſe ſpeciali reſeruatione dignam.

SECTIO VII.

An hæreticus perpetuo impedimento ægritudinis, paupertatis, ſeruitutis, vel huiuſmodi detentus, nè poſſit adire Summum Pontificem, à Confeſſario quolibet abſolui poſſit.

VIdetur aliquibus, quos refert, ac ſequitur Delbene *dubit. 61.* poſſe. *Primò.* Conſtitutus in neceſſitate obtinendi abſolutionem à Confeſſario quolibet abſolui poteſt, ille autem, qui dictis impedimentis detentus perſonaliter comparere

Digitized by Google

nequit coram Summo Pontifice, eſt in neceſſitate, quia moraliter certus eſt, non poſſe ante mortem abſolutionem obtinere à legitimo Superiore; quapropter à Confeſſario quolibet abſolui poteſt, ne ſine abſolutione moriatur; & quamuis talis neceſſitas non ſtatim vrgeat, ſed latitudinem habeat, non tollit, quominus vera neceſſitas ſit.

Secundò. In *Cap. Eos, qui, de ſent. excom. in 6.*, abſolutis, ob mortis periculum, vel aliud impedimentum à cenſura Pontifici reſeruata, iniungitur onus comparendi coram legitimo Superiore. Et *Cap. Ea noſcitur, & Cap. Quod de his, de ſent. excom.* dicitur, ſic impeditos abſolui poſſe, ac ſi eſſent in mortis articulo conſtituti. Si dicas, textus hos ſpecialiter loqui de excommunicatione incurſa ob Clerici percuſſionem; In contrarium eſt, quoniam eſt eadem ratio in omnibus excommunicationibus reſeruatis, vt tradunt communiter Doctores. Abbas *in Cap. De cætero nu. p., de ſent. excom.* Felin. *in Cap. Quamuis eod. tit.*, & alij.

Tertiò. Plures Doctores, vt Ancharan. *in Cap. Eos, qui, de ſent. excom. num. 9.* Felin. *Cap. Quamuis, eod. tit. in fi.* Sylueſt. *v. Abſolutio 3. circa fi.* Nauar. *cap. 27. nu. 84.* Couar. *in Cap. Alma Mater part. p. §. p. num. 15.* & alij plures tenent, propter infirmitatem, ſenectutem, vel inimicitias impeditum, quominus adire poſſit Summum Pontificem, poſſe abſolui ab Epiſcopo de quacunq; excommunicatione Summo Pontifici reſeruata. Igitur hæreticus pœnitens dictis impedimentis detentus, ſaltem ab Epiſcopo abſolui poterit in foro conſcientiæ.

Reſpondeo. Hæreticus pœnitens impeditus adire Summum Pontificem, ob ægritudinem, ſenectutem, paupertatem, ſeruitutem, ſexum, inimicitias, vel quid ſimile, non poteſt per Confeſſarium quemlibet abſolui, & impedimenta iſta nō veniunt ſub nomine articuli mortis. Sotus *in 4. diſt. 22. q. 2. art. in fine.* Sanchez *lib. 2. cap. 13. nu. 37.* Suarez *de fide diſp. 21. ſect. 4. nu. 26.* Ricciull. *de iure perſon. lib. 5. cap. 14. num. 15.* Viuald. *in Candelab. part. p. tit. 11. de abſol. nu. 14.*, & alij. Reſeruatio hæreſis eſt ſtrictiſſimi iuris, & de ipſa loquuntur Summi Pontifices, Conſtitutioneſq; cum ſpecialitate, itaut facultas abſoluendi ab hæreſi conceſſa non cenſeatur, niſi expreſſa ſit, & nuſquam venit ſub generali conceſſione, etiam facultatis abſoluendi à Cenſuris in Bulla Cœnæ contentis, vt patet ex ſupradictis. Igitur extendenda non eſt ad caſus non expreſſos, nec à ſimili ab alijs excommunicationibus fieri poteſt argumentum ad excommunicationem hæreſi annexam. Iura, & Bulla Cœnæ concedunt facultatem abſoluendi ab hæreſi ſolum in mortis articulo; & in Decreto Clem. VIII. dato ſub *die 9. Ian. 1601.* prohibetur Regularibus abſoluere ex quacunq; cauſa à caſibus Bullæ Cœnæ, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo. Hinc non licebit extenſionem facere ab excommunicatione contracta ob percuſſionem Clerici ad excommunicationem in hæreticos latam, cum neq; neceſſitas alterius temporis æqualis ſit, neq; alibi talis poteſtas tribuatur Sacerdoti-

bus;

Digitized by Google

bus; excommunicatioq; illa non ſit ſtrictiſſimæ reſeruationis, ſicut illa. *Inſuper*. Quando excommunicatio reſeruatur, præterquam in articulo mortis, excommunicatus abſolui nequit à Confeſſario quolibet propter impedimentum perpetuum ægritudinis, ſenectutis, ſeruitutis &c. Syl-ueſt. *v. Abſolutio q. 4. num. 7.* Corduba *in Sum. q. 18. punct. p. dict. 3. poſt not. 3.*, & alij. Excommunicatio autem in hæreticos lata eſt reſeruata præterquam in mortis articulo, vt diximus. Nec doctrina, ſuper qua ſe fundant Palaus, Delbene, alijq; contrarium opinantes eſt certa, & in caſu hæreſis non eſt tuta, vt ſentiunt Sotus, *vbi ſuprà*, Bartholom. de Ledeſma *de Sacram. vbi de excom. dub. 17.*, & alij; textus enim id indulgentes, de ſola percuſſione Clerici loquuntur, & ideò in ſola ea illam admittunt Innoc. *Cap. Quamuis in fine, de ſent. excom.* Ancharan. *ibid. nu. 9.* & alij. Non eſt eadem ratio de excommunicatione ob Clerici percuſſionem, & de annexa hæreſi, quia excommunicatus percuſſor Clerici tenetur comparere perſonaliter coram Summo Pontifice, hinc ſi impeditus ſit impedimento perpetuo, excuſatur ex impotentia obtinendi abſolutionem à Summo Pontifice. Sed hæreticus non eſt obſtrictus ad comparendum perſonaliter, ſed ad petendam abſolutionem à Summo Pontifice, modo ſibi poſſibili. Et quia habens impedimentum aliquod perpetuum ex prædictis, adhuc alia via obtinere poteſt abſolutionem à Summo Pontifice, vel per viam Pœnitentiariæ, vel per Sac. Congregationem S. Officij, ideò non cenſetur in neceſſitatis articulo ad effectum, vt à quolibet Confeſſario abſolui poſſit. Si dicas, impoſſibilem eſſe hæretico abſolutionem per literas, vel aliud medium. Non percipio, quomodo impoſſibile dici poſſit illud, quod praxi demandari quotidiè cernimus.

Ad primum, falſum eſt, hæreticum habentem aliquod ex dictis impedimentis eſſe in neceſſitate obtinendi abſolutionem ab alio, quam à Pontifice, cum ab iſto illam habere poſſit per viam ordinariam, per quam quotidiè obtinetur, nimirum per viam ſecretam, & tacito nomine per Pœnitentiariam, vel Sac. Congregationem S. Officij, vt diximus.

Ad ſecundum reſponſum dedimus, textus illos ſpecialiter loqui de excommunicatione lata in percuſſeres Clericorum, nec extendi poſſe ad excommunicationem hæreſi annexam; tum quia non eſt eadem ratio de vna, ac de altera; tum etiam, quia etiamſi eadem eſſet ratio, hæreſis eſt ſpecialis reſeruationis.

Ad tertium, doctrina Scriptorum, qui ibi citantur, non habet locum in hæreſi. Delbene *dubit. 61. nu. 9.* inquit, quod, ſi propter grauitatem hæreſis, illiuſq; ſpecialem reſeruationem deberet pœnitens recurrere per literas, aut Procuratorem ad Inquiſitorem, vel Summum Pontificem, etiam in articulo mortis conſtitutus deberet hanc diligentiam facere, cum non videatur ſpecialiter ratio in vno caſu, quam in alio. Sed quantum valeat ratio iſta iudicent alij. Ius concedit facultatem omni-

bus Confeſſarijs pro tali articulo, non in caſu impedimenti; in mortis articulo non adeſt tempus pro tali recurſu; poſitus in dictis impedimentis poteſt recurrere.

SECTIO VIII.

An Confeſſarius quilibet abſoluere poſſit hæreticum, nedum in articulo, ſed etiam in periculo mortis conſtitutum.

Videtur, quod non, Soto *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 4.* Cano *in relect. de pœnit. part.* 5. Valentia *tom. 4. diſp. 7. qu. 10.* alijſq; pluribus, qui de omnibus caſibus reſeruatis generaliter loquuntur. *Primò*. Priuilegia tantum valent, quantum ſonant, nec extenſiones de caſu ad caſum admittuntur, ſolummodò conceſſum cenſetur, quod eſt expreſſum. In iure autem conceditur priuilegium abſoluendi à reſeruatis, & ab hæreſi ſolum in articulo mortis, & nulla fit mentio de mortis periculo.

Secundò. Hæreſis propter ſuam enormitatem, & grauitatem ſtrictiſſimæ eſt reſeruationis, & facultas abſoluendi ab ipſa ſpecialiter exprimi debet, vt manifeſtum eſt ex ſupradictis. Quapropter in mortis periculo conceſſa non intelligitur, at ſolum in mortis articulo.

Tertiò. Alias ſequeretur, quod frequenter homo ab hæreſi abſolui poſſet, ſiquidem mortis pericula ſunt nimis frequentia, & voluntaria. Quarè poſſet quis nauigare tantum hac intentione, vt ab hæreſi abſolueretur, quod eſt magnum inconueniens.

Reſpondeo, idem non eſſe periculum, & articulum mortis, quia mortis articulus appellatur, cum iam mors eſt in fieri, vel per cauſam naturalem, vel per violentam, vt cum in ægrotante morbo graui, potius mortis, quam vitæ ſigna conſpiciuntur; cum quis per Iudicis ſententiam ad mortem damnatus de proximo eſt ſuſpendendus, vel capite plectendus, & generaliter, quando mors moraliter eſt certa, & ferè ineuitabilis, ſiuè naturali ex cauſa, ſiuè ex morbo, ſiuè ex cauſa violenta proueniat. Mortis periculum eſt, quando non omninò certò, & infallibiliter, moraliter loquendo, ſed tantum prudenter, & probabiliter mors timetur, & frequenter eo caſu euenire ſolet, vt quando puerpera eſt primo paritura, vel alias difficiles partus experta fuit, dum quis ad bellum accedit, periculoſamuè nauigationem, ſuſcipit. *His ſuppoſitis*, dico, quod ſi periculum mortis grauiſſimum ſit, æquale, vel ferè æquale cum mortis articulo, itaut ad iſtum reduci poſſit, vti quando in medio nauigationis ſe afferunt pericula grauiora, tunc hæreticus à Confeſſario quolibet abſolui poteſt. Couaru. *in Cap. Alma Mater part. p. §. 11. de ſent. excom.* Nugnus *in addit. ad 3. part. q. 8. art. 6. dub. vlt.*, Souſa *lib. 3. Aphoriſ. cap. 4.* *nu. 20.*

nu. 2. & omnes illi, qui abſolutè docent idem dicendum eſſe de periculo, & de articulo mortis, inter quos Syluest. *v. Confeſſor. p. nu.6.* Armillæ, *v. Abſolutio nu.* 12. Gloſs. *in Cap. Paſtoralis de Offic. Ordin.* Bonac. *diſp. p. de Cenſur.* Alter. *lib. p. de Cenſur. diſp. 6. cap. 6.* Trullench. *lib. p. Decal. cap. 3. dub.* 7. Duard. *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. q.* 5. Syluius *in addit. ad 3. part. q. 8. art 6.* Suarez *de fide diſp. 21. ſect.* 4. Nam, quando periculum mortis eſt grauiſſimum, proximum, & æquiparatur articulo mortis, reuera cum mortis articulo coincidit, ac ſolo nomine differunt. In iure magna, grauiſſimaq; pericula ſub articuli nomine veniunt, quinimò iura facientia poteſtatem abſoluendi, inter articulum, & huiuſmodi periculum non diſtinguunt, vt patet ex *Cap. Eos, qui de ſent. excom. in 6.*, vt, qui prius articulus mortis vocatur, paulò poſt periculum dicitur; videri etiam poſſunt. *Cap. Si quis 17. qu. 4. & Cap. Ea noſcitur, de ſent. excom.*. Eadem militat ratio de articulo, atq; grauiſſimo mortis periculo, fauorq; animarum petit, vt etiam pro tali periculo Sacerdotibus omnibus detur facultas abſoluendi, ne occaſione reſeruationis aliquis pereat, & vtrobiq; eſt caſus neceſſitatis extremæ. Morale periculum grauiſſimum ità æſtimari debet, atq; in malis ità caueri ſolet, ſicut euentus ipſe, proptereà dictum eſt. *Qui amat periculum peribit in illo.* Si vero periculum mortis grauiſſimum non ſit, & ità proximum, vt ſtatim mors ſequatur moraliter loquendo, non quilibet Confeſſarius hæreticum abſoluere poteſt, niſi habita facultate à Superiore. Couaru., Nugnus, *vbi ſuprà*, alijq; à principio relati. Suadent dictum iſtud rationes, & argumenta pro parte negante adducta; etenim loquendo de caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ, ibi expreſsè excipitur ſolum articulus mortis, & quamuis mortis articulus ad periculum grauiſſimum extendi poſſit, per ea, quæ diximus, tamen certum eſt ipſius nomine non venire periculum morti non proximum, quodq; articulo non poteſt æquiparari; & iura, quæ pro eodem articulum, periculumq; ſumere videntur, aut non loquuntur de mortis articulo ſtrictè, vel in periculo non grauiſſimo locum non habent. Hoc petit etiam hæreſis ſtrictiſſima reſeruatio; crimen ſiquidem iſtud, ob grauiſſimam ſui malitiam, peculiaremq; enormitatem, ſpecialiſſima reſeruatione dignum eſt; neq; facultas abſoluendi ab eodem ſub quacumq; conceſſione facultatis abſoluendi, etiam à caſibus in Bulla Cœnæ, venit, niſi de hæreſi ſpecialis mentio fiat. Nimis frequenter Confeſſarij ab hæreſi abſoluere poſſent, ſi abſoluendi ab ipſa in quouis mortis periculo facultate gauderent. Quarè non concedimus, mulierem, quotieſcumq; eſt paritura, militem quotieſcumq; bellum eſt aggreſſurus, Mercatorem quotieſcumq; longam nauigationem eſt ſumpturus, ab hæreſi per Confeſſarium quemlibet abſolui poſſe.

Ad primum, pro quanto contra primum aſſertum noſtrum militat, dicimus non fieri extenſionem de caſu ad caſum, cum periculum grauiſſimum necis articulo mortis æquiparetur.

Ad ſecundum, hæreſis ſufficienter dicitur reſeruationis ſtrictiſſimæ, dum facultas abſoluendi ab ipſa conceſſa intelligitur ſolum in articulo, grauiſſimoq; periculo mortis; & non pro alijs caſibus.

Ad tertium patet ex dictis. Pericula mortis grauiora voluntaria non ſunt, nec frequentius accidunt, quam mortis articuli. Souſa *in Bulla Cœnæ cap. 13. diſput. 99.* extendit articulum mortis ad periculum omne, ex quo probabiliter mors ſequi poteſt; dicit tamen, quod non quæuis tempeſtas ad effectum abſolutionis impendendæ cenſetur periculum mortis, ſed illa, ex qua naufragium probabiliter timetur, nec quilibet obſeſſus in periculo mortis exiſtimandus eſt, ſed qui telis impugnatur, nec quælibet prægnans, ſed, quæ eſt in probabili periculo.

SECTIO IX.

An hæreticus in mortis articulo abſoluendus ſit cum aliquibus conditionibus.

Videtur, quod non. *Primò.* Si cautio aliqua ab ipſo exigenda eſſet, maximè de ſatisfaciendo parti læſæ, prout dicitur in Bulla Cœnæ. Multoties autem hæreticus neminem læſit, vt quando hæreſis occulta eſt, & ipſi ſoli cognita. Quando verò eſt manifeſta, læſa videtur Eccleſia, ſed iſta iniuriam, offenſamq; gratis condonat.

Secundò. Iuramentum, quod Bulla Cœnæ vult exigendum ab infirmo, de obediendo mandatis Eccleſiæ, locum non habet in hæretico, at tantum in percutiente manifeſtè Cardinales, Epiſcopos, & ſimiles, vt docet Medina *lib. 2. Summæ cap. 12.* Vndè nec altera conditio de iuramento prædicto in abſolutione hæretici pro mortis articulo apponenda eſt.

Tertiò. Hæreticus in mortis articulo abſoluendus non eſt cum conditione, vt poſteà compareat coram Superiore. Tum quia promiſſio hæc comparendi exigenda eſt ſolum in graui percuſſione Clerici, Auil. *de Cenſur. part. 2. cap. 7. diſput. 3. part. 4.* Tum quia infirmus in mortis articulo ordinariè eſt ſenſibus deſtitutus, aliquando impubes, aut perpetuò impeditus. Deniq; quia, ſi Confeſſarius ex ignorantia, vel malitia ab infirmo iuramentum iſtud non petat, adhuc eſt abſolutus.

Reſpondeo. Hæreticus in mortis articulo abſoluendus eſt cum tribus conditionibus, nimirum de ſatisfaciendo parti læſæ, ſi ſatisfactio aliqua occurrat; de iuramento præſtando pro obedientia mandatorum Eccleſiæ, atq; obligatione comparendi coram Superiore. Ità habetur in Bulla Cœnæ per hæc verba. *Cæterum à prædictis ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in articulo mortis conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit.* Cautio, ſi vim nominis attendamus, monitore

Tullio

Digitized by Google

Tullio 4. *Tuſc.* nil aliud eſt, quam *promdentia quædam, qua auertimus, & vitamus, ne quid mali nobis accidat.* Sed apud Iuriſtas, aliquando ſumitur pro nuda promiſſione, ex qua firma obligatio inducitur, *L. Sancimus, C. de verb. ſignif.* aliquando pro obligatione cum pignoribus, vel fideiuſſoribus. *L. Si mandato §. vlt. ff. mandati.* Hæreticus in mortis articulo priuſquam abſoluatur obligandus eſt ad dandam cautionem de ſatisfaciendo parti læſæ, ſi aliquem ſeduxerit, aut ipſius hæreſis manifeſta fuerit; debet enim iurare ſe quamprimum potuerit ad ſanam doctrinam reducturum illum, qui fuit à ſe deceptus, & ſi dogmatizauerit, vel contrà Eccleſiam Catholicam ſcripſerit, debet doctrinam, & errores ſuos reuocare, & multoties obſtringitur ad ſcribendum in contrarium, falſam doctrinam, quam docuit, retractando: Quamobrem hæretici debitum non eſt pecuniæ, neq; honoris, per ſe loquendo, ſed doctrinæ. Controuertunt Doctores, num priuſquam moribundus abſoluatur, ſatisfacere teneatur. Alter. *tom. p. de Cenſur. diſp. 22. lib. 5. cap. 2.* arbitratur, antè abſolutionem, quæ traditur in articulo neceſſitatis à cenſuris Bullæ Cœnæ, non expoſci, tanquam neceſſariam conditionem, vt parti læſæ realiter ſatisfaciat, quandoquidem in Bulla non dicitur, exigendam eſſe ſatisfactionem, ſed cautionem de ſatisfaciendo. Placet ſententia Souſæ, *in explicat. Bullæ Cœnæ cap. 23. diſp. 98.*, quod ſi ſatisfactio commodè fieri poſſit, non eſt pœnitens abſoluendus in mortis articulo cum ſola cautione; ſed Confeſſarius, vt rectè ſuo munere fungatur, ad ſatisfaciendum antè abſolutionem obligare debet. Nihilominus puto, vix poſſe dari caſum, in quo hæreticus antè abſolutionem in mortis articulo realiter ſatisfacere poſſit, quia ipſius debitum eſt doctrinæ, vt diximus, & in articulo mortis conſtitutus non eſt in ſtatu docendi, & ſcribendi; ſecus eſt, quando debitum eſt pecuniarium. Cautio de ſtando mandatis Eccleſiæ eſt promiſſio iuramento firmata. Alter. *vbi ſuprà*, Duardus *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 2. qu. 15.*, quoniam cautio, quæ iure communi ab excommunicato exigitur antè abſolutionem eſt iuratoria, & verba Conſtitutionum in quacumq; diſpoſitione interpretationem à iure communi recipiunt. *L. vnic. in princ. C. de inoff. dot.* Iuramentum iſtud idem eſt, ac iuramentum de obediendo mandatis illius, qui abſoluit, etenim cum iſte abſolutionem nomine Eccleſiæ præſtet, iurare obedientiam ipſius mandatis, eſt præſtare iuramentum obedientiæ Eccleſię mandatis. Gloſs. *Cap. Ex tenore, de ſent. excom. verſic. Debeat*, ibi. *Et idem eſt ſic iurare, ac ſi iuraret ſtare mandatis Eccleſiæ.* Cap. *Si qui 7. q. p. v. Conſenſu.* Sanchez pluribus relatis *lib. 2. Moral. cap. 12.* Delbene *dubit. 66. nu. 7.* Abſoluens autem ex vi huius iuramenti nihil aliud imperare poteſt, quam abſtinentiam à ſimili crimine, ob quod in excommunicationem incidit. Suarez *de Cenſur. diſp. 19. ſect. 2. nu. 10.* Demum, quotieſcumq; Sacerdos in mortis articulo hæreticum abſoluit, debet ipſum monere de obligatione comparendi coram Superiore, cum

primum

primum potuerit. *Cap. De cætero, de ſent. excom.* vbi dicitur. *Sed eſt illi ſub iuramenti debito iniungendum, vt quam citius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem adeat, mandatum Apoſtolicum ſuſcepturus.* At canon iſte ſpecialiter loquitur de excommunicato ob Clerici percuſſionem; Sed *Cap. Eos, qui, eod. tit. in 6.*, generaliter loquitur. Verum de obligatione hæretici abſoluti in articulo mortis ad comparendum coram Superiore, dicemus infrà.

Ad primum, hæreticus ſatisfacere debet parti, ſi quam læſerit; poteſt enim eſſe, quod parti ſatisfactionem non debeat, vt quando hæreſis omninò occulta fuit; & quod priuatis perſonis, & Eccleſiæ ſatisfacere teneatur. Sufficit, quando debitum eſt doctrinæ, quod iuret, cum primum potuerit à ſe deceptum ad ſanam doctrinam reducturum, nec eſt neceſſe, quod cautionem præſtet pignoratitiam, aut fideiuſſoriam. Suarez, *de Cenſur. diſp. 21. ſect. 3. nu. 9.* Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 13. nu. 23.* Delbene *dubit. 66. nu. 5.* cum ſuo Palao.

Ad ſecundum, iuramentum de obediendo mandatis Eccleſiæ, in excommunicationibus omnibus exigendum non eſt; tamen in illis, quæ, ob grauiora crimina, qualia ſunt reſeruata in Bulla Cœnæ, contrahuntur, exigi debet, & non tantum in abſolutione illius, qui ob manifeſtam percuſſionem Cardinalium, Epiſcoporum, ac ſimilium, eſt excommunicatus, quidquid ſcripſerit Medina. Certè de excommunicatis in Bulla Cœnæ hoc difficultate caret, cum expreſsè ibi dicatur. *Nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo, cautione præſtita, abſolui poſſit.*

Ad tertium, communis Scriptorum ſententia eſt, abſoluendum non eſſe quempiam à caſibus reſeruatis, niſi cum obligatione comparendi coram Superiore, alias in eandem ſententiam incidit. *Cap. Eos, qui, de ſent. excom. in 6.*, & videri poſſunt Sayr. *lib. 3. cap. 25.* Nauar. *cap. 27. nu. 89.* Delbene, *vbi suprà nu. 12.* nec audiendus eſt Auila. Limitari tamen debet hoc dictum ad caſum, quo abſoluendus non ſit incapax ad comparendum, vel ob ætatem, ab impubere enim iuramentum iſtud exigendum non eſt; vel ob ſenſuum deſtitutionem; vel ob impedimentum perpetuum; tunc ſiquidem non tenetur comparere perſonaliter. Si Confeſſarius ex ignorantia, vel malitia iuramentum hoc non petijt, adhùc infirmus eſt abſolutus, habetq; obligationem comparendi, quia nullibi irrita reperitur abſolutio ex defectu huius conditionis; nec obligatio comparendi eſt ex vi iuramenti, ſed præcepti, ac mandati, vt colligitur ex *dicto Cap. Eos, qui.* Non tamen eſt ſuperfluum iuramentum, quia maiorem ad cautelam, extenſiuamq; obligationem expoſtulatur. *Si quæras.* Num abſolutus in mortis articulo, ſi conualeſcat, teneatur comparere perſonaliter? Dicimus, percuſſorem Clerici ad hoc teneri. *Cap. Quod de his, de ſent. excom.* ibi. *Cæterum ab his in forma Sacramenti exigi conſueuit, vt reſumptis viribus, & opportunitate conceſſa, Romanam Eccleſiam in propria perſona debeant viſitare.* Excommunicati ex alia cauſa obligationi

compa-

Digitized by Google

comparendi Superiori ſatisfaciunt, comparendo per Procuratorem, aut per literas. Sylueſt. *v. Excommunicatio* 8. §. 8. *qu.* 7. Armill. *eod. v.* 59. Henriq. *lib.* 13. *de excom. cap.* 29. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 13. *nu.* 33. Delbene *dubit.* 68. *nu. p.* Tum quia nullo iure cauetur, vt iſti perſonaliter compareant. Tum etiam, quoniam per ſeipſum facere videtur, qui per Procuratorem agit. *Cap Epiſcopus diſt.* 18. Sed deſcendamus ſpecialiter ad debitum comparendi, quod habet hæreticus.

SECTIO X.

An hæreticus in mortis articulo abſolutus, ſi conualuerit, coram Superiore comparere tenetur.

Videtur non teneri. *Primò.* Si quis ex vi Iubilæi, Cruciatæ, alteriuſuè priuilegij abſoluatur, non habet amplius obligationem comparendi coram Superiore, vt communiter ſentiunt Scriptores, videriq; poſſunt, Henriq. *lib.* 6. *cap.* 10. *nu.* 5. Suarez *de pœnit. diſp.* 30. *ſect.* 1. *p. nu.* 6. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 13. *nu.* 31. Delbene *dubit.* 68. *nu* 5., quia Sacerdos priuilegiatus nomine Superioris integrè ſuccedit, & alias priuilegium ferè nullius vtilitatis foret. Non eſt maius priuilegium Iubilæi, & Cruciatæ, quam articuli mortis; ideòq; nec hæreticus in mortis articulo abſolutus, ſi conualeſcat, poſteà habet onus comparendi.

Secundò. Nulla eſt neceſſitas, vt hæreticus in mortis articulo abſolutus, poſtquam conualuerit, compareat coram Superiore. Siquidem comparere non tenetur, vt iterum abſoluatur, cum plenè iam abſolutus ſit. *Cap Non dubium, de ſent. excom.* ibi, *Nec niſi in articulo mortis, ſine Romano Pontifice, abſolutionis poſſunt beneficium impetrare.* Bulla Cœnæ, *verſic. Niſi in mortis articulo.* D. Th. *in ſupplem.* 3. *part. q.* 8. *art.* 6 Neq;, vt parti læſæ ſatisfaciat, nam forſan nulla pars eſt, cui ſatisfactio exhibenda ſit, ſicut dum hæreſis occulta eſt. Ergo hæreticus ſic abſolutus onus comparendi non habet.

Tertiò. Intantum hęreticus abſolutus in mortis articulo ſe pręſentare deberet coram Superiore, inquantum ſatisfacere teneretur Tribunali externo. Nauar. *cap.* 26. *dub.* 4. *concluſ. p. &* 2. Gambarupta *de caſibus reſeru. cap.* 2 *nu.* 65.; hæreticus autem occultus non tenetur ſatisfacere Tribunali S. Officij in foro externo: Vndè nec antè abſolutionem tenetur comparere in S. Officio.

Reſpondeo. Hæreticus, qui in mortis articulo, vel periculo abſolutus fuit, poſtquam conualuerit tenetur ſe præſentare coram Superiore, quia in *Cap. Eos, qui de ſent. excom.* habetur. *Eos, qui à ſententia canonis, vel hominis (cum ad illum, à quo alias de iure fuerant abſoluendi, nequeunt*

propter imminentis mortis articulum, aut alind impedimentum legitimum, pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſoluuntur: ſi ceſſante poſteà periculo, vel impedimento huiuſmodi, ſe illi, à quo his ceſſantibus abſolui debebant, quam citò commodè poterunt contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerant humiliter recepturi, & ſatisfacturi, prout iuſtitia ſuadebit: decernimus (ne ſic cenſuræ illudant Eccleſiaſticæ) in eandem ſententiam incidere ipſo iure; quod intelligendum eſt de eadem ſententia ſpecie, non numero. Scio, quamplures docere, hæreticum manifeſtum, cui ob criminis grauitatem infligenda eſt mors, aliaue grauis pœna, abſolutum in articulo, vel periculo mortis, non teneri ſeruare diſpoſitionem *dict. Cap. Eos, qui*, quatenus obligat taliter abſolutos, vt ſe præſentent coram Superioribus quamprimum, ſi conualeſcant. Valer. *de differ. vtriuſq; fori v. hæreſis, differ.* 5. *nu.* 2. Lupus *in Edicto S. Offic. lib.* 10. *dist.* 9. *art. pr. diffic. p.*, & alij. Sed in hac parte diſtinguendum eſt; nam præſentare ſe Superiori in caſu noſtro dupliciter intelligi poteſt. Vno modo iudicialiter, & in foro externo; & tunc hæreticus ſic abſolutus non tenetur comparere, ſeq; præſentare; quia hæreticus occultus non tenetur ſe prodere, maximè cum ſui graui periculo, & periculum eſt ſemper, dum quis comparet in S. Officio iudicialiter, poteſt enim eſſe denunciatus, & præuentus; Hinc ſcribentes in materia S. Officij dicunt, hæreticum non teneri ad denunciationem ſui ipſius. Si vero hæreticus occultus non ſit, at denunciatus, inquiſitus, vel condemnatus, debitum comparendi iudicialiter non habet, quoniam nullus tenetur exequi illud, ex quo mors ſibi ſequitur. D. Th. 2. 2. *q.* 69. *art.* 4. *ad* 3. vbi inquit: *Nullus ita condemnatur, vt ſibi inferat mortem, ſed quod ipſe mors patiatur: & ideò non tenetur facere id, vndè mors ſequatur, quod eſt manere in loco, vndè ducatur ad mortem*. Caiet. *ibid.* §. *Ad octauam*, ex hac doctrina docet, quod damnatus ad hoc, vt fame moriatur, comedere tenetur, ſi poteſt; & alij miniſtrantes tali damnato alimenta non peccant; in cuius ſignum laudabiliter à Valerio Max. *lib.* 5. commemoratur Rues Athenienſis, quæ Cimona patrem ſuum lacte proprio pauit, ne inediæ moreretur pœna. Lex poſitiua non obligat ad ſui obſeruantiam cum tanto detrimento, nempè vitæ. *L. p. ff. de bonis eorum*, dicitur, ignoſcendum eſſe ei, qui ſanguinem ſuum qualitercumq; redemerit. Non habet ergo debitum comparendi iudicialiter coram Iudicibus fidei ille, qui hoc facere nequit ſine periculo vitæ. Si damnato ad mortem licitum eſt fugere è carcere. Caiet. *vbi ſuprà*, §. *Ad tertiam, & quartam*, & alij; Cur non erit licitum condemnato non ire, ſeu non comparere coram Iudicibus, à quibus damnatus fuit? Hæreticus occultus antequam abſoluatur non habet debitum comparendi iudicialiter in S. Officio propter dedecus, aliaq; mala, quæ illi euenire poſſunt, ſi præuentus fuerit; multò minus ad hoc tenetur hæreticus manifeſtus, ob rationem dictam. Quomodò ergo obligari poteſt ad comparendum iudicialiter poſtquam fuit in mortis articulo abſolutus?

Acquirit forſan debitum aliquod poſt abſolutionem? Sed ſi loquamur de præſentatione, & comparitione hæretici coram Superiore in foro ſecreto, & pœnitentiali, ſentio, hęreticum abſolutum in articulo mortis, poſtquam conualuerit teneri ad ſe præſentandum. De hæretico occulto hoc docet expreſsè Diana *part.p. tract. 5. reſol. 5.*, quia cum hoc onere abſolutus cenſetur, ſi ſuperuiuat, ſub pœna reincidentiæ in eandem cenſuram. Lupus *vbi ſupra*, idem ſcribit, addens, quod ſi in iſto foro ſecreto ſe præſentet, & Iudex renuat illum audire ad nihilum vltrà tenetur, nam ſecretum relinquere debet in ſuo ſtatu, cum non deſeruiat ſibi pro foro fori. *Cap. Quis aliquando §. Item illud Ioannis Chryſoſtomi*, ibi *N. dico tibi, vt te prodas in publicum, neq; apud alios te accuſes, ſed obedire te volo Prophetæ dicenti, Reuela antè Deum viam tuam*; & paulò poſt; *ſecreta namq; peccata ſecreta confeſſione, & occulta ſatisfactione purgantur.* Quamuis Doctores iſti ſe reſtringere videantur ad hæreticum occultum; tamen cenſeo idem eſſe dicendum de manifeſto. Caiet. *in Sum. v. Excommunicatio cap. 69.* inquit, materiam *dict. Cap. Eos, qui*, ſe reſtringere ad perſonas illas, quæ in talibus caſibus tenentur ſe præſentare Prælatis, ſeù Ordinarijs &c. Hæreticus manifeſtus pro obtinenda abſolutione in foro conſcientiæ tenetur ſe præſentare Superioribus, & ſolum in mortis articulo ab alijs abſolui poteſt; idcircò habet idem onus, & debitum, etiam poſtquam in mortis articulo abſolutus fuit, ſi conualeſcat. Non tenetur tamen comparere perſonaliter, vt diximus ſuprà *ſect. præced.*, & habet Caiet. *loco cit.*

Ad primum, non eſt eadem ratio de priuilegio Iubilæi, vel Cruciatæ, & de articulo mortis, quia Confeſſarius priuilegiatus tunc venit integrè nomine Superioris, & alias priuilegium eſſet nullius vtilitatis; ſed facultas abſoluendi in mortis articulo non eſt conceſſa, niſi pro neceſſitate, quæ neceſſitas ceſſat, poſtquam infirmus conualuerit. In Bulla Cœnę expreſsè dicitur, abſoluendo in mortis articulo imponendum eſſe onus comparendi; in Bullis autem Iubilæi, & Cruciatæ hæc conditio non habetur. Standum eſt autem expreſſis.

Ad ſecundum, hęreticus abſolutus in mortis articulo debet, poſtquam conualuerit, ſe præſentare Superiori, qui extrà eum caſum de iure poterat illum abſoluere, non, vt iterum ab excommunicatione abſoluatur, cum plenè ab illa abſolutus ſit, ſed, vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, ſatisfactionemq; imponat, ſi imponendam iudicauerit. Barboſ. *Cap. De cætero, de ſent. excom.* Lupus *loco cit.* Gloſs. *ibid. v. Suſcepturus.* Abbas *nu. vlt.*, & colligitur *ex dicto Cap. De cætero, & Cap. Quamuis eod. tit.* Ad tertium patet ex dictis.

Digitized by Google

SECTIO XI.

Qualis eſſe debeat praxis Confeſſarij in abſoluendo hæreticum pœnitentem.

VIdetur ſeruandam eſſe formam ſolitam abſolutionis pro alijs criminibus, quia hæreſis, etſi peccatum grauiſſimum ſit, tamen circa abſolutionem nō videtur ſpecialitate aliqua digna, cum eadem ſit pro omnibus Sacramentalis abſolutio.

Reſpondeo. Confeſſarius in abſolutione hæretici pœnitentis antè omnia indagare debet, num abſoluendus verum habeat propoſitum deteſtandi falſam doctrinam, & de facto ſuos errores reliquerit, alias abſolutionis incapax erit, quia, præterquam quod propoſitum iſtud ad quorumcumq; criminum abſolutionem prærequiritur; Bulla Cœnę verba ſunt. *Declarantes, ac proteſtantes quamcumq; abſolutionem, etiam ſolemniter per nos faciendam prædictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi prius à præmiſſis, cum verò propoſito vlterius ſimilia non committendi deſtiterint &c.*, quod intelligitur, tàm de abſolutione ſolemni, quàm non ſolemni, ſiuè generaliter, ſiuè ſpecialiter impendatur, vt patet ex verbis illis, *Quamcumq; abſolutionem*. Souſa *in Bulla Cœnæ cap. 25.* Exigere debet cautionem de ſtando mandatis Eccleſiæ, nempè de faciendo illud, quod abſoluens præceperit. Et quia, vt inquit Hieronymus explanans dictum quoddam *2. Thren. Hæretici fictis opinionibus corda ſimplicium à veritate rectæ fidei, & ſtatu bonorum operum ſubuertere certant*; atq; in *Cap. 13. Ezech. Non ſolida* (integra videlicet), *teſtimonia Scripturarum, ſed hæretica prauitate fracta, & decuntata imminutè proferunt, vt Sanctos quoq; decipiant, & ad mortem trahant*; quod etiam edocuit Auguſtinus *lib. de unit. Eccl. cap. 13.* inquiens. *Nonnè iſta eſt hæreticorum cauenda calliditas volentium conuertere verba Dei à veritate, propter quam dicta ſunt, ad peruerſitatem, in qua ipſi ſunt?* Ideò prudens Confeſſarius, ſi inuenerit, hæreticum pœnitentem aliquos ſuis falſis dogmatibus decepiſſe, ab eiſdem iuramentum de ſatisfaciendo per doctrinam Catholicam ijs, quos ſeduxit, exigere debet, iuxtà Gloſ. *in Rubr. ff. de iur. & fact. ignor. Omnium hæreticorum* (vox erat Auguſt. epiſt. 56.), *quaſi regularis eſt iſta temeritas, conari auctoritatem ſtabiliſſimam fundatiſſimæ Eccleſiæ, quaſi rationis nomine, & pollicitatione ſuperare*; quamobrem, ſi hæreſis manifeſta ſit, abſoluendus ad cautionem præſtandam de ſatisfaciendo Eccleſiæ, omni meliori modo ſibi poſſibili, obligandus eſt. Pœnitenti hæretico enormitas criminis hęreſis proponenda eſt; grauiſſimum ſiquidem crimen ipſa eſt, ſicut dixit Hieronymus *in illud Ezech. cap. 16. Tuliſti filios tuos, & filias tuas, quas genuiſti mihi, & immolaſti eis ad deuorandum*. Ipſum audiamus. *Noſtra quoq; Hieruſalem, ſi hæretica fraudulentia ſupplantata fuerit, tollit filios ſuos* (*qui robuſtiores ſunt in fide*), *& filias, quæ non habent tantam fidei fortitudinem, aut certè filios, qui myſtica quoq; cognoſcunt, & filias, quæ ſimpli-*

ſimplicem ſequuntur hiſtoriam, & tradit Dæmonibus] deuorandos. Quod dicitur iuxta 70. Hoc eſt ſuper omnem fornicationem tuam, & abominationes tuas, illud ſignificat, quod cunctis peccatis, & fornicationibus peior ſit doctrina hæreticorum, quæ filios Dei facit filios Dæmonum. Specialiter præ alijs hæretici dicuntur Dæmonis filij, quoniam hæreſis in Diabolo ortum habuit, inquiente Apoſtolo *p. ad Timoth 4. Attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinæ Dæmoniorum;* necnon Auguſtino *lib. de vtil. credendi cap. 8. Quia multos Deos non potuit fabricare Chriſtianis, ſectas multiplicauit, errores ſeminauit, hæreſes inſtituit;* & *lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 51. Videns autem Diabolus templa Dæmonum deſeri, & in nomen liberantis mediatoris currere genus humanum, hæreticos monit, qui ſub vocabulo Chriſtiano doctrinæ reſiſterent Chriſtianæ.* Admonendus eſt hæreticus, vt, tanquam peſtem, ſuperbiam fugiat; Carena *part. 2. tit. 2. nu. 51.*, quoniam teſte Auguſt. *Epiſt. contrà Manich. cap. 6. Mater omnium hæreticorum ſuperbia eſt*, & ex ſuperbia, atq; luxuria hæreſes oriri ſolent, vt latè proſequitur D. Hieron. *ad Cteſifontem*, & P. Petrus Iuſtinellus *in triumpho caſtitatis.* In Catholica veritate confirmandus eſt, deindè abſoluendus ſequenti forma. Pœnitens virga cædatur adhibita alicuius Pſalmi Pœnitentialis recitatione, poſteà addantur præces. *Kyrie eleiſon, Chriſte el. Kyrie el. Pater noſt. Et ne nos inducas &c. ℣. Saluum fac ſeruum tuum. ℟. Deus meus ſperantem in te. ℣. Dom. exaudi &c. ℟. Et clamor &c. ℣. Dom. vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.* Orat. *Oremus. Deus, cui proprium eſt miſereri, & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram; & hunc famulum tuum, quem excommunicationis catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſoluat. Per Chriſtum &c.* Tandem addatur forma. *Abſoluo te ab excommunicatione, vel excommunicationibus, quam, vel quas incurriſti, propter cauſam hæreſis &c.* Ratio huius eſt, quia vbi Princeps alicui concedit, vt actum faciat, quem alias de iure non poterat, intelligitur conceſſiſſe ſecundum formam ſolitam fieri; *arg. l. Si quando C. de inoff. teſt.* Ità Souſa *in Bullam Cœnæ cap. 23. diſp. 98.* Deniq; poſt datam abſolutionem hæretico, Confeſſarius enm admonere debet diſtinctè de omnibus pœnis per eum incurſis ob hæreſim.

SECTIO XII.

An hæreticus Sacramentaliter abſolutus in mortis articulo poſſit poſteà in foro exteriori per Iudices fidei puniri.

Videtur non poſſe. *Primò*, quia Conc. Tarraconen. *apud Pegnam part. 2. Direct. com. 25.* habet. *Item quæritur; Quis antè inquiſitionem inceptam fuit confeſſus Sacerdoti ſuo de hæreſi, vel fautoria, & vocatur modo ab Inquiſitoribus? In caſu iſto credatur Confeſſori ſuo; & ſi inuentus fuerit bene confeſſus per confeſſionem Sacerdotis, licet Sacerdos malè fecerit, quia ipſum non remiſit ad Epiſcopum, ille talis confitens per talem confeſſionem euitabit pœnam temporalem, niſi, vel inueniatur in falſa pœnitentia, vel relapſus poſt pœnitentiam,*

Digitized by Google

vel publicè diffamatus. Igitur abſolutus Sacramentaliter non eſt amplius puniendus.

Secundò. Semel iudicatus amplius iudicari nequit, neq; Deus iudicat bis in idipſum; hæreticus autem in foro Sacramentali abſolutus iam iudicatus fuit, & in Tribunali Superiori, nimirum pœnitentiali. Quamobrem per Iudices fidei amplius iudicari non poteſt.

Tertiò. Sacerdos quilibet gaudet facultate legitima abſoluendi hæreticum in mortis articulo, non minus, ac Epiſcopus, vel Inquiſitor. Quarè, ſicut abſolutus per Epiſcopum, vel Inquiſitorem, amplius puniri non poteſt, ſic abſolutus per Confeſſarium in mortis articulo liber eſt, atq; ab omni alio iudicio immunis.

Reſpondeo. Hæreticus, poſtquam in foro interiori ab hęreſi in mortis articulo abſolutus fuit, ſi ſuperuiuat, non eſt liber, & immunis à pœnis, quibus in foro exteriori alioqui ſubijciebatur, itaut amplius in eum inquiri, animaduertiq; nequeat, & ipſe tueri ſe poſſit hac exceptione dicens, ſe in foro pœnitentiali abſolutum eſſe. Zanchin. *de hæret. cap.* 34. Campeg. *ibidem*. Repert. Inquiſit. *v. abſolutio §. Sed an abſolutio, & v. Confeſſio §. Vtrum, ſi in foro*. Locat. *in Iudic. Inquiſit. v. Abſoluere nu. p., & v. Hæreticus nu.* 24. Azor. *lib.* 8. *cap.* 19. *q.* 6. Trullench. *in Decal. lib. p. cap.* 3. *dub.* 7. *nu.* 21. Pegna *part.* 2. *Direct. com.* 25. qui docet, ſententiam contrariam eſſe erroneam. Confeſſarius non eſt Iudex huius criminis, cum poteſtas procedendi in hæreſi Epiſcopis, & Inquiſitoribus tributa ſit; quapropter per abſolutionem impenſam à Confeſſario, pœnitentiamq; ab ipſo impoſitam, cauſa hæretici non poteſt dici cognita, & iudicata, itaut in foro exteriori amplius iudicandus non ſit. Pęnitentia fori Sacramentalis non reſtituit quoad pœnas temporales, ſicuti per ipſam non remittitur furi pœna. *L. Qui ea mente, ff. de furtis*; neq; raptori, *L. Non prodeſt, ff. vi 60. rap.* aut fornicario, qui poſt pęnitentiam rurſus accuſari poteſt, per ea, quæ Stephanus Papa V. ſcribit Aſtulpho, & habetur 33. *q.* 2. *Can. Admonere*. Sententiam, pęnamq; latam, impoſitamq; à Confeſſario in foro pęnitentiæ nequaquam liberare criminoſum à pęna, ſiuè Canonica, ſiuè Ciuili, exteriori in foro luenda, tradunt Gloſs. *in Cap. Gaudemus de Diuort. v. Poterit*, inquiens. *Sic etiam per pœnitentiam, tollitur crimen, quod mulier contraxit fornicando quoad Deum; & tamen poſt quantamcunq; pœnitentiam poteſt maritus illam accuſare*. Paulus Caſtrenſ. *in l. Cunctos populos, C. de Sum. Trinit., & fid. Cath. nu.* 7. Abbas, Imol. & communiter Scriptores *in Cap.* 1. *de empt., & vendit.*; & ratio eſt, quia pęnitentialis pęna ſacramentali in foro impoſita ad hoc tendit, vt per eam pęnitens Deo, animæq; propriæ ſatisfaciat: At iuris ciuilis, vel canonici pęna ad punitionem corporis publicamq; vindictam ſpectat; itaut etiam Reipublicæ ſatisfaciat, qui, delinquendo, malo exemplo eam offendit. Excommunicato, in foro conſcientiæ abſoluto, quoad Eccleſiam communio denegatur; & ipſe debet in publico ſe gerere, tanquam excommunicatum, Couaru. in

Cap. Alma Mater p. p. §. 11. Fagnan. *in Cap. Poſtulaſtis, de Cleric. excom. Miniſt.*, & nouiſſimè cenſuit Congregatio Immunit. in cauſa Mediolanen. Sac. Concilij Trident. Congregatio pariter cenſuit, nequaquam poſſe in vi priuilegiorum, ſeu literarum Apoſtolicarum, etiam ſatisfacta parte, abſoluere pænitētes à Cenſuris, quoad forum externum, abſolutumq; ab eis in foro conſcientiæ, pænitentialiq; non cenſeri abſolutum in iudicio exteriori, & contentioſo, quinimò cenſuris Eccleſiaſticis irretitos, denunciatos cogi poſſe à locorum Ordinarijs gerere ſe pro talibus, etiamſi à Regularibus abſolutionem obtinuerint. Vndè beneficia Eccleſiaſtica ipſis conferri non poſſunt. Fagnan., *vbi ſuprà.* Prædicta vera ſunt, etiamſi pænitens pænitentiam à Confeſſario impoſitam publicè perſoluiſſet. Abbas *in Cap. De his, de Accuſat.* Pegna, Azor. alijq; citati, & facit *Tex. Cap. Statuimus, de Maledic.* Nec hæreticus, qui iam moriturus pænitet, & cum non ſit locus, vt, iudiciario ordine ſeruato, Eccleſiæ reconcilietur, à quolibet priuato Sacerdote in mortis articulo abſoluitur, ſi conualeſcat, & ad S. Officium deferatur, vti poteſt Confeſſarij teſtimonio in probationem, quod abſolutus fuerit. Siquidem, vt doctè Pegna *dict. Com. verſic. Quod ſi quis dicat*: Non debet Inquiſitor, propter talem teſtem, iudiciarium omittere ordinem, Confeſſarioq; credendum non eſt, dum aſſerit, hæreticum eſſe à ſe abſolutum in foro pænitentiæ; vel de inquiſiti innocentia teſtificatur, & idem firmant etiam Azor. *q. 7.* Trullench. *nu. 20.*, alijq; plures, eò quod Iudex in foro exteriori ſecundum ea, quæ in iudicio legitimè probata ſunt, non autem iuxtà priuata iudicia, ſententiam in reos, ac ſontes ferre debet. D. Th. *2. 2. q. 67. art. 2.* Illuſtrari etiam poteſt aſſertio, ex eo, quod communiter tradunt Doctores, nimirum, hæreticum publicum in mortis articulo abſolutum in foro ſacramentali, poſt mortem rurſus abſoluendum eſſe, ſuppoſito, quod abſolutionem petierit, & per ipſum non ſteterit, quominus antè obitum in foro externo abſolueretur. Tum quia ita vſu receptum eſt iuxtà ea, quę Innoc. III. ſcripſit Abbati S. Andreæ, adducta *in Cap. A nobis, de ſent. excom.* ibi. *Poteſt tamen, & debet ei Eccleſiæ beneficio ſubueniri, vt ſi de ipſius viuentis pænitentia per euidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam beneficium abſolutionis impendat.* Tum etiam, quoniam talis abſolutio in foro externo neceſſaria eſt, vt poſſit in loco Sacro ſepeliri. Abſolutio autem iſta impendenda eſt ab eo, ad quem extrà mortis articulum ſpectabat; cum Tridentinum facultatem tribuat cuilibet Sacerdoti pro abſolutione à peccatis, & cenſuris in mortis articulo, ne ex defectu auctoritatis aliquem perire contingat, quod periculum poſt mortem ceſſat. Qua ex doctrina, & praxi infero, abſolutionem in foro ſacramentali nequaquam pro externo ſuffragari.

Ad primum reſpondemus cum Pegna, *vbi ſuprà*, olim valdè dubiam, cōtrouerſamq; fuiſſe in partibus Tholoſanis, & Narbonenſibus difficultatem iſtam, An credi debeat Sacerdoti aſſerenti, ſe abſoluiſſe aliquem hæreticum. Valdenſes enim hæretici, & alij, quorum inſignes erant

fraudes

Digitized by Google

fraudes in deludendis Iudicibus, effugiendiſq; interrogationibus, vbi videbant ſe ab Inquiſitoribus nimis vrgeri, & legitimè conuinci, hac exceptione tandem vtebantur, ſe videlicet in foro conſcientiæ iam confeſſos eſſe crimen, & à ſuis Confeſſarijs abſolutos. Controuerſia variè definita fuit, quia Concilium Tarraconen., de quo in argumento, voluit, talem confeſſionem valere, credendumq; eſſe Sacerdoti, & exceptis illis tribus caſibus, nempè, niſi inueniatur in falſa pęnitentia, vel relapſus poſt pęnitentiam, vel publicè diffamatus, tales ità abſolutos pęnas temporales effugere. Sed Concilium Narbonenſe celebratum *Anno* 1280. id non definiuit, ſed à Summo Pontifice monuit declarandum, inclinauit tamen in partem negantem, non eſſe credendum Confeſſario. Attendantur eius verba *Cap.* 28. *Vtrum autem ſoli Confeſſori credi debeat de abſolutione, ſeù pœnitentia defuncti, ſeù viui, licèt ſatis videatur, quod non, ne quid tamen Eccleſiæ poſſit impingi, Domini Papæ reſponſio expectetur.* Nunc autem Doctores ſentiunt, credendum non eſſe Confeſſario, propter rationes adductas, & quia nulla lege Ciuili, vel Canonica id cautum inuenitur, necnon propter alia, quæ ab Auctoribus adducuntur.

Ad ſecundam, nullum inconueniens eſt, aliquem iudicari in foro pęnitentiali, & in externo, ſeù Eccleſiæ, biſq; puniri, quando pęnæ tendunt ad diuerſos effectus. In caſu noſtro hæreticus punitur in foro contentioſo, ſeù iudiciali, eò quod Rempublicam læſit. *L. Locatio §. Quod illicitè, ff. de Public. & Vectig.*; punitus autem fuerat in confeſſione, vt Deo, animæq; ſuæ ſatisfaceret, atq; ideò impoſitio vnius pęnæ non impedit impoſitionem alterius. Abbas *in Cap. De his, de Accuſat.* Fagnan. *dict. Cap. Poſtulaſtis*, & alij.

Ad tertium, Confeſſarius in mortis articulo abſoluere poteſt hæreticum ſolum modo ſuprà explicato. Et hæc pauca ad Dei gloriam dicta ſufficiant.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

Abſolutio.

ABſolutio duplex in foro conſcientiæ, & in foro externo. pag. 82. *In foro externo adhuc duplex, cum ſolemnitate, & ſine,* 65. 71. *Abſolutio à reſeruatis, in quo caſu poſſit præſtari à quolibet Confeſſario.* 73. *Quando vero peccatis confeſſis ſuppreſſa etiam maneant abſoluta, quando non. ibid. Abſolutionis beneficium poteſt præſtari hæretico à quolibet Confeſſario, quando ſupponitur abſolutus in foro exteriori ab habente auctoritatem,* 64. *Abſolutio ab hæreſi, eiuſq; cenſuris eſt reſeruata Pontifici ex vi Bullæ Canæ* 12. 13. *Illa tamen non poteſt, nec debet denegari hæretico purè externo à quolibet Confeſſario.* 4. *Abſoluere poteſt quilibet à ſententia Canonis, quando Conditor Canonis abſolutionem ſpecialiter ſibi non reſeruat.* 130. *Abſoluens ex ignorantia non eſt tranſgreſſor temerarius.* 133. *Abſolutio ab excommunicatione contracta propter hæreſim data à Confeſſario non habente iuriſdictionem nulla eſt.* 135. *Nulla debet reiterari.* 137. *Modus ſeruandus per Confeſſarium, qui inualidè pœnitentē abſoluit. ibid. Abſolutus in mortis articulo debet comparere coram proprio Sacerdote, vt innoteſcat ei quod eſt abſolutus.* 140. *Clericus ſimplex non Sacerdos non poteſt in mortis articulo abſoluere hæreticum excommunicatum.* 146. *Sacerdos ſimplex, præſente Confeſſario approbato, abſoluere nequit in articulo mortis hæreticum excommunicatum.* 148 *Quid, ſi Inquiſitor, vel alius Superior aduenit, dum Sacerdos ſimplex audire confeſſiones hæretici in articulo mortis conſtituto inceperit.* 149. *Infirmus in mortis articulo conſtitutus non tenetur mittere ad Inquiſitorem, quando adeſt periculum infamiæ, mortis, aut grauis incommodi.* 151. *Hæreticis in mortis articulo debet dari abſolutio cum aliquibus conditionibus.* 158. *Qualis eſſe debeat praxis Confeſſarij in hæretico pœnitente abſoluendo.* 154. *Abſoluendus non eſt, qui non habet propoſitum deteſtandi falſam doctrinam. ibidem. Abſolutus in foro pœnitentiæ adhuc per Iudices fidei puniri poteſt.* 165. *Vide v. Confeſſarius, Hæreticus, Mortis articulus.*

Actus humanus.

Actus humani ſunt in duplici differentia. pag. 4. 5. *Ratio formalis actus humani aſſignatur.* 27. *Actus interioris hominis duplex conſideratio.* 10. 17. *Actus exterior quando hæreſis cenſendus.* 9. *Actus interiores, quare à Pontifice non reſeruentur.* 3. *Actus interni vitiorum, & virtutum qualiter ſub Eccleſiæ iuriſdictione cadant.* 6. 10.

Apoſtaſia.

Apoſtaſia, Schiſma, & Hæreſis, in quo differant. 92. 94. *Apoſtaſiæ quid nominis, quid rei, ac grauitas.* 95. *De Apoſtata idem iudicium, ac de hæretico.* 95. *Apoſtaſiæ Auctor. ibid. Apoſtata in quo caſu à Confeſſario ordinario abſolui poſſit.* 96.

Digitized by Google

Baptiſmus.

BAptiſmus quorundam hæreticorum validus eſt. 143. Caluiniſta validè baptizat. ibid.

Blaſphemia.

Blaſphemiæ hæreticales quænam. 109. Cuius fori ipſæ ſint. ibid. In ebrietate, & ſomno prolatæ, an imputari poſſint ad culpam. 24. 26. Index ſæcularis de ipſis cognoſcere nequit. 109. Si in earundem cognitione ſe ingerat eſt excommunicatus. ibid.

Bulla.

Bullæ nomen vndè acceptum, eiuſq; primum inuentum. 91. Bullæ Cruciatæ nuncupatio 92. Bullæ Cruciatæ ex Gregorij XIII. Conſtitutione legitima intelligentia. ibid. Ipſius ex vi Confeſſarij ab hæreſi abſoluere nequeunt. 93. A Schiſmate ſic, dummodo non ſit cum hæreſi. 98. An ſententia Bullæ Cœnæ ſit à iure, vel ab homine. 130.

Cautio.

CAutio explicatur, & definitur. 158. Cautionem præſtare debet hæreticus in mortis articulo abſoluendus. 159.

Cenſura.

Sine abſolutione à cenſura quis ſaluari poteſt. 145.

Cifra.

Scribens in Cifra hæreſim propriam, an ſit hæreticus externus. 17.

Coactio.

Coacti ad actus hæreticales non ſunt excommunicati. 8. 9.

Comparitio.

Comparere tenetur hæreticus abſolutus in articulo mortis, poſtquam conualuerit, coram Superiore. 161. Secus, ſi priuilegio Iubilæi, Bullæuè Cruciatæ abſolutus ſit. 163.

Confeſſarius.

Confeſſarij partes in abſoluendo legente Libros prohibitos. 120. Confeſſarius abſoluens ab excommunicatione in hæreticos lata grauiter puniendus eſt. 125. Eſt excommunicatus, ac Officijs priuatus. ibid. Non ſolum, ſi à cenſuris, ſed etiam, ſi à caſibus Bullæ Cœnæ abſoluat. 126. Si in Vrbe, vel extrà Italiam ſit, à quolibet Confeſſario abſolui poterit, ſecus, ſi extrà Vrbem, intrà Italiam. 128. Abſoluens ex obliuione, inaduertentia, aut ignorantia, etiam craſſa, & affectata, excommunicationem, aliaſuè pœnas non incurrit. 131. 132. In foro tamen externo ignorantia hæc non præſumitur. ibid. Non eſt neceſſe ad dictæ excommunicationis incurſum, quod virtute priuilegiorum abſoluat. 134. In mortis articulo Confeſſarius quilibet ab hæreſi abſoluere poteſt. 136. Non eſt cauſa principalis, ſed inſtrumentalis Sacramenti Pœnitentiæ. 142. Confeſſario dicenti, ſe hæreticum abſoluiſſe, credendum non eſt. 167. Vide v. Abſolutio, Hæreticus, Mortis articulus.

Confeſſio.

Confeſſionis præceptum vrget in mortis articulo. 144.

Credens.

Credentes hæreticis quinam dicantur. 101. Propriè hæretici ſunt. ibid. Non poſſunt per Confeſſarium quemlibet abſolui. ibid.

Defenſor hæreticorum.

D*Efenſor hæreticorum quis ſit. 101. Excommunicatur, tali'q; excommunicatio reſeruata eſt. ibid. Non omnis Confeſſarius defenſorem hæreticorum abſoluere poteſt. 101. 102.*

Dubietas.

Dubius in rebus fidei multiplex. 43. Quænam dubietas hæreticum excommunicatum conſtituat. 44. Oſtenditur, dubietatem virtualiter includere diſſenſum. 45. Cum pertinacia in rebus fidei non pugnat. 44. Quomodo intelligatur dictum illud: Dubius in fide eſt infidelis. ibid. De dubijs eadem ratio in foro exteriori, ac interiori quomodo habenda. 37. 38. Dubia non cenſentur reſeruata, niſi ſpecialiter expreſſa ſint, ibid. Dubitans, an externa in hæreſis prolatione mente conſenſerit, excommunicatus non eſt, ibid.

Ebrius.

E*Brius hæreſim proferens, an excommunicationem incurrat, 24. 25. An eidem ad culpam imputentur alia, ibid.*

Eccleſia.

Eccleſiæ poteſtas qualis, 3. Eius iudicium, & iuriſdictio, 4. 5. 10. Quæ delicta ſub illius iuriſdictione cadant, ibid. Excommunicatio ad Eccleſiæ forum viſibilem, ſeù exteriorem pertinet, ibid. Eccleſiæ poteſtas, quoad pœnam peccati, pœnaſq; cenſurarum, etiam perſonales, ad actus occultos per accidens extenditur, 12. Bifariam iudicare, ac punire poteſt, 13. Contrà hæreticos externos occultos quomodo procedere debeat, 14. Explicatur modus procedendi ipſius in foro interiori, & exteriori, 37. 58. Eccleſia in minimo fallere nequit, aliter ſentiens hæreticus eſt, 62. 64. Eccleſiaſticam iuriſdictionem violantium pœna, 111. Quid, ſi aliquis Eccleſiæ contradicat ſcienter, ſed non ex motiuo contradicendi eidem, 52. 103. Tenens opinionem veram, quam putat eſſe contrà Eccleſiam, an excommunicatus ſit. 49. Eccleſia in mortis articulo agit ſecundum ampliſſimam miſericordiam, 140.

Epiſcopus.

Epiſcopus tantum in foro iudiciali abſoluere poteſt hæreticum, etſi occultum, 79. Facultas ipſi conceſſa à Tridentino pro abſolutione ab hæreſi, quomodo intelligenda, 80. Eidem derogatur per Bullam Cœnæ, 82.

Excommunicatio.

Excommunicatio pœna omnium grauiſſima in Eccleſia, eiuſq; figura in veteri lege, 28. Lata in hæreticos reſeruata eſt Summo Pontifici. 64. Non tollitur per iudicialem depoſitionem, ſed per abſolutionem. 77. Excommunicatur Monachus petens curiam Principis Layci cum intentione mala in Prælatum, & Monaſterium. 5. Et Layci cognoſcentes de crimine ſuſpicionis hæreſis, ac merè Eccleſiaſtico. 107. Prælati Regulares ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere nequeunt. 85. 13. Quando ab ebrio, vel dormiente, ſiuè vero, ſiuè ficto contrahatur,

tur, caſu quo hæreſim proferat. 24. 25. *Excommunicatio lata in Laycos de hæreſis crimine cognoſcentes reſeruata eſt.* 113. *Nonniſi in caſibus à iure expreſſis induci debet.* 124. *Excommunicatus, qui contritionis ſigna dederit, generalibus Eccleſiæ ſuffragijs fruitur.* 146. *Durare non debet excommunicatio, niſi quandiù iuſta cauſa ex parte hominis permanet.* 147. *Excommunicato abſoluto in foro conſcientiæ per Eccleſiam communio denegatur.* 166. *Ipſe incapax eſt Eccleſiaſtici beneficij.* 167.

Facultas.

F*Acultas abſoluendi ab hæreſi non cenſetur conceſſa, niſi expreſſa ſit.* 154. *Non admittitur inter fauorabilia.* 89.

Fautor hæreticorum.

Fautor hæreticorum excommunicationem Bullarem incurrit, etiam effectu non ſecuto. 102. *Non eſt eadem ratio de fautoribus hæreticorum, & de fautoribus Schiſmaticorum.* 103.

Fides.

Fidei diuinæ ratio formalis. 60. *Ad eius obiectum formale abſolutè non ſpectant reuelationes priuatæ, licet ſufficienter propoſitæ.* 56. *Nec etiam aſſertio theologica, vt deducta.* 58. *Negans conſequens deductum ex duabus de fide hæreticus eſt. ibid. Neutiquam conſequentiam negans, aut conſequens deductum ex vna de fide, alia naturali.* 57. *Diſcrimen inter obiectum fidei, & charitatis, ibid. Opinio abſoluta pugnat cum fide diuina.* 47. *Non tamen reſpectiuà conſtituit aliquem ſimpliciter hæreticum, & infidelem.* 48.

Hæreſis.

H*Æreſis ratio formalis.* 52. *Eſſentialiter petit pertinaciam.* 39. 41. *Pertinacia hæreticalis explicatur.* 60. *Diuiditur in purè mentalem, & externam.* 5. *Mentalis declaratur, ibid. Externa petit manifeſtationem hæreſis internæ.* 15. 16. *Purè externa annexam non habet excommunicationem.* 3. *Huius ratio.* 7. *Diſcrimen inter hæreſim, & alia crimina.* 9. 10. 37. 50. *Purè mentalis per ſe occulta; externa nonniſi per accidens.* 13. *Ab hæreſi externa non excuſatur, qui internam hæreſim manifeſtat per verba æquiuoca.* 20. *Hæreſis in Canonicam, & Theologicam partitur.* 41. *In hæreſi materia paruitas non datur.* 62. *Qua ratione abſolutio ab hæreſi Pontifici reſeruetur.* 65.

Hæreticus.

Hæretici nomen, quomodo in Eccleſia vſurpetur. 42. 55. *Qui nam ſub nomine iſto includantur,* 105. *Hæreticus, licet occultus, pœnas omnes in hæreticos latas contrahit.* 11. *Hæreticus abſolutus interiori in foro, adhuc in exteriori abſolutus non remanet.* 9. *Hæreticus formaliter externus eſt, qui ſuam hæreſim in faciem Eccleſiæ manifeſtat.* 17. *Per quæ verba hæreſis interna manifeſtetur, quibuſq; characteribus.* 17. 18. *Non fit aliquis hæreticus externus per ſignum non mortaliter peccaminoſum.* 28. *Nedum per verba, ſed etiam per omiſſiones, & opera, hæreſis fit externa.* 30. *Quæ ſint talia opera.* 32. 33. *Hæreticus externus non eſt, qui intendens manifeſtare hæreſim ſuam circa Incarnationem, non hanc, ſed aliam profert.* 24. 26. 34. *Vtiq; ſi negat aliquid connexum cum hæreſi, quam*

mani-

Digitized by Google

manifeſtare intendebat. 35. Hæreticus non eſt priuatæ reuelationi diſſentiens. 54. Hæreticus eſt ſentiens contra Eccleſiam, licet paratus ſit corrigi, ſi argumentis conuincatur. 59. Hæreticus ad mortem damnatus à Confeſſario quolibet abſolui nequit. 66. Nec hæreticus negatiuus ſupplicio proximè tradendus. 67. Diſcrimen inter hæreticum negatiuum, & reum negatiuum de alijs criminibus. 68. Hæreticorum fautores, defenſores, & receptatores, quinam. 101. Hæreticus pœnitens in mortis articulo à Sacerdote quolibet, ſuſpenſo, interdicto, excommunicato, ſchiſmatico, hæretico, & degradato abſolui poteſt. 1. 1. Hæreticus influxum vitalem participare poteſt in ordine ad Eccleſiam. 142. mortis articulo conſtitutus, omniq; alio deſtitutus, hæreſim ſuam Sacerdoti hæretico confiteri tenetur, niſi deceptionis periculum adſit. 143. Per Laycum abſolui ab excommunicatione non poteſt. 145. Hæreticus non adſtringitur ad perſonaliter comparendum pro abſolutione. 153. Petere poteſt à Superiori abſolutionem abſq; periculo infamiæ, & quomodo. 153. Si impeditus ſit adire Summum Pontificem, ob ægritudinem, ſenectutem, aliunde impedimentum perpetuum, adhuc per Confeſſarium quemlibet abſolui non poteſt. 154. In mortis articulo abſoluendus eſt quibuſdam cum conditionibus. 158. Hæreticus, qui in mortis articulo abſolutus fuit, ſi conualeſcat, coram Superiore ſe præſentare tenetur. 161. Non in foro iudiciali, & externo. at ſecreto, & pœnitentiali. 162. 163. Abſolutus cenſetur in mortis articulo cum onere comparendi. 163. Hæreticus in foro conſcientiæ abſolutus, in iudicio vti non poteſt teſtimonio Confeſſarij 167. Hæreticus ficte conuerſus denuò abſolui debet. 69. Hæreticus pœnitens abſolutus eſt ab excommunicatione contracta ob hæreſes inculpabiliter omiſſas. 72. Vide v. Abſolutio, Mortis articulus.

Ignorantia.

IGnorantia duplex, craſſa, & affectata. 39. Vtraq; ab hæreſi excuſat. ibid. Affectata partitur, nec omnis ab excommunicatione excuſare poteſt. 40. Ignorantia pœnitentis qualiter admittatur. 41. Ignorantia craſſa, ſupina, & affectata excuſat ſolum, quando pœna fertur in tranſgredientes ſcienter, ac præſumptuosè. 133 Craſſa. & affectata ſcientiæ non æquiparatur in ordine ad pœnam. ibid. Ignorantia Confeſſarij actum non conualidat. 136.

Imagines.

Imaginum deturpatio eſt delictum ſecum ferens hæreſis ſuſpicionem, & priuatiuè ſpectans ad S. Officium. 110.

Inquiſitor.

Inquiſitores ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere poſſunt. 64. In foro tamen externo. ibid. Diſcrimen inter forum pœnitentiæ, & forum S. Officij. 8. 9 35. Inquiſitores in foro Sacramenti pœnitentiæ ab excommunicatione in hæreticos lata abſoluere non valent. 82. Inquiſitor abſoluens in foro iudiciali ſoluit animam à vinculo excommunicationis, etiam in foro conſcientiæ. 65. Inquiſitor non intendit abſoluere ficte conuerſum, vndè talis abſolutio inualida. 69. Nec illum, qui aliquas hæreſes ſcienter reticet. 74. Inquiſitorum ad forum, præter hæreſim, alia crimina ſpectant. 109. 111.

Digitized by Google

Iubilæum.

Iubilæi tempore, an omnis Confeſſarius ab hæreſi abſoluere poſſit. 88. *Abſolutus vi Iubilæi non tenetur comparere coram Superiore.* 163.

Iuramentum.

Iuramentum præſtare debet abſoluendus à caſibus reſeruatis. 160.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio neceßaria eſt ad validitatem actus. 136. *Iuriſdictio Inquiſitorum, & Laycorum in delictis hæreſis, & ſuſpicionis,* 104. *& ſeq.*

Layci.

L*Aycorum non eſt ſuper intentione interrogare.* 113. *Laycorum iuriſdictio in cauſis fidei.* 104. *Layci cognoſcentes de crimine ſuſpicionis hæreſis excommunicantur. ibid. Laycus non poteſt abſoluere in mortis articulo hæreticum.* 145. *Laycus ex conceſſione apoſtolica abſoluere poteſt excommunicatum. ibid. Laycus nunquam poteſt præſcribere actum ſpiritualem.* 145.

Lectio Librorum prohibitorum.

Legentes Libros hæreticorum tractantes de Religione, vel hæreſim continentes, per Confeßarium omnem abſolui nequeunt. 114. *Liber debet eſſe heretici formalis notorij, ac denunciati, ibid. Librorum nomine veniunt etiam manuſcripta. ibid. Quinam ſint Libri hæreſim continentes, & de Religione tractantes.* 115. *Quid, ſi Liber de Religione tractet ſed hæreſim non contineat. ibid. Ad quem ſpectet concedere licentiam legendi libros prohibitos.* 116. *Qui legere dicantur. ibid. Quid de Libris Iudæorum, Græcorum, & Armenorum.* 117. 119. *Legens Libros probibitos abſq; dolo, maloq; animo in excommunicationem incidit.* 117. *Confeſſarius quilibet abſoluere poteſt legentes Libros prohibitos; non tractantes de hæreſi, aut Religione.* 118. *An Libri hæreticorum non continentes hæreſes, nec de Religione tractantes permitti debeant.* 119. *Legens Libros prohibitos ex alia cauſa, quam hæreſis, peccat mortaliter.* 120. *Quid de Libris Aſtrologiæ iudiciariæ, & continentibus artem diuinatoriam.* 121. *Quid de audiente lectionem Librorum prohibitorum, eamq; imperante.* 122. *Legens Libros prohibitos de mandato Domini ſui, vel alterius non habentis facultatem, eſt excommunicatus.* 123. *Lectio requirit perceptionem per viſum corporeum.* 124.

Lex.

Lex pœnalis non extenditur ad ſenſus improprios. 124. *Lex lata in facientes non comprehendit conſulentes, niſi hoc explicetur, ibid. Lex conciliaris prior quomodo per poſteriorem abrogetur.* 72.

Libri prohibiti.

Libros prohibitos abſq; debita licentia retinentes, legentes, imprimentes, & defendentes, quomodo ſint excommunicati. 114. *Vide v. Lectio Librorum prohibitorũ.*

Mortis articulus.

M*Ortis articulus, in quo Confeßarius quilibet à reſeruatis abſoluere poteſt, explicatur.* 139. *Reſeruatio Cenſurarum, & peccatorum, quoad Sacerdotes, in mortis articulo tendit in detrimentum animarum.* 146. *Cur in mortis articulo poteſtas abſoluendi à Caſibus, & Cenſuris omnibus Sacerdotibus conceſſa fuerit.* 148.

148. *Si Confeſſarius pro certo habeat, non adeſſe morale periculum mortis, debet expectare Superiorem habentem facultatem abſoluendi à reſeruatis.* 149. *Hæreticus occultus conſtitutus in mortis articulo, non tenetur mittere ad Inquiſitorem pro abſolutione.* 151. *Hæreticus pœnitens Romæ in mortis articulo conſtitutus, pro tempore illo, quo à Summo Pontifice, Sacra Congregatione, vel Maiori Pœnitentiario abſolutionem petere poteſt, ab alijs abſolui nequit.* 152. *Sub nomine articuli mortis non veniunt impedimenta ægritudinis, ſenectutis &c.* 154. *Hæreticus manifeſtus abſoluendus non eſt Sacramentaliter, niſi prius in foro iudiciali ab Inquiſitore abſoluatur, ſi comodè ad ipſum recurſus haberi poſſit, ſecus in vltimo vitæ periodo* 152. *Mortis articulus explicatur.* 156. *Coincidit cum grauiſſimo periculo mortis, non tamen cum remoto.* 157. *Abſolutus ab hæreſi in mortis articulo, ſi ſuperuiuat, & denuncietur, poteſt adhuc in S. Officio puniri.* 165

Opinio.

Opinio abſoluta pugnat cum fide diuina. 47. *Conſtituit ſimpliciter hæreticum.* 48. *Opinio claudit formidinem, ſaltem virtualem. ibidem Opinari in rebus fidei contingit dupliciter.* 46.

Paruitas materiæ.

Paruitas materiæ in hæreſi, alijſq; criminibus immediatè Deum reſpicientibus, non datur. 62.

Pœna.

Pœnæ comminatæ in Bulla Cœnæ ſpectant ad forum contentioſum. 109. *Hæreticus, qui per Confeſſarium abſolutus fuit, adhuc per Iudices fidei puniri poteſt.* 166. *Pœna pœnitentialis Sacramenti pœnitentiæ eſt diuerſa à pœna per legem ciuilem inflicta. ibid. Poteſt quis bis puniri.* 168.

Percuſſio Clerici.

Percutiens Clericum eſt excommunicatus, & tenetur perſonaliter comparere coram Summo Pontifice. 152. *Non eſt eadem ratio de excommunicatione ob Clerici percuſſionem, & de hæreſi annexa.* 155.

Periculum.

Periculum mortis explicatur, & diſtinguitur. 157. *In periculo grauiſſimo mortis Hæreticus à Confeſſario quolibet abſolui poteſt. ibidem. Non tamen in periculo non grauiſſimo. ibidem.*

Pertinacia.

Pertinacia eſſentialiter requiritur ad hæreſim. 39. 41. *Pertinacia hæreticalis explicatur.* 60. *Pertinacia non poteſt eſſe ſine ſcientia.* 39. 41.

Pixidis furtum.

Pixidis furtum ſpectat priuatiuè ad S. Officium. 107.

Pontifex.

Pontificis ſuprema auctoritas, tùm in foro conſcientiæ, tùm in foro exteriori. 5. *Quomodo ſpectet ad Summum Pontificem ſibi reſeruare abſolutionem à Cenſuris* 6. *Cur non reſeruet ſibi actus purè internos.* 3. *Abſolutio ab excommunicatione qualiter Pontifici reſeruata ſit.* 12. 64. 65. *Pontifex per hæreſim purè internam deponi non poteſt.* 16.

Digitized by Google

Priuilegium.

Priuilegia abſoluendi à Caſibus Bullæ Cœnæ reuocantur. 126. *Etiam conceſſa in fauorem regularium.* 85.

Regulares.

Regulares non poſſunt abſoluere ab excommunicatione in Hæreticos lata, quamuis hæreſis occulta ſit. 85. *Quod verum eſt, etiam de Superioribus, & Prælatis Regularium. ibid. Tàm reſpectu ſuorum ſubditorum, quàm reſpectu ſecularium.* 86. *Priuilegia regularium per annuam Bullæ Cœnæ publicationem reuocantur. ibidem.*

Satisfactio.

Satisfacere tenetur Hæreticus abſoluendus. 159. *Satisfactio iſta, quandoq; debet fieri priuatis perſonis ab Hæretico deceptis, quandoq; Eccleſiæ.* 160.

Schiſma.

Schiſmatici nomen vnde? 97. *Schiſmatis vera definitio.* 97. 98. *Schiſmaticorum duplex ſpecies. ibid. Schiſmatici à Confeſſario ordinario abſolui non poſſunt. ibid. Schiſmaticus non Hæreticus cur ſpecialiter excommunicetur.* 99. *Schiſma, & Hæreſis differunt. ibid. Schiſmaticus, an priuilegio Bullæ abſolui poſſit.* 98.

Sententia.

Sententia lata per Bullam Cœnæ differt à ſententia per legem inflicta 109.

Sponte comparens.

Spontè comparens coram Inquiſitore gaudet beneficio abſolutionis ſolum ſi fictè non ſit conuerſus. 69. *Si hæreſes aliquas inculpabiliter taceat, ab excommunicatione contracta propter iſtas abſolutus cenſetur.* 72. *Secus ſi aliquas ſcienter reticuit.* 74.

Suſpecti de hæreſi.

Suſpecti de hæreſi ſuper intentione interrogantur, & torquentur. 113. *Suſpicio de hæreſi eſt delictum merè Eccleſiaſticum.* 111. *Spectat ad inq[illegible]ores priuatiuè quoad Laycos. ibidem.*

Vicarius Epiſcopi.

Vicarius Epiſcopi, qui non eſt Sacerdos, non [illegible] abſoluere in mortis articulo Hæreticum excommunicatum. 146.

F I N I S.

ERRATA CORRIGE. Pag. 7. Hijs Ijs: pag. 8. coronari coronati. pag. 12. damnarum damnata. pag. 19. alius alias. pag. 20 eſſet eſſe. pag. 22. eſt eſſe. pag. 24. aduerſos aduerſus. pag. 25. tacent iacent. pag. 28. quolibet à quolibet. pag. 31. eam caro. pag. 37. ſua ſuo. pag. 39. excuſatur excuſatus pag. 43. exacuerun exacuerunt. pag. 44. vt at. pag. 44. loquimnr loquimur. pag. 46. Coninth Coninch. pag 47. opinionis opinioni. pag. 48. adhærent adhæreat. pag 48. quod quam. pag. 50. eſſe eſſet. pag. 53. talis tali. pag. 54. 55. 57. priuatur priuatæ. pag. 59 oſtinatione obſtinatione. pag. 68. relatores zelatores. pag. 69. turſus rurſus. pag. 70. iuſeritur inſeritur. pag. 70 fraudolenti fraudulenti. pag. 73. inter interſe. pag. 79. Tridentino Tridentina. pag 84. oſſdinis ordinis pag. 88. ſuarum ſuam. pag. 89. extendit extenditur. pag. 93. latina latino. pag 95. ſignificantur ſignificatur. pag. 117. tractantium tractantes. pag. 118. leges legis pag. 118. tractantium tractantes. pag. 118. & 120. continentium continentes. pag. 149 confectiones. confeſſiones. pag 164. ſilias filias.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LEGATORIA A. PANDIMIGLIO - ROMA -